

קובץ

לבקר בהיכלו

עבור תלמידי התמימים
לימי ההכנה לנסיעה לחצרות קדשנו

תשרי ה'תשס"ה

יוצא לאור על ידי

"ועד תלמידי התמימים העולמי"

תחת הנהלת ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש המרכזית – 770

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

מאה וחמש שנים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע נשיא דורנו

©

Published and Copyrighted by
"Vaad Talmidei Hatmimim Haolami"
770 Eastern Parkway, Brooklyn N.Y. 11213
Tel: 718.771.9674 · Fax: 718.363.1774
E-mail: vaadhatmimim@gmail.com

5767 · 2007

Printed in Israel

פתח דבר

בעמדנו "שלושים יום קודם החג", מועדי חודש תשרי, כאשר ריבוי מתלמידי התמימים שיחיו מתכוננים לנסיעה לחצרות קדשינו להסתופף יחדיו "בצילא דמהימנותא" של כ"ק אדמו"ר, ובלשונו הק': "להשתטח על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, ולהתפלל כולנו בצוותא חדא בבית הכנסת של כ"ק מו"ח אדמו"ר", הננו מו"ל קובץ "לבקר בהיכלו" אשר בו נאספו שיחות, סיפורים ופתגמים בנושאים השייכים לזה.

ענין הנסיעה לרבי – "פארן צום רבי"ן" – אין צורך להאריך ולבאר גודל החביבות שנודעה לו מכ"ק אדמו"ר, ואשר הוא אחד מיסודות החסידות ומשאת נפשם של חסידים במשך הדורות, ובפרט בימי חודש תשרי, אשר – כפתגם כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע – היכן ימצא חסיד בראש השנה אם לא בליובאוויטש? אך בכדי לעורר את הזיכרון וה'חיות' בזה, לוקטו כאן קטעי שיחות מדברי רבינו ופתגמי חסידים אודות גודל הענין וחשיבותו.

כמו"כ לוקטו כאן קטעים אודות ענינו ומעלתו של "בית רבינו שבבבל" – בית חיינו, וכן אודות ההשתטחות על האהל הק' וההנהגות בזה.

לצערינו נמצאים אנו לעת עתה בתקופה אשר ה"חושך יכסה ארץ", ואין זוכים אנו לחזות בפני הקודש, לא תקיעות ולא הקפות, לא ברכת הבנים ולא יחידות – אך אמונתנו תקיפה כי "לא עזב צאן מרעיתו" ו"מה להלן עומד ומשמש אף כאן", ומאידך – תובעים ומתחננים אנו "עד מתי" "דאלאי גלות" "רצוננו לראות את מלכנו"!

בהתאם לזה לוקטו כאן גם קטעי שיחות אודות האמונה והביטחון מחד, והגעגועים העצומים מאידך, לחזות פני מלך עומד ומשמש.

* * *

תודתינו נתונה לתלמידי התמימים שיחיו שהשקיעו מרצם ומזמנם בליקוט ועריכת הקובץ שלפנינו – התמימים: מנחם מענדל שי' איזנבאך, אפרים שי' בלוי, צבי הירש שי' זלמנוב ויוסף יצחק שי' קליין.

* * *

תקוותינו חזקה כי את מועדי תשרי אלו נזכה לחוג עם כ"ק אדמו"ר בגלוי ובעיני בשר, והוא יוליכנו קוממיות לארצנו, תיכף ומיד.

ועד תלמידי התמימים העולמי

ב' דר"ח אלול ה'תשס"ז
ברוקלין, ניו יורק

תוכן הענינים

נסיעה לרבי / שער ראשון

דבר המלך

כשחסיד חבי"ד מניע לרבו יג

שיחת חולין

"וכ"ק אדמו"ר הוא הארון" מו

שיחות, אגרות ומענות

א. השיבות הנסיעה ומעלתה כז

עצם הנסיעה היא דבר פשוט ! / חסידים שהיו באים אל הרבי בכל עת, ללא סיבה מיוחדת להימצא ככל היותר ב"קרעטשמע" / חסיד נמצא תמיד "בדרך" אל הרבי, אלא שעמלק רוצה לפעול "אשר קרך בדרך" / גודל הרחמנות על אלו שלא באו / קבלת פני רבו ברגל בזמן הזה / מעלה מיוחדת בחודש החגים / "אשרי חלקם וגדול זכותם" של אלו שבאו לכאן ! / לא מיהרו לחזור לבתיהם..." / הרגש החסידי האיר בהם

ב. הוראות והדרכות לב

היציאה מאה"ק ת"ו לחו"ל, הרי אפשרית היא.. כדי להשתטח על קברי צדיקים / הכתוב אשתקד . בקשר לנסיעה לכאן, והסדרים שלה, בתקפו גם בשנה זו / להתחלק לשתי קבוצות תנאים לנסיעה / צריך עיון גדול / לנצל ימי הנסיעה להפצת היהדות / אלו שבאו צריכים להוסיף בלימוד התורה / גם האורחים צריכים לשמור סדרים להשאר עד ז' מרחשוון / צריך להיות רושם מהנסיעה

הוספה

גורל לח

דעם רבינ'ם ד' אמות / שער שני

דבר המלך

"הוא מקום המקדש גופי דלעתיד"..... מז

"המעלה דא"י כפי שהיא בזמן הבית"..... נד

שיחת חולין

פרוזודור של ליובאוויטש מביהמ"ד עד לציון סב

שיחות, אגרות ומענות

א. בית רבינו שבבבל סה

בית הכנסת של הרבי: קורות הבית ספוגים במהותו של הרבי / קרוב למעלת בית המקדש / הדרת כבוד פנימי לבית הרבי / ביתו של הקב"ה / בית משולש / משיח צדקנו בא לבית המדרש זה בית של נשיא דורנו גם לאחרי ביאת המשיח / בית הכנסת של הרבי – אינך צריך להגדיל / בד' אמותיו של הרבי עומדים כולם בהתעוררות / תפילה בד' אמות של צדיק / חיבור כלל ישראל להקב"ה ע"י תפילה / חגיגת "זמן מתן תורתנו" ב"ליובאוויטש" / בית חיינו של כל הדור. 770 – ופרצת: המקור להפצת המעניות בכל קצוי תבל / פריצה מכל ההגבלות. החדר של הרבי: בחדר של הרבי – ההתגלות הכי נעלית / עליה לתורה בחדר הרבי / מקום המקדש / היכל המשיח / כל מקום הוא "שדה" לגבי היכל הרבי.

ב. האהל הקדוש עה

הליכה על הציון: יוכ"פ באהל / העצה לחלישות וקרירות / התקשרות עם בחינת היחידה / השתטחות ברוחניות / עבודת ההשתטחות / "אהל" שפועל קו של שמחה ועליה / שאלות והתרת ספיקות על הציון / גם כשאין לו הבנה בזה / לחפש הזדמנות להיות על הציון / להזמין בשמי לבקר כאן, להשתטח וכו' ... / לבארם שמתכוונן לנסוע לכאן ויבקר על הציון / הרצון שיש ליסע להציון – הוא עניין אהבה / קורת רוח מזה שניהל כהנים אל הציון / כשאנו יכול להיות בעצמו על הציון / בקשה על הציון – פועל טובת כל המשפחה / נשאר בגלות להיות ממוצע המחבר / התקשרות היחידה עם היחיד / אינו דומה מי שיש לו פת בסלו / יש בהציון המעלה דארץ ישראל בזמן הבית / על הציון נמצאים גם שאר הצדיקים / יכול לבוא לידי בושח גדולה וביטול במציאות / "ההוראות בנוגע לקיום השליחות באים (גם) ע"י ההשתטחות" / ההטבה ע"י ההשתטחות צריכה להביא להתעוררות / אז לא יצטרכו עוד לה"ציון" ... מנהגים והנהגות: קודם ההליכה על הציון – אין אוכלים / לפני ההשתטחות צ"ל לימוד תורתו וקיום תקנותיו / אופן כתיבת הפ"נ / נוסח הפדיון / השתטחות בימי סגולה / נסיעה לציון בכל ערב ר"ח / יבקר ביום הבר מצוה על הציון / הנהגות הרבי באהל.

הוספה

יחידות לאחר ההסתלקות פט

געגעעזעם והתקשרות / שער שלישי

דבר המלך

תשוקה תמידית צה

שיחת חולין

תשרי היתריין במחיצת הרבי צז

שיחות, אגרות ומענות קו

"מדובר במוריק, דייך רבי. . נשמה בגוף" / "ובפרט שזהו הפסק רק בזמן ולאחר מכן נתראה שוב" / "עמלו במשך שנים לזכות לראות את הרבי" / "מה עושה רבו במקום אחר?!" / "לא מונח עליו חותם ההסתלקות!" / "ענין שאינו מובן כלל איך יתכן דבר כזה" / "ולכתבו אודות געגעעזעם..." / "כל אחד רוצה לראות את הרבי" / "אנו צריכים אותו כאן!" / "גבורה שאינכם בוכים" / "צריך

להיות גם הרצוא והגעגועים" / "השמחה צריכה לחזק הגעגועים" / "אפילו צמאון אין לו!" / "ענטפערט זיך ניט קיין אמן" / "עס איז פארפאלן" / "להתלוות ולרוץ אחרי הרבי" / "לצייר לעצמו ציור פני הרב" / "לכל הפחות להסתכל על הסטענדער שעליו התפלל הרבי" / "הרבי אינו מבודד וחסידים אינם מבודדים" / "שהתקשרות והביטול יהיו של נער" / "שלא ישאר בנפשו כח או ענין שאינו מקושר" / "א ספעשל התקשרות" / "שניכר שזה חסיד אמיתי" / "נושאי ארונו של יוסף" / "אמנם התנאי לזה הוא – שיהיה זרעו" / "אן ענין אין וועלכן דער בעל ההילולא האט זיך געקאכט" / "על עצמי לא אכפת לי" / "לקבל על עצמו איזה ענין שע"י תחזוק התקשרותו"

הוספה

חסידות בנויה על "דווקא" קב

אמונה ובטחון / שער רביעי

דבר המלך

נצחיות נשיא ישראל קבה

שיחת חולין

כל השביעין חביבין קלא

שיחות, אגרות ומענות קלח

"מיר וועלן האבן אונדזער רבין" / "המצב בהווה אינו חשוב הפסק" / "יחזור ויתלבש בגוף ויבא" / "דאס איז סתם א ליגן" / "א שייכות מיט אזא גרויסן רבין" / "אנהאלטן זיך בחבל ההתקשרות" / "ובמילא לא יהיה בודד" / "יש לנו "אבא קדישא" ובמילא אין מה לדאוג" / "דער רבי זאל געזונט זיין" / "לא יפרדו מעל צאן מרעיתם" / "מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש" / "של היותו ממוצע המחבר פועל גם אצלם" / "וכאשר צאן מרעיתו נשאר בגלות נשאר גם הוא בגלות" / "מסר את נפשו להשאר במדבר יחד עם דורו" / "כל חסיד ימשיך לומר הקאפיטל של הרבי" / "גם בעת הסתלקותם לא יעזבו צאן מרעיתם" / "בודאי שהרבי מנהיג את העולם כולו" / "אנהאלטן זיך אין אן אפענער טיר און גיין אויפן ציון" / "לרבי היה אכפת בעבר ואכפת לו גם עכשיו" / "אילו זכינו לא היינו זקוקים לראיות ממאמרי חז"ל" / "כמו שאין צורך בזכרון בנוגע לאדם חי" / "לאחרי ההסתלקות התחילה ההצלחה להיות באופן אחר לגמרי" / "דאס איז די ענטפער" / "דער ענין וואס האט זיך אויפגעטאן יו"ד שבט בפעם הראשונה" / "יכולים לסמוך עליו" / "גם לאחרי ההסתלקות ישנו ענין החיים ללא הפסק" / "מעכבים ח"ו את העליות של הרבי"

הוספה

ונחה עליו רוח הויי קנ

נספח

סיפורי חסידים קסא

יומן תשרי ה'תשנ"ב קפא

אגרת קודש - מ"ז אלול, הישי"ת

...נאמר בחסידות אודות חודש אלול, ומובא גם במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שבחודש אלול הקב"ה הוא בדוגמת קיסר היוצא אל השדה, אשר שם יכולים הכל לגשת אליו, ושם מקבל הוא את כולם בסבר פנים יפות ובחיוך, מבלי הבט על מצבו של האיש או האשה הניגשים אליו.

הנמשל מכך הוא, שבחודש אלול, שהוא החודש האחרון של השנה שבו יש לקיים חשבון נפש על כל השנה החולפת, לא ייבהל אדם עם החילו לחשוב אודות הנהגתו בזמן החולף.

אומרים לו: עליך לדעת, שאף שאתה נמצא בשדה ואינך יודע עדיין אם אתה מתאים שיכניסו אותך למקום שבו גרים אנשים ראויים, עליך לדעת שמלך מלכי המלכים יוצא אל השדה, אשר שם ביכלתך לגשת אליו מיד ולהגיש את בקשתך, והא יקבל אותך בסבר פנים יפות ובחיוך, ולכן אינך צריך לחשוש.

ואף שהחשבון שעשית מהמעשים, הדיבורים והמחשבות שלך איננו טוב, אבל מכיון שמדובר כאן באב הרחמן – אב מלא רחמים, הרי אם רק תקבל החלטה, שמעתה תעשה כל שביכלתך כדי להיות כפי שהקב"ה רוצה, בוודאי תהיה לך כתיבה וחתומה טובה, שנה טובה ומתוקה, הן לגוף והן לנשמה.

על כולנו לדעת, שהיה לנו רבי גדול וגם עתה יש לנו רבי גדול הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שביקש והשיג ומבקש ומשיג גם עתה ברכה והצלחה עבור בני ישראל בכלל ועבור אלו הקשורים אליו, בפרט.

הרבי ידע ויודע גם עתה גם על חולשותיהם של האנשים או הנשים בקהל עדת החסידים, אבל מבלי הבט על כך הוא התפלל עליהם ומתפלל עליהם, שיהי' להם כל צרכיהם, בני חיי ומזונא רויחי, ושהקב"ה ימחל להם על עבירותיהם, בהביאו בחשבון את המצב שבו הם נמצאים ואת הנסיבות של היצר הרע.

ולכן על כולנו לעשות בעצמנו הסכמה, שמעתה נהיה כולנו יותר טובים, וההסכמה תמשיך ברכה והצלחה שלכולנו – ובכלל זה נכללים גם אתם ובני ביתכם – תהיה שנה טובה ומתוקה, אצל כל אחד יתמלאו משאלות לבו לטובה, נתחזק בתומ"צ וממילא יהיה טוב, בגשמיות וברוחניות.

(אג"ק ח"ג ע' תמג – תרגום חפשי)

כמה וכמה חסידים חשבו
יום בואם לליובאוויטש ליום
הולדת שלהם. מורי הרשב"י
בא בפעם הראשונה
לליובאוויטש אור ליום ששי
פרשת משפטים שנת תר"ח,
ובכל שנה ושנה היה ער כל
אותו הלילה, ומכוון להניח
תפילין בה בשעה אשר נכנס
להצ"צ בפעם הראשונה.
(היום יום ל שבט)

א.י.ו. | ש"ס
ב"ר א"ה
וידו | וידי
משר | אין
האס. | זומר
דבר | אמר
למור | דבר
דמור | אל
הכ"ו | וכן
י"ר | יום
מור | ח"א
מור | ח"א
מור | ח"א
מור | ח"א
מור | ח"א

נמיעה לרבי

שער ראשון

פענוח הכתי"ק:

אינו נכון כלל וכלל ובודאי אשר אין זה רצון השם.

וישאר כאן עכ"פ עד לאחר תשרי הבע"ל – באופן שנוכל לחוג ביחד כל ג' הרגלים (וכן יום הולדתי) – כולל שמחת תורה – וינצל הזמן ללימוד התורה ועיון בה בחיות ועד שיוכל להחיות גם אחרים.

והשם יצליחו – כי זהו רצון השם.

אזכיר עה"צ.

דבר המלך

כשהסיד חב"ד מגיע לרבו...

משיחת ש"פ ראה ה'תש"י

כאשר חסיד מחסידי פולין נוסע לרבו – אזי ה"תורה" היא בקיצור, ו"שיריים" (בפרט ביו"ט) ישנם בריבוי בכל הסעודות ואח"כ יוצאים בריקוד וכך עובר כל הזמן מתוך עבודה בשמחה, ולפני שחוזר לביתו נכנס אל הרבי להיפרד ממנו, ומבקש ברכתו בכל המצטרך לו בבני חיי ומזוני רויחא, עבור בת בוגרת, עבור פרנסה וכו', והרבי מבטיח לו, וכשחוזר לביתו ומספר לבעה"ב'סטע על הבקשות והברכות שקיבלו מהרבי הרי היא גם שמחה מנסיעתו אל הרבי, וכשרוצה לנסוע לרבו עוד הפעם מסייעת בידו עיי"ז שנותנת לו צידה לדרך "קלעצלעך מיט הערינג" וכמה פרוטות עבור הנסיעה וכו' – כך שיש לו עוה"ז.

ולאחרי ק"כ שנה, בבואו לעוה"ב וב"ד של מעלה שואלים אודות מעמדו ומצבו ("וואס הערט זיך מיט אים") און עס ווערט ביטער... יש לו תשובה מן המוכן: הייתי חסיד של הרבי שלי ו"צדיק באמונתו יחי", "א"ת יחי" אלא יחי", וכששואלים אותו האם קיים כל מה שהרבי ציוה עליו, משיב: הרבי שלי נתן לי ברכות, ואמר לי שאהי' שומר תומ"צ, שיהי' לי שיעור בלמוד התורה וכו' וזאת עשיתי, וכשממשיכים לשאול אותו אודות "דע את אלוקי אביך" "צפית במרכבה", משיב: לימדוני שצריך אמונה, כאמור, "צדיק באמונתו יחי" א"ת יחי" אלא יחי", ואמונה יש לי, ולימדוני גם שאין דורשין במעשה מרכבה ובמעשה בראשית ואכן קיימתי זאת, ובכל מקום שראיתי תיבת "אצילות", ועכו"כ "צמצום" או "קו" ברחתי מזה כמטחווי קשת... שהרי מי אני ומה אני, ובמופלא ממך אל תדרוש!

ובמילא כיון שאמונה יש לו מעל הראש (מקיף אמיתי), שהרי כל ישראל הם מאמינים בני מאמינים, ובפרט עדת החסידים ("ביי זיי איז ניט שייך צו זאגן"), ואת דברי הרבי קיים הן בקום ועשה והן בשב ואל תעשה – הרי כל הג"ע והעוה"ב אינו מספיק עבורו!....

ואילו חסיד חב"ד שנוסע אל הרבי הרי הוא נדחף (לא לקבלת שיריים דמאן דכר שמי', אלא) לשמיעת המאמר, ולפעמים מרוב הדחיפות קשה לו לשמוע ולהבין את המאמר...

סיפר לי יהודי א', "א עולמשער", מה שנשאר בזיכרונו מהשבת שהי' בליובאוויטש: דחפו אותו כל כך בעת אמירת המאמר, שידע רק הקושיא על הפסוק שבתחילת המאמר. את פנים המאמר לא הבין, ולקראת התירוץ בסיום המאמר "איז ער שוין אינגאנצן צוגעקוועטש" [כנראה ידעו מי הוא, ולכן דחפוהו באופן של הידור מצווה...]. לטעום משהו ("איבער כאפן

די הארץ") לאחרי המאמר לא הי' שייך כיון שהייתה חזרה, ואח"כ התפילה, ולאחרי המאמר החזרה, והתפילה באריכות (קצת עכ"פ) הגיע כבר זמן תפילת מנחה, וכך עבר עליו כל יום השבת "א פארמאטערטער, א צוקוועשטער און א הונגעריקער", וגם את המאמר לא ידע...

ואח"כ כשנכנס אל הרבי – מתבייש לדבר אודות צרכיו הגשמיים, פרנסה, בת בוגרת וכו', שכן, לאחרי שזה עתה שמע מאמר מהרבי אודות אצילות ולמעלה מאצילות, איך יקח זמנו של הרבי כדי לספר לו שזוגתו אינה נותנת לו מנוח, בגלל שאין לה בשר לשבת, ולחם שחור בימי השבוע, החנוני אינו רוצה עוד ליתן בהקפה, הבעלי חובות יורדים לחייהם וכו'...

מהרבי הוא מבקש אודות אהבת ה' ויראת ה', קבלת עול, שיוכל להתפלל ללא מחשבות זרות, שיהי' לו הרגש "אין א ווארט חסידות", וכיו"ב, והרבי נותן לו ברכתו על בקשות אלו, וכשחוזר לביתו שואלת הבעה"ב'סטע – בידועה שברכתו של הרבי מועילה – מה הבטיח הרבי בנוגע לפרנסה, בנוגע ל"נדן" עבור הבת הבוגרת וכו',

ומשיב שאודות עניינים אלו לא דיבר עם הרבי כלל, כי אם אודות אהבה ויראה, עבודת התפילה ללא בלבולים מטרדות הפרנסה... הרי מובן מאליו שמקבל ממנה "פסק" על אתר, וכשרוצה לנסוע אל הרבי בשנה הבאה, צועקת זוגתו שמוטב שישכיר את עצמו בתור "חזן" או "שמש" וישתכר רובלים אחדים, ואינה מניחה לו לנסוע, ואינה נותנת לו מאומה וכו' וכו' – כך שעה"ז אין לו.

ולאחרי ק"כ שנה בבואו לעוה"ב – שואלים אותו איזה חסיד אתה, ועונה "מיט א ברייטקייט": א ליובאוויטשער חסיד, א חב"דניק. א"כ, ממשיכים לשאול אותו – יודע הנך מה הר"ת דחב"ד? ומשיב: בודאי, חכמה בינה דעת. ומהו הפירוש בזה – שלא מספיק אמונה בלבד שהיא בכחי' מקיף אלא צ"ל גם ידיעה והשגה "דע את אלוקי אביך" בפנימיות דווקא, א"כ – אומרים לו – הבה נבחן את ידיעתך, "ווערט דאך ביטער".. ושותק, שואלים אותו: אולי הרבי לא למדך, לא תבע ממך? ומשיב: הרבי למדני ותבע ממני, שמעתי מאמר אחד ועוד מאמר ועוד מאמר, וגם כשלא הי' לי עבור הוצאות הדרך, ולילך רגלי לא יכולתי, שלח אלי הרבי את המאמר בכתב. ובמילא מתחילה החקירה ודרישה: היתכן וכו' ומובן מאליו מה נעשה סוף הדבר.

שיחת חולין ..

"וכ"ק אדמו"ר הוא הארון"

תולדות החסיד המפורסם ר' אברהם דוב בער מבאברויסק ז"ל הידוע בשם ר' בער ירמי'ס. המאמר נרשם ע"י אחד מהיושבים בליובאוויטש שהיו באותו מעמד ושמע כל הספור מפי החסיד הנ"ל.

"קודם שהכניסוני לחדר הוליכני אבא לליובאוויטש"

בין האורחים שבאו לליובאוויטש על חגיגת הבר מצוה של כ"ק אדמו"ר שליט"א – י"ב תמוז תרנ"ג – הי' גם החסיד המופלא מוהר"ר אברהם דובער ב"ר ירמי' מבאברויסק.

החסיד רא"ד הי' נודע לשם תהלה ותפארת בקרב החסידים, ואם כי הי' כבד פה במילי דעלמא, אבל בדברו דברי חסידות או איזה סיפור הי' מדבר בטוב, והדרת פניו היו עושים רושם עז.

אביו החסיד ר' ירמי' הי' יליד האמיל, עסק במסחר, והי' למדן מופלג, ובהיותו אברך ראה פעם אחד את הוד כ"ק אדמו"ר הזקן, ועיקר התקשרותו הי' להוד כ"ק אדמו"ר האמצעי ולהוד כ"ק אדמו"ר צמח צדק, והי' ממקורביו של הרה"ג הרה"ח מוהר"ר אייזיק צוק"ל הלוי.

החסיד ר' ירמי' חניך בנו רא"ד אצל מלמדים היותר טובים, ובהיותו בעל כשרונות וחושים נפלאים הצליח בלימודו, והלומדים דהאמיל קרבו אותו בשתי ידים, ומכיון שנכנס לסוג הבחרות, לקחו הרה"ג הרה"ח מוהר"ר אייזיק לתלמיד.

ארבע שנים למד החסיד רא"ד אצל הרה"ג הרה"ח הר"א, בשקידה גדולה, ובהיותו בן שבע עשרה שנה הוליכו אביו על חגה"ש תר"ג אל הישיבה שהיתה אז בליובאוויטש.

אבי – מספר החסיד רא"ד – הי' בעל פרנסה בריוח, משנה לשנה עלה בעשרו, הי' בעל צדקה במדה גדולה ונוסף על זה הנה אמי היתה בעלת הכנסת אורחים במדה מופלגה, ומכיון שהגיע המועד דאבא הי' נוסע לליובאוויטש, היו מטילים גורל מי מהחסידים יזכה בגורל לנסוע בצוותא עם אבא על הוצאותיו.

בהיותי בן שש – תקצ"ב – קודם שהכניסוני לחדר הוליכני אבא לליובאוויטש על חג השבועות, ואחרי הפסח נודעתי כי בשנה זו יקחני אבא לליובאוויטש ומל"ג בעומר ואילך

נעשו ההכנות להנסיעה.

במועד הל"ג בעומר היו עושים סעודה גדולה באחד הבתי כנסיות הגדולים, הרה"ג הרה"ח ר"א הי' אומר דברי חסידות, ובהיות כי אי אפשר הי' להספיק מקום לכל החסידים והבע"ב, הי' חוגגים שלשה וארבעה ימים, ולפעמים גם חמשה וששה.

מנהג עתיק הי' בהאמיל אשר השבת שאחר הל"ג בעומר היו עושים אותו ליום טוב, והיו קוראים אותו השבת של שמחה, – דער פרייליכער שבת – כמו שבת בראשית אחר שמחת תורה, ואם הי' ל"ג בעומר חל בראשון בשבת היו חוגגים כל השבוע עד אחר השבת של שמחה.

סדר החגיגה הי', כי אחר התפילה היו כל החסידים הלומדים והגבירים הזקנים באים לבית הרה"ג הרה"ח הר"א, והיו מדברים בעניני תיקוני העיר הרוחניים, ובהצטרפות הגשמיים. היו עושים הערכה בשביל צרכים שונים, והיו נוסעים לבקר את בית הקברות, ומשם היו באים לאותו ביהכנ"ס אשר שם הוערך שולחן הסעודת מצוה.

כל ימי החגיגה הי' הרה"ג הרה"ח הר"א אומר דברי חסידות, ובמשך הימים ההם היו מאספים כסף ההערכה בשביל צרכי העיר האמורים, ימים ההם היו מכניסים תינוקות לבית רבם, והיו בוחנים בני התלמוד תורה והישיבה.

כשחל מועד הל"ג בעומר ביום ה' או ביום ו', התקין הרה"ג הרה"ח הר"א, אשר אז יומשך זמן המועד עד אחר השבת השני, וכאשר בשנה ההיא חל מועד הל"ג בעומר ביום ועש"ק בחוקתי, נמשכו כל ימי החגיגה עד אחר שבת במדבר.

"הרוב היו הולכים רגלי בשמחה ובענג לא יתואר"

ואני – מספר החסיד רא"ד – בידעי כי בימים האלו יכנסני אבא לחדר, ואחרי כן יקחני עמו ועם כל החסידים לנסוע לליובאוויטש, הייתי עלז ושמת.

לעולם – מספר החסיד רא"ד – לא אשכח הנסיעה ההיא ורשומה נחקקה בלבי, כארבע עגלות רתומים לשנים שנים סוסים יצאנו מהאמיל, ועל כל עגלה ועגלה נמנו חמשה עשרה נוסעים, מקצתם יושבים בשתי שורות בפנים העגלה, ומקצתם יושבים על השליכות ושנים על הדוכן עם העגלון, כולם שמחים עליזים וטובי לב.

העגלות שמשו רק בתור מקום מנוחה לשעה ושעתים, כי הרוב היו הולכים רגלי בשמחה ובענג לא יתואר.

בעגלה ראשונה ישב הרה"ג הרה"ח הר"א, אבי ועוד חסידים, ואני הייתי יושב אצל אבי מול הרה"ג הרה"ח הר"א.

השכם בקר ביום הראשון עוררתי אמי למהר להתלבש ללכת לבית הרה"ג, אשר משם הננו הולכים במסע הקדש לליובאוויטש, בחדוה מיוחדת חבשה אמי את הבגד החדש אשר תפרה לי, וציוותה עלי ללובשו רק בשבת קדש, ובעת שאזכה לכנוס לכ"ק אדמו"ר.

כשבאנו לאותו הרחוב אשר שם דר הרה"ג, הנה מבלי הבט על שעה קדומה כזו, כבר רעש הרחוב מעוברים ושבים כמו ביום השוק, ומכיון שבאנו לדירת הרה"ג, הנה החצר הי' מלא אנשים, נשים וטף, אלה בפה מדברים בהתרגשות ואלה בפה מרקדים וארבע עגלות עומדות הכן.

לכנוס לבית הרה"ג אי אפשר, כי הבית מלא באין מקום, ואין אמן יכולה למצוא את אבא, ובעמדנו נודענו אשר כל הלילה אמר הרה"ג הרה"ח הר"א דברי חסידות ובאור היום עמדו להתפלל בציבור, וזה לא כבר באו כל הלומדים והגבירים שבעיר ללות את מורם ורובם במסעו.

עברה שעה קלה ונשמע קול מנגנים, ולפתע פתאום התחילו אנשים לצאת מהפתח ומהחלונות, בקול שיר וריקוד אחוריהם אל החצר ופניהם אל הבית, ולקולם חרדו כל אנשי החצר, וכעבור רגעים נראה פני הרה"ג ביצאו מן הבית, ויעמד ויברך את קהל הנאספים בברכת הפרידה, ויעל על העגלה.

בה בשעה ראתה אמן את אבא עולה גם הוא על העגלה אחרי הרה"ג, ותתחיל לצעוק ירמי' ירמי' הא לך אברהם בערל, קח אותו, אל תשכח על אברהם בערקע, אבל קולה לא ישמע, ואני בראותי כי אבא שכחני, הרמותי קולי בבכי, וברגע זו זזה העגלה שבה נוסעים הרה"ג ואבא.

וכל העם העומדים בחצר הרימו קולם בשיר, וילכו הלוך אחרי העגלה ללוותה, בתוך כך ראתה אמן את ר' ישראל אהרן המלמד ותספר לו, כי אבא שכחני וכי קראה לו אבל קולה לא נשמע, ויקחני ר' ישראל אהרן על ידיו, וישסע לו דרך בין הקהל הגדול עד שהביאני להעגלה שבה יושב אבא.

"ראיתי והנה איש לבוש בגדי לבן.. וקול אדיר נשמע"

העגלה הולכת לאט לאט וקהל המלומים מתרבים, כי בכל רחוב מתוספים מאות אנשים, עוד טרם חזרו מלווי האמיל על עקבותיהם, והופיעו סגולת אנשים מדיירי עיר בעליצא, אשר יצאו לקבל פני התהלוכה העוברת דרך עירם.

בבעליצא ירד הרה"ג הרה"ח הר"א, אבא וכל הנוסעים בעגלתנו וילכו להם, אמנם אנכי ביראי פן גם פה ישכחני אבא, נשארתי יושב בעגלה, ומחכה לעת בואם חזרה.

חמשה ימים מראשון לפרשת נשא עד החמישי בשבוע נסענו מהאמיל לליובאוויטש, עברנו כמה עיירות קטנות וגדולות, כפרים, ישובים, ובכל מקום שהננו עוברים, שמחה ויום טוב.

במסענו פגשנו בעוד עגלות נוסעים לליובאוויטש, מבאברויסק, שצעדרין, סמילאיין, טולטשין, מינסק, באריסוב, זשלאבין, שקלאוו, ראגטשוב, עוד ועוד. ונוסף עליהם קבוצות הולכי רגל.

ביום הרביעי לעת המנחה, עלינו הי' לבוא לעיר דובראוונע, חניתינו האחרונה היתה בישוב זאלישקינא, אשר שם גר החסיד ר' אלי' משה המוצלח (אודותו אספר לך ביחוד) כחמש עשרה

או שש עשרה פרסה מדובראוונע.

בבואינו לזאלישקינא מצאנו עומדים הרבה עגלות, עשרים או שלשים, וכמה מאות אנשים שוכבים על מצע הדשא בשדה רחבת ידיים המשתרע, מעבר לדרך מול חצרו של החסיד ר' אלי' המוצלח.

פה ושם עשרות קבוצות אגודות וחבורות אלו משוחחים, אלו ישנים, אלו אוכלים ושותים, אלו חוזרים דברי חסידות, אלו יוצאים במחול, ואני אוחז בכגדו של אבא שלא ישכחני.

החסיד ר' אלי' משה המוצלח, בניו וחתניו, אשתו, בנותיו וכלותיו, נכדיו ונכדותיו אחיו ואחיותיו ובני ביתם, כולם ידיהם מלאות עבודה לשרת את קהל החסידים הנוסעים והולכים לליובאוויטש, ולתת אכילה ושתי' והכל בחנם.

מרגלי' בפומיא דרא"מ חסידאוו. "הכל מה שפעל רבינו בשמים עבורי, הנה תשעים ותשעה חלקים שייכים לחסידים וחלק אחד עבורי, אכלו רעים ושתו כי ברכת רבינו במנת אלקים אתם אוכלים, אכלו ושתו והטיבו לבככם שתהיו חסידים בעלי כח וגבורה לעבוד את ה' בתורה ומצות ובעבודה שבלב."

בישוב זאלישקינא, פגשנו בהחסידים המפורסמים הרה"צ הרה"ח ר' הלל מפאריטש והרה"ח בצלאל מאזאריץ, השמחה הגדולה שהיתה בהפגשם יחדיו עם הרה"ג הרה"ח הר"א אין לתאר, ושלשתם אכלו יחדיו סעודת היום בביתו של החסיד רא"מ המוצלח.

כשיצאנו מזאלישקינא יצאו אתנו כארבעים עגלות, ומחנות מחנות הולכי רגל, רובם תרמיליהם על כתפם ומקלם בידם, ובהם מטיבי נגן בקולות נעימים ולעומתם היושבים בקרנות, עונים בשמחה רבה.

דרכנו הולכת דרך יער גדול, בין אילנות גבוהים, וקול שיר המנגנים נשמע למרחוק, וכל אחד ואחד מתנועות השיר נשמע כאלו חבורת מנגנים הנמצאים מרחוק בקצה היער חוזרים וכופלים לנגן את אשר ינגנו פה.

מרחוק רואה הנני את קצה היער, כי שם השמש זורח, לא כן ביער, ענפי האילנות מכסים על אור היום ונדמה כאלו כבר שקעה השמש, ועוד מעט והנה אנו יוצאים מסבכי היער על פני שדה רחבה, והשמש זורחת בכל תוקף אורה, ולעינינו הר גבוה.

כל יושבי העגלה לבד הרה"ג הרה"ח הר"א, הישיש הצדיק והחסיד ר' יחיאל ב"ר מאיר בעל בכי (אודותו ואודות אביו ר' מאיר בעל בכי אספר לך ביחוד) הגאון הזקן ר' זלמן דוב בעל החלב – דער מילכיקער – ירדו ללכת רגלי, עד עלותינו לראש ההר.

כשעלינו בראש ההר, הנה מרחוק נראה גגי בתי עיר דובראוונע, אך עוד כשתי פרסאות ויותר עד העיר, ובמורד ההר ראינו קהל גדול עומדים משני עברי הדרך, וכעבור שעה קלה נוגע כי חסידי דובראוונע, ובראשם הרה"צ הרה"ג הרה"ח ר' נחמי' יצאו לקבל פני האורחים הנוסעים וההולכים לליובאוויטש.

כשירדנו מההר ובאנו למקום עמידת קהל חסידי דובראוונע, ירד הרה"ג הרה"ח הר"א מהעגלה להתראות עם הרה"צ הרה"ג הרה"ח ר' נחמי', גם אבא הלך עמו, ואותי מסר על יד ר' אברהם מאיר העגלון לשמרני, ואותי ציוה לשמוע ככל אשר יצונו.

טורח הדרך פעל עלי כי ישנתי, עד אשר לא ידעתי מבואינו לדובראוונע, וכשנתעוררתי כבר הי' ר' אברהם מאיר אחר סעודת שחרית, ויאמר לי כי בעוד שעה או שתיים נסע לדרכנו, ואשר לעת ערב נבוא לליוכאוויטש, וביום ה' ערב באנו לליוכאוויטש.

בערב ש"ק כשעה קודם שקיעת החמה הנה כבר הי' ביהכ"נ הגדול מלא אנשים מפה לפה, ועל הבימה אשר באמצע בית הכנסת עמדו בני רבינו ואחדים מזקני החסידים, ובתוכם הרה"ג הרה"ח הר"א.

נשמע הכרוז, כי אדמו"ר בא, הושלך הס, וכל העינים מביטות אל מקום משם בא יבוא כ"ק אדמו"ר, וכרגע הנה ממקום עמידתי על אחד התנורים אחוז בידי ר' אברהם מאיר, ראיתי והנה איש לבוש בגדי לבן, וכובע שער בראשו, הולך וקרב אל הבימה וישב לו על הכסא המוכנת לו, וקול אדיר נשמע, וידבר כו' נשא את ראש בני גרשון גם הם כו' (הנדפס אחרי כן בלקו"ת מאמר ב').

"כרגע התבונן כ"ק אדמו"ר . . ויביט עלי ויאמר"

זוכר הנני איך נכנסתי אז עם אבא לכ"ק אדמו"ר, שעות רבות עמד אבא בחדר הראשון לחכות עד אשר יוכל לכנוס לכ"ק אדמו"ר, ואותי הושיב על החלון, ומכיון שבאה השעה המאושרה לכנוס לכ"ק אדמו"ר ביקש אבא את העומדים כי יקרבוני אליו, והעבירוני מיד ליד ממעל לראשי החסידים העומדים בחדר, אבא נכנס לחדר כ"ק אדמו"ר ואני אחריו אחוז בכנף בגדו.

החדר שבו ישב כ"ק אדמו"ר הי' חדר גדול, אצל הכתלים עמדו מגדלים מלאים ספרים, כ"ק אדמו"ר ישב אצל שולחן גדול ועליו היו איזה ספרים, פתקאות וקופות של מטבעות, ושני נרות דולקים על השולחן.

בהכנס אבא בחדר כ"ק אדמו"ר הי' כ"ק אדמו"ר מביט בספר שהי' מונח פתוח לפניו, ובקרב אבא למקום שבת כ"ק אדמו"ר הגביה כ"ק אדמו"ר עיניו מהספר ויבט בפני אבא ובפני, אבא רעד בכל גופו, גם אני נבהלתי והתחלתי לבכות בלחשיה, וכ"ק אדמו"ר הושיט יד קדשו לקחת הפתקא אשר ביד אבא, כי מרוב חרדתו נשאר אבא לעמוד במקומו מבלי דעת מה לעשות.

אבא עמד דומם, ראשו כפוף למטה, ומעיניו נשרו נטפי דמע על הרצפה, ברגעים הראשונים עוד התאפק מבלי הרים קולו, אבל כעבור זמן מה התפרץ בקול בוכים וילולי יליל, וכשראיתי דאבא בוכה, נתכוון לבכי ואבכה חרישית, ואביט בפני קדשו של כ"ק אדמו"ר.

משך זמן מה קרא כ"ק אדמו"ר את הפתקא שהגיש לו אבא, ובעת קראו הנה פעמיים ושלש

הסתכל כ"ק אדמו"ר בפניו של אבא וגם בפני, ואחרי כן דיבר עם אבא.

משהתחיל כ"ק אדמו"ר לדבר עם אבא הפסיק מלבכות, שפתותיו נעות, לחזור אותן הדברים אשר כ"ק אדמו"ר אומר לאבא, בלחישתו וקולו לא ישמע.

זמן ארוך דיבר כ"ק אדמו"ר עם אבא אחרי כן שאל אבא את כ"ק אדמו"ר איזה שאלות, וכ"ק אדמו"ר ענהו, וככלותו לדבר אמר אבא, בני זה – מראה עלי – הנני בעזה"י מכניסו לחדר, והנני מבקש את רבינו לברכו, ויקרביני לכ"ק אדמו"ר.

כרגע התבונן כ"ק אדמו"ר ויעצום עיניו קדשו, וכעבור רגעים אחדים פתח עיניו קדשו ויביט עלי, ויאמר: תהי שקדן ואל תהי הולך בטל, ויעזרך השי"ת להיות למדן וחסיד, אמן ענה אבא בקול רם, ואני אחריו.

כצאתנו את פני הקדש ובאנו להמנין הקטן, לקחני אבא על זרעותיו ויצא במחול עם החסידים הששים ושמונים ברקודים ובשירים, כי כן משפט הימים ההם, אשר כל הזוכה להיות אצל כ"ק אדמו"ר ביחידות הנה בצאתו מהקדש יוצא במחול.

שעה ארוכה רקד אבא עד אשר כל בגדיו היו רטובים מזיעה, כאלו הוציאו מעריבת מים, וישב על אחד הספסלים בפנת הביהכנ"ס להנפש, ויאמר לי עתה הנפש מעט, ואחרי כן נלך להאכסניא של הרב שלנו.

ראיתי אשר אבא רוחו טובה עליו ואם כי עייף ויגע הוא במאד, הנה בכ"ז בכפיו יספוק וברגליו ירקע לעומת המרקדים, ומזמן לזמן מכה באצבע צרדה ובשפתותיו ישרוק בקול דק אדיר המגביה רוחם של יגעי מחול, ונותן להם עצמה למהר ויקודם.

"די קליינע שמחת – תורה'לעד"

אם כי מאז ומקדם אהבתי את השמחה בכלל ואת המחול החסידי בפרט, ומהיום שהנני זוכר עצמי, הנני זוכר את המחול החסידי, וכאשר הייתי עוד בגיל הזחילה, זוחל על ארבע מבלי יכולת לעמוד על רגלי, הנה כשהי' מחזיקים בי או כשהי' מעמידים אותי במלמד הילוך התינוקות (חאדאלקע) הייתי רוקד כמותן הרקידות שראיתי בבית אבא, וכאשר התחלתי ללכת ולבטא מלים אחדות, הייתי צועק כי חפצי לרקוד במחול החסידים.

אמא היתה אוהבת במאד להכניס אורחים בכלל, והתועדות חסידים בפרט, ולעתים תכופות היו חברי אבא החסידים באים אלינו והיו לומדים ומשוחחים ביניהם ואחרי כן היו יוצאים במחול, וגם אנכי הייתי רוקד עמהם, באחזי בכנף של מי שהוא מהרוקדים.

בין המתועדים והנוטלים חלק בהמחול היו שני אברכים שהיו הצעירים בכל החבורה, והם היו עליזים במאד, והיו יודעים פרק בשיר, וקול מגנינתם הי' נשמע יותר על כל, גם ויקודם הי' נפלא במהירות גדולה, ומכיון שהיו מתחילים לרקוד היו לוקחים אותי על כתפם, פעם לקחני אנשיל גיטעס ופעם לקחני שלמה פעשעס, ואז הייתי על במתי האושר.

די קליינע שמחת – תורה'לעך, כן הייתי קורא את זמני ההתועדות, ומשנה הרביעית לחיי אשר התחלתי ללכת לחדרו של ר' אלימלך הדרדקי לשחוק שם עם ילדים בני גילי ולשמוע סיפורי חומש, נ"ך ואגדה, הייתי מספר לחברי, כי אתמול או שלשום הי' בבתינו א קליינע שמחת – תורה'לעך וכל חברי הקטנים, ולפעמים הנה גם הילדים הגדולים האומרים עברי בסידור וחומש, היו מקנאים בי.

ואני רוחי עלי גבוה, גבוה מאד, כי אני היחידי בבני גילי שהיו מזדמנים לי מועד שמחת – תורה'לעך בעתים קרובים, ואף גם זאת לרכוב על כתפם של החסידים האברכים העליזים – הוליאקעס – ר' אנשיל גיטעס ור' שלמה פעשעס בעת יוצאים בריקודיהם המפליאים, לא זכה שום ילד זולתי.

על דבר זה אוהב הייתי להתגרות עם בני גילי בכלל, ועם שניאור זלמן דוב בהחסידי הר' ארי' בפרט, כי בכל עת נפגשנו הי' מתגרה בי, כי אנכי נקראתי בשם זקני – אבי אמי שמת צעיר לימים – והוא נקרא בשם אדמו"ר הזקן ובשם אדמו"ר האמצעי, ובהיותו עוין אותי, הייתי מתגרה בו על אשר אני רוכב על כתפיהם של ר' אנשיל גיטעס או ר' שלמה פעשעס בעת צאתם במחול.

פעם שאלתי את אמא מדוע הם – החסידים שהתועדו ושוחחו איזה שעות – כל כך שמחים, מפזזים ורוקדים, ענתה אמא ואמרה, כי הם – החסידים – ישבו ולמדו ושמחים בידיעת התורה שיודעים, והיא שמחת התורה. ומני אז קראתי בשם, די קליינע שמחת – תורה'לעך.

"מדוע הם שמחים, הלא בית המקדש חרב"

ובהיותי רגיל בהקליינע שמחת – תורה'לעך, לא הי' מוקשה לי הריקוד הדגול מרבבה שהיו רוקדים החסידים בביהכ"נ הקטן, אבל מפני מה דוקא אחרי צאתם מאת פני הקדש כ"ק אדמו"ר, ומפני מה כניסה זו שנכנסים לחדר כ"ק אדמו"ר נקרא יחידות, כי שמעתי שהחסידים שואלים זה לזה, ההיית ביחידות, ועונים זה לזה, כעת הנני ליחידות, או כבר הייתי ב"ה ביחידות, או מספרים ביניהם, כי פלוני נכנס ביחידות ופלוני מחכה על יחידות.

שתי שאלות אלו: א) מפני מה הכניסה לחדרו של כ"ק אדמו"ר נקרא יחידות. ב) ומפני מה בצאתם מחדרו של כ"ק אדמו"ר רוקדים במחול, העסיקו את מוחי ולא נתנו לי מנוח, וכשראיתי אשר רוח אבא טובה עליו במאד, שאלתיו שתי שאלות האמורות.

וישאלני אבא הכי יודע אתה את מעשה המשכן אשר עשה משה עפ"י ציווי השי"ת, ואשר הי' בו מקום מיוחד אשר שם עמד הארון עם הלוחות, ואחת בשנה ביום הכפורים הי' אהרן הכהן נכנס לשם להקטיר קטרת ולהתפלל שם בשביל כל ישראל.

אנכי בחפצי להראות לאבי גודל ידיעתי, מהרתי לספר כל אשר ידעתי על אודות הבית אשר בנה שלמה המלך, אודות הקדשי קדשים, הארון והלוחות, עבודתו של הכהן גדול ביום הכפורים בכלל, וכניסתו לפני ולפנים בפרט, ואשר בעת שהכהן הגדול מזכיר את השם היו כל הנמצאים אז בעזרה כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם.

בפי דברתי ובכל גוי הראיתי לאבא איך היו כורעים ונופלים על פניהם, כי זה כשנתיים אשר ביום הקדוש הייתי בביהכ"נ, ובעת שכל הנמצאים בביהכ"נ כרעו ונפלו על פניהם גם אני עשיתי כמעשה הגדולים ובקומי מכרוע רצתי וספרתי לאמא, ואמא נתנה לי פרוסת לחם לבן בלי חמאה, באמרה כי יום צום קדוש הוא.

מי נכנס – שאלני אבא – עם הכה"ג לבית קדשי הקדשים ביום הכפורים.

רק הכהן הגדול לכדו – עניתי לאבא.

מה הי' עושה הכהן הגדול – שאלני אבא – בגמרו עבודת יום הקדוש דיום צום הכפורים.

רבינו ר' אלימלך – הנני עונה לאבא – סיפר לנו, כי הכהן גדול הי' עשיר גדול, והיו לו בגדים של זהב, והי' עושה אותם מהזהב שהי' לו בביתו, וכאשר גמר עבודתו בבית המקדש הי' הולך לביתו, וכל ישראל היו הולכים עמו בשיר ובזמרה, ובבואם לחצירו היו שולחנות ערוכות עם כל מיני מאכל ומשקה והיו כולם שמחים בשמחה גדולה כי נתכפרו להם כל עוונותיהם.

ועתה – שאלני אבא – יש לנו בית המקדש וקדשי הקדשים.

עתה – עניתי, ואנחה פרצה מלבי – אין לנו לא בית המקדש ולא קדשי קדשים – ועיני נשואות לאבא, מה יענני על זה, ומה יגיד לי. –

ועוד טרם הספקתי לבלוע רירי, והנה קבוצת אנשים פרצו לבית הכנסת בקול שיר ויצאו במחול, וכשראה אבא אשר רוב הקבוצה הם מאנשי חסידי האמיל קפץ ממקומו בידים פרושות וברגלים מפזזים והשתתף במחולם.

ואני כה נבהלתי, עד כי לא ידעתי מה לעשות, בתחלה חפצתי גם אני לרוץ עם אבא, אבל ביראתי פן ירמסוני, נשגתי אחור ועליתי לעמוד על הספסל, ובתוך כך ראיתי את ר' אברהם מאיר בעל העגלה גם הוא בין הרוקדים, וכשעבר על פני קראתי בשמו, ולא ענה לי.

אנכי עומד על הספסל מסתכל ורואה שם באמצע העגול רוקד אבא וסביביו כמה וכמה מחסידי האמיל, ובתוכם ר' אברהם מאיר בעל העגלה ור' שלמה פעשעס, כולם עיניהם עצומות כל אחד ימינו על כתף חברו, ובשמאלו ינענע לפי משקל ותנועת השיר היוצא מפיו בהדרת קדש.

הרגש הקדש הנסוך על פני הרוקדים אין לתאר, האהבה והאחווה, הגילה והחדווה אין לשער, כולם אחוזים ודבוקים אלו באלו בשלום ורעות, ואני מתמוגג הנני בגעגועי להשתתף במחולם גם אני.

זה פעמים ושלוש אשר ר' אברהם מאיר עבר על פני וקראתי לו ולא ענני, אבל בפתע פתאום הרגשתי, כי הנני אחוז בידי מי שהוא מאחורי, והנני עף באויר, ועוד רגע והנני רוכב על כתפי איש בתוך המרקדים ואכוף את ראשי ואראה והנה ר' שלמה פעשעס ישאני על כתפיו ולשמחתי אין קץ.

קול כרעם, הכריזו החסיד ר' זלמן יעקב אסתר דישע'ס – אחד מנגידי האמיל גבאי ביהכנ"ס ליובאוויטש, ובעל דעה גדולה בכל עניני הקהילה ומוסדי העיר – עד כאן הקפה א', צריכים להתפלל מנחה, וכעבור שעה קלה – הנה לרגלי כרוזו של ר' זלמן יעקב אסתר דישע'ס – הופסק המחול, והתכוננו לתפלת המנחה.

הדברים שדבר עמדי אבא אודות הבית המקדש, קדשי הקדשים והארון בכלל, ושאלתו האחרונה, האם גם עתה יש לנו בית המקדש וקדשי קדשים בפרט, השאירו בי עקבי עצב ומרירות רוח, ובמוחי התחילה להתרוצץ שאלה חדשה, מדוע הם שמחים, הלא הבית מקדש חרב, ובמקום קדשי הקדשים שעירים ירקדו.

הנמצאים בבית הכנסת מתפללים תפלת המנחה ברינה ובקול זמרה, כל אחד מנצח בקולו, קול רם כתפלת שמחת תורה, ואני מוחי עסוק בשאלה החדשה, מדוע הם שמחים הלא בית המקדש חרב, ובה בשעה נזכרתי אותן הסיפורים אשר שמעתי מרבינו ר' אלימלך אשר סיפר בתשעה באב דשנה העברה, ואגמור בדעתי כי כאשר יגמור אבא להתפלל אשאלהו ויפתר לי.

"והבית הכנסת אשר כ"ק אדמו"ר מתפלל בו הוא בית המקדש שלנו"

ככלותם להתפלל, הכריזו ר' זלמן יעקב אסתר דישע'ס, כי יביאו משקה ורקינים, ואנכי פניתי לאבא ואומר אליו, שאלתני האם גם עתה יש לנו בית המקדש, וקדשי הקדשים, הלא עתה אין לנו לא בית המקדש ולא קדשי קדשים, ומדוע שמחים ורוקדים, הלא הבית המקדש חרב, ובמקום קדשי קדשים שעירים ירקדו.

כשמוע אבא את שאלתי, ענני: צדקת בני צדקת, הבית מקדש שבירושלים עיר הקדש ת"ו חרב, וכאשר ישראל יעשו תשובה ישלח הקב"ה לנו את משיח צדקנו גואל צדק והוא יקבצנו מארבע כנפות הארץ ויוליכנו עם בתינו וכלי בתינו לארץ ישראל, ויבנה את ירושלים ובית המקדש, אבל כעת אין לנו לא בית המקדש ולא קדשי קדשים.

אמנם – דובר בי אבא – מיום שחרב בית המקדש וקדשי קדשים עד אשר ירחם השי"ת וישלח לנו גואל צדק אשר יקבצנו מארבע כנפות הארץ ויוליכנו לארץ ישראל ויבנה לנו את ירושלים ובית המקדש עם הקדשי קדשים, הנה ליובאוויטש היא ירושלים שלנו, והבית הכנסת אשר כ"ק אדמו"ר מתפלל בו הוא בית המקדש שלנו, והחדר שיושב כ"ק אדמו"ר הוא הקדשי קדשים שלנו, וכ"ק אדמו"ר הוא הארון – אשר בו לוחות תורת השם יתברך – שלנו.

מראה פני אבא ורצינותו בעת דברו עמי, עשו עלי רושם נורא, וברעיוני: הנה זה לא כבר היינו אבי ואני בקדשי הקדשים, וכעת הננו בבית המקדש, מה נורא הדבר, נורא הוא עד מאד.

עודני חושב מחשבות על אודות הבית המקדש וקדשי הקדשים, ואשמע קול אבא מדבר עלי, הידעת בני אשר בעת שהכניס משה רבינו את הארון עם הלוחות בקדשי הקדשים, שמע קול השי"ת מדבר אליו מבין הכרובים אשר על הארון.

כן – עניתי לאבא – שמעתי איך אמא קראה בספר ותספר לדודתי, על אודות זה.

אלו הדברים – ממשיך אבא את דבורו – אשר כ"ק אדמו"ר אומר לכל אחד ואחד מהחסידים הנכנסים אליו לחדרו, הוא דברי השי"ת, וכשם שהכהן הגדול הי' נכנס לקדשי קדשים יחידי, הנה כמו"כ כל מי שנכנס לחדרו של כ"ק אדמו"ר שהוא קדשי קדשים שלנו – הוא נכנס יחידי, ולכן כניסה זו נקראת יחידות.

וכשם שבצאת הכהן הגדול מהקדשי קדשים הי' הוא וכל ישראל ששים ושמחים, הנה כמו"כ אנחנו כל החסידים בצאתנו מן הקדשי קדשים שלנו, הננו ששים ושמחים על כל החסד הגדול אשר עשה השי"ת עמנו, וזיכנו להיות בקדשי קדשים, ולשמוע ברכת כ"ק אדמו"ר.

זכור היטב – מזהיר לי אבא – את דבר הברכה אשר ברך אותך כ"ק אדמו"ר ואי"ה בבואיני הביתה תספר לאמך הכל בפרוטרוט, ועוד לא הספקתי להשמיע לאבא ולהראותו כי זוכר אני אותן הדברים בדברי הברכה אשר ברכני כ"ק אדמו"ר, והנה קרב ר' זלמן יעקב אסתר דישע'ס ויכריח את אבא לגשת אל השלחן לטעום מהמשקה והרקיקים שהביאו.

גם לי נתן אבא ריקק מתוק עם פירורי נופת שעליו, וברכתי עליו ברכת בורא מיני מזונות בקול, ואבא והיושבים בקירוב מקום לאבא ששמעו את ברכתי ענו אמן, ור' אבא דוד החזן ור' ברוך שמעון דער איינבינדער משבחים את אבא על אשר לקחני לליובאוויטש.

". וחזרתי לאמי את ברכת כ"ק אדמו"ר"

חכם אתה – אומר אבא דוד החזן לאבא, על אשר לקחת את אברהם בערל שלך לליובאוויטש, עתה, בדורנו זה, צריכים להרגיל הבנים בחסידות מיום עמדם על רגליהם.

לדעתי – אומר ר' ברוך שמעון – חכמה זו שלה היא ולא שלו, היא – כוונתו על אמא – חכמה היא באמת, היא מכנסת אורחים היא אשה חסידה.

גם אני – התחלתי לספר – הייתי עם אבא בקדשי קדשים, וכ"ק אדמו"ר ברכני, ואביט בפני אבא אם רשאי הנני לספר את דבר הברכה אשר ברכני כ"ק אדמו"ר, אמנם אבא הי' שח עם היושבים מעבר השולחן ממולו, ובתוך כך בא ר' שלמה פעשעס במרוצה גדולה כולו מזיע, ויבשר כי כל החסיד בני האמלי הנה כולם ב"ה היו ביחידות, ומתפללים תפלת המנחה, ובעוד שעה קלה יבואו הנה.

בעד בשורה טובה זו – אומר ר' זלמן יעקב אסתר דישע'ס – לר' שלמה פעשעס – מגיע לך כוס משקה ורקיק, והא לך וברך, ואמור לחיים.

ר' שלמה פעשעס ברך ברכת מזונות על הרקיק וברכת שהכל על המשקה ובירך את כל המסובים בברכת לחיים בפנים צהובות מאירות, וככלותו לשתות התחיל לספוק בכפיו לנגן ולרקוד במקומו, ופנה אל כל המסובים בשאלה של תמהון, האם כה אתם יושבים כל העת על מקום אחד אוכלים ושותים בלא רקוד.

ידעתי – אומר ר' שלמה פעשעס – את חסידותו של ר' זלמן יעקב אסתר די שיע'ס, והרה"ג שלנו אומר עליו שיש לו שכל הישר אבל הקרירות והנימוס שלו אי אפשר לקבל, ואם בקולו תשמעו יעשוכם כקאקי חיוורא (אוויזים לבנים מפוטמות, ההולכים עקב בצד אגודל ומקרקרים בקולות צרודות).

אחינו, די לנו דעותיו ונמוסיו בהיותנו בהאמיל ובפה בליובאוויטש, ירושלים עיר קדשנו בני חורין אנחנו מעולו של בעלי הנמוסים במצחי המתנגדים, לאן הרוח מנשב, ומה יאמרו הבריות.

הבט וראה – אומר ר' אבא דוד החזן – גם הוא מדבר, כשהיינו אברכים לא הרהבנו עוז לפתוח פה ולדבר במסיבת חסידים, ומה גם לחוות דעה בקול רם, האמן לי שלמה, כי העזה היא.

נשתנו העתים – אומר ר' גרשון ליב הסופר – בימינו היתה הנהגה אחרת לגמרי, האברכים ידעו כי אברכים המה, ועליהם רק לשמוע ולהקשיב מה שהחסידים מדברים ביניהם.

הזוכר אתה – פנה ר' גרשון ליב הסופר אל ר' מאיר יחיאל הדייג – דער פישער – את הליכתו הראשונה לכ"ק אדמו"ר לליאזנא.

(החסידים האלו ר' גרשון ליב הסופר ור' מאיר יחיאל הדייג, הם זקנים בני שבעים ויותר, וכבר ר' גרשון ליב איננו עוסק בספרות הסת"ם, ור' מאיר יחיאל אינו עוסק בצידת הדגים, ונקראים רק ע"ש מלאכתם בעבר, ועתה הנה שניהם פרנסתם מצוי' להם בריוח ובכבוד רב משכירות בתייהם, והם מהנוטלים חלק בראש כל ענינים של צדקה, כמובן לפי יכולתם, ונכבדים המה בכל מפלגות העדה, לפי שיושבים כל היום ורוב הלילה בבית הכנסת ועוסקים בתורה ועבודה).

בטבעו הי' ר' גרשון ליב שתקן גדול, ומרגלא בפומי', שלהיות עבודת מלאכתו היא מלאכת שמים שצריכה להעשות לשמה במועצות ודעת ובמתינות גדולה, הנה במשך הזמן הוטבע בו טבע המתנינות והורגל לחשוב יותר מלדבר, לכן הנה מכיון שהתחיל ר' גרשון ליב לדבר הושלך הס, וכל המסובים הטו אזניהם להקשיב את אשר יספר.

ספורו של החסיד ר' גרשון ליב הוא ארוך ביותר, וכמעט כל חסידי האמיל ידעו אותו בע"פ, כי לעתים קרובות, בעת התועדות הי' החסיד ר' גרשון ליב חוזר לספר את ספורו האהוב, את כולו או מקצתו, וארך הזמן מלספר בפרטיות כל רושמי.

בנסיעתי זאת – מספר החסיד רא"ד – בבואי הביתה ספרתי לאמי את כל המוצאות אותנו, את כל מה שראיתי בדרך מסעינו, ואת אשר ראיתי בליובאוויטש, וחזרתי לאמי את ברכת כ"ק אדמו"ר.

שקידה עצומה – סיפר לי – נתעוררה בי בבואי מליובאוויטש, המלמד שלמדתי אצלו הי' שבע רצון ממני ומצא קורת רוח בלמדו אתי, ובזמן השני ללימודי העבירני אבא למלמד השני.

”זכיתי אשר כ”ק אדמו”ר הניח ידיו הק’ על ראשי ויברכני”

ארבע שנים צלצלו באזני דברי כ”ק אדמו”ר ואזהרתו ”תהי שקדן ואל תהי הולך בטל” וברכתו הקדושה ”ויעזרך השי”ת להיות למדן וחסיד”, ואבי ואמי התענגו על שקידתי בלימוד והנהגתי ביראת שמים.

ובהיותי בן עשר, וכבר רכשתי לי ידיעות נכונות בלימוד, לקחני אבא אתו במסעו לליובאוויטש, וגם אז נכנסתי עמו ליחידות אל כ”ק אדמו”ר.

וכשגמר כ”ק אדמו”ר לדבר עם אבא הסתכל בי במבט חזק, ופנה לאבא ואמר ”פניו מעידים אשר שקד בלימוד” ויפן אלי וישאלני – מה למדת, – השבתי לו מסכת ביצה, בבא קמא, מציעא, וכעת הנני עומד במשנה ב’ דפרק מקום שנהגו בפסחים, ובתנ”ך למדתי חומש עם פרש”י ונביאים ראשונים.

כ”ק אדמו”ר התבונן מעט ויאמר, טוב מה שלמדת ולהבא תסיים מסכת פסחים ותלמוד בבא בתרא ונדרים, שו”ע או”ח, חומש כסדר הפרשיות עם פרש”י, אור החיים ופנים יפות, תהלים עם פרש”י ואח”כ תלמוד נביאים אחרונים, והשי”ת יעזרך שתמסור לעצמך לשקוד בתורה ויראת שמים ותהי’ למדן חסיד וירא שמים.

בשלושת השנים – מבן עשר עד בר מצוה – גמרתי מסכת פסחים, בבא בתרא ונדרים וחזרתי על מסכת בבא קמא ומציעא, והייתי בקי בהן עם התוספות כולם בעין טוב וכשהביאני אבא לליובאוויטש לעונת הבר – מצוה זכיתי אשר כ”ק אדמו”ר הניח ידיו הק’ על ראשי ויברכני, אמנם נוסח הברכה לא שמעתי.

ובבואנו מליובאוויטש לקחני הרה”ג הרה”ח מוהר”ר אייזיק הלוי זצ”ל לתלמיד בשלחן השלישי, וכעבור שנה העבירני לשלחן השני, שם עשיתי שנה, ואח”כ העבירני לשלחן הראשון.

ובהיותי בן י”ז קבלוני בישיבת כ”ק אדמו”ר בליובאוויטש בשיעור השני שהגיד בן כ”ק אדמו”ר הרה”ק מוהר”ר ישראל נח צוקללה”ה נבג”מ זי”ע והבוחן הי’ כ”ק הרה”ח מוה”ר לוי יצחק חתן כ”ק אדמו”ר צוקללה”ה נבג”מ זי”ע.

(התמים ח”א, ע’ 214–220)

א. חשיבות הנסיעה ומעלתה

עצם הנסיעה היא דבר פשוט!

ולהעיר גם מסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו אודות אביו, כ"ק אדנ"ע ודודו הרז"א, שבקטנותם "שיחקו" ברבי וחסיד [כפי שהורגלו לראות שחסידים באים לרבי ונכנסים ליחידות כו' – בבית זקנם, הצמח צדק] וה"חסיד" נכנס ל"רבי" ושאל אצלו, מהי מציאותו של יהודי, וה"רבי" ענה לו שמציאותו של יהודי – "אש", כידוע פרטי הדברים בסיפור זה.

ויש לקשר זה עם שלילת הענין ד"אשר קרך בדרך" – הדרך של החסיד שנוסע לרבו:

עצם הענין של נסיעת החסיד לרבו – ה"ז דבר הפשוט, שלכן, מזמן לזמן נוסע כל חסיד לרבו (ככל פרטי הענינים שבזה), ונסיעה זו פועלת בעבודתו במשך כל השנה עד לפעם הבאה שנוסע (בשנה הבאה, או בשנה זו עצמה)

אלא מאי, יתכן שיהי' בזה ענין של קרירות – "אשר קרך בדרך", קרירות בהנסיעה לרבו, ועל זה צריך להיות המלחמה בעמלק. לשלול ענין הקרירות אפילו "בדרך" שנוסע לרבו, וכאמור, לא רק בגלל שממצב של קרירות יכולים לירד ח"ו למצב גרוע יותר, אלא גם מפני שענין הקרירות הוא היפך מציאותו של יהודי "אש".

(התוועדות ה'תשמ"ט עמ' 431)

חסידים שהיו באים אל הרבי בכל עת, ללא סיבה מיוחדת

ישנם יהודים המכונים בשם "ראש-השנה אידן" או "יום-כיפור אידן", כלומר, יהודים הבאים לבית-הכנסת בר"ה ויוהכ"פ; ישנם "יום-טוב אידן" – יהודים הבאים לביהכ"נ ביו"ט; ישנם "שבת אידן" – יהודים הבאים לביהכ"נ ביום השבת; וישנם יהודים סתם (סתם אידן), ללא שם לוואי – יהודים שפוגשים אותם בביהכ"נ שלש פעמים ביום...

וכך גם אצל הרבי – היו "ראש-השנה חסידים", שנהגו לבוא אל הרבי בר"ה; היו "יום-טוב חסידים", שנהגו לבוא אל הרבי ביו"ט; והיו סתם חסידים, שהיו באים אל הרבי בכל עת, ללא סיבה מיוחדת ("סתם אָווי"),

– (כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר: סימפסֶאָהן הי' מסרב להכניסם אל הרבי, לפי שהי' רואה את פניהם של אלה לעתים תכופות יותר מדי ("די פנימ'ער פלעגט ער זען צו אָפּט").

ובודאי – לאו דוקא כאשר אירע איזה חולי ח"ו, שאז באים אל הרבי לבקש ברכת רפואה [בידעם שזהו "בית-הרפואה" הטוב ביותר ("דאָס איז דער בעסטער שפיטאַל")...], אלא היו באים אל הרבי גם בזמנים טובים ("איך אָ גוטן אופן")!

כלפי מה הדברים אמורים ?

ישנם כאלה שבדרך – כלל אינם נוהגים לבוא לכאן, אלא, כשחל י"ב תמוז ביום השבת (כבקיעות שנה זו), שלמחרתו הוא יום הראשון בשבוע, שאז יש להם חופש ("זיי זיינען אויף וואַקיישאַן"), אזי יש להם "מסירת-נפש" לבוא לכאן... ועד"ז כשחל י"ט כסלו ביום השבת – גם אז באים לכאן, לכבודו של רבינו הזקן (בעל הגאולה) שחיבר הרבה ספרים וכו'...

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) אלה שהדברים מכוונים אליהם – בודאי יודעים למי הכוונה ("וועמען מען מיינט")... ובכן, שיאמרו עתה "לחיים", ודבר זה יתקן גם את העבר, שכן, כאשר מתעלים לדרגא נעלית יותר, מתעלים גם מהגבלות הזמן, ובמילא אפשר לתקן גם את העבר.

(תו"מ – התוועדות תשי"ב ש"פ חו"ב)

להימצא ככל היותר ב"קרעטשמע"

בין הניגונים המיוחסים לחסידים של אדמו"ר האמצעי ישנו הניגון "ניע זשוריצי חלאפצי".

ומבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שאצל החסידים של אדמו"ר האמצעי הייתה הדאגה היחידה כיצד לבוא עד ה"בית-מרזח" ("יאק דאיעדעם דא קארטשאמקע"), וכאשר באים לשם אזי לא חסר מאומה...

ותוכן העניין:

כאשר נמצאים בנסיעה בדרך, נכנסים לה"בתי מרזח" ("קרעטשמעס") שנמצאים באמצע הדרך, ושם יכולים לנוח להתפלל וללמוד השיעורים במנוחת הדעת.

והנמשל בזה – שהנסיעה בדרך קאי על זמן הגלות, "מפני חטאינו גלינו מארצנו", שכל בני"הן אלה שנמצאים כאן בחוץ לארץ והן אלה שנמצאים בארץ ישראל) הם בגלות, בדרך, ובאמצע הדרך יש "בתי מרזח" "קרעטשמעס", שהם המקומות של הרביים.

ובמילא צריכים להשתדל למעט ככל האפשרי בשהות בדרך, ולהמצא יותר ב"בית המרזח" ("קרעטשמע") במקומו של הרבי, מתוך ידיעה ששם לא חסר מאומה.

וכאמור ינגנו עתה ניגון זה (בודאי כולם יודעים את הניגון).

[התחילו לנגן הניגון, ואמר: למה מנגנים רק לצאת י"ח, שינגנו ביתר חיות, וניגנו בהתעוררות גדולה, וגם כ"ק אדמו"ר שליט"א ניגן עם הקהל ונענע בחוזק בידו הק'].

(תורת מנחם – התוועדות ח"ב עמ' 106)

חייא מניין?

"רבי לא שנה, רבי חייא מנא ליה" (נדה סב, ב). ופרשו חסידים בדרך הצחות: 'רבי לא שנה' – כאשר חלפה שנה ועדיין לא נסע החסיד לרבו, 'חייא מנא ליה' – מאין יקח לו חיות לעבודת ה'?

(מפי השמועה)

חסיד נמצא תמיד "בדרך" אל הרבי, אלא שעמלק רוצה לפעול "אשר קרך בדרך"

העצה לזה היא: "זכור את אשר עשה לך עמלק גו' לא תשכח" – לא רק התוצאות מפעולות עמלק, אלא גם את עצם ענין הקרירות, שזהו דבר שהוא היפך מציאותו של ישראל.

וכפתגם הידוע: שיהודי הוא אש – פייער (היפך בתכלית מענין הקרירות), כידוע הסיפור עם אדמו"ר הרש"ב נ"ע ואחיו, שגדלו בבית אדמו"ר (הצ"צ, ואח"כ בנו אדמו"ר מהר"ש), וראו אופן נסיעת חסיד אל הרבי, ואופן כניסתו ליחידות, און ווי א חסיד לעבט דערמיט עד לשנה הבאה (או לפעם הבאה שיגיע לרבי). והיינו שחסיד נמצא תמיד "בדרך" אל הרבי, אלא שעמלק רוצה לפעול "אשר קרך בדרך", ועל זה צריך להיות "זכור" שקרירות הוא היפך מציאותו (כי מציאותו היא אש).

תורה בכללות ופרטות נאמרה. כשם שצ"ל "זכור גו' אל תשכח" בנוגע לעמלק, כן הוא בכללות עבודת האדם – שצ"ל ענין הזכרון, וכמ"ש "זכור ימות עולם". ואם אינו זוכר מעצמו – "שאל אביך ויגדך", או אצל המשפיע והמדריך שלו.

"זכור" – א איד דארף שטענדיק געדיינקען, ו"אל תשכח" – קיינמאל ניט פארגעסן. כסיפור הידוע של נשיא דורנו, שתמיד צריך אדם לשאול את עצמו "וואס געדיינקסטו".

ובכללות – צ"ל ה"זכור" ו"אל תשכח" בזה, אז ער געדיינק שטענדיק אז ער איז א איד וועכלער איז פארבונדן מיט אידישקייט, ויהדות הוא דבר אחד עם יהודי. וענין זה הוא תמיד בזכרונו עד שחולם על זה גם בלילה (במכ"ש מחלום הבא מהרהורי ליבו ביום, עאכו"כ בנוגע ליהדות שהוא כל עצם מציאותו, ולא הרהור בלבד).

(משיחת ש"פ זכור ה'תשמ"ט – התוועדות ח"ב עמ' 134)

גודל הרחמנות על אלו שלא באו

ישנם אמנם כאלו שלא באו, אלא נשארו לשבת ב"חור" שלהם (געבליכן זיצן בא זיך אין קאטוך) בדמיינם לעצמם שיושבים בארמון המלך... וכך "העבירו" ("אפגעשמאכטעט") את כל משך "זמן שמחתנו".

הסיבה לכך שיכול להיות מצב זה (לשבת ב"חור" ולחשוב שנמצאים ב"ארמון המלך") היא – חשכת הגלות, אבל, מה שייך חושך הגלות לאלו השייכים לנשיא דורנו, שמכריז שכבר סיימו כל העבודה, כולל גם "צחצוח הכפתורים" !

ומוכן גדול הרחמנות עליהם, ובמילא, גדול יותר הצורך לעודדם כו' שלא יפלו ברוחם כו',
ואדרבה – שיהי' אצלם הענין ד"כפלים לתושי"'.
ובכל אופן – כל זה שייך לצד השמאלי, אבל העיקר הוא מה שנעשה בצד הימני, כאמור,
להביע יישר כוח לכל האורחים כו'.

(התוועדיות ה'תשמ"ח עמ' 439)

קבלת פני רבו ברגל בזמן הזה

אמר אמרתי אשר, כמו בכל שנה, יבוא הנה לימי השמע"צ ושמח"ת ונתראה ונשוחח יחד.
וכנראה אשר מפני סיבות שונות ומשונות עכבוהו ולא יכול להוציא לפועל נסיעה זו.

וחבל, וכמרז"ל (ר"ה טז, ב) חייב אדם להקביל פני רבו ברגל. וראה כסף משנה ברמב"ם
הל' ת"ת פ"ה ה"ז.

והנה אף שעתה מקילים בהנ"ל, וכמה טעמים נאמרו בזה, הנה עוד אחת יש בזה. והוא
ע"פ הידוע הקושיא במה שאנו אומרים ואין אנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות לפניך,
דבשלמא לעלות וליראות אי אפשר מפני היד כו' אבל ההשתחוואה אפשר להיות בכל מקום
לפניו ית' כמו ואנחנו כורעים ומשתחווים כו' ולמה צריך לזה ביהמ"ק דווקא, והתירוצ' על זה
הוא כי יש כמה בחינות בהשתחוואה:

(א) השתחוואה חיצונית שמשתחוה בגופו, או מדרגה נעלית יותר בהשתחוואה חיצונית,
שבמעשה בפועל שזה תלוי בגופו, לא ימרוד במלך מלכי המלכים הקב"ה.

(ב) השתחוואה פנימית שנעשה בבחי' ביטול רצונו מפני רצון הקב"ה שאין לו רצון
וחפץ אחר כלל, וזה השתחוואת הנפש. והשתחוואה זו היו מקבלים ישראל ע"י הראי' ברגל
בביהמ"ק. ומשחרב ביהמ"ק הגם שאין אנו יכולים להשתחוות עכ"פ נתפשטה קדושת הארה
זו אפס קצהו במקדש מעט ביהמ"ס וביהמ"ד והיינו בשעת התפילה (בלקו"ת פ' ברכה ד"ה
מזמור שיר – הראשון – פ"ב בארוכה).

והנה רואין אנו במוחש, אשר לבוא למדריגת בטל רצונך שכלך וכל כוחות נפשך בלי
סיוע – קשה מאוד: כי בהכירו ערך עצמו לא ימצא טעם מספיק שיבטל רצון עצמו מכל
וכל. ואדרבה, אם יתקרב לידי הכרה והחלטה שצריך הוא לבטל רצון עצמו, הרי איש שבא
להחלטה כזו ה"ה ירא שמים במדרי' חשובה, וא"כ שוב אינו מוכן למה אין לו לסמוך על
החלטות שכלו ורצונו. והעצה היעוצה היא שיבקש עזר מאדם כזה שמודה הוא בו שעומד
למעלה ממדרגתו הוא ואין לו פניות ח"ו בעניינים אלה, שאז בטח ישמע לפקודתו מה שיוורה
בדרכי עבודת ה'.

והזמן המסוגל לזה הוא בשלוש רגלים וע"ד דוגמה כמו שהי' בזמן שביהמ"ק הי' קיים.
והאריכות בזה אך למותר.

(אג"ק ח"ב עמ' רנד)

מעלה מיוחדת בחודש ההגים

וענין זה מודגש בחודש תשרי – בעלי' לרגל בחג הסוכות, "בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר", ועד"ז בזמן הגלות, כמ"ש רבינו הזקן בשו"ע ש"אף לאחר החורבן היו מתאספים ג"כ מכל הסביבות בירושלים לרגל כמו שעושים גם היום, ועד להתאספות והתקהלות דבנ"י בכל מקומות מושבותיהם בבתי – כנסיות ובתי – מדרשות שנעשית במשך חודש תשרי ה"מרובה במועדות" יותר מבכל שאר חדשי השנה; וזוהי הנתינת – כח להמשיך ולפעול ענין האחדות במשך שאר חדשי השנה, כשנמצאים איש איש במקומו.

(משיחת ש"פ נח ה'תש"נ. התוועדות ע' 316)

"אשרי חלקם וגדול זכותם" של אלו שבאו לכאן!

... מהם צריכים ללמוד גם תושבי המקום:

יהודים אלו שטלטלו את עצמם ממקומם כדי לבא לכאן – קורצו מאותו חומר כמותו, ויכלו גם הם להתנהג כמותו, לאכול "קוגל" ... ואח"כ לשקוע בשינה עמוקה (עם עיניים פקוחות, אמנם, אבל מחשבתו מונחת בעיניים אחרים כו') עד לאחרי "רעוא דרעוין", אלא, שבאמצע השינה "חולם" אודות תפילת מנחה, קריאת התורה וכו' – ע"ד המבואר בתורה אור שכללות העבודה בזמן הגלות היא בבחינת "היינו כחולמים" ... ואע"פ כן, לא עשו כן, אלא טלטלו את עצמם, כאמור, כדי לשמוע דברי תורה של נשיא דורנו, וכל זה – אע"פ שלא זכו לחינוך ד"אביו מלמדו" פנימיות התורה!

ואשרי חלקם וגדול זכותם – הן האורחים עצמם, והן מי שהביאם, אשר עצם פעולת הבאתם היא בגדר של צדקה, צדקה רוחנית, שבזכותה צריך משיח צדקנו לבא תיכף ומיד!
(משיחת ש"פ מטו"מ ה'תשמ"ו)

לא מיהרו לחזור לבתיהם..."

ויש להוסיף, שענין זה מודגש עוד יותר – כאשר עושים גם היום מעין ודוגמת הענין דעלי' לרגל:

בנוגע לתוכן הענין דעלי' לרגל בעבודה הרוחנית בנפש האדם – מבואר בלקו"ת שמשחרב ביהמ"ק הגם שאין אנו יכולים להשתחוות ("עיקר הראי' היא ההשתחוואה שהי' משתחוה ויוצא"), עכ"פ נתפשטה קדושת הארה זו אפס קצהו במקדש מעט, "בית הכנסת ובית המדרש", ועאכו"כ – ביהכנ"ס וביהמ"ד מיוחדים, וע"ד – של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

כן "עושים גם היום" – שכמה וכמה עשירות מישראל מטלטלים את עצמם ("טלטולי גברא" וגם "טלטולי דאיתתא") מבתם ומקומם, כדי לשהות במשך מועדי חודש תשרי בד' אמותיו של נשיא דורנו, מעין ודוגמת זכר לענין דעלי' לרגל בזמן שביהמ"ק הי' קיים.

אילו קרבנו

פעם אמר ה'צמח צדק' מאמר חסידות בקול נמוך, ולא היה אפשר לשמוע את המאמר. באו חסידים בקובלנא לאחד מזקני החסידים: נסענו לרבי במסירות נפש, ולא שמענו כלום!

ענה ואמר: "אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את תורתו – דיינו".

(אוצר פתגמי חב"ד)

ומכיון שנמצאים כאן עדיין כמה וכמה שלא מיהרו לחזור לבתיהם מיד לאחר שמח"ת אלא נשארו גם לששה במרחשוון (שבת זה), ורק לאחר זה עומדים לחזור לבתיהם, איש איש למקומו, המקום שהועידה לו ההשגחה העליונה למלא את תפקידו ושליחותו, "לשכן שמו שם" – אזי מודגש עוד יותר ענינו המיוחד דששה במרחשוון, סיום וגמר העלייה לרגל.

(התוועדויות ה'תשמ"ז עמ' 465)

הרגש החסידי האיר בהם

ענין נוסף שבקשתי שיפרסמוהו – בקשר ובשייכות לשבעה במרחשוון:

א) נתינת יישר כוח לכל האורחים שליט"א, אשר, הרגש החסידי שלהם האיר בהם בגילוי ובא לידי פועל ממש, לקיים את ה"לך לך מארצך גו'" כדי להיות בד' אמותיו (בית כנסת ובית מדרש) של נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר במשך הזמן ד"הקהל", "הקהל את העם האנשים הנשים והטף" (חג הסוכות) – עכ"פ שעה אחת או יום אחד, ועאכו"כ אלה שהיו כל משך חג הסוכות, ובמיוחד – גם המשכו עד שבעה במרחשוון.

(התוועדויות ה'תשמ"ט עמ' 429)

ב. הוראות והדרכות

היציאה מאה"ק ת"ו לחו"ל, הרי אפשרית היא

.. כדי להשתטח על קברי צדיקים

ובאתי בזה בהצעה, בהקדמה – שהיציאה מאה"ק ת"ו לחו"ל, הרי אפשרית היא, רק במקרים מיוחדים, ומהם, כדי להשתטח על קברי צדיקים, (ראה שדי חמד חלק אסיפת דינים בתחלתו, ובפאת השדה לשם). ובפרט בצדיק נשיא שהי' קרוב אליו לומד תורתו ומתנהג ע"פ הוראותיו והדרכתו, או עכ"פ מקבל עליו לעשות כזה מכאן ולהבא.

ידועים דברי רבותינו נשיאינו, בענין התקשרות שהוא ע"י (כנ"ל) לימוד תורתו וקיום הדרכותיו ותקנותיו.

וידוע ומפורסם עד כמה מסר נפשו כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל על תורת החסידות

בכלל ועל הפצתה באופן הכי רחב ולחוגים הכי שונים – מתוך אהבה, ובאותה "הלשון" שהם שומעים.

ולכן – על כל אחד ואחת שי' מהמשתתפים בנסיעה האמורה, להתחיל בהאמור בפועל קודם התחלת הנסיעה בפועל, כוונתי – להוספה בלימוד הדא"ח ובפרט בלימוד מאמרי בעל הציון.

ובהנוגע להנשים, במה שיש בהאמור גם אליהם או במיוחד אליהם.

(עיי' הלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן סוף פרק א': והנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן וכו' כל מצות עשה שאין הזמן גרמא וכו' ובימיהם הי' החכם דורש וכו' בלשון שמבינים הנשים וכו', והרי בכלל מצות עשה שאין הזמן גרמא, הם לכל לראש שש המצות שחיובן תמידי לא יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו, ואלו הם, א) להאמין בשם, ב) שלא להאמין לזולתו, ג) ליחדו, ד) לאהבה אותו, ה) ליראה אותו, ו) שלא לתור אחר מחשבת הלב וראית העינים.

שלוה באים במיוחד ע"י הלימוד שבימינו הוא לימוד תורת החסידות, וכפס"ד הרמב"ם הלכות יסודי התורה ריש פרק ב'. ומעשה רב).

כן יפריש כאו"א – בלי נדר – בכל יום חול בבקר פרוטות אחדות לצדקה, למוסדות בעל הציון, לחיזוק המוסדות. כן יבקר קודם הנסיעה, עכ"פ פעם אחת, בתוככי בני ישראל, בחוגים שלעת עתה עדיין אינם מהמקושרים בכל עניניהם וכו', ז.א. שבדקות עכ"פ חל עליהם התואר דחוצה. ובביקורם ידברו דברי התעוררות בכלל, ומתורתו של בעל הציון בפרט.

וכל המוסיף בכל אחד מהנ"ל, הרי זה משובח, כמובן.

בעת הנסיעה – ילמדו ברבים שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ע"פ התקנה של בעל הציון. וכן שיעור בתורתו – במקום שלבם חפץ, של רוב המשתתפים בזה,

ובודאי יצטרפו להם כל הנוסעים ובצירוף הצוות, שמבני ישראל הוא.

ויהי רצון שתהי' הנסיעה בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים, ובנקודה הפנימית – שעל ידה יתוסף בהפצת היהדות בכלל, ובהפצת המעיונות חוצה ביחוד.

וינצלו זמן שהותם כאן, כסגנון חז"ל, כדבעי למיעבד – מתוך שמחה וטוב לבב.

ונזכה במהרה לקיום היעוד דבשובה ונחת, דנחזור כולנו בשובה ונחת לארצנו הקדושה על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש.

המצפה לבשו"ט בכל האמור וחותם בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד – לכאו"א שליט"א

(חי"ק)

נ.ב.

מכתבי זה בא גם בתור מענה למכתביהם הפרטים של כו"כ מהמשתתפים שליט"א בהנסיעה האמורה. ובודאי יודיעו לכאו"א מהם את האמור.

הכתוב אשתקד . . בקשר לנסיעה לכאן, והסדרים שלה, בתקפו גם בשנה זו

על יסוד מאמר חז"ל אין מזרוזין אלא למזרוזין, באתי בזה להעיר, אשר הכתוב אשתקד, בעניני התעוררות תורה ומצות, בקשר לנסיעה לכאן, והסדרים שלה, בתקפו גם השנה זו. ואדרבה – עפ"י הציווי להעלות בקדש, בטח יוסיפו בזה, כאו"א לפום שיעורא דילי, והרי הובטחנו – כל המוסיף מוסיפין לו.

והרי בעניני טוב וקדושה, שגם עניני הגוף של ישראל עם קדוש נצטוה האדם לעשותם קדושה,

ככל שיהי' המצב טוב, יש להוסיף, הלוך והוסיף הלוך ואור.

ובודאי למותר להעיר, אשר בהנ"ל הם גם הענינים הקשורים בהשפעה על הזולת, ואדרבה, כיון שואהבת לרעך כמוך – כלל גדול בתורה,

יודועה תורת רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, אשר ואהבת את ה"א – ואהבת לרעך כמוך, חד הוא. וק"ל...

(אג"ק ח"כ עמ' שלג)

להתחלק לשתי קבוצות

(מענה לקבוצת תלמידים שלוחים ג' מנ"א ה'תשמ"א):

לכתבם ע"ד שהותם כאן בחודש תשרי –

מהנכון מטעמים מובנים שיתחלקו לשנים (ע"פ הגורל): האחת – תבוא לח"י אלול ועד לאחר יוה"כ;

והשני' – לחה"ס ועד לאחר ש"ק בראשית,

באופן שלא יהי' הפסק ח"ו במילוי שליחות הקבוצה במקום שנשלחו,

נוסף שע"פ תורת הבעש"ט המפורסמת – במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא.

(דעם רבינס קינדער ע' שעו)

תנאים לנסיעה

(מענה אודות ארגון קבוצה מצרפת לנסיעה לחצרות קדשנו לקראת חודש תשרי תשל"ב):

באם: (1) יכול לסדר (הכותב) שכאן יתעסק מי עמהם במשך שהותם כאן. (2) מבטיחים (הרוצים לנסוע) שעי"ז יתוסף אצלם בעניני תומ"צ (לפי השערותם), (3) לא יכנסו עי"ז לחוב גדול כו' – תהא הנסיעה בשטומו"צ.

(אג"ק חלק כו' ע' רכז)

צריך עיון גדול

... במה שכותב ע"ד נסיעה לכאן – צריך עיון גדול אם כדאית בשביל ההוצאות (בממון, בכוחות וכו') הכרוכות בזה, והעיקר – בלבולי הסדרים במשך הזמן עד שיחזור. וכבר הראה הנסיון שהקלקול הנגרם עי"ז דורש זמן רב והתעמקות רבה לתקנו, ולא תמיד מצליחים. (קונטרס צדי"ק למלך ח"ה ע' 112)

לנצל ימי הנסיעה להפצת היהדות

חבל אשר לא ניצלו ימי הנסיעה שלהם יותר בפעולות בעניני יהדות בכלל וחסידות ביחוד, אבל הרי אין צועקין על העבר אף שפליאה גדולה עליהם על העדר הפעולות כדבעי בהאמור, ותקותי שעכ"פ באה"ק ת"ו ינצלו את האפשרות בזה ככל הדרוש, והרי נסיעתם לכאן היתה כרוכה בכמה קישוים העלמות והסתרים ופשיטא שצריכים להנות ממנה לא רק שני אנשים יהי' מי שיהי', אלא מספר רב יותר וכל המרבה בזה ה"ז משובח. ובפרט שהלא לא לכל אחד ישנה האפשרות לנסוע בעצמו. וכשיתבוננו בהאמור אליבא דנפשי' באמת בודאי ימצאו כמה דרכים ואופנים בזה ולא רק בהנוגע להשפעתם בהמוסד בם משרתים בקדש אלא במסגרת רחבה יותר וכמו צעירי אגו"ח והשי"ת יצליכם לבשר טוב בכל האמור.

אלו שבאו צריכים להוסיף בלימוד התורה

אמרתי סדר ללמוד, וכל אחד משתמט מזה בתירוצים שונים, וצריכים לידע שעשרת ימי תשובה הנה לא הזמן ללכת ולטייל, ולקרוא "פייפער" (עיתון) כמו בעלי – בתים חשובים, כמו שבאמריקא נקרא בעלי – בתים חשובים, ובעשי"ת צריכים ללמוד בלימוד הנגלה ובעבודת התפילה ובקיום המצוות בהידור. שתוכנה הפנימי של קיום מצוות בהידור הוא עבודת התפילה, ואלו שבאו לכאן צריכים להוסיף בלימוד התורה, ומכיוון שצריך להוסיף בלימוד הנה בהכרח שצריך להוסיף בעבודת התפלה שזה נותן כח בלימוד התורה. עבודת התפלה הוא לא דבר נוסף, אלא בהכרח ללימוד התורה.

(משיחת ש"פ וילך ש"ש ה'תשכ"ב – בלתי מוגה)

הישיבה פתוחה – גם בתשרי

בערב סוכות ה'תשל"ו נכנס א' המשפיעים ליחידות. בין הדברים אמר לו הרבי באים בחורים לחודש תשרי און זיי דרייען זיך אויף קינגסטון עון. און די הנהלה טוט גארניט און די ישיבה איז פארמאכט, איך האב געוואלט רעדן וועגן דעם י"ג תשרי אבער [= ...] ומסתובבים על קינגסטון והנהלה לא עושה כלום. והישיבה סגורה, רציתי לדבר אודות זה (בהתוועדות של) י"ג תשרי אבל [מכיוון שהיה בטלפון לא רציתי שישמעו כל העולם מה קורה פה..

(יומן)

(אגרות קודש ח"י"ד ע' שפב)

גם האורחים צריכים לשמור סדרים

"... בוודאי ישמרו על כל סדרי הלימודים בין נגלה בין בחסידות, בין אם באו כאורחים בין אם באו לתקופה ממושכת יותר – אין בכך נפקא-מינה, ויש לבוא בהידברות על כך עם הרב.. והנהלת הישיבה".

(מיחידות ח"י אלול ה'תשכ"ד)

להישאר עד ז' מרחשוון

ישנם אמנם כאלו שכבר חזרו לבתיהם, ולפלא, שמיהרו לעזוב את ד' אמותיו של נשיא דורנו, אם כי, בוודאי היו להם טעמים וסיבות, ע"פ תורה, ע"פ יושר, וכו', ואין כאן המקום להאריך בזה.

אבל, ביחד עם זה, ישנם כמה שנשארו בד' אמותיו של נשיא דורנו עד לששה במרחשוון, שבו מסתיים הענין דעלי' לרגל, ובמילא, גם אלו שנסעו כבר – נמשכים אחר אלו שנמצאים כאן, בד' אמותיו של נשיא הדור, שהרי "בתר רישא גופא אזיל".

ובפרטיות יותר:

גם אלו שנמצאים בדרך או שכבר הגיעו לבתיהם – הרי, נוסף לכך ש"במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא" (כמודגש ביום השבת בנוגע להלכות עירובין) ובמחשבתם נמצאים עדיין כאן, הרי, ידוע המשל דכ"ק מו"ח אדמו"ר (שנזכר לעיל) מאכילת ה"שיריים" דסעודה גדולה (ככל סעודה הראוי' לשמה שהיא באופן ד"די והותר", כלומר, כאשר ישנם "שיריים", "הותר", יודעים שהייתה זאת סעודה דיים של כל המוזמנים) גם כאשר נמצאים בדרך, ובפרט בתחנה הראשונה (כפי שרואים במוחש בהנהגת בני אדם, גם אצל אינם יהודים), ודוגמתו בנמשל – שגם לאחרי שמח"ת נהנים מה"שיריים" דסעודת המלך ואוהבו בשמע"צ, אשר, ההשפעה ד"שיריים" אלו היא על כל השנה כולה, ובמיוחד בתחנה הראשונה [כבמשל] עד ששה במרחשוון.

ונוסף לזה, כיון שמדובר אודות שיריים של ענין עצמי, הרי, העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו, כך שיש להם את כל העצם!

אמנם בנוגע לאלו שנמצאים עדיין כאן – אין כל צורך והסברה וענין מיוחד כו' (שע"י התפיסא במקצתו תופסים בכולו) מכיוון שאצלם ישנו העצם כפשוטו. ולא עוד, אלא, שאצל הנמצאים כאן, הרי, לאחר שמח"ת ניתוסף עילוי גדול יותר – דמכיון שזמן זה הוא בהמשך לשמחה וסעודה דשמע"צ ושמח"ת, נמצא, שלא זו בלבד שיש להם את העצם ממש כבשמח"ת (לא רק ה"שיריים" דשמח"ת כמו אצל אלו שכבר נסעו מכאן), אלא עוד זאת, שניתוסף בזה באופן נעלה יותר, כבכל עניני קדושה שבהם ישנו הציווי ד"מעלין בקודש".

(התוועדות ה'תשמ"ז עמ' 476)

צריך להיות רושם מהנסיעה

אמור אמרתי, אשר לאחרי שהיו הם כאן משך זמן, והרי אי אפשר שלא יהי' איזה רושם מזה, להתאים לרצון רבותינו ותקותם, הנה בחזרתם ועלייתם לאה"ק ת"ו בכלל ובפרט לכפר חב"ד מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה תיכף יכנסו ובאופן דקפיצה והשקעה (אריינשפרינגען און אריינטאן זיך) בביסוס והרחבת והעמקת עניני כ"ק אדמו"ר אשר בכפר חב"ד וסביבו מתוך התלהבות וחיות אמיתיים ובפרט שרובא דרובא הענינים אשר שם, גם בעיני בשר רואים שיש להרחיבם כהנה וכהנה, והחסרון רק כח אדם.

(אגרות קודש חי"ט ע' שס)

הוספה: גורל

ההגרלה הוא ענין שברגש

לכותבו אודות הגרלה לנסיעה לכאן, ובטח שואל זה בשם עוד כמה מאנ"ש. הגה – מלכתחילה היה זה ענין שבהרגש, וגם עתה כן הוא. ועל כגון דא אין מקום לחוות דעת.

(ממכתב אג"ק ח' כ ע' צו)

מעלת המשתתפים בהגרלה

מאשר הנני קבלת רשימת המשתתפים בההגרלה עם ההודעה ע"ד ההגרלה והזוכה בגורל ש'.

ויהי רצון, כאמור מכבר, שהזוכה יוציא בנסיעתו את כל המשתתפים ויזכה אותם בכל המובנים הן בכמות והן באיכות.

ובפרט ע"פ גודל הענין דגורל כשנעשה כדבעי, כמבואר גם בתניא באגה"ק סוף סימן ז', ומקרא מלא דבר הכתוב בחיק יוטל את הגורל ומה' כל משפטו (משלי טז, לג).

וע"פ סיפורי חסידים הראשונים בשם הרה"ח הרה"צ והרה"ג כו' הרה"ה מפאריטש שכל הענינים וההידורים שעושה היה בשביל עס זאָל זיך באַ אים בעסע אָפלייגען אַ ווארט חסידות [=שיונח אצלו בטוב יותר אמרה בחסידות],

יהי רצון שגם בהאמור – נוסף על עניני הנסיעה, יתוסף גם עניין עיקרי זה, ובכל המשתתפים, בתוככי כללות התמימים ואנ"ש, עס זאל זיך אָפלייגן אַ וואָרט חסידות באופן דהבנה עד כדי – בכך. ועוד (ובתקופתנו – גם זה עיקר) – לא יסתפקו כלל וכלל מיט אַ וואָרט, כי אם מי שיש לו מנה ירצה מאתיים וכו'.

ומובן וגם פשוט שאין לחכות לתועליות בהאמור עד הנסיעה בפועל, כי ההתחלה צריכה להיות מעת ההגרלה וההחלטה. וק"ל.

בברכה לבשורות טובות בהאמור, ובלשון רבנו נשאינו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר – לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

(אג"ק חלק כ ע' רלד)

גם המשתתפים בהגרלה צריכים להתכונן

נהייתי ממה שמצרף במכתבו רשימת המשתתפים בהגרלה. וכיון שכפי מכתבו הוא מחברי ועד ההגרלה – הנה בטח ימצא האותיות המתאימות להסביר לכל המשתתפים, כי – לכאורה ע"פ שו"ע (חו"מ רז, סי"ג) ענין של הגרלה בכגון דא, היינו שהזוכה מרויח דבר ששוה סכום גדול ממה ששילם בעד השתתפותו, יש בזה חשש דאסמכתא באופן דלא קניא. וע"כ צ"ל שבנדו"ד הנה כל המשתתפים הסכימו בלבב שלם להקנות את מעותיהם בלי כל שיור, וכדי שלא יהי' גם חשש דחשש – הרי טוב יהי' שזה הזוכה יתחשב כשלוחם של כל המשתתפים, אשר שלוחו של אדם כמותו, ובמילא בנסיעתו של הזוכה הרי, במידה ידועה, כאו"א מהם נוסע. והנה אף את"ל שבין אותם המשתתפים אפשר להיות גם בזה החפץ לנסוע מפני סיבה צדדית, עכ"פ בטוח שרובם כוונתם להיות על יד הציון הק', להתראות וכו', ובמילא למרות שזוכה רק אחד בהנסיעה, הנה על כל המשתתפים לעשות הכנות המתאימות כאילו הם היו הנוסעים. והרי קודם הילוך על ציון של צדיק ובפרט איש כללי וביחוד נשיא ישראל, צריכה להיות הכנה בכל החמשת ענינים הנזכרים במאמר ענין ההשטחות לאדמו"ר האמצעי, ומתאימים לנר"ן ח"י של נפש כ"א מישראל. ויהי"ר שכל הנ"ל יביא להזזה והתעוררות בפועל במחדו"מ מתאים לרצון נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

(אג"ק ח' י' ע' רסד)

ההכנה, הנסיעה והשוב בהצלחה מופלגה

ב"ה, ג' אייר, תשי"ח
ברוקלין

כל המשתתפים בהגרלה השנתית לנסיעה לכאן הנערכת מדי שנה בשנה בכפר חב"ד מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר באה"ק ת"ו ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת רשימת המשתתפים בהגרלה האמורה.

ויהי רצון אשר תהי' ההכנה לנסיעה, הנסיעה עצמה, הימים כאן ואחרי כן השוב, והרושם בכל המשתתפים בההגרלה ותוצאות כל האמור בהצלחה מופלגה מתאים לתקות רבותינו נשיאינו זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ועל פי הודעת המשנה אשר המעשה הוא העיקר, וכמבואר בארוכה בדא"ח, שמכל ענין צריך להיות ככך, יבוא זה בפועל ממש במחשבה דבור ומעשה של כל הנ"ל, וכל הנמצאים בסביבתם ובחלקם בעולם.

ובמהרה יקוים היעוד – כלשון רבנו הזקן בתניא פרק לז: כאשר כו' תקיים כל נפש פרטית כו' כללות נפש החיונית שבכללות ישראל תהי' מרכבה קדושה לה' אזי גם כללות החיות של

עוה"ז כו' תעלה לקדושה כו' וראו כל בשר יחדיו כו' יראו עין בעין כו' אין עוד מלבדו.
בברכת הצלחה בכל האמור לעיל.

(אג"ק חי"ז ע' עג)

”תמוי קמת שלא היי כאן לא ביימ
כסלו ולא ביום ההילולא להשתטח
על ציון כייק מוויח אדמויר, ואף
אם אמת נכון הדבר שיש אצלו
מעם ותירוץ עייז, הנה אין זה נוגע
אלא בענין שכר ועונש שלא
להענישו חיו מה שלא היי נוכח
כאן, אבל ידוע בענין אונס רחמנא
פטורי - כמאן דעביד לא אמרינן.”

(אג”ק ח”ה עמ’ ריב)

ב”ה. מענה כ”ק אדמו”ר שליט”א לדו”ח מכינס השלוחים בדרום אמריקא, שלהי חשוך תשמ”ו.

נת’ ות”ח ואוכיר עה”צ.

וְאֵלֶּיךָ

ואין חומן גרמא לקרות אמ”י - אבל הנחינה כבר בשלימותה ובכל הפרטים כפסק דין חורת אמת.

להקל ההבנה גם לאלו וכו’ הראו דוקא בזמנינו דוגמא בולטת ושעל פי עושים כמפעל ואפילו

בענינים הכי עיקריים וחכי גדולים, שאפי’ בדומם - ביכולת בנ”א לפעול כחנ”ל: ברנע שמכניסים

לקאמפיטור ה DATA - ברנע כמימרא יודעים כל המסקנות ומס’ד לפועל ממש.

אין ענין ענין - אג”ק ח”ה עמ’ ריב
אין ענין ענין - אג”ק ח”ה עמ’ ריב
אין ענין ענין - אג”ק ח”ה עמ’ ריב

דעם רבי'נס ד' אמות

שער שני

פענוח הכתי"ק:

ב"ה. מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א לדו"ח מכינוס השלוחים בדרום אמריקא, שלהי חשון תשמ"ו.
נת' ות"ח ואזכיר עה"צ.

ואין הזמן גרמא לקרות אפי' – אבל הנתינה כבר בשלימותה ובכל הפרטים כפסק דין תורת אמת.
להקל ההבנה גם לאלו וכו' הראו דוקא בזמנינו דוגמא בולטת ושעל פי' עושים בפועל ואפילו
בענינים הכי עיקריים והכי גדולים, שאפי' בדומם – ביכולת בנ"א לפעול כהנ"ל: ברגע שמכניסים
לקאמפיוטר ה DATA – ברגע כמימרא יודעים כל המסקנות ופס"ד לפועל ממש.
וכשמוסרים – מזכירים על הציון (דכ"ק מו"ח אדמו"ר) ה"ז כפשוט ביתר שאת ועד
לאין ערוך – ממסירה לדומם הנ"ל, להבדיל באין ערוך.

דבר המלך

”הוא מקום המקדש גופי דלעתיד”

קונטרס בית רבינו שבבל

ומעלה יתירה (בבית הכנסת ובית המדרש שב), „בית רבינו” לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות – כדרשת הז”ל⁸ „מאי דכתיבי אוהב ה’ שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ה’ שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות. . מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב”ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה”, „דבזמן שביהמ”ק קיים ה’ שם לשכת הגזית שמשם יוצאת הלכה פסוקה ע”פ סנהדרין ועמהם ודאי השכינה שרוי”, ועכשיו שחרב ביהמ”ק אותן ד’ אמות של הלכה. . מקום קבוע שממנו יוצאת הוראה לאנשי העיר”⁹ (ולכן גם התפלה היא במקום זה דוקא¹⁰) – שזהו ענינו של „בית רבינו”¹¹.

ומצד העילוי המיוחד (דבית הכנסת ובית המדרש שב), „בית רבינו” לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, ה”ה „מקדש מעט” העיקרי שנותן הקב”ה לישראל בזמן הגלות תמורת המקדש הגדול שבירושלים.

ב. ויש להביא רא”י לחילוקי הדרגות ב„מקדש מעט” – ממ”ש בהתחלת הסוגיא (ע”ד השראת השכינה בישראל בזמן הגלות), „בכל מקום שגלו שכינה

א. על הפסוקי „ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם” – שגם בחוץ לארץ („בארצות אשר באו שם”), במקום ובזמן הגלות, ישנו „מקדש מעט”, מעין ודוגמת „המקדש הגדול אשר בירושלים”², „תניין (שני) לבית מקדשא”³ – איתא בגמרא „אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, ור”א אמר זה בית רבינו שבבבל”.

ויש לומר, שר”י ור”א לא פליגי, היינו, שגם לדעת ר”א נקראים כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל „מקדש מעט”, וגם לדעת ר”י עיקר ושלמות הענין ד„מקדש מעט” הוא ב„בית רבינו”:

התואר „רבינו” – הוא ע”ש שמלמד תורה לתלמידים, ו„בית רבינו” (הבית שבו מלמד רבינו תורה לתלמידיו) – הוא בית מדרש, ובמילא ה”ה גם בית כנסת (הבית שבו מתכנסים הרב והתלמידים לתפלה), כיון שהלימוד והתפלה צ”ל בבית אחד, כהמשך הסוגיא „הוא גריסנא בבי כנישתא”⁷.

1 יחזקאל יא, טו.

2 מצו”ד עה”פ.

3 תרגום יונתן ופרש”י עה”פ.

4 מגילה כט, א. – ובהמשך הסוגיא דריש על בתי כנסיות ובתי מדרשות הפסוק „ה’ משון אתה היית לנו בדור דודר”, „דהיינו גם כשאינ בית המקדש קיים יהי מעון לנו בבתי כנסיות כו” (חזא”ג מהרש”א). וראה לקמן ס”ח.

5 רב (פרש”י).

6 ועד”ו בברכות ח, א: „לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא”. וראה פ”י הרי”ף מגילה שם. חזא”ג מהרש”א לברכות ומגילה שם. ואכ”מ.

7 ובהגהות הב”ח: „לא הוא גריסנא אלא בבי כנישתא היכא דמצלינא”.

8 ברכות שם.

9 תהלים פו, ב.

10 חזא”ג מהרש”א שם.

11 „כיון דשמענא להא. . מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב”ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא” (בברכות שם).

12 ע”ד וברוגמת הסנהדרין – „השופט אשר יהי בימים ההם” (שופטים יז, ט), „בית דין שבדורך” (רמב”ם הל’ מורים דפ”ב).

עמהן, גלו למצרים שכינה עמהן . . גלו לבבל שכינה עמהן . . בבבל היכא אמר אביי בבי כנישתא דהוצל¹³ ובבי כנישתא דשף ויתיב¹⁴ בנהרדעא¹⁵, ולא תימא הכא והכא, אלא זמנין הכא וזמנין הכא¹⁶:

החידוש ב„שכינה עמהן“ (גם בגלות) הוא - „גילוי השכינה . . במקומות מיוחדות כמו במשכן ומקדש“¹⁷, ומקום זה הוא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שנקראים „מקדש מעט“¹⁸, כהמשך הסוגיא.

ועפ”ז י”ל, שבהמשך דברי הגמרא „בבבל היכא . . בבי כנישתא דהוצל ובבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא“ (בתי-כנסת מיוחדים בבבל), מדובר אודות גילוי שכינה באופן נעלה יותר מגילוי

השכינה שבשאר בתי כנסיות ובתי מדרשות („מקום שניכר שהיא שורה שם“¹⁹), ויתירה מזה, שישנו מקום מיוחד (אחד, יחיד ומיוחד) שהוא תמורת המקדש שבירושלים („המקום אשר יבחר ה'“²⁰) שבו עיקר השראת וגילוי השכינה, שלכן, „לא תימא הכא והכא (בבי כנישתא דהוצל ובבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא) אלא זמנין הכא וזמנין הכא“, במקום אחד דוקא.

וענין זה מודגש בשמו של המקום, „בי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא“ - שהפירוש ד„שף ויתיב“ הוא „שנסע מקדש וישב שם“²¹, היינו, שגילוי השכינה שהי' במקדש בירושלים (ולא במקום אחר), נסע וישב במקום מיוחד בבבל, תמורת המקדש בירושלים²².

ומזה מובן גם בנוגע ל„מקדש מעט“ שבהמשך הסוגיא - שנוסף על כללות הענין ד„מקדש מעט“ שבכל „בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל“, ישנו ה„מקדש מעט“ העיקרי תמורת המקדש הגדול שבירושלים, „בית רבינו שבבבל“, „שנסע מקדש וישב שם“.

ג. ועוד ועיקר - שהמעלה המיוחדת ב„מקדש מעט“ ד„בית רבינו“ נמשכת גם (וביתר שאת וביתר עוז), „כשהן עתידין להגאל“, שאז (כהמשך הסוגיא) „עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל“:

19) פרש"י לעין יעקב שם.

20) פ' ראה יב, ה. ועוד.

21) ערוך שם (הובא בהדא"ג מהרש"א).

22) ולכן ה"ה גם המקום העיקרי דגילוי התורה, „מקום קבוע שממנו יוצאת הוראה לאנשי העיר“, ע"ד ובדוגמת לשכת הגזית שבביהמ"ק. וראה רמב"ן במלחמות ספ"ד דכתובות; „עיקר תורה מימי גלות בנהרדעא שם שגלות יכני והחרש והמסגר כו“.

13) כנישתא דהוצל קרובה לבית המדרש של צורא הסופר למטה מנהרדעא (ערוך ערך שף). וראה לקמן הערה 37.

14) „(שם מקום ו)בנאה יכני“ וסיעתו מאבנים ועפר שהביאו עמהן בגלותן לקיים מה שנאמר כי רצו עבדיך את אבני' ואת עפרה יחוננו“ (פרש"י (ובעין יעקב)). ובפרש"י ר"ה כד, ב: „מקום הוא, ויש פותרין שחרב וחזר ונבנה, ותמיד היתה שכינה מצוי' שם, וכינני' וגלותו בנאוהו שנשאו עמהם מאבני ירושלים, ועליהם נאמר כי רצו עבדיך את אבני““ ובערוך שם: „יסדוה מאבנים ועפר דאיתא בהדיהו מבית המקדש . . וקריוה שף יתיב, כלומר, שנסע מקדש וישב שם“.

15) ובערוך שם: „רב אמר בכנישתא דהוצל ושמואל אמר בכנישתא דשף ויתיב בנהרדעא“.

16) הביאור ע"ד הקבלה - ראה לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' רסב.

17) חדא"ג מהרש"א שם. - ומוסיף ש„בגירסת הע"י מייית נמי גלו לעילם שכינה עמהם שנאמר ושמתי כסאי בעילם, דהיינו מקום מיוחד לגילוי שכינה“.

18) ונקראים גם „משכנות“ - „אוהב ה' גו' משכנות יעקב“, „דריש משכנות בתי כנסיות ובתי מדרשות שהם במקום משכן שהשכינה שרוי' בהם בגלות“ (ברכות שם ובחדא"ג מהרש"א).

יחדיו כל מקומות של בתי כנסיות שהיו בעוה"ז", "נמצא עתה בגלות . . . בית הכנסת הרי הוא מקום המקדש גופו" דלעתיד²⁴.

ויש לומר, שחיבור הבתי כנסיות שבכל ארץ העמים ("מקדש מעט") לבית המקדש דלעתיד יהי' בהתאם ולפי-ערוך חילוקי הדרגות שביניהם - שבתי כנסיות המיוחסים שיש בהם מעלה יתירה לגבי שאר בתי כנסיות (כמו "בי כנישתא דהוצל ובי כנישתא דשף ויתב בנהרדעא", "בית רבינו שבבבל") יהיו קודמים בהחיבור לבית המקדש, שהיו מחוברים ממש לבית המקדש (נוגעים ודבוקים בו ללא הפסק ביניהם)²⁷, ועל ידם ובאמצעותם יהיו מחוברים לבית המקדש כל שאר בתי כנסיות שבארץ העמים.

ד. ויתירה מזה יש לומר - שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים"²⁸) יתגלה תחילה בהמקום "שנסע מקדש וישב שם" בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"), ומשם יועתק למקומו בירושלים:

השראת וגילוי השכינה בה"מקדש מעט" העיקרי שבבבל ("שנסע מקדש וישב שם") היא גם "כשהן נגאלין" - כמבואר בהמשך הסוגיא ש"אף כשהן נגאלין שכינה עמהן, שנאמר²⁹ ושב ה' אלקיך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן ("את שבותך" כמו עם שבותך³⁰) מבין

השראת השכינה בכל מקום שגלו ישראל ע"י ה"מקדש מעט" ש"בארצות אשר באו שם" (מעין ודוגמת השראת השכינה במקדש שבירושלים) אינה אלא בזמן הגלות, אבל לאחר ש"עתידין להגאל"²³, "תחזור גילוי שכינה לירושלים ולא תשאר שם במקום שגלו ישראל כבר"²⁴, היינו, שלא תהי' השראת השכינה במקום בחוץ לארץ שעליו עמד ה"מקדש מעט"²⁵, כיון שה"מקדש מעט" יעקר ממקום זה ויקבע בארץ ישראל, במקדש הגדול שבירושלים.

ולכן, אמרו במדרש לעתיד לבוא יהי' ביהמ"ק גדול כירושלים שבעוה"ז . . . לפי שבירושלים הבנוי' לעתיד יהי' חוברה לה למקדש יחדיו כל מקומות של בתי כנסיות שהיו בעוה"ז²⁴.

וכמרומו גם בפסוק²⁶, והביאותים אל הר קדשי ושמתחם בבית תפלתי גו' יקרא לכל העמים" - ש"בית תפלתי" שקאי על בית המקדש דלעתיד, "בעוה"ז בגלות הוא יקרא לכל העמים דהיינו בתי כנסיות שבכל ארץ העמים שיקבעו לעתיד בא"י מחובר לבית המקדש"²⁴.

ועפ"ז ניתוסף עוד יותר בגודל המעלה ד"מקדש מעט" - דכיון ש"בירושלים הבנוי' לעתיד יהי' חוברה לה למקדש

(23) "מגלות אדום, אבל כשנגאלו כבר מגלות בבל, נשארה גילוי שכינה שם. דהא בזמן אביי שהי' כמה מאות שנים אחר שנגאלו מבבל ועדיין נשארה גילוי השכינה שם בבהכ"נ" (חדא"ג מהרש"א שם).

(24) חדא"ג מהרש"א שם.

(25) ולכן, "בתי כנסיות שבבבל על תנאי הן עשויוין", "כשחרב . . . מהני התנאי . . . לאותן שבבבל . . . שהרי לעת בא גואל במהרה בימינו תפקע קדושתן" (תוד"ה בתי כנסיות - מגילה כח, ריש ע"ב).

(26) ישע' נז, ז.

(27) ע"ד וברוגמת לשכת הגזית (מקום מושבם של הסנהדרין) שבביהמ"ק - שתשים סנהדרין "אצל המזבח" (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. ועוד).

(28) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(29) נצבים ל, ג.

(30) חדא"ג מהרש"א שם. תניא אגה"ת ספ"ו.

הגליות", כלומר, גם ברגע האחרון
דהגלות נמצאת השכינה בהמקום שגלו
ישראל, "שנסע מקדש וישב שם", ומשם
שב הקב"ה עם כל בני ישראל להמקדש
שבירושלים להשרות ולגלות בו שכינתו
לעולם ועד.

וכיון ש"הקב"ה שב עמהן מבין
הגליות", מה"מקדש מעט" ("בית רבינו
שבבבל") "שנסע מקדש וישב שם",
נמצא, שבמקום זה מתחילה ונעשית
גאולת השכינה, התגלותה בכל התוקף
והשלמות (לא רק באופן ד"מקדש
מעט"), שזהו"ע מקדש העתיד.

בסגנון אחר: כשם ששיבת השכינה
היא מהמקום שנמצאת בגלות, כך שיבת
מקדש העתיד (שענינו השראת וגילוי
השכינה) הוא מהמקום "שנסע (מקדש)
וישב שם" בזמן הגלות, ששם מתגלה
תחילה ואח"כ נעתק למקומו בירושלים³¹.

ואולי יש לומר, שמרומז בלשון
הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח³²), "ובנה
מקדש במקומו" – דלכאורה: מהו הצורך
להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא
במקומו³³? ולאידך, למה אינו מפרש
המקום, "ובנה מקדש בירושלים"? –
ש"במקומו" רומז³⁴ גם על מקומו של מלך
המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה

31 וע"ד שמצינו בנוגע לסנהדרין (שמקומם
בלשכת הגזית שבמקדש) – ש"בטבריא (המקום
האחרון שבו היתה הסנהדרין בזמן הגלות) עתידין
להזור תחילה ומשם נעתקין למקדש" (רמב"ם הל'
סנהדרין ספ"ד).

32 ספ"א.

33 וכמ"ש בהתחלת הפרק "בונה המקדש
(סתם), ולא "בונה המקדש במקומו".

34 ובפשטות י"ל – שמהענינים שיודיעו
ש"הרי זה משיח בודאי" שידע לכוין מקומו של
המקדש (ראה לקו"ש ח"ח ע' 362 בהערה. וראה
גם לקו"ש ח"ד ע' 652 בהערה).

משיח בודאי"³⁵, היינו, שבהיותו בגלות
(ששם יושב³⁶ וממתין ומצפה לגאול את
בני ישראל וישכינה עמהן מהגלות) בונה מלך
המשיח מקדש (מעט)³⁷ שהוא מעין
ודוגמת המקדש שבירושלים³⁸ (כמו "בי
כנישתא דשף ויתיב", "שנסע מקדש
וישב שם"), בתור הכנה למקדש העתיד,
שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם
הקב"ה ובנ"י) לירושלים.

ה. ויש להוסיף בכיאר העילוי
ד"בית רבינו שבבבל" – שמעלתו לגבי

35 ועפ"י יומתק השינוי בין התחלת הפרק
לסיומו – שבהתחלת הפרק כותב ההלכה
ש"המלך המשיח . . . בונה המקדש" (כפשוטו),
משא"כ בסיומו, שמבאר הסימנים שעל ידם
קובעים מי הוא המלך המשיח, "בחזקת משיח",
ועד "משיח בודאי", כותב "אם עשה והצליח ובנה
מקדש במקומו", שבו פועלותיו בזמן הגלות
נכלל גם בנין מקדש מעט העיקרי בגלות, בתור
הכנה והתחלת ההתגלות דמקדש העתיד, ככפנים.
36 ראה סנהדרין צח, א: "יתיב אפיתחא
דרומי".

37 כמו בית המדרש של עזרא הסופר* –
המשיח (גואלן של ישראל) דגלות בבל.

38 ואולי יש לומר, שמ"ש במדרש (יל"ש
ישעי' רמז תצט) ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד
על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל
ואומר עניים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג
בית המקדש דמקדש מעט שבוהן לארץ** שהוא
במקום המקדש בירושלים (שנסע מקדש וישב
שם"), כי, לאחר ש"מקדש העתיד יתגלה וירד
למטה לא יהי צורך להשמיע לישראל, "הגיע זמן
גאולתכם".

* ולהעיר, שמעלת "בי כנישתא דהוצל"
שקרובה לבית המדרש של עזרא הסופר (כנ"ל הערה
13).

** ועפ"י יומתק הדיוק, עומד על גג בית
המקדש" – ש"גגות . . . לא נתקדשו" (רמב"ם הל'
ביה"ב ח"ב פ"ה ה"ז), שרומז על חז"ל בערך לקדושת
א"י.

שכינתא שריא⁴⁸.

וזהו גם א' הטעמים שבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל נקראים, "מקדש מעט" - כי, בביהמ"ק שבו היו מתאספים כל בניו, היתה גילוי כללות השכינה, שנקראת כנסת ישראל, מקור כנס"י שלמטה, משא"כ בבתי כנסיות ובתי מדרשות בארצות אשר באו שם בכל מדינה ומדינה עיר ועיר, שבהם מתאספים עשרה מישראל, שורה ומתגלה עליהם רק חלק כביכול מהשכינה.

ועפ"ז יש לבאר העילוי ד"ב בית רבינו שבבבל" - שלהיותו מקומו הקבוע (בית) של נשיא הדור, "הנשיא הוא הכל", שכולל כל הדור, יש בו השראת (וגילוי) כללות השכינה (לא רק חלק ששורה ומתגלה) על עשרה מישראל⁴⁹, מעין ודוגמת השראת וגילוי השכינה בבית המקדש, "שנסע מקדש וישב שם"⁵⁰, וממנו נמשך השראת וגילוי השכינה בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות בארצות אשר באו שם, כמו בית המקדש שממנו אורה יוצאה לכל העולם⁵¹.

ויש לומר, שביתו של נשיא הדור, שכולל כל הדור, הוא ע"ד ובדוגמת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו",

48 וראה תניא אגה"ק סכ"ג: "שמעתי מרבתי כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד אף שאינם מדברים בדברי תורה תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עליהו עד שהי' מתבטל ממציאיותו לגמרי".

49 נוסף לכך שגם בפשטות מתקבצים ובאים ל"בית רבינו שבבבל" רבים מישראל, שלא בערך לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות. - ולהעיר מר"ה כד, ב: "כיון דנשיא הוא שכיחי רבים גבי". 50 ולהעיר מר"ה כד, ב: "בי כנישתא דשף ויתבי בנהרדעא . . . הווי עיילי רב (רבינו שבבבל) . . ומצלו התם".

51 ראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. ועוד.

בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל" היא (נוסף על מעלת בית הכנסת ובית המדרש שבבית רבינו) גם מצד היותו "בית רבינו"³⁹ ("רבינו" (סתם) דכל בניו, נשיא הדור, ו"רבינו שבבבל", רבן של כל בני הגולה⁴⁰), ביתו של נשיא הדור, ש"הנשיא הוא הכל"⁴¹:

עיקר⁴² הענין דהשראת השכינה בביהמ"ק היא בישראל (מצד מעלתם של ישראל, "ישראל וקוב"ה כולא חד"⁴³), כמ"ש⁴⁴, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוכו לא נאמר אלא בתוכם⁴⁵, ועד"ז בנוגע להשראת השכינה בזמן הגלות ("בבבל היכא . . . בני כנישתא כו", "מקדש מעט") כמודגש בהתחלת המאמר "בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן", ולא עוד אלא שהתגלות השכינה בבית המקדש היא מפני שבו מתאספים כל בניו, כמ"ש⁴⁶, "בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר", ועד"ז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שבהם מתאספים עשרה מישראל, ש"אכל⁴⁷ בי' עשרה

39 ועפ"ז יומתק הלשון "בית רבינו", ולא "בית הכנסת ובית המדרש של רבינו".

40 ולהעיר, ש"רבינו שבבבל" הוא רב (פרשי), שנקרא רב סתם, "כמו שקורין לר' יהודה הנשיא רבי בארץ ישראל קרו ל' נמי בבבל רב" (פ"י רשב"ם פסחים קיט, ב. ב"ב נב, א). - ונקרא "רב סדרא בבבל" (חולין קלז, ב - הובא בפ"י רשב"ם שם).

41 פרשי' חוקת כא, כא.

42 ראה לקמן - ראה לקו"ת ברכה צה, א. סה"מ תקס"ו ע' קב ואילך.

43 ראה ח"ג עג, א.

44 תרומה כה, ה.

45 ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.

46 וילך לא, יא.

47 סנהדרין לט, א.

כדרשת חז"ל⁵² בנוגע לביהמ"ק.
ועוד ועיקר - מעלת, בית רבינו
שבבבל" בנוגע להגאולה:

"רבינו", נשיא הדור, הוא גם המשיח
(גואלן של ישראל) שבדור⁵³, כמו משה
רבינו (הנשיא הראשון), גואל ראשון
הוא גואל אחרון⁵⁴, כידוע⁵⁵ שבכל דור
ישנו "א' הראוי מצדקתו להיות גואל,
ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו
כו", ומסתבר לומר שהוא נשיא הדור,
כמפורש בגמרא⁵⁶ בנוגע לרבי יהודה
הנשיא: "אמר רב⁵⁷ אי מן חייא הוא כגון

רבינו הקדוש", אם משיח מאותן שחיין
עכשיו ודאי היינו רבינו הקדוש", הנשיא
שבדור⁵⁸.

ומזה מובן שעיקר ענינו של "בית
רבינו שבבבל", הוא הגאולה מבבל, ע"י
הנתינת כח לכללות עבודתם של ישראל
לעשות מבבל (חוץ לארץ) ארץ ישראל,
כפתגם הידוע⁵⁹, "עשה כאן (בחוץ לארץ)
ארץ ישראל", שענין זה נעשה לכל לראש
ע"י בנין בתי כנסיות ובתי מדרשות
(מקדש מעט) בארצות אשר באו שם⁶⁰,
ומהם נמשכת הקדושה בכל ארץ העמים,
ועי"ז ממהירים ומזרזים ופועלים קיום
היעוד, "עתידה ארץ ישראל שתתפשט
בכל הארצות"⁶¹, "שיהי' כל העולם כולו
אז במדרגת ארץ ישראל דעכשיו, ואז יהי'
א"י במדרגת ירושלים דעכשיו, וזהו
שאמרו שירושלים תתפשט על כל ארץ
ישראל כולו"⁶², שבה יקבעו בתי כנסיות
ובתי מדרשות שבבבל מחובר למקדש.

וכיון שעיקר ענינו של "בית רבינו
שבבבל" הוא קיבוץ ואסיפת כל הבתי
כנסיות ובתי מדרשות שבבבל לקבעם
בארץ ישראל, מחובר לבית המקדש -
"הרי הוא (לא רק ה) מקדש מעט" העיקרי
בבבל "שנסע מקדש וישב שם", אלא גם)

58 ראה שד"ח שם: "בדרך הזה ה' משוער
אצלם בכל דור מי הוא . . רבינו הקדוש . . בדורו
אמרו וידעו שהוא המוכן . . וכן הוא בכל דור ודור
צ"ל אחד מוכשר שמה יזכו, ועפ"ז כתבו ג"כ
תלמידי האר"י ז"ל שבימיו ה' האר"י ז"ל,
ומסיים "וכ"ז הוא פשוט".
59 ראה אגרות קודש אדמו"ר מהורי"צ ח"א
ע' תפה.

60 כולל גם בתים פרטיים דבני"י, אשר, ע"י
עבודתם של ישראל בתורה תפלה וגמ"ח בבתיהם
הפרטיים, נעשים הם בתי תורה תפלה וגמ"ח,
ע"ד ובדוגמת, מקדש מעט".

61 ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת
ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג.

62 לקו"ת מסעי פט, ב ואילך.

52 ברכות ל, א.

53 להעיר, שבכא"א מישאל יש ניצוץ
משיח [ועפ"ז יש לתוון דרשות חז"ל על הפסוק
(בלק כד, יז) "דרך כוכב מיעקב", שקאי על מלך
המשיח (ירושלמי תענית פ"ד ה"ה), וקאי על
כא"א מישאל (ירושלמי מע"ש ספ"ד) -
ששניהם אמת בפועל, כיון שבכא"א מישאל יש
ניצוץ משיח (ראה מאור עינים ס"פ פינחס), בתי
היחידה, ניצוץ מבתי היחידה הכללית שהיא
נשמת משיח (רמ"ז לוח"ב מ, ב. ועוד). וכיון
ש"הנשיא הוא הכל", שכולל כל הניצוצות דמשיח
שבכא"א מישאל, בתי היחידה הפרטית, נמצא,
שנשמתו היא בתי היחידה הכללית, נשמתו של
משיח, ולכן הוא המשיח שבדור.

54 ראה לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

55 ראה שו"ת התם סופר חו"מ (ח"ו) בסופו
(סצ"ח). וראה שדי חמד פאת השדה מערכת
האל"ף כלל ע' ועוד.

56 סנהדרין צח, ב ובפרש"י.

57 רבינו שבבבל, שהוא כמו רבינו הקדוש
בארץ ישראל (כנ"ל הערה 40). - ועפ"ז י"ל
שבדברי רב "היינו רבינו הקדוש" פסק גם בנוגע
לעצמז"ש, היינו רבינו שבבבל".

(* ע"ד הפירוש בלשון המשנה (אבות רפ"ג) "דין
וחשבון" (דין ואח"כ חשבון) - ע"פ דברי המשנה
(שם מט"ו) ש"נפרעין ממנו מדעתו ושלא מדעתו",
שלאחרי האדם שפוסק מדעתו דינו של חברו, פוסק
דין לעצמו בנלא מדעתו, כיון שט"פ "דין" זה עושים
"חשבון" בנוגע למצבו הוא (ראה לקו"ש ח"ו ע' 283.
וש"נ).

מקום המקדש גופי' דלעתיד", שבו יתגלה המקדש דלעתיד, ומשם ישוב לירושלים.

ו. עפ"ז יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה – ביתו (בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

ובהקדים פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶³ ש"עשר גליות גלתה ליובאוויטש"⁶⁴, מליובאוויטש [שבה הי' גילוי פנימיות התורה כפי שנתבארה באופן של הבנה והשגה ("יתפרנסו"⁶⁵)] ע"י תורת חסידות חב"ד במשך כמה דורות⁶⁶ לרסטוב, מרסטוב לפטרבורג⁶⁷, ומפטרבורג גלתה מחוץ למדינה ההיא, ללטיביא⁶⁸ ואח"כ לפולין⁶⁹, ועד לגלות אמריקא⁷⁰, ובאמריקא גופא בכמה מקומות, עד

63 ראה ס' השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 549 וש"נ.

64 ע"ד שמצינו בסנהדרין – ש"לעשרה מקומות גלו" (רמב"ם שבעה ערה 31).

65 תקו"ז ת"ו בסופו. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 136 הערה 35. וש"נ.

66 מח"י אלול תקע"ג (שאו קבע אדהאמ"צ דירתו בליובאוויטש) עד י"ז מרחשון תרע"ו (שאו העתיק אדמו"ר מהורש"ב מושבו לרסטוב) – ק"ג שנים ("שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו" בהקדמת ה"יום יום").

67 משנת תרפ"ד עד לאחרי המאסר והגאולה בשנת פרו"ת, שאו העתיק מושבו מפטרבורג* למושבה מאלאחאוקא – סמוכה למאסקווא (שם).

68 באסרו חג הסוכות תרפ"ה נסע מרוסיה והתיישב בריגא, לטביא.

69 בשנת תרצ"ד העתיק מושבו לווארשא, פולין, ובשנת תרצ"ו העתיק מושבו לאטוואצק עד אלול תרצ"ט, עד שהגיע לריגא בה' טבת ה'ש"ת (ראה מבוא לאגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה).
70 בט' אדר שני ה'ש"ת.

(* כפי שנקראת אז לענינגראד. – ובימים אלו יש שקו"ט החזיר שמה לפטרבורג (ראה שיחת ש"פ קורח, ג' תמוז (סה"ש תנש"א ח"ב ע' 658)).

להמקום הקבוע ד"בית רבינו", בית הכנסת ובית המדרש שלו, המרכז של ליובאוויטש במשך עשר שנים (תקופה שלימה) האחרונות ("הכל הולך אחר החיתום"⁷¹) דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין, וגם לאחר הסתלקותו קדושה לא זזה ממקומה⁷², ואדרבה, באופן ד"מעלין בקודש", "מוסיף והולך"⁷³, עד ביאת גואל צדק.

ועד"ו בנוגע להגלות דכללות דבנ"י – שבדורנו זה נמצאים רוב מנין ורוב בנין דבנ"י בגלות אמריקא, ויש לומר, שזהו א' הטעמים לכך שגם נשיא הדור (ש"הנשיא הוא הכל") הי' ונמצא עשר שנים בגלות אמריקא, ומשם עסק בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל שאר הארצות אשר באו שם בנ"י, ע"י תלמידיו ושלוחיו בכל קצווי תבל.

וכיון ש"בכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהן", הרי, בגלות זה האחרון שרוב מנין ורוב בנין דבנ"י ביחד עם נשיא הדור נמצאו בגלות אמריקא, גלתה גם השכינה לגלות אמריקא; ובגלות אמריקא עצמה, "בבבל היכא" – בה"מקדש מעט" ד"בית רבינו", שהוא בדוגמת "בי כנישתא דהוצל ובי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא", שנסע מקדש וישב שם" (במקום המקדש שבירושלים)⁷⁴, וממנו נמשכת השראת

71 ברכות יב, א.

72 ראה ע"ח ש"ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. אגה"ק ביאור לסי' ז"ך.

73 שבת כא, ב.

74 ראה "תתמים" חו' ב' ע' קכו: "מיום שחרב בית המקדש וקדשי קדשים עד אשר ירחם השי"ת וישלח לנו גואל צדק. . . ויבנה לנו את ירושלים ובית המקדש עם הקדשי קדשים, הנה ליובאוויטש הוא ירושלים שלנו, והבית הכנסת אשר כ"ק אדמו"ר מתפלל בו הוא בית המקדש שלנו כו'".

השכינה בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם.

ויש לומר ההסברה בזה – לפי שבדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מסיימים ומשלימים „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות”⁷⁵ לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה⁷⁶), אשר, ע”י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים⁷⁷, וענין זה נעשה ע”י „בית רבינו” שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו ע”ד, עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות, ועתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל⁷⁸, שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע”י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור (כנ”ל ס”ה), ועוד וג”ז עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות⁷⁹, אשר, ע”י הפצתה חוצה („יפוצו מעינותיך חוצה”, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא⁸⁰.

75 תניא רפ”ז.

76 ראה אגרות קודש אדמו”ר מוהרי”צ ח”ב ע’ תצב ואילך. וש”נ.

77 כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבוי הקורה התחתון דוקא ואו ממילא יוגבחו העליונים הימנו, משא”כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבוי התחתונים” (תו”א בראשית ד, רע”א).

78 להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (כנ”ל הערה 63).

79 אגה”ק דהבעש”ט – כש”ט בתחלתו.

ועפ”ז מובן גדול העילוי ד”בית רבינו” – „מקדש מעט” העיקרי בגלות האחרון, „שנסע מקדש וישב שם”, ולכן „הרי הוא מקום המקדש גופי’ דלעתיד”, ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב לירושלים (כנ”ל ס”ד).

ז. ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו⁸⁰ של „בית רבינו” שבדורנו:

„רבינו” – ב’ שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון – יוסף – ע”ש „ביום ההוא יוסיף אדני’ שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים גו’ ומאיי הים גו’ ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ”⁸¹, ושמו השני – יצחק – ע”ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע”י משיח צדקנו, כמ”ש⁸² „אז ימלא שחוק פינו”, „אז דייקא, לעתיד לבוא”⁸³, כשיאמרו ליצחק (דוקא) „כי אתה אבינו”⁸⁴.

ו„בית (רבינו)” – מספרו שבע מאות ושבעים⁸⁵, וע”ש מספר זה נקבע שמו

80 כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעהייה”א ספ”א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה”ת תשל”ד) ס”א* וש”נ).

81 ישע”י יא, יא”ב.

82 תהלים קכו, ב.

83 משא”כ בזמן הגלות, ש„אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה”ז, שנאמר אז ימלא שחוק פינו” (ברכות לא, א).

84 ישע”י סג, טז. שבת פט, ב.

85 להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה’ גם מעניני חול כיו”ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו”ע עראי, ועאכו”כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדוד”ד שהמספר נעשה שמו של הבית, ככפנים.

* אג”ק כ”ק אדמו”ר שליט”א ח”א ע’ רפז ואילך. המו”ל.

(עשר פעמים עשר), שבע מאות, ועד לצירוף שניהם יחד, שבע מאות ושבעים.

והענין בזה:

מספר שבע קשור עם מציאות העולם, שנברא בשבעה ימים, שבעת ימי הבנין (שבע מדות)⁹³, וקשור גם עם בירור העולם ע"י עבודתם של ישראל, שנחלקים לו⁹⁴ סוגים, ו' מדרגות בעבודת ה' (שבע מדות), שבעת קני המנורה⁹⁵. ועפ"ז, השלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) מורה על שלימות עבודתם של ישראל בכירור העולם ע"י מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, שאז נגאלים⁹⁶ מן הגלות וחוזרים ובאים לארץ ישראל.

ובלשון הכתוב שבו נרמז הקשר והשייכות דשמו הראשון של רבינו להגאולה - „ביום ההוא יוסיף אדני שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים ומפתרוס ומכוש ומעילם ומשנער ומחמת גוי“, גאולתם של כל בני משבעת הארצות, ומוסיף בכתוב „ומאיי הים“, שקאי על חצי כדור התחתון, אשר, בעליית התחתון ביותר, מתעלים במילא שאר הארצות שלמעלה ממנו, כל שבעת הארצות, כללות העולם.

ויש לומר, שבשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשירות⁹⁷ שנים, שבעים שנה

אשר יקראו ל„בית רבינו“ כפי כל ישראל, „770“⁹⁸, שמספר זה הוא הגימטריא ד„פרצת“, ע"ש „ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה“⁹⁷, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל („עתידה ארץ ישראל שתפשט בכל הארצות“), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש⁹⁸, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר⁹⁹ „פרצת עליך פרץ“, ודרשו חז"ל⁹⁹ „זה משיח, שנאמר⁹² עלה הפרץ לפניהם“.

ויש לקשר ב' הענינים - הרמז בתוכן המספר שבע מאות ושבעים („בית רבינו“) עם שמו (הראשון) של רבינו המרומז בפסוק „יוסיף אדני שנית ידו וגו“:

המספר שבע מאות ושבעים מורה על השלימות דמספר שבע - שבע כפי שכל א' כלול מעשר (מספר השלם), שבעים, ויתירה מזה, כפי שכל א' כלול ממאה

86) הן בלשון הקודש - שבע מאות שבעים, הן באידיש - זיבן זיבעציג, והן בלשון המדינה (אנגלית) - „סעווען סעוונטי“.

87) ויצא כח, יד.

88) ויש לומר, שזהו"ע פריצת גדר הבית המקדש, ע"ד וברוגמת (ובמכ"ש וק"ו) מהפריצת גדר דירושלים כולה, כמ"ש (זכרי' ב, ח) „פרוות תשב ירושלים“.

89) וישב לח, כט.

90) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספס"ה ובפרש"י.

91) מיכה ב, יג.

92) ולהעיר, ש„בית משיח“ בגימטריא „פרצת“ (770). ודו"ק.

* ויבחד עם זה - „אני אהי' לה גוי חומת אש גוי“ (שם, ט).

93) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. ועוד.

94) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.

95) להעיר, שגאולה שייכת לשביעי - „גאולה בשביעית . . . שעתידין ליגאל בשביעית“ (מגילה יו, ב).

96) כולל גם השלימות דמאות (שהרי עבודתו היתה בתכלית השלימות ד„בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם (ההעלם)“ (אבות ספ"ה) - שכל עשר כלול מעשר (שבע מאות).

(תר"ם - תש"י), ועד לגמר ושלמות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"ז ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"⁹⁷ - שע"ז נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסיף אדני שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", ע"ז ש"פ"רצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פרי", "עלה הפורץ לפניהם".

ת. ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה אחרונה:

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" (770) הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות ב)חיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י - תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁹⁸, ונמצא, ש"בית רבינו" (770) הוא בבחינת "תלפיות", תל שכל פיות פונים בו", יותר מיובל שנים (ת"ש - תש"נ), "עד עולם"⁹⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בני"ש שאים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"¹⁰⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"¹⁰¹, ובפרט נשיא (מלך)

הדור), ונעשה צורך והכרח להגדיל ולהרחיב¹⁰² עוד יותר¹⁰³ את "בית רבינו", ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, "פרצת" (בגימטריא 770), כמו בנין בית חדש¹⁰⁴.

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד"בית רבינו שבבבל" - ש"נסע מקדש וישב שם", ו"הוא מקום המקדש גופי' דלעתיד", ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים - מובן גודל הזכות דכא"א מישאל להשתתף בגופו ובממונו¹⁰⁵ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית "בית רבינו שבבבל", כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

והזמן גרמא - בשנת הצדי"ק - כמודגש בתהלים מזמור צדי"ק¹⁰⁶ (השייך לשנה זו¹⁰⁷) שהתחלתו "ה' מעון אתה

102) "לחוק את הבנין ולהגביהו . . שנאמר ולרומם את בית אלקינו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"א - בנוגע לביהמ"ק, ועד"ז בנוגע לביהכנ"ס וביהמ"ד - ראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב).

103) נוסף על הרחבתו (וכמ"פ) במשך השנים שלפנ"ו.

104) ועד להנחת אבן פינה*.

105) ע"ד ובדוגמת בית המקדש - ש"הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ב).

106) לאחרי סיום ותותם מזמור פ"ט: "אשר חרפו עקבות משיחך", "ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

107) ע"פ המנהג המקובל מהבעש"ט לומר המזמור תהלים המכוון למספר שנותיו (ראה אגרות יקודש אדמו"ר מהרי"צ ח"י ע' נג).

(* בעבר ח"י אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה (להגדלת והרחבת) בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידו הק' (וראה השיחה שנאמרה במעמד זה. וראה גם שיחת ליל הוש"ר תשמ"ט). המו"ל.

97) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני

ה'שית בתחלתו. ובארכה - ד"ה זה תשי"א (סה"מ באתי לגני ח"א ע' כט ואילך).

98) תבוא כט, ג.

99) שמואל"א א, כב ובפרש"י. ירושלמי

ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא ופרש"י משפטים כ, ו.

100) משלי יד, כה.

101) ראה גיטין סב, סע"א. וח"ג רנג, ב -

ברע"מ.

היית לנו בדור ודור", שקאי (גם) על בתי כנסיות ובתי מדרשות¹⁰⁸, וסיומו וחזרתו "ויהי גועם ה' אלקינו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", שקאי על השראת השכינה במשכן (ומקדש)¹⁰⁹.

ויה"ר שעוד לפני הגדלת והרחבת "בית רבינו שבבבל", יתגלה וירד מן השמים מקדש העתיד, "מקדש אדני-כוננו ידיך"¹¹⁰, בית המקדש השלישי והמשולש (שכולל גם המשכן ובית ראשון ובית שני¹¹¹), שיתגלה תחילה ב"בית רבינו שבבבל", שגם הוא "בית משולש", בית הכנסת (תפלה), בית המדרש (תורה), ובית מעשים טובים (גמילות חסדים), ומשם יחזור לירושלים, ביחד עם כל בתי

כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם שיקבעו בארץ ישראל ובירושלים, מחובר למקדש, וביחד עם כל בני שבכל קצוי תבל, כמ"ש²⁶, והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי. . כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים¹¹², "גכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים"¹¹² והלכו עמים רבים¹¹² ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים¹¹³, "תורה חדשה מאתי תצא"¹¹⁴, תיכף ומיד ממש.

(משיחות ש"פ נח תשמ"ז;
ש"פ פינחס וכ"ח סיון תנש"א. ועוד)

112) ומעין זה גם בסוף זמן הגלות - ש"בית רבינו שבבבל", "יקרא (גם) לכל העמים", ע"י ההשתדלות בהפצת הלימוד והקיום דמצוות שנצטוו בני נח, כפס"ד הרמב"ם בהל' מלכים ספ"ח.

113) ישעי' ב, ב"ג.

114) שם נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

108) כנ"ל הערה 4.

109) ראה פרש"י עה"פ. פקודי לט, מג. שמיני ט, כג. ועוד.

110) בשלח טו, יז. וראה פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

111) ראה ח"ג רכא, א.

המעלה דא"י כפי שהיא בזמן הבית"

משיחת יו"ד שבט ה'תשי"ד

י. בענין ההשתטחות על קברי צדיקים,

— שנזכר בכ"מ בש"ס⁵³, ולהעיר גם מאריכות השקו"ט ע"פ נגלה דתורה בנוגע להיתר שנהגו הכהנים לילך על קברי צדיקים⁵⁴, שמזה מובן שהליכה על קברי צדיקים הו"ע שגדלה מעלתו גם ע"פ נגלה דתורה, שלכן משתדלים למצוא היתר בנוגע לכהנים —

הנה, נוסף על משנ"ת בארוכה בקונטרס ההשתטחות לאדמו"ר האמצעי, וכן בדרושי הצמח— צדק וכ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁵ — יש לבאר בזה עוד ענין נעלה ביותר (גם ע"פ נגלה דתורה).

יא. ובהקדמה:

בנוגע להשתטחות על קברי צדיקים דנשיאי חב"ד — מנוחתם כבוד (לא בארץ ישראל, אלא) במקומות שונים בחוץ— לארץ דוקא.

ועד"ז מצינו בנשיא ומנהיג ישראל הראשון, משה רבינו ("ומשה הי' רועה"⁵⁶, רועה צאן ישראל) — שנשאר במדבר עד היום הזה (אף שכבר עברו יותר מג' אלפי שנה).

53 סוטה לד, ב. וראה ברכות יח, ב; תענית טז, א (ובהנמך בשערי זהר לשם).

54 ראה השקו"ט בזה באריכות — שו"ת מנח"א ח"א סס"ח*. ח"ג סס"ד. ובספרים שנשמנו בלקו"ש ח"י"ח ע' 234 הערה 55. אגרות— קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ו ע' שמח ואילך. ח"י"א ע' רכ. תורת מנחם — התוועדויות ח"ב ס"ע 172.

55 ד"ה להבין ענין ההשתטחות על קברי צדיקים* (מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' יט ואילך). ד"ה להבין כו' גנתא לא עאל בה ההוא גנא (ביאורי הזהר להצ"צ ח"ב ע' תתיח ואילך). ד"ה פזר נתן תרפ"ז, תרצ"ב (סה"מ קונטרסים ח"א רכא, א ואילך, סה"מ תרפ"ז ע' קלח ואילך). — נדפסו לאח"ז בספר ההשתטחות (קה"ת תשנ"ו).

56 שמות ג, א. וראה שמור"ר פ"ב, ב— ג.

(* נזכר במכתב כ"ו מנ"א שנה זו (אגרות קודש ח"ט ס"ע רמח).

(* נזכר במכתב ב' סיון שנה זו (אגרות קודש ח"ט ע' פט).

יב. והנה, בנוגע למשה רבינו איתא במדרש תנחומא⁵⁷ ש"אמר הקב"ה למשה, משה, באיזה פנים אתה מבקש לבוא לארץ, משל למה הדבר דומה, לרועה אחד שיצא לרעות צאנו של מלך ונשבת הצאן, ביקש הרועה ליכנס לפלטרין של מלך, א"ל המלך יאמרו שאתה השבת הצאן, אף כך א"ל הקב"ה למשה, שבחך הוא שהוצאת ששים ריבוא וקברתם במדבר ואתה מכניס דור אחר, עכשיו יאמרו כו', אלא תהא בצדן ותבוא עמהם, שנאמר⁵⁸ ויתא ראשי עם (צדקת ה' עשה⁵⁹) וגו'."

משה רבינו מצד עצמו יכול ה' לפעול שיכנס לארץ, אבל⁶⁰, מה יהי' עם דור המדבר? ...! ישאלו אצלו: אתה בעצמך נכנסת לארץ ישראל, ומה עשית עם... "שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו"⁶¹ שנשאר במדבר? ...!

וזה הסיבה שבגללה נשאר משה רבינו במדבר!

ולכן נאמר עליו "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל"⁵⁸ – שנשאר עם בני"ב" מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים⁶², כדי שיוכל סו"ס ("דערוואַרטן זיך") ליקח עמו את צאן מרעיתו ולהכנס עמהם לארץ ישראל בגאולה העתידה.

יג. ולהוסיף, שמצינו עד"ז אצל יעקב אבינו, בחיר שבאבות⁶³:

כאשר עשו אמר ליעקב "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך" – השיב לו יעקב ש"הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי ודפקום גו' ומתו כל הצאן"⁶⁴, ולכן, "אני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה וגו' עד אשר אבוא אל אדוני שעירה", "בימי המשיח, שנאמר⁶⁵ ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"⁶⁶.

כלומר: מצד שלימות עבודתו של יעקב כשלעצמו⁶⁷ – הי' יכול כבר אז להיות המעמד

57 חוקת יו"ד. במדבר"ר פי"ט, יב. וראה זהר ח"א קיג, ב (במהנ"ע). ח"ב קנז, סע"א. ח"ג קסב, ב. ועוד.

58 ברכה לג, כא.

59 כ"ה במדבר"ר שם.

60 כאן דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בקול חנוק מבכי (המו"ל).

61 בהעלותך יא, כא.

62 עקב ח, טו.

63 עשה"פ תולדות כז, כה. וראה גם ב"ר פע"ו, א. זח"א קיט, ב. קלג, א. קמוז, ב. קעא, ב.

64 וישלח לג, יב – יג.

65 עובדי' בסופו.

66 וישלח שם, יד ובפרש"י.

67 כולל גם הברור וזיכרון מכל מה שיכול להדבק אצלו מצד שייכותו עם אנשי הדור*, כידוע בענין נפילת אפים שענינה ברור הניצוצות, שבשביל זה צ"ל הירידה ממדרגתו, ומאן דנפיל מדרגי' איקרי מית (זח"ג קלה, ב), ולכן נקראת נפילת אפים בשם מיתה (ראה פע"ח שער נפילת אפים פ"ב. הובא באוה"ת ואתחנן (כרך ו) ס"ע ברצו ואילך. ועוד).

(* ע"ד המבואר לעיל (ס"ו) בנוגע לאברהם אבינו, שהרגיש שיפ' של שרה יכול לגרות את היצה"ד של מצרי.

ומצב דביאת המשיח ("ועלו מושיעים גו' לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה"); אלא, שה"לדים" – טוען יעקב – אינם מוכנים עדיין לקבל את אורו של משיח, שכן, להיותם "רכים", ולהיותם בבחינת "צאן ובקר", היינו, שנשמותיהם מבחינת "זרע בהמה" שאין להם דעת (הכרה והרגשה) באלקות⁶⁸, הרי, אם ימהרו אותם ("ודפקום"), אזי "ומתו כל הצאן" – שתהי' אצלם כלות הנפש לאלקות (כיון שאינם יכולים לקבל ב"כלים"), או שתהי' אצלם מיתה כפשוטה מצד שבירת הכלים (כיון שאינם מוכנים עדיין לקבל את אור המשיח).

ובגלל זה נשאר הצדיק בגלות למשך כמה שנים – כדי שיוכל ליקח עמו את צאן מרעיתו ולהביאם לימות המשיח⁶⁹.

יד. ועד"ז בנוגע לכל מנהיג ונשיא ישראל בדורו:

נשיא ישראל, מבלי הבט על מעמדו ומצבו מצד עצמו⁶⁰, מניח הוא... את הכל על הצד, ומביט על צאן מרעיתו, וכאשר צאן מרעיתו נשאר בגלות, נשאר גם הוא ("בלייבט ער ליגן")... בגלות, כדי... שיוכל להמשיך ולשמ⁷⁰... "צינור" ו"מוצע המחבר"⁷¹ שעל ידו יוכל יהודי... לקשר את עצם הנשמה... עם עצמות ומהות א"ס ב"ה.

וזהו גם הביאור על זה שמנוחתם כבוד של נשיאי חב"ד במקומות שונים בחוץ לארץ⁷² – נוסף לכך שממתינים להכנס לארץ בגאולה העתידה יחד עם צאן מרעיתם ("דער גוף זאָל מיטגיין מיט אָט דעם גוף") – כדי לעזור ולסייע בכל המצטרך לצאן מרעיתם, להיותם נשמות

כלליות שהם שרשים לכל הנשמות הפרטיות שבדורם, שלכן בכחם וביכלתם לסייע לנשמות הפרטיות (שכל א' מהם הוא "פרט" שלהם) שלא בערך מאשר סיוע של מי שנשמתו אינה נשמה כללית.

טו. ובפרטיות יותר:

העזר והסיוע של נשיא הדור לצאן מרעיתו (שבשביל זה מנוחתו כבוד בגלות) נעשה עי"ז

68) ראה תו"א ר"פ משפטים. ובכ"מ.

69) להעיר גם מהמבואר בדרושי אדמו"ר האמצעי (שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פצ"ד ואילך) ע"ד החילוק שבין "בעתה" ל"אחישנה" (ישעי' ס, כב. וראה סנהדרין צח, א) – שכאשר הגאולה היא באופן ד"אחישנה" יתכן שחלק מניצוצות הקדושה ילכו לאיבוד, משא"כ כאשר הגאולה היא "בעתה" אזי מבררים ומצילים את כל ניצוצות הקדושה.

70) ראה סוטה יג, סע"ב: "מה להלן עומד ומשמש אף כאן כו'".

71) ראה סה"ש תורת שלום ע' 158.

72) ראה גם לקו"ש חכ"ע ע' 272. ע' 478 ואילך. ח"ל ע' 255.

73) ראה גם תורת מנחם התועדויות ח"א ע' 67 – ע"ד ההתקשרות עם בחי' יחידה שבנפש. וראה גם אגרות – קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"י ע' רסד: "קודם הילוך על ציון של צדיק ובפרט איש כללי וביחוד נשיא ישראל, צריכה להיות ההכנה בכל החמשת ענינים הנזכרים במאמר ההשתטחות לאדמו"ר האמצעי, ומתאימים לנר"ן ח"י של נפש כ"א מישראל".

שהולכים על הציון ומבקשים ("מ'קומט אויפן ציון און מ'בעט") על כל המצטרך להם,

ועוד ועיקר – שבעת ההשתטחות⁷³ מתקשרת ה"יחידה" עם ה"יחיד" ... וענין זה מהוה נתינת – כח על כללות העבודה, עי"ז שממשיכים ההתעוררות שנעשית בעת ההשתטחות על כל הימים שלאח"ז, שתפעל פעולתה בנוגע למחשבה דיבור ומעשה שיהיו כדבעי למהוי – שזהו תכלית כל האדם, ועז"נ⁷⁴ "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו".

ויש להוסיף, שעצם העובדה שמנוחתו כבוד של נשיא הדור בקירוב מקום מהוה עזר וסיוע בעבודה שבכל יום ויום:

בשעה שהולכים על הציון, אזי העזר והסיוע הם בתוקף יותר, אבל, גם בשעה שאין הולכים על הציון אלא נמצאים בקירוב מקום, ישנו עזר וסיוע מצד זה שיכולים לילך על הציון שנמצא בקירוב מקום, ע"ד מארוז⁷⁵ "אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו".

כלומר: כשם ש"מי שיש לו פת בסלו", "אין מתאוה כמי שאין לו"⁷⁶, היינו, ש"פת בסלו" מהוה סיוע בעבודתו להחליש התאוה – כן הוא גם בנדו"ד, שהידיעה ע"ד "דרך העבודה" דהליכה והשתטחות על ציונו של צדיק ונשיא הדור, מחלישה את תוקף ההתנגדות, ההעלמות וההסתרים דהלעו"ז, כי, גם הלעו"ז יודע שאם יתחזק בתוקף יותר מדי ("טאַמער וועט ער שטאַרק אַנקוועטשן"), אזי יתחזקו לעמוד נגדו גם ע"י ההשתטחות על הציון – דבר שיבטל את מציאותו לגמרי! ...!

טז. ועוד ענין בהעזר והסיוע של נשיא הדור לצאן מרעיתו עי"ז

שמנוחתו כבוד בחוץ לארץ בסמיכות מקום אליהם – שפועל אצלם הקישור והחיבור עם ארץ ישראל.

ובהקדמה:

מצינו שתפלה, שענינה בקשת צרכיו⁷⁷ – צריכה להיות קשורה עם המקום שעליו אומר הקב"ה "והיו עיני ולבי שם כל הימים"⁷⁸, שלכן, "הי' עומד בחוץ לארץ יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל שנאמר⁷⁹ והתפללו אליך דרך ארצם, ויכוין גם כנגד ירושלים וכנגד המקדש וכנגד בית ק"ק"⁸⁰.

74) נצבים ל, יד.

75) יומא יח, ב. וש"נ.

76) פרש"י שם.

77) ראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב. נ"כ הרמב"ם שם ה"א. סה"מ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה בתחלתו

(דרמ"צ קטו, א). וש"נ.

78) מלכים – א ט, ג. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סצ"ה ס"ג.

79) מלכים – א ח, מח.

80) שו"ע שם סצ"ד ס"א (מברכות ל, א).

וההסברה בזה – ע"פ הידוע⁸¹ שבחוץ לארץ נמשכים כל ההשפעות כו' ע"י התלבשות בע' שרים⁸², משא"כ בארץ ישראל, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁸³, נמשכים כל ההשפעות כו' מהקב"ה בעצמו (ללא התלבשות בע' שרים), ולכן צ"ל התפלה דרך ארץ ישראל דוקא.

ומעלתה זו של ארץ ישראל קיימת גם בחוץ לארץ (נוסף לכך ש"יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל") – במקום מנוחת כבודו של נשיא הדור.

יז. והביאור בזה:

בנוגע לתחיית המתים בחוץ לארץ – איתא בגמרא⁸⁴ "ולר' אלעזר (דאמר "מתים שבחוץ לארץ אינם חיים") צדיקים שבחוץ לארץ אינם חיים (בתמ"י) . . מחילות נעשות להם בקרקע" (ועומדים על רגליהם והולכים במחילות עד א"י ושם מבצבצין ויוצאים)⁸⁵, היינו, שפתחיהן של המחילות הוא בארץ ישראל.

וכיון שפתחיהן של המחילות הוא בארץ ישראל, הרי, גם המחילות עצמן דינם כארץ ישראל – כפי ששנינו⁸⁶ ש"לשכות (וכן מחילות⁸⁷) הבנויות בחול ופתוחות לקודש, תוכן קודש", "דבתר פתיחתן אזלינן"⁸⁸.

ומזה מובן, שגם קבריהם של הצדיקים שבחוץ לארץ – שפתוחים אל המחילות שפתחיהן בארץ ישראל – דינם כארץ ישראל.

ואף שרק לעתיד לבוא (בזמן תחיית המתים) "מחילות נעשות להם בקרקע", ואילו עתה הקבר סתום מכל צד (ללא מחילות הפתוחות לארץ ישראל) – הרי:

שנינו באהלות⁸⁹ "המת בבית ובו פתחין הרבה כולן (כל הכלים המונחים תחת המשקוף של פתח בחלל הפתחים מבחוץ) טמאין . . חשב להוציאו באחד מהן (אע"פ שלא נפתח) . .

81 (ראה תניא אגה"ק סכ"ה (קלט, ב). ובכ"מ.

82 ולהעיר, שמוזה שעל ידם נמשכת ההשפעה כו', נשתלשל הענין דע"ז – שחולקים להם כבוד ומייחסים להם ענין של שליטה כו' (אף שלאמיתו של דבר אינם בעלי בחירה ואינם אלא כגרון ביד החוצב בו) – עכ"פ באופן של שיתוף, שגם על זה נצטוו בני"י (ראה בכ"ז סהמ"צ להצ"צ מצות מילה פ"ג. מצות אחדות ה' בתחלתו. ובכ"מ).

83 עקב יא, יב.

84 כתובות קיא, א (ובפרש"י).

85 ולא ע"י גלגול" (מתגלגלים העצמות של א"י וחיין שם), ככתירון שלפנ"ז – שהרי תירוץ זה נדחה בגמרא משום ש"גלגול לצדיקים צער הוא".

86 פסחים פו, א. וש"נ.

87 "שהלשכות בניויות מחילות תחת הקרקע" (פרש"י שם).

88 פרש"י שם.

89 פ"ז מ"ג (ובפ"י הרע"ב).

הציל על כל הפתחים", ורק הנמצא תחת המשקוף של פתח זה (שעכשיו סתום הוא, ורק לאחר זמן יפתחנו) טמא.

ואם הדברים אמורים במדת פורעניות – במדה טובה שמרובה ממדת פורעניות⁹⁰, על אחת כמה וכמה:

אם המחשבה והידיעה ע"ד פתיחת הפתח לאחר זמן מהני לענין טומאה – עאכו"כ שמהני לענין טהרה וקדושה, כבנדו"ד, שהידיעה שלעתיד לבוא יהי' פתח הקבר – באמצעות ה"מחילות" – לארץ ישראל, מהני שגם עתה יחשבו המחילות "פחותות לקודש" ש"תוכן קודש", ובמילא דינו של הקבר – בפנימיותו – כארץ ישראל.

ונמצא, שהתפלה בחוץ לארץ במקום מנוחת כבודו של צדיק ונשיא הדור שפתוח לארץ ישראל – יש בה המעלה דתפלה בארץ ישראל.

ית. ויש להוסיף, שבהפתח לארץ ישראל אשר במקום מנוחת כבודו של צדיק ונשיא הדור יש עילוי לגבי ארץ ישראל עצמה כפי שהיא בזמן הגלות.

ובהקדמה:

בנוגע להמשכת החיות לבני ישראל ישנו חילוק בין זמן הבית לזמן הגלות – כפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ת⁹¹ [בענין עון כרת רח"ל, "שנכרת ונפסק חבל ההמשכה משם הוי' ב"ה"⁹²] שבזמן הבית "לא היו מקבלים חיות לגופם רק ע"י נפש האלקית לבדה, מבחי' פנימי' השפע שמשפיע א"ס ב"ה ע"י שם הוי' ב"ה", משא"כ בזמן הגלות כו'.

ומזה מובן גם בנוגע לארץ ישראל – שמעלתה לגבי חוץ לארץ בנוגע להמשכת החיות שלא ע"י התלבשות בע' שרים כו' (כנ"ל סט"ז) היא בזמן הבית, משא"כ בזמן הגלות כו'.

ויתירה מזה: ע"פ המשל דנפילת החומה⁹³, אשר, האבן שבראש החומה נופלת למרחוק יותר, ועצמת הנפילה והמכה היא גדולה יותר, מובן, שחורבן ביהמ"ק פעל שינוי וירידה בארץ ישראל יותר מאשר בחוץ לארץ.

ובפשטות – שהשינוי והירידה שגרם חורבן ביהמ"ק בארץ ישראל ניכר בגלוי גם בגשמיות⁹⁴, שבזמן הבית הי' בה ריבוי טוב גשמי ביותר, "ארץ זבת חלב ודבש"⁹⁵, משא"כ בזמן הזה כו'⁹⁶.

90 יומא עו, א. ושי"נ.

91 פרק ו.

92 שם פ"ה.

93 ראה לקו"ת מטות פא, סע"ב. פ' ראה יט, ג. ובכ"מ.

94 דלא ככחו"ל שהשינוי ניכר רק ברוחניות, ויש צורך בחקירה ודרישה להכיר גם השינוי בגשמיות.

95 שמות ג, ח. ועוד.

96 ראה תנחומא תצוה יג. קדושים ז.

ולא זו בלבד שבזמן הזה הטוב גשמי שבה אינו בשופי יותר מאשר בחוץ לארץ, אלא אדרבה, שבארץ ישראל יש צורך בהשתדלות ויגיעה כו⁹⁷ יותר מאשר בחוץ לארץ. ובלשון הרמב"ן באגרת שכתב לבנו "בענין הארץ"⁹⁸ – "רבה העזובה וגדל השממון, וכללו של דבר, כל המקודש מחבירו חרב יותר מחבירו, וירושלים יותר חרבה מן הכל כו".

ועד"ז בנוגע לענינים רוחניים – כדאיתא בספרים⁹⁹ שבארץ ישראל קשה להתנהג ע"פ תורה ומצוות כדבעי יותר מאשר בחו"ל, כי, נוסף על הוספת המצוות התלויות בארץ שאינן בחו"ל, יש צורך בזהירות יתירה בכללות ההנהגה (גם בשאר הענינים שאינם תלויים בארץ) מצד גודל מעלתה כו'.

ויש להביא דוגמא לדבר בדיני התורה (ככל הענינים שמשקפים גם בדיני התורה) – "כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה, שנאמר¹⁰⁰ כל משנאי אהבו מות, אל תקרי משנאי אלא משנאי"¹⁰¹. ועד"ז בנדו"ד, שמצד גודל מעלתה של ארץ ישראל, שאוירה טהור ומחכים וכו', הרי גם ענין קל כמו "רבב" פוגם בחבל ההתקשרות כו'.

יט. אמנם, כל האמור אודות הירידה דזמן הגלות – אינו אלא ביחס לענינים הקשורים ושייכים להדרגות דסדר השתלשלות, ששם נוגע ("רירט אָן") הפגם ד"עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם"¹⁰², שמצד זה נעשה החורבן והגלות, כולל גם "שכינתא בגלותא"¹⁰³, ובמילא, כל הענינים הדרושים לבנ"י (הן הגשמיים והן הרוחניים) באים בקושי שלא בערך לגבי זמן הבית.

אבל, מצד הענינים שלמעלה מסדר השתלשלות, מצד עצמות א"ס ב"ה, ואצל בנ"י מצד עצם הנפש – לא שייך הענין ד"עוונותיכם היו מבדילים גו", כי, אין לך דבר שיכול להבדיל, ח"ו, בין נקודת היהדות לעצמות א"ס ב"ה¹⁰⁴, ובודאי שבזה לא שייך ענין של העלם והסתור ועאכו"כ חורבן ח"ו.

ועד"ז בנוגע לארץ ישראל – שבנוגע להעצם דהארץ, הקשורה עם העצם דאלקות, לא שייך ענין של חורבן ח"ו.

אלא, שענין זה הוא מצד העצם בלבד, ויש צורך בהשתדלות ויגיעה שיומשך בגילוי ממש ובפועל ממש בחיי היום יום.

97) להעיר גם מב"ר פ"כ, ו – ע"ד גידול לגיון של זתים בגליל.

98) נדפסה ב"כתבי רמב"ן" (הוצאת שעועל – ירושלים תשכ"ד) כרך א ע' שסח.

99) ראה תוד"ה הוא – כתובות קי, ב. תשב"ץ (קטן) בסופו אות תקנט – הובא בלקו"ש ח"ב ע' 620.

100) משלי ח, לו.

101) שבת קיד, א.

102) ישע"י נט, ב. וראה אגה"ת שבהערה 92.

103) זח"ג טו, סע"א. עה, סע"א. ועוד. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.

104) ראה לעיל בהמאמר פ"ה ואילך (לעיל ע' 9 ואילך).

כ. ועל זה בא העזר והסיוע של צדיק ונשיא הדור:

ידוע¹⁰⁵ ש"לפני נשמות הגבוהות... לא נחרב הבית כלל כו", היינו, שהמעמד ומצב שמצד העצם (ששם לא שייך חורבן, כנ"ל) נמשך ומאיר אצלם גם בדרגת הגילויים¹⁰⁶, בכל כחות הנפש, ובכל רמ"ח אברים ושס"ה גידים.

וכיון שאצל הצדיק לא שייך ענין של חורבן, ניכרת אצלו בגילוי גם מעלתה העצמית דארץ ישראל, היינו, שבמקום ששם מנוחתו כבוד, שגם בהיותו בחוץ לארץ דינו כארץ ישראל מצד ה"מחילות" שפתחן פתוח לקודש (כנ"ל סי"ז), יש מעלה גם לגבי ארץ ישראל כפי שהיא לאחר החורבן – כיון שבו ניכר בגילוי מעלתה של ארץ ישראל כפי שהיא מצד העצם, למעלה מהחורבן.

כא. ועפ"ז ניתוסף עילוי גדול ביותר בענין ההשתטחות – בנוגע לתפלה:

בזמן הזה, שירדה מעלתה של ארץ ישראל מצד החורבן (כנ"ל סי"ח), הנה כאשר יהודי רוצה להתפלל להקב"ה תפלה שהיא בדוגמת התפלה בארץ ישראל בזמן הבית (במקום שלמעלה משליטת הע' שרים וכו'), תפלה באופן שעצם הנפש מתקשרת עם העצם דהקב"ה ללא ממוצעים, "יהיו לך לכדך ואין לזרים אתך"¹⁰⁷ – אזי המקום לתפלה כזו הוא על הציון של צדיק ונשיא הדור, שכן, מקום זה, לא זו בלבד שדינו כארץ ישראל, אלא יש בו המעלה דארץ ישראל כפי שהיא בזמן הבית.

ומובן שתפלה במקום כזה יש בה סגולה נוספת – שיתקיימו כל הבקשות שבתפלה, בכל המצטרף לו,

כולל ובמיוחד בנוגע להמשכת העצם בגילויים¹⁰⁴, שמבחי' החכמה שבה מתלבש אור א"ס ב"ה, יומשך ויתפשט בכל כחות הנפש ואברי הגוף, בחיי היום יום, במחשבה דיבור ומעשה בפועל, ובפרט בנוגע לקיום השליחות שנשיא הדור מסר לכאו"א מאתנו,

שיומשך כל זה ללא העלמות והסתרים, ובהצלחה מופלגה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "ניע זשוריצי כלֶאָפֶצִי", ועמד על מקומו ורקד משך זמן רב].

105) "כמ"ש מהמנוח מוהרי"א בשם אדמו"ר הזקן נ"ע" (פלח הרמון שמות ע' ז).

106) ודוגמתו בכאו"א מישאל – "כשבאים לידי נסיון בדבר אמונה שהיא למעלה מהדעת ונגעה עד הנפש לבחי' חכמה שבה", שעומד בנסיון "למסור נפשו אפי' שלא לעשות רק איזה מעשה לבר נגד אמונת ה' אחד... אף שאינו מאמין בה כלל בלבד, וכן שלא לדבר תועה ח"ו על אחדות ה' אף שאין פיו ולבו שוין כו" (תניא פי"ט).

107) משלי ה, יז.

שיחת חולין . .

פרוזדור של לויבאוויטש מביהמ"ד עד לציון

יחידויות / הרב שלמה גורן

מאז יסודה של תנועת חב"ד על ידי נשיאה הראשון, האדמו"ר הרב שניאור זלמן שניאורסון, עברו שבעה דורות של נשיאי חסידות חב"ד. והמנוח הרב מנחם מענדל כיהן כנשיא השביעי של שולשלת חב"ד. כשביקר אצלו נשיא ישראל זלמן שזר ז"ל, שהיה חסיד לובביץ ותיק, לא פנה אליו האדמו"ר בתואר נשיא ישראל אלא הפרזידנט של ישראל, באשר הנשיאות של היהודים שייכת לנשיא חב"ד. ואכן ראייה ממלכתית זו הנחתה את האדמו"ר בכל דרכו. לא לעסוק בקטנות אלא לפעול למען כל עם ישראל על שבטיו ועדותיו.

האדמו"ר עלה על כל נשיאה הקודמים של חב"ד בזה שהצליח לבנות ולהקים אימפריה רוחנית חובקת עולם. אין פינה בעולם שמצויים בה יהודים, שידה של חב"ד לא השיגה אותם. מתוך מסירות נפש ונאמנות אין קץ למנהיגם סיכנו חסידיו את חייהם ופעלו ללא לאות בארצות המסוכנות ביותר לפעילות רוחנית זו.

אין ספק שהאדמו"ר עצמו ניחן בכוחות פסיים ורוחניים על-אנושיים, בזאת נוכחת בעצמי כמה פעמים, בשיחות יחיד שקיימתי עמו.

ארבע פעמים בארבע שנים – בזו אחר זו – נועדתי עם האדמו"ר הרב מנחם מענדל שניאורסון זצ"ל וכל פעם ביליתי במחיצתו יותר מארבע שעות. שעת הביקור שלי אצלו היתה תמיד 11:30 בלילה וישבתי אצלו עד קרוב לארבע לפנות בוקר. כאשר קמתי להיפרד ממנו מתוך טענה שאני עייף, הביע האדמו"ר את תמיהתו עלי, והוא הזקן ממני נראה רענן כאילו קם זה עתה משנת לילה.

בכל ארבעת ביקורי אצלו, ששוחחנו בהם על חללו של עולם התורה ועל מדינת ישראל, סיימתי תמיד את שיחתנו בשאלה הקרדינלית שלא נתנה לי מנוח: למה אין האדמו"ר מבקר בארץ, שיש לו בה רבבות חסידים הצמאים למוצא פיו? ובכל שיחה במשך ארבע השנים נתן טעם אחר לאי בואו לארץ. בפעם הראשונה ענה לי שאינו מבקר בארץ משום שמאז עלה לנשיאות שלו לא יצא מלובביץ, והוא מבטיח לי שאם יחליט לצאת מחצרו בלובביץ המקום הראשון שייסע אליו יהיה ארץ ישראל.

תשובה זו הפליאה אותי מאוד ושאלתי מה פירושם של דברים. והרי הוא מתגורר בניו

יורק, באיסטרן פארקוויי 770, ולא בלובביץ אשר ברוסיה. ענה על כך: אנו העתקנו לכאן את לובביץ, ואין אנו מתגוררים כלל בניו יורק. חזרתי ושאלתי אותו: הרי כבודו נוהג להשתטח בכל יום שישי על קברו של חותנו, האדמו"ר הקודם? על זה ענה שאנשי חב"ד יצרו מעין פרוזדור של לובביץ מבית המדרש עד לציון קברו של האדמו"ר השישי חותנו זצ"ל בלעתי את הדבר איכשהו ונפרדנו לפנות בוקר.

בשנה שאחריה שוב הוזמנתי להיפגש עם האדמו"ר באותן השעות ובאותו בית המדרש. חזרתי ושאלתי אותו, אם ארץ ישראל כל כך קרובה ללבו וקדושה לו למה אינו מבקר אף פעם בארץ.

הפעם ענה לי האדמו"ר שהוא כבר היה מוכן לבקר בארץ, אבל אז לא יוכל לעזוב אותה עוד ותישאר עדתו הגדולה בגולה ללא מנהיג וללא נשיא. והוסיף על דבריו שלעזוב את ארץ ישראל הקדושה בעשר קדושות ולצאת לחוץ לארץ, אין מעשה זה הולם את ההלכה. קיבלתי דבריו בשתיקה.

בשנה השלישית כשביקרתי בארה"ב שוב הקדימה אותי הזמנה להיפגש עם האדמו"ר מלובביץ. הפעם היו לנו ויכוחים על מדינת ישראל ועל צה"ל. וכשהגיע זמן הפרידה בשעות הקטנות של הלילה שוב העליתי לפניו את תמיהתי הקבועה, למה אין האדמו"ר מבקר בארץ. הפעם ענה לי תשובה מסובכת ואמר שבעצם הוא מוכן לבקר בארץ והתחיל לעשות הכנות לכך.

תוך כדי ההכנות לנסיעה, נזכר שאף אחד מששת הנשיאים של חב"ד שקדמו לו לא עלה לארץ, ואיך זה יפרוץ הוא את הגדר ויבקר בארץ ישראל.

הגבתי מיד על דבריו ואמרתי לו שאין ללמוד מהנשיאים שקדמו לו, משום שאז לא היתה מדינת ישראל קיימת ולא היו בארץ מיליוני יהודים. מה שאין כן עתה, כשמצפים לבואו רבבות חסידים וסתם עמך, וביקורו של האדמו"ר יעלה את רוחם ויביא לידי זרם חדש של עולים.

ענה לי על כך האדמו"ר כי אילו הביקור בארץ ישראל היה חשוב מנקודת השקפה של החסידות, היו הנשיאים שלפניו עולים לא"י במסירות נפש, ואם לא עשו כך סימן שישנם עיכובים מן השמים לנשיאי חב"ד שלא יעלו לארץ. מכיוון שאינני בקי די צורכי בתולדות חב"ד בלעתי את דבריו ונפרדתי ממנו בשתיקה.

בכל פעם שהייתי נפגש בניו יורק עם האדמו"ר מלובביץ היה מוסר בידי מסר של "דבר תורה" למסור לכפר חב"ד. כך עשה גם הפעם, הוא מסר בידי חידוש בדברי תורה למסור באסיפת עם בכפר חב"ד. כאשר סיפרתי להם את הנימוק של האדמו"ר למה אינו עולה לא"י, בא אלי זקן רבני חב"ד, שהיה הרב בלובביץ, והביע פליאה על דבריו של הרבי, מכיוון שחותנו של האדמו"ר ביקר בזמנו בארץ, השתטח והתפלל במערת המכפלה, ואיך זה נעלם מן האדמו"ר הנוכחי ביקור זה של חותנו האדמו"ר השישי בארץ.

במשך שנה החרשתי, עד שבשנה שאחריה שוב נסעתי לארצות הברית ושוב הריצו אלי הזמנה. האדמו"ר כבר חיכה לי בכניסה לבית מדרשו ועדיין בעמדו בפתח, לאחר שנתתי

לו שלום והחזיר לי שלום, פתח ואמר: בוודאי יש לכבודו תמיהה על דברי בשנה שעברה, שאמרתי לו שלכן החלטנו לא לבקר בארץ משום ששישה נשיאים שקדמו לנו לא ביקר בא"י, והרי חותני האדמו"ר זצ"ל ביקר בארץ והתפלל על קברי האבות בחברון. האדמו"ר המשיך ואמר – עדיין ליד הדלת – כעת אגלה לכבודו את כל האמת למה אין אנו מבקרים בארץ: משום שעבודת הקודש של נשיאי חב"ד קשורה עם הקברים הקדושים של נשיאי חב"ד הקודמים. כל הבקשות בכתב ובע"פ שאנו מקבלים אנו מביאין אותן לקברים הקדושים ודרכם אנו מפעילים את מידת הרחמים בשמים. בימיו של חותני לא היה לו ציון וקבר לשטוח עליהם את תפילותיו ובקשותיו, משום שהקברים של הנשיאים הקודמים נשארו ברוסיה ולא היתה לנו גישה אליהם. לכן לא היתה לחותני האדמו"ר השישי זצ"ל דרך אחרת אלא לנסוע לא"י ולהעביר לשם את כל הבקשות ולשטחן על קברי האבות בחברון.

אבל אנו (הכוונה לאדמו"ר עצמו), יש לנו הציון של קבר חותני, הנמצא כאן. עליו אנו יכולים לשטוח מדי שבוע את הבקשות והתפילות, ולכן אין אנו זקוקים לבקר בארץ.

בדבריו אלו הרגשתי שגילה את כל לבו, וניכרים דברי אמת שזאת סיבת הסיבות לאי ביקורו של האדמו"ר בארץ. מכאן ואילך הרפיתי ממנו ולא הטרדתי אותו עוד בשאלתי המתמדת. כשסיפרתי את הדברים לזקני חב"ד הודו כולם שנראה כי הודיע לי את האמת לאמיתה למה נמנע כל חייו מלבקר בארץ, ואין לחטט אחרי דברים אלו ולחפש סיבות אחרות.

מעולם לא גיליתי את ארבע תשובותיו בנדון. כעת, עם עלייתו השמימה, מצאתי לנכון לגלות דברים בשם אומרם.

אין ספק שהאדמו"ר לא הניח כמותו בעולם בגדולתו בתורה, בכל ענפי המחשבה היהודית, בכושר מנהיגותו ובתנופת העשייה שלו. ולא קם כמוהו גם בדורות הקודמים. מעשיו וזכרו יישארו חרוטים על לוח לבם של המוני מעריציו.

(מתוך הארכיון לאיסוף ושימור יחידויות)

א. בית הכנסת של הרבי

קורות הבית ספוגים במהותו של הרבי

כשם שאלה שנוסעים מכאן צריכים לידע שהרבי נמצא עמהם בכל מקום שנוסעים אליו, כמו כן אלה שבאים לכאן, לד' הכתלים של הרבי [אפילו אלה שבאים רק בזמנם הפנוי, או כשהבעה"ב'סטע סבורה שיכולים לבוא...], צריכים לידע שעיקר קביעותם היא כאן, בד' הכתלים של הרבי, אלא שלפי שעה (גם אם שעה זו נמשכת ריבוי זמן) נוסעים מכאן, וע"ד הסיפור בענין "בר בי רב דחד יומא" (ולהעיר, שעיקר הקביעות ע"פ תורה (כפי שמצינו לענין סוכה) היא לא בזמן, אלא בנפש).

איתא בגמרא שלעתיד לבוא "אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו, שנאמר כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יענה". כלומר, גם לאחר שיעברו אלפי שנים (מזמן אמירת פסוק זה עד בוא יום ה' הגדול והנורא) יעידו קורות הבית – שאינו קיים משך זמן רב – על מה שאירע בתוכו. ועאכו"כ בנוגע לד' הכתלים וקורות ביתו של הרבי, שבו התפלל ולמד ועסק בענייניו וקיבל אנשים ל"יחידות" בהתייחדו עם בחינת היחידה שלהם, הרי בודאי שקורות בית זה – שבו נמצאים אנו – "האבן זיך אנגעזאפט" בכל העניינים הקשורים עם מהותו של הרבי!

החילוק הוא רק שיש כאלה שגם ד' אמות הגשמיות שלהם נמצאים כאן, ויש כאלה שד' אמות הגשמיות שלהם נמצאים במקום אחר, וצריכים לקחת עמהם ד' אמות אלה, וכאמור, שהרבי נוסע עם כאו"א מהנוסעים בשליחותו, ובודאי שבגלל זה ישפיע להם בכל המצטרך – כי הרבי לא נשאר בעל-חוב, ובלשון חז"ל ש"אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי" – להצלחה מרובה בגשמיות וברוחניות.

(התוועדות חלק א' ע' 138)

קרוב למעלת בית המקדש

שיערת שנתראה כאן בתקופת סוכות (כפי רגילותכם לבוא לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א לימים אלו), להתברך בפתקא טבא לשנה טובה ושמחה, לצערי השנה לא הגעתם. בתקווה שהכל כשורה בבריאות הגוף אצלכם ואצל ב"ב שי'.

אחת ממעלות הכוהנים ועבודתם הקיימות גם לאחר חורבן בית המקדש היא נשיאת כפיים בשעת התפילה, ואכן בתי כנסת קרויים מקדש מעט.

הבעש"ט ב-770

באחת מהתוועדויות כ"ק אדמו"ר בחיי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ, השתתף בין השאר, יהודי שאביו היה רב באחד מבתי הכנסת בעיר. הרבי שאל אותו, מדוע אביו, שיש לו השפעה רבה על המתפללים בביהכ"נ, לא מביא אותם לבקר ב-770 אצל הרבי הריי"צ.

הוסיף הרבי ושאל: האם במידה והבעש"ט הי' ב-770 האם אז אביך היה מביא אותם לביקור? וכשענה הלה בחיוב, אמר לו הרבי: "דע לך שהבעש"ט נמצא ב-770!..."

(בית חיינו" גליון 89)

אחד הדברים שהעלי' לרגל לבית המקדש פעלה ביהודי, כפי שחסידות מבארת, שהי' משתחוה, ולא רק בחיצוניות עם הגוף אלא גם עם נשמתו, כלומר, הוא ביטל את כל כוחות נשמתו: רצון, שכל ומידות אל הקב"ה, במילא מובן שבית כנסת שבו ההשתחויו' הפנימית מתבצעת באופן הכי טוב, הוא [בית כנסת כזה שהוא] יותר מקדש מעט, יותר קרוב למעלת בית המקדש.

וזאת מוצא חסיד כאשר הוא מתפלל בבית המדרש של רבו, שהרי כל חסיד בטל פחות או יותר לרבי, וכשחסיד כהן נושא כפיו בביהמ"ד של רבו, הרי שבהשוואה לנשיאות כפים בסתם בית מדרש זה יותר קרוב לנשיאות כפים שהייתה בבית המקדש (שהי' שלא בערך גדול לנשיאות כפים במדינה, ראה משנה סוטה לז, ע"ב)

(תרגום מאג"ק ח"ב עמ' רנ"ו)

הדרת כבוד פנימי לבית הרבי

אצלנו חסידים – סיפר הסבא רבי נחום דובער לנכדו רבי יעקב שמשון – היה ביתו של הרבי – היכל המקדש, וחדרו של הרבי לפני ולפנים, כשישבנו בהיותינו אברכים אצל הרבי בליאזני היתה לנו הדרת כבוד פנימי כלפי האדמה עליה הוקם ביתו של הרבי ומכל שכן כלפי גן עדן התחתון. אחרי הכנה גדולה וחשבון נפש מעמיק ואחרי טבילה וטהרה במקווה – היינו מרשים לעצמנו לנשק מזמן לזמן את העמוד עליו התפלל הרבי.

לוא ראית – המשיך רבי נחום דובער לספר לנכדו רבי יעקב שמשון – באיזו יראת הרוממות וחיבת הקודש היה נגש הגאון החסיד הישיש בן התשעים רבי ירוחם משפטיבקה אל עמודו של הרבי לנשק את המקום עליו היו מונחות ידי הרבי בשעת תפילתו – היית מבין מה זה מקום קדוש שעליו שורה שכינה.

(ספר התולדות אדמו"ר מהוריי"צ ע' 220)

ביתו של הקב"ה

ומעלה נוספת גם מצד המקום – בית – הכנסת ובית – המדרש, בית שמגדלין בו תורה ותפלה והחלטות טובות על גמ"ח, ביתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר, ב' שמותיו קשורים עם הגאולה (כמדובר כמ"פ), ומובן, שכל עניניו הם בהדגשה יתירה בבית שבו התפלל ולמד ועבד עבודתו במשך עשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דיין, ו"קדושה אינה זזה

ממקומה", ועוד ועיקר – שכיון שזהו ביתו של הקב"ה, הרי בוודאי שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ביחד עם כל הצדיקים) נמצא באותו מקום שבו נמצא הקב"ה, כמובן מהנהגת יהושע, "יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל", שבודאי למד זה מהנהגת משה רבו, להמצא תמיד באותו מקום שבו נמצא הקב"ה, ובפרט מצד הביטול דמשה – "ונחנו מה" שכל מציאותו אינה אלא "סימן" על המציאות דלמעלה.

(משיחת ש"פ האזינו, שבת שובה התש"נ – בלתי מוגה. התועדויות ע' 88)

בית משולש

... ענין זה מתחזק יותר בעמדנו עכשיו בבית משולש, ביהכנ"ס ביהמ"ד ובית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד – מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו – שזה מעין והכנה לבית המקדש השלישי, שאף הוא בית משולש: ביתי בית תפילה, בית תורה (מקום סנהדרין ליד לשכת הגזית), ובית גמילות חסדים (שנמשך ע"י) הקרבת הקרבנות.

(משיחת ש"פ דברים חזון (ת"ב נדחה), יו"ד אב וי"א אב ה'תשנ"א. התועדויות ע' 93)

משיח צדקנו בא לבית המדרש זה

ויה"ר שמההליכה להקהיל קהילות בבתי-כנסיות ובתי מדרשות באופן ד"הוי רץ למצוה" – נלך ונרוץ לקבל פני משיח צדקנו תיכף ומיד.

ויתירה מזה – שאין צורך לרוץ אפילו בדרך קצרה, כיון שמשיח צדקנו בא תיכף ומיד לבית-הכנסת ובית-המדרש זה, בית תורה תפלה ומעשים טובים של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (שהרי "קדושה לא זזה ממקומה"), אלופו של הדור, אשר, על ידו נעשה ההמשכה והגילוי דאלופו של עולם ב"גולה", שעיי"ז נעשה מ"גולה" גאולה.

ו"קהל גדול ישוּבו הנה": "קהל גדול" – לשון יחיד, "ישוּבו" לשון רבים, כיון שבאים יחד עם כל הברורים בעניני העולם, אשר, גם לאחרי בירורם ה"ה למטה מדרגתם של ישראל, "הנה" – לשון נוכח, מקום גשמי זה שמראים באצבע הגשמית.

(משיחת ש"פ במדבר, ב' סיון תש"נ, התועדויות ע' 254–255)

בית של נשיא דורנו גם לאחרי ביאת המשיח

... כדי לעשות התחלה טובה בזה "לפתוח את הדרך", להוסיף יותר כח ליהודים בכל מקום שהם לבנות בנינים חדשים – התחילו לעשות בזה לפני כימים אחדים ע"י הנחת "אבן הפינה" של בית הכנסת ובית המדרש דנשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר (ששם עבד עבודתו וזה נשאר ביתו עד סוף כל הדורות, כי גם לאחרי ביאת המשיח, הרי זה ייעתק וילקח מארץ ישראל), ועשו מתוך שמחה וקישרו זאת עם חזרת דברי תורה, שבכתב ושבעל פה, ובמיוחד דברי תורתו דנשיא דורנו.

ומהתחלת הבנייה של בית נשיא דורנו, ש"הנשיא הוא הכל", מקבל כל אחד ואחד כח להתחיל בניית בנינים, כל אחד ואחת במקומו הוא.

(משיחת שבת פרשת תבוא, כ"א אלול, תשמ"ח)

בית הכנסת של הרבי – אינך צריך להגדיל

... ולהעיר, שאפילו בנוגע למקום שבו חי והתגורר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו במשך עשר שנות חייו האחרונות בחיים חיותו בעלמא דיין, שעניין האכילה ושתי' במקום זה היתה קשורה רק עם האכילה שלו – הרי, האכילה שלו קשורה גם עם האכילה של החסידים, שאכילתם במשך כל השנה כולה (לא רק בחג הסוכות כשאוכלים ביחד עם ה"אושפזין"...) חדורה ברוח החסידות כו'. ועד"ז בנוגע להבניין בכללותו – שמזמן לזמן מתאספים בו כו"כ מישראל, "ברוב עם הדרת מלך" – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ועורכים התועדות שיש בה גם עניני אכילה ושתי' גשמית (עד לחיוב דברכת המזון, או עכ"פ ברכה מעין ג'), אע"פ שמהגשמיות עושים תיכף רוחניות (כהפתגם הידוע).

הסיבה לכך שמאריכים בכל הנ"ל (אם היותו דבר הפשוט), היא, מצד הבלבול שנעשה בנוגע לבניין ביהכ"נ וביהמ"ד:

בהעדר נקודת התכנית הראוי', בא כל אחד עם סברה משלו, וכשפלוני אומר באופן כך, אומר שהוא יבנה בנין גדול יותר!

על כך אומרים לו: את בית הכנסת של הרבי – אינך צריך להגדיל, הוא מספיק גדול... כמה שרק תגדיל אותו, ישאר לא יותר גדול כמו עד עתה. גדולתו (עד עתה) אינה ע"י הוספה, ואדרבה, הלוואי שההוספה לא תעשה שינוי בגדולתו של ביהכ"נ וביהמ"ד כמו שהי' במשך עשר שנים האחרונות דכ"ק מו"ח אדמו"ר בחיים חיותו בעלמא דיין, נשמה בגוף.

זאת ועוד:

ביהכ"נ וביהמ"ד – כמו כל ענין של קדושה – אינו נשאר על עומדו, אלא באופן של "מהלך", ובמילא, מזמן לזמן (ועד – מרגע לרגע) ניתוסף בו יותר, בגובה, ברוחב ובאורך, ואין להתערב בענין זה, להוסיף או לשנות, אלא, צריך לסמוך שכל מה שיכולים להוסיף בגובה, ברוחב ובאורך – יעשה זאת בעל הבנין, הרבי, נשיא דורנו !!

(משיחת ליל הושענה רבה ה'תשמ"ט – בלתי מוגה. התועדות ע' 198)

בד' אמותיו של הרבי עומדים כולם בהתעוררות

בעמדנו במעמד עשרה מישראל, "אכל בי עשרה שכינתא שריא", ובפרט כשישנם כמה פעמים עשרה, ובפרט בבית הכנסת ובבית המדרש (כידוע שיש מעלה בבית הכנסת לגבי בית המדרש ובבית המדרש לגבי בית הכנסת), וביתר שאת וביתר עוז בד' אמותיו של הרבי, בהמקום שבו חי כמה וכמה שנים, ובו התפלל ולמד – עומד כאו"א בהתעוררות שמהיום

מכאן לא נוסעים

כשביקר מר שז"ר בפעם הראשונה בניו-יורק כנשיא המדינה, רצה לבקר את הרבי. אך היו שטענו כלפיו שאין זה מכבודה של מדינת ישראל שהנשיא יצא ממשכנו לבקר את הרבי אלא שהרבי יבוא לבקר. מר שז"ר פנה למזכירות ואמר להם, שלמרות שהוא מצידו מוכן לבוא אל הרבי, אבל כיון שיש עליו לחץ ציבורי יש לסדר שהרבי יבוא אליו.

הרבי ענה על כך שעל כזה דבר איננו יכול להחליט בעצמו והוא צריך להתייעץ על כך עם הרבי הריי"צ. בשובו מהאהל בקש הרבי למסור למר שז"ר, שהרבי הקודם אמר לו ש"מכאן לא נוסעים".

כששמע מר שז"ר כי כך הם פני הדברים, אזר עוז ולמרות מחאותיהם של הסובבים אותו הגיע ל-770 כחסידי הבא לרבו. הרבי יצא לפתח 770 כשהוא מקבל את פניו ומוביל אותו פנימה. בהכנסו, הראה לו הרבי את ה'זאל הקטן' וציין בפניו את המקום בו הרבי הקודם שמח בשמחת-תורה, המקום בו בכה בתשעה באב ואת מקום אמירת החסידות, ואמר לו: "את זה לא יכולתי לקחת למלון במנהטן..."

(בית חיינו עמ' 187)

והלאה תהי' הנהגתו כדבעי למהוי.

(התוועדות ח"ב ע' 214)

תפילה בד' אמות של צדיק

כשמתפללים בד' אמות של צדיק כשמתפלל הצדיק אע"פ שאין לו השגה בזה פועל'ט דאס (זה פועל) יראה, שזהו עומד לנגדו, מקיף, ולא שמאיר בו.

וכמו שישנו הסיפור מאדמו"ר מהר"ש עם מאניסזאהן, שהוא הי' בעל צורה בימיו, ואדמו"ר מהר"ש התפלל אז מנחה בחדרו, ועברו עליו – על מאניסזאהן – כל המחשבות שהיו לו כל משך ימי חייו, לענינים כאלו שלא היה שייך בימים ההם, ובפרט בעמדו בביתו של אדמו"ר מהר"ש, במכל שכן, עד שהתחיל לצעוק פע! פע! ואח"כ נודע שהתפלל אדמו"ר מהר"ש הפסוק "זכר רב טובך" פעל זה בכח הזכרון של הנמצאים בביתו, ולא שהשיג, לא ידע הוא אפילו שהמהר"ש מתפלל אז מנחה, שזהו"ע עומד לנגדו.

(שיחות קודש תשכ"ד ע' 60)

חיבור כלל ישראל להקב"ה ע"י תפילה

כשנכנס כ"ק מו"ח אדמו"ר לביתו בפעם הראשונה, נכנס לביהכ"נ וביהמ"ד ואמר: "יהי רצון אז די תפלות זאלן זיין מיט א פנימיות, און עס זאל זיך דאווענען מיט דעם אמת עבודה – פנימיות'דיקן געשמאק".

ולכאורה: כשמדובר אודות קניית בית דירה – מה נוגע התפלות וכו'?

וההסברה בזה – משום שהבית הוא בית כללי עבור כלל ישראל, כי, זה שנכנס לדור בבית זה הוא נשמה כללית שהתעסקתה בענין התפלה, מלשון חיבור (תפלה מלשון התופל), לחבר את כלל ישראל לאביהם שבשמים.

(התוועדות ה'תש"י ע' 80)

חגיגת "זמן מתן תורתנו" ב"לויבאוויטש"

ובזה מקבלים הרבנים תוספת כח עי"ז שהם באים ל"זמן מתן תורתנו", "חג המצות", ל"לויבאוויטש" לרבם, ובנדו"ד – בהמקום (בית הכנסת בית המדרש ובית מעשים טובים) דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבו עבד עבודתו הק' במשך עשר שנים האחרונות שלו בחיים חיותו בעלמא דיין, וקדושה לא זזה ממקומה, ואדרבה – מוסיף והולך ואור בהעבודה דפעולות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ע"י תלמידיו ותלמידי תלמידיו וכו' :

ע"י חגיגת "זמן מתן תורתנו" ב"לויבאוויטש", בהד' אמות במקום התורה הפצת התורה והפצת המעיינות חוצה, שבו לומדים וחוזרים את התורה דרבותינו נשיאנו, ובמיוחד בתורת החסידות – הרי זה מוסיף כח מיוחד בכל ענייני התורה, כולל ובמיוחד – בהעניין ד"מורה צדק", עד צדק באופן דמדת חסידות (לפנים משורת הדין), בהיותו מיוסד וחדור עם התורה וההדרכה דרבותינו נשיאנו בתורת החסידות, מאור שבתורה.

(משיחת יום ב' דחג השבועות ה'תש"נ. התועדויות ע' 280)

אפילו מהקירות אפשר לקבל...

א' מהבחורים ב- 770 נהיה חתן, ורצה לשהות ב- 770 עד מועד החתונה. אך ההנהלה סירבה לאשר זאת בטענה שבהיותו ב'קבוצה' לא שמר על הסדרים כראוי. כאשר נענה בשלילה כתב על כך מכתב לרבי. כשנכנסו חברי ההנהלה לרבי (כנהוג באותו זמן אשר חברי ההנהלה נכנסים לרבי פעם בשבוע ע"מ למסור דו"ח), סיפר להם הרבי שקבל מכתב מא' מתלמידי הישיבה שרוצה לשהות ליד הרבי עד החתונה והנהלה לא מאשרת לו, והורה שיתנו לו את האישור. והוסיף הרבי ואמר: אפילו פון די ווענט פון 770 קען מען ארויסנעמען... [=אפילו מהקירות של 770 אפשר לקבל].

(בית חיינו גליון 89)

בית חיינו של כל הדור

כולל ובמיוחד ומתחיל מאלו הנמצאים כאן בבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ה"מקדש מעט" .. "בית רבינו שבבבל", שהוא ה"בית חיינו" דכל בני ישראל הנמצאים במקום זה וכל בני ישראל בכל הדור כולו, שכן "הנשיא הוא הכל", ממנו נמשכת השפעת החיות לכל הדור כולו בכל קצוי תבל, ובמילא מובן שביהכנ"ס וביהמ"ד ובית מעשים טובים שלו הוא "בית חיינו" ובפרט ע"י השפעתו מתורת חיים ומצוות (שעליהן נאמר "וחי בהם"), ש"הם חיינו ואורך ימינו".

ועי"ז שבני ישראל הנמצאים כאן מראים דוגמא חי' איך יש לנהוג לפי הוראות נשיא דורנו – נמשכת ההשפעה והחיות מבית זה [ובפרט שמוסיפין כעת שיפורים ושיפוצים בבית – עד כמה ששייך בעולם הזה התחתון] עד לבני ישראל בכל קצוי תבל, עד – לכל העולם כולו.

(סה"ש תשנ"ב ע' 342)

המקור להפצת המעינות בכל קצוי תבל

ובפרט – שספר תניא זה [בכתב "ברייל"] כבר הגיע לבית זה, בית הכנסת, בית המדרש, בית מעשים טובים שנמצא בד' אמות דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בעשר שנים האחרונות שלו בעלמא דיין (ד"קדושה לא זזה ממקומה") – המקור להפצת המעינות חוצה בכל קצוי תבל. וזכינו להמשיך עבודתו בביהכ"נ וביהמ"ד ובית מעש"ט זה (גם ע"י עריכת התוועדות חסידיות וכיו"ב במקום זה), כולל ובמיוחד – העבודה דהפצת המעינות חוצה, ובהוספה באופן ד"מעלין בקודש".

(משיחת ש"פ עקב, ה'תנש"א. התוועדות ע' 173)

פריצה מכל ההגבלות

וכמרוז גם במספר הכתובת של הבנין (המרכז של ליובאוויטש בחצי כדור התחתון, שממש אורה יוצאה לכל העולם כולו בהפצת המעינות חוצה) – 770, שכידוע 770 הוא גימטריא של "פרצת" (כפי שהתפרסם בין בני").

ויש לומר השייכות: מספר שבעה מורה על השלימות דשבעת ימי ההיקף, שבעה מדות – ההשפעה בכל הדרגות (מחסד עד מלכות). והשלימות דשבעה היא – מאה פעמים שבעה (700) ביחד עם עשר פעמים שבעה (70), שבצירופם יחד הרי זה – 770. ולכן זהו בגימטריא "פרצת" – כי השלימות ד"פרצת", הפריצה מכל ההגבלות דזמן ומקום ("ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה") – עד באופן ד"פרצת" בתוך "פרצת" – נפעל (לא ע"י היציאה מזמן ומקום, אלא אדרבא –) דווקא בתוך ועל – ידי שלימות הזמן (והמקום) – 770, השלימות דמספר שבעה (שבע מאות ושבעים).

זאת אומרת, שביחד עם זה שישנה הפריצה שלמעלה ממדידה והגבלה ("פרצת") – ישנו גם המקום וזמן, כפי שהדין בפשטות שהמקום ובנין צריך להיות בעל ד' כתלים וגג ותקרה וכו', אלא שהזמן ומקום עצמו קיים באופן של "פרצת" (ואדרבא: דווקא זמן ומקום למטה פועל את שלימות ענין הפריצה כנ"ל). ע"ד הכתוב על ירושלים, ש"פרזות תשב ירושלים" ויחד עם זאת "ואני אהי' לה גוי' חומת אש סביב".

והמקום הזה – 770 גימטריא "פרצת" – נעשה המקור ונתינת – כח על "יפוצו מעיינותיך חוצה" בכל העולם כולו, באופן שפועלים את ה"פרצת" ואת "יפוצו מעיינותיך" ב"חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנה, כך שמגלים שם את ה"יתרון ארץ בכל היא".

ולהוסיף: הסך – הכל ושלימות השבעים (70) שנה של כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' דוקא ב"חצי כדור התחתון", ב"770", היכן שהגיע וחי במשך עשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא

דין; וזה נותן אח"כ את הכח לדור השביעי שלאחרי זה (כנגד ספירת המלכות) – שתהיה
שלימות הגילוי דשבעים (עשר פעמים שבעה) ביחד עם שבע מאות (מאה פעמים שבעה) 770,
ושלימות הגילוי ד"ויתרון ארץ (מלכות) בכל (יסוד) היא".

(התוועדיות ה'תנש"א ח"ג עמ' 381)

ג. החדר של הרבי

בחדר של הרבי – ההתגלות הכי נעלית

בעבר, כאשר כל הדלתות היו סגורות (שלא היו מניחים להיכנס) היו מתאספים כולם
ונדחפים כו', ואילו עתה, כאשר כל הדלתות פתוחות, לא באים.

היו אמנם כאלה שלאחרי שערכו הסדר באו לראות מה נעשה, אבל, אף אחד מהם לא הביא
עמו את ה"אפיקומן" כדי לאכלו באותו חדר שבו הי' הרבי עורך את ה"סדרים", ולהמשיך שם
את הסדר עד לפתיחת הדלת לאליהו הנביא.

– ידוע שאליהו הנביא יכול להיות בכמה מקומות בשעה א' רק כשאינו בא בעצמו, אלא
ניצוץ ממנו בלבד, משא"כ כשבא בעצמו (לא רק ניצוץ ממנו) אזי נמצא במקום אחד, כפי
שמצינו בשעה שהוצרך להציל את רב המנונא סבא, שלכבודו הוצרך לבוא בעצמו, ולכן לא
הי' יכול להיות באותה שעה במקום אחר.

(וסיים כ"ק אדמור"ר שליט"א): האם שייכת התגלות גדולה ונעלית יותר של אליהו הנביא
מאשר בחדר שבו ערך הרבי את ה"סדרים" במשך עשר שנים? ...!

וגם לאחרי ההסתלקות – הרי מצינו שלאחרי הסתלקות רבינו הקדוש הי' בא לביתו בליל
שבת (ועד"ז בליל יו"ט) ועושה קידוש ופוטר את הרבים...

(התוועדיות ה'תש"י עמ' 22)

עליה לתורה בחדר הרבי

האמור לעיל (ע"ד המשכת חיות נצחית בענייני קדושה) קשור גם עם העלי' לתורה דהחתן
בשבת שלפני החתונה:

עלי' לתורה ענינה המשכת תוספת חיות נצחית דקדושה (נוסף על הקדושה שנמשכת
מלמעלה מצד ענינו של יום השבת ש"מקדשא וקיימא") – כמודגש בנוסח הברכה שלאחרי
העלי' לתורה: "וחיי עולם נטע בתוכנו", עי"ז ש"נתן לנו תורת אמת", כי, חיים אמיתיים

הדלתות פתוחות

לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, ארגנו שמנין של תמימים ללמדו במשמרות במשך כל השבעה, וה'שלושים', יומם ולילה ברציפות, בחדרו הק'. בימי השבעה למדו בחדר ביום ובלילה, ואילו במשך השלושים למדו בשעות היום בחדר היחידות ובשעות הלילה בבית המדרש.

בליל יו"ד אדר, סיום השלושים, למדו התמימים במשך כל הלילה בחדרו של הרבי הריי"צ, לפתע נכנס הרבי לחדר הק', ובאותו רגע היו בחדר רק תשעה בחורים. ואמר הרבי: "די טירן זיינען אפן, און מ'כאפט נישט אריין"? [=הדלתות פתוחות ולא מנצלים זאת? !]

(מפי הרה"ח ר' דוד שי' ראסקין)

בלי הפסק ("חיי עולם") הם מצד קדושה ("תורת אמת") שהיא אין-סוף.

ולכן, העלי' לתורה בשבת שלפני החתונה היא נתינת-כח להחתונה – שתהי' באופן ד"בנין עדי עד", דור ישרים יבורך, בנים ובני בנים עוסקים בתומ"צ, כידוע שעיי"ז נתגלה כח האין-סוף שבנבראים.

ונתינת כח מיוחדת אצל מי שזוכה לעלות לתורה בחדר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שבו התפלל ולמד, ובו התקשר עם בחי' היחידה דכו"כ מישראל שקיבל ל"יחידות" – שעיי"ז ניתוסף עוד יותר בהעניין ד"חיי עולם נטע בתוכנו", חיים אמיתיים בלי הפסק, להיותם חדורים בקדושה שהיא אין-סוף.

(התוועדיות ה'תשי"י עמ' 125)

מקום המקדש

פעם נכנס החסיד רבי הלל ליחידות אצל הרבי ה"צמח צדק", שאלו מה ששאל והשיב לו מה שהשיב. תוך כדי כך נכנס הרבי בדביקות גדולה, ואמר רבי הלל שהרגיש אז את עצמו במעלה עליונה יותר שלא לפי ערך. והוסיף, כי ד' אמות של הרבי הם מקום המקדש, רק שבדרך כלל זהו בהעלם, ובשעת הדביקות – בגילוי.

(משחת ליל שמיני עצרת ה'תרצ"ו)

ר' צדוק בן ר' מלך – סיפר החסיד ר' אבא – הרגיש ב"יחידות" הראשונה שלו, שהוא נמצא באויר המקדש, הידים אינן ידים והרגלים אינן רגלים. תשובתו של הרבי לר' צדוק ביחידות ההיא היתה: במצוות ישנן מצוות עשה ומצוות לא תעשה, כך גם במידות ישנן מצוות עשה ולא תעשה, הלא תעשה במידות היא – מה דעלך שני לחברך לא עביד, והעשה – מאי דרחים לך לחברך תעביד.

מאז יחידות זו לא נכנס ר' צדוק ל"יחידות" אל הרבי במשך שנים עשרה שנה באמרו לא יכולתי להרשות לעצמי לתת לגוף ליהנות ולהיות עוד הפעם במקום המקדש, מבלי שיהא ראוי לכך...

(משחת ש"פ וישב ה'תרצ"ז)

היכל המשיח

בהיותינו בליאזנא, ביקר אאמו"ר את הרה"ח ר' אהרן'צע ליאזנר...
ר' אהרן היה אז זקן מופלג – בן צ"ח, ויש אומרים בן ק"ח. – בהיותנו אצלו סיפר אודות
ציורי החסידים של רבינו הגדול בליאזנא

– כי בהיותנו שם כבר לא היו בתים, רק המגרש. באיזה זמן מקודם בהיותי בליאזנא היה
שם בית תפלה על המגרש, וג"כ לא הבית תפלה שהתפלל רבינו הגדול רק שהעמידו אח"כ.
ובזה הפעם היה רק מגרש פנוי מסובב בגדר –

וצייר הר"א את החדרים, שהיו בשני חצאי בתים, ובאמצע היה כמו יציע פאָדערהוּיז
ששימש ככניסה לשני הבתים. בזה הפאָדערהוּיז היה תנור אשר כותל התנור נכנס להחדר אשר
ישב בו רבינו. בחצי הבית משמאל דרו בני ביתו של רבינו. ובחצי הבית בצד הימין היה חדר
לפנים מחדר, בחדר הפנימי היה יושב רבינו בקביעות, ובחדר החיצוני היו מחכים הנכנסים
לרבינו. על גבי הבית היתה עליה, וגם שם היה חדר פנימי וחדר חיצוני אצל המדרגות, גם שם
היה חדר הפנימי מקום ישיבת רבינו.

החסידים היו קוראים החדר החיצוני בהעליה – ג"ע העליון, וחדר החיצוני למטה היו
קוראים ג"ע התחתון. והחדר – מקום ישיבת רבינו בקביעות – היו קוראים היכל המשיח.

(ספר השיחות ה'תרצ"ו ע' 1)

כל מקום הוא "שדה" לגבי היכל הרבי

לאחר שיוצאים מהיכלו של הרבי, שבו קיבל ליחידות, בו התפלל ובו למד, הרי, כל מקום
שבו נמצאים הוא ענין של "שדה" לגבי היכלו של הרבי, כך שבהיציאה מעבר לאסקופה
נמצאים כבר בשדה, כיון שחסר שם ה"תפארת אדם לשבת בית".

(התוועדיות ח"ב ע' 208)

ב. האהל הקדוש

א. הליכה על הציון

יוב"פ באהל

"מורי החסיד הרשב"ץ היה נוהג ללכת למשך כל יח"פ לאהל בליובאוויטש, לפני הליכתו בערב יח"פ היה נוהג . . להיכנס אל כ"ק אאדמו"ר הרה"ק, שהיה מוסר לו – בע"פ ולא בכתב – כמה מילים [למסור] באהל. שם באהל היה מנין בשבת וביו"ט ובחיי הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש היה שם מנין גם בימות החול"

(ספר השיחות – ה'תש"ה עמ' 32)

העצה לחלישות וקרירות

ענין ההשתטחות הוא ע"י ההליכה על קברו מתוך ידיעה "אז דא איז ער" [שהוא כאן]... ומציירים את דמות פניו... ועי"ז ניתוסף כח ועוז בהתקשרות, ובקיום שליחותו ללא שינויים וחשבונות כלל.

כששומעים ממשה, משה שבדורנו, ציווי והוראה פעם אחת, הרי, במשך הזמן יכול להיות בזה חלישות וקרירות, עירוב חשבון שכלי, וכיו"ב, ולכן, העצה היא לחזק את ההתקשרות ע"י ההשתטחות.

(משיחת ש"פ שלה, מבה"ח תמוז ה'שי"ת – תורת מנחם עמ' 108)

התקשרות עם בחינת היחידה

הליכה והשתטחות על האהל – שבמקום שנמצא החלק הכי תחתון של האדם (ובנדוד, הגוף שנקבר בעפר) נעשית ההתקשרות עם בחינת יחידה שבנפש.

(משיחת ל"ג בעומר ה'שי"ת – תו"מ עמ' 67)

השתטחות ברוחניות

אמרו חז"ל "כל ת"ח שאומרים שמועה מפיו בעוה"ז שפתותיו דובכות בקבר", ואיתא במאור עינים בשם הבעש"ט ש"אפשר לומר כי זה בחינת השתטחות על קברי הצדיקים, כי דיבורי הצדיק שם הוא קבור וטמון החיות שלו ("אין זיין תורה ליגט ער מיט זיינע גאנצע עצמיות"), וזה הלומד, בהכנסו עם החיות ומוחין שלו לתוך החיות ומוחין של הצדיק שטמן בדבריו, נקרא אתדבקות רוחא ברוחא ושפתותיו דובכות בקבר כו".

ממה הוא מפחד?

העגלון של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שהיה יהודי פשוט אמר פעם לחסידים:

הרבי שלכם הוא פחדן! כשהוא רואה מרחוק את ה'אהל' (של הצמח צדק ושל אדמו"ר מהר"ש נ"ע), הוא מחוור. כשהעגלה נעצרת, כמעט אינו יכול לקום ואני עוזר לו לרדת. בקושי הוא מגיע לפתח, נוקש בדלת, מקשיב ומחכה, ורק אז נכנס, כשפניו לבנים כסיד. אבל אני לא מפחד מכלום! אני נכנס בלי לדפוק, עומד ומסתכל כמה שאני רוצה, ויוצא...

('כפר חב"ד' גלין 648)

ועפ"ז יש לפרש מ"ש במשה רבינו "ולא ידע איש את קבורתו" "אותן שעומדים למעלה נדמה להן למטה למטה נדמה להן למעלה" – שאף אחד (לא העומדים למטה ולא העומדים למעלה) לא לקח העצמיות שלו ("קבורתו"), והיכן נמצא הוא בעצמו (כמ"ש "ויקבור אותו") – ה"ז בתורה, כדאיתא בזהר "קבורתא דילי משנה".

ענין זה נוגע במיוחד לאלה שמסיבות שונות אינם יכולים לילך על הציון הק' שידעו, שלימוד תורתו הוא בדוגמת ענין ההשתטחות.

ועוד ועיקר – שכיון שהכניס את עצמו בתורתו, הרי, ע"י לימוד תורתו מתקשרים אליו.

(משיחת יום ב' דחג השבועות ה'שי"ת – תו"מ עמ' 93)

עבודת ההשתטחות

. . עפ"ז יש לבאר גם הטעם שהוצרך כלב להשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם:

שליחותו של משה (כח המשלח) כשלעצמה אינה שוללת את האפשרות שהשליח יעשה שינוי בהשליחות ע"י עירוב השכל שלו. – זוהי עבודתו של השליח עצמו, להניח ולבטל את שכלו, ולהתמסר להמשלח לקיים את שליחותו באופן של קבלת עול.

ולכן הלך כלב להשתטח על קברי אבות – שענין ההשתטחות מורה על מעמד ומצב שהראש והרגל הם בשוה, למעליותא, שזהו"ע הקבלת עול שלמעלה מהשכל, ובכח זה לא ניסת לחבריו להיות בעצתם, בקיימו את שליחותו של משה ללא עירוב שכלו, באופן של קבלת עול.

וההוראה מזה בנוגע אלינו:

ידוע ש"אתפשוטא דמשה בכל דרא ודרא", ויתירה מזה, "אין דור שאין בו כמשה". ובדורנו זה הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

ומזה מובן ששליחותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ששלח או שולח או ישלח את פלוני למקום מסויים לברר חלקו בעולם, היא, בדוגמת השליחות של משה בנוגע לכיבוש הארץ, כי, תוכן השליחות דמשה בכיבוש הארץ הוא לעשותה ארץ ישראל המקודשת מכל הארצות, וזהו גם תוכן השליחות דמשה שבדורנו בכירור חלקו בעולם – המקום שאליו שלחו כ"ק מו"ח אדמו"ר ונתן לו את הכחות לבררו – לעשותו ארץ ישראל, חולין על טהרת הקודש.

ומההוראות שעלינו ללמוד מפרשת המרגלים – שלא לערב את השכל ולעשות איזה שינוי, אפילו שינוי הסדר בלבד, בדברי הרב, כ"ק מו"ח אדמו"ר, גם כשנדמה לו שע"י שינוי זה יצליח יותר בשליחותו, כי, בשינוי קצת מדברי הרב אפשר לטעות עד בדומה לטעות המרגלים, ובמכ"ש וק"ו: ומה המרגלים שנאמר עליהם "כולם אנשים ראשי בני ישראל המה", כשישנו מדברי משה, באו לטעות עד שאמרו "לא נוכל לעלות וגו'" – אנשים כערכנו על אחת כמה וכמה.

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בפירוש מאמר רו"ל "כך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך כו' עד שאומר כו'", שהיצר הרע, הנקרא "דער קלוגינקער", אינו מתחיל לומר לאדם לעבור עבירה, כי, בהתחלה כזו בודאי לא ישמע לו, אלא תחילת דבריו "עשה כך", שכאשר עושה מצוה אומר לו היצר: "זייער גלייך", גם אני מסכים שתעשה כך, וכשמתחיל להקשיב לדעתו ועצתו – אף שההתחלה היא בנוגע לעניני מצוה, אבל, מערב דעתו ועצתו – הרי זה שורש ל"אומר לו עבוד כו'".

ולכן, התנאי העיקרי במילוי השליחות הוא – שמירת דברי הרב, ללא שינוי, וללא עירוב השכל, מתוך קבלת עול דוקא.

(משיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז ה'שי"ח)

■ "אהל" שפועל קו של שמחה ועליה

אלה שביקרו ב"אהלים" של צדיקים, יודעים, שיש "אהלים" שפועלים קו של מרירות וכיוון, ויש "אהלים" שפועלים קו של שמחה. ה"אהל" של הרבי שייך לסוג השני: כשבאים אל ה"אהל", עוד לפני ההתבוננות – נעשית כבר עלי' והגבהת הרוח, שזהו"ע השייך לשמחה.

וענין זה הוא בהתאם לכך שעבודתו שעבד בה כל ימי חייו הייתה באופן כזה: לקרב, להגבי' ולהעלות את כל בני, אפילו שהם בסוג של "בריות", בדרך של קירוב ונועם, מתוך כוונה לפעול "ומקרבן לתורה", לפעול אצלם "לחזות בנועם השם", ולגלות החלק שלהם בתורה והחלק שלהם במצוות.

(משיחת יו"ד שבט ה'תשט"ז – לקו"ש ח"ב עמ' 503)

■ שאלות והתרת ספיקות על הציון

... ומה שמקשה הלא א"א עתה לשאול את כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כשיש ספק בהנהגה – אם יעמוד חזק בהתקשרותו אליו, מבלי ישים לב לפתויי היצר, וישלח השאלה על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – וועט דער רבי געפינען א וועג ווי עם צו ענטפערן (= הרבי ימצא דרך איך לענות).

(אג"ק ח"ג עמ' רסו)

גם כשאין לו הבנה בזה

מה שביקש להזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אעשה כבקשתו, ומה שכותב שאין לו הבנה בזה, הנה גם כשאוכל וישן בטח אינו מתבונן מקודם איך זה פועל על הגוף והנשמה שלו, ועושה כל זה גם אם אינו מביין באיזה אופן נעשית הפעולה. וגם בענין זה כן הוא.

ומה שכותב שנראה כמדברים למתים ח"ו ומכוונים מחשבה לזולת ח"ו, הנה בודאי מביין מעצמו שאין הדבר כן, כיון שמוסכם שבכלב בן יפונה וכמה תנאים ואמוראים וצדיקים בכל הדורות עשו כן.

ובקצרה לבאר קושייתו, הנה גם זה כשהיו באים להרבי לבקש ברכה, לא היו באים אליו מפני מעלת הגוף שלו אלא מפני מעלת נשמתו. כל ענין המיתה אינו שייך כי אם בגוף, כי הנשמה היא נצחית, ובפרט נשמת צדיק שאינה שייכת כלל וכלל לגיהנום, כף הקלע וכו', הרי ענין המיתה בה היינו הסתלקות, [פ]ירושה עלי' למדריגה נעלית יותר ואינו קרוי ח"ו מת. וכמ"ש בזהר (ח"ג דף עא).

ומה שכותב שמכוון מחשבתו לזולת, הנה, בקצרה, אין הדבר כן, כי (א) הבקשה היא שהצדיק ברוב צדקתו ימליץ טוב על המבקש לפני מלך מלכים הקב"ה, (ב) כוונה שני' בזה, אשר כל חסיד ומקושר הנה נשמתו היא פרט מנשמת הצדיק שהיא כלל גדול, ונמשלה לראש ביחס להנשמות פרטיות שלה, כמבואר בתניא פ' ב'. וכמו שכל אבר ואבר אף שהוא מקבל חיותו מהנשמה, הנה תחילה הנשמה מתלבשת בראש ומוח, ומהראש ומוח מתחלק אח"כ החיות לכל אבר ואבר לפי ענינו, כך הוא ג"כ בחסיד ורבי, אשר הראש כיון שהוא בריא וחזק יש בו כל החיות השונות של כל אבר ואבר, וכדי שיהי' ג"כ האבר בריא צריך שתהי' ההתקשרות שלו עם הראש שלימה, היינו הגידים והנערוון המקשרים הראש עם האברים יהיו פתוחים, אשר אז יומשך אל האבר והחיות השייך אליו.

וזהו בכללות ענין ההתקשרות של חסיד לרבי, אשר ע"י זה מקבל החסיד כל המצטרך לו הן בגשמיות והן ברוחניות.

(אג"ק ח"ג עמ' תנח)

לחפש הזדמנות להיות על הציון

... הנה בכלל תמה אני על שאלתו, ועל שאינו מחפש סיבות להיות על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ויכוון שהבר המצוה של בנו הוא בימים הקרובים ליום הילולא יו"ד שבט, הרי לכאורה זהו הוראה שצריך להיאחז (אנחאפען זיך) בהזדמנות זו ולהיות על הציון, און אפפרישן זיך מה שזכה להיות כמה זמן בימים הבהירים בהיותו בהשיבה ובסביבת אנ"ש, ואם לא בהזדמנות זו, אימתי?

(אג"ק ח"ה עמ' צה)

להזמינם בשמי לבקר כאן, להשתטח וכו' ...

בקשתי – להיות המתכננים והמארגנים, אשר אלה מתושבי כפר חב"ד שבאו ממדינתנו לפנים, במשך שנת הקהל זו והם בני עשרים שנה ומעלה ועדיין לא בקרו כאן, ולא השתטחו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיאנו ורוצים בזה,

להזמינם בשמי לבקר כאן למשך חודש תשרי הבע"ל, להשתטח על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, ולהתפלל כולנו בצוותא חדא בבית הכנסת של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ללמוד בבית מדרשו נגלה וחסידות וכו'.

(ממכתב יום ג', פ' כי תצא ה'תשכ"ז)

לבארם שמתכוונן לנסוע לכאן ויבקר על הציון

ולפלא שאינו מזכיר ע"ד ביקורים במקומות שונים שנהג בהם בחדשי הקיץ, ואפשר יש לזה מקום עתה ביותר וביותר ולבארם שמתכוונן לנסוע לכאן ויבקר על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל וכו', והרי לבם של ישראל ער הוא, אפילו אצל אלו שישנים בגלותא (ובאיזה מדריגה של שינה שתהי', שהרי לא חילק הכתוב בזה, וק"ל). ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב אמיתי, טוב לשמים וטוב לבריות וטוב העושה פירות... בברכה לבשו"ט בכל האמור.

(אג"ק ח"ח ע' נז)

הרצון שיש ליסע להציון – הוא עניין אהבה

.. אך מ"מ במשך זמן רב וטרדת הפנאי בלחץ ודוחק הפרנסה יכול לכבות אור תורתו ועבודתו לגמרי מן התלמידים, לכן מן ההכרח הוא לנסוע אל מקום מנוחתו על קברו ולהשתטח שם על קברו ולעורר את האהבה מקרב איש ולב עמוק, כי בוודאי עדיין לא נפסק [לגמרי] מכל וכל רק נשאר איזה רשימו שהוא בחי' רוחא דשביק בגווה...

... והוא עניין הרצון שיש לאדם ליסע אל מקום מנוחת הצדיק כדי לעורר את האהבה כי אם הי' נפסק ח"ו לגמרי לא הי' לו גם רצון לזה כלל, וככה רוח זה דשביק בגוו' יכול הוא לעורר [את] רוח רבו מחדש בעוז אה"ר והכנעה עצומה ויגיעה גדולה לקבל ג' מדות הללו שהם אמונה ואהבה ויראה כנ"ל כמו שהורהו רבו כנ"ל.

(סה"מ אדהמ"צ קונטרסים עמוד כד)

קורת רוח מזה שניהל כהנים אל הציון

אחרי הפסקה כה ארוכה שמחתי להפגש אתו, ומפני כמה סיבות ערבה לי הפגישה, ... ויתר על כן שפגשתיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר שם שורה המשכות נעלות ביותר.

גם הי' לי קורת רוח מזה שניהל כהנים חסידיים (בעשותם מחיצה בין הכהנים ובין הקברים – הערת המערכת) אל הציון, אשר ע"י שזיכה את האחרים ודאי שגדול זכותו, והתקשרותו לכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הוא הצינור שעל ידו יושפע עליו ברכה והצלחה.

(אג"ק ח"ג ע' שמב)

כשאנו יכול להיות בעצמו על הציון

איני יודע אופי אותם שהשפיע עליהם בעירו, אבל בכלל הי' צריך לכאר להם העניין של אהל צדיק הדור, ומרומז ג"כ בגמרא במרו"ל דכלב נשתטח על קברי אבות, אשר משם מובן שעיי"ז ניצול מעצת כו' ואדרבה עוד ירש חלקם, אשר לכן גם עליהם ליפות את כחו ולתת לו פתקאות וכיו"ב, כיון שאין ביכולתם לבקר בעצמם על ציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ובטח ימצא אותיות המתאימות להסבירם בזה, ויעויין ג"כ אגה"ק סי' כ"ח וביאורו.

(אג"ק ח"ז עמ' שמב)

בקשה על הציון – פועל טובת כל המשפחה

... ווען עס פארט אפי' נאר איינער פון דער משפחה, איז דער זיין אפילו נאר פון איינער אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע און אויסבעטן דאס וואס מ'נוטיקט זיך, איז דאס פאר דער גאנצער משפחה, און בפרט פאר דער פרוי און קינדער, אין אנדערע ווערטער אז דאס איז טובתם זייער טובה אויך, בגשמיות וברוחניות. [=כשנוסע אפילו רק א' מהמשפחה, הרי שהותו אפלו של רק אחד על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע ובקשתו לכל המצטרך, הרי זוהי לכל המשפחה, ובפרט לאשתו ולילדיו, במילים אחרות זהו טובתם בגשמיות וברוחניות.]

(אג"ק ח"ט עמ' שצו)

נשאר בגלות להיות ממוצע המחבר

ועד"ז בנוגע לכל מנהיג ונשיא ישראל בדורו:

נשיא ישראל מבלי הבט על מעמדו ומצבו מצד עצמו, מניח הוא... את הכל על הצד, ומביט על צאן מרעיתו, וכאשר צאן מרעיתו נשאר בגלות, נשאר גם הוא ("בלייבט ער ליגן")... בגלות, כדי... שיוכל להמשיך ולשמש... "צינור" ו"ממוצע המחבר" שעל ידו יוכל יהודי... לקשר את עצם הנשמה... עם עצמות ומהות א"ס ב"ה.

וזוהו גם הביאור על זה שמנוחתם כבוד של נשיאי חב"ד במקומות שונים בחוץ לארץ – נוסף לכך שממתנינים להכנס לארץ בגאולה העתידה יחד עם צאן מרעיתם ("דער גוף זאל

התקשרות עם היחידה

אחרי תפילת שחרית שאל ר' שניאור זלמן שי' גורארי' את כ"ק אדמו"ר שליט"א מהו עניין הנסיעה אל ה"אהל", והרי אפשר תמיד ובכל מקום להיות בהתקשרות עם הרבי הכ"מ. והשיב לו כ"ק אדמו"ר שליט"א, דאיתא בספרים שבמקום שנמצא החלק הכי נמוך של האדם (עפר), דווקא שם יכולה להיות ההתקשרות עם היחידה שבנפש.

(יומן ה'תש"י)

מיטגיין מיט אט דעם גוף" – כדי לעזור ולסייע בכל המצטרך לצאן מרעיתם, להיותם נשמות כלליות שהם שרשים לכל הנשמות הפרטיות שבדורם, שלכן בכוחם וביכולתם לסייע לנשמות הפרטיות (שכל א' מהם הוא "פרט" שלהם) שלא בערך מאשר סיוע של מי שנשמתו אינה נשמה כללית.

(תו"מ חי"א ע' 29)

התקשרות ה'יחידה' עם ה'יחיד'

העזר והסיוע של נשיא הדור לצאן מרעיתו (שבשביל זה מנוחתו כבוד בגלות) נעשה עי"ז שהולכים על הציון ומבקשים ("מ'קומט אויפן ציון און מ'בעט") על כל המצטרך להם.

ועוד ועיקר – שבעת ההשתטחות מתקשרת ה"יחידה" עם ה"יחיד" ... וענין זה מהוה נתינת כוח על כללות העבודה, עי"ז שממשיכים ההתעוררות שנעשית בעת ההשתטחות על כל הימים שלאח"ז, שתפעל פעולתה בנוגע למחשבה דיבור ומעשה שיהיו כדבעי למהוי – שזוהו תכלית כל האדם, ועז"נ "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו".

(תו"מ חי"א ע' 30)

אינו דומה מי שיש לו פת בסלו

ויש להוסיף שעצם העובדה שמנוחתו כבוד של נשיא הדור בקירוב מקום מהוה עזר וסיוע בעבודה שבכל יום ויום:

בשעה שהולכים על הציון אזי העדר והסיוע הם בתוקף יותר, אבל, גם בשעה שאין הולכים על הציון אלא נמצאים בקירוב מקום, ישנו עזר וסיוע מצד זה שיכולים לילך על הציון שנמצא בקירוב מקום, ע"ד מארז"ל "אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו".

כלומר: כשם ש"מי שיש לו פת בסלו" "אין מתאוה כמי שאין לו" היינו, ש"פת בסלו" מהוה סיוע בעבודתו להחליש התאוה – כן הוא גם בנדוד, שהידיעה ע"ד "דרך העבודה" דהליכה והשתטחות על ציונו של צדיק ונשיא הדור, מחלישה את תוקף ההתנגדות, ההעלמות וההסתרים דהלעו"ז, כי, גם הלעו"ז יודע שאם יתחזק בתוקף יותר מידי ("טאמער וועט ער שטארק אנקוועטשן") אזי יתחזקו לעמוד נגדו גם בהליכה על הציון – דבר שיבטל את מציאותו לגמרי! ...

(התוועדיות חי"א ע' 30)

יש בהציון המעלה דארץ ישראל בזמן הבית

... ועפ"ז ניתוסף עלוי גדול ביותר בענין
ההשטתטחות – בנוגע לתפלה:

בזמן הזה, שירדה מעלתה של ארץ ישראל מצד החורבן (כנ"ל סי"ח), הנה כאשר יהודי רוצה להתפלל להקב"ה תפלה שהיא בדוגמת התפלה בארץ ישראל בזמן הבית (במקום שלמעלה משליטת הע' שרים וכו'), תפלה באופן שעצם הנפש מתקשרת עם העצם דהקב"ה ללא ממוצאים, "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך" – אזי המקום לתפלה כזו הוא על הציון של צדיק ונשיא הדור, שכן, מקום זה, לא זו בלבד שדינו כרץ ישראל, אלא יש בו המעלה דארץ ישראל כפי שהיא בזמן הבית.

ומוכן שתפלה במקום כזה יש בה סגולה נוספת – שיתקיימו כל הבקשות שבתפלה, בכל המצטרך לו,

כולל ובמיוחד בנוגע להמשכת העצם בגלויים, שמבחי' החכמה שבה מתלבש אור א"ס ב"ה, יומשך ויתפשט בכל כוחות הנפש ואברי הגוף, בחיי היום יום, במחשבה דיבור ומעשה בפועל, ובפרט בנוגע לקיום השליחות שנשיא הדור מסר לכאור"א מאיתנו,

בליל שבת של פרשת ויקרא בשנת תשכ"ז נכנסו זקני החסידים והמשפיעים ל"יחידות" לבקש מאת הרבי שישמור על בריאותו. (היו שם הרה"ח: רבי שמואל הלוי לויטין, רבי משה דובער ריבקין, רבי ניסן טלושקין, רבי ישראל יעקובסון, רבי אליהו סימפסון, רבי שניאור זלמן הלוי דוכמן). הם קבלו על כך שהרבי הולך תכופות מדי על האהל ושם קר מאוד וכו', והשיב הרבי: "אהן דעם קאן ניט זיין! איך מוז אליין נעמען דעם פעקיל! איהר זאגט דאך אליין אז מדארף האבן א רבין... [=בלי זה אי אפשר, אני נאלץ לשאת בעצמי את החבילה, הרי אתם אומרים בעצמכם כי יש צורך ברבין]. ומה שאתם אומרים שבאהל קר – הרי יכולים אתם לשאול את ר' זלמן דוכמן שהולך לאהל לעיתים תכופות והוא גם יאמר לכם כי חס שם..."

(מרשימות הרב י.י. אייזנבאך)

שיומשך כל זה ללא העלמות והסתרים, ובהצלחה מופלגה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

(התוועדות ח"א עמ' 35)

על הציון נמצאים גם שאר הצדיקים

בנוסח התפילות שאומרים בעת ההליכה על האהל – כפי שנדפס ב"מענה לשון" – אומרים: "בזכות התנאים והאמוראים... אשר איתן מושבם, ובזכות הצדיקים הקבורים במקום הזה". ומזה משמע, שבציון של צדיק נמצאים גם שאר צדיקים, תנאים ואמוראים וכו', כולל ובמיוחד (בשייכות לל"ג בעומר) רשב"י.

ולכן, הנני להציע, שביום ל"ג בעומר, יום ההילולא דרשב"י – יום שמחתו, שמחה הכי

גדולה, כמו שמחת נישואין, הילולא (דלא כיום הסתלקותו של משה רבינו שיש שמתעניין בו) – יסעו כולם על האהל, ששם נמצא גם הרשב"י.

(משיחת ל"ג בעומר השי"ת – התוועדות עמ' 67–68)

יכול לבוא לידי בושא גדולה וביטול במציאות

... וכשהי' נכנס אצלו בהיותו בחיים חיותו היה מתבטל ממציאיותו כשנכנס להיכל כבודו כו' מצד גדול בושא וההכנעה שמתבושש ונכנע מפני הצדיק עד שנעשה כאבן דומם ממש ולא יכול לדבר כו',

... והנה עד"ז יובן ג"כ בהליכתו על קבר הצדיק והקדוש יכול לבוא לידי בושא גדולה וביטול במציאות ממש שמתבושש מאוד בכל מעשיו ומחשבותיו אשר עשה וחשב עד היום כי גלויים המה, כי הצדיק אפי' בהיותו בחיים נודע לו מחשבות אדם ותחבולותיו כידוע וכש"כ הנפש של הצדיק אחרי הסתלקותו כי רוחני היא,

(סה"מ אדהמ"צ קונטרסים עמוד כ)

"ההוראות בנוגע לקיום השליחות באים (גם) ע"י ההשתתחות"

... ענין זה מהוה גם נתינת כח יתירה בנוגע למילוי התפקיד והשליחות דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – שמכיון שמתעלה בעילוי אחר עילוי ("אדרין בתר אדרין") בבחי' ד"אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין", ומשם מעורר רחמים וממשיך כח כו' לתלמידיו ותלמידי תלמידיו בעבודתם בעלמא דין, אין לפחד מפני קשיים וסכנות (אפילו קשיים וסכנות אמיתיים, ע"פ תורה) בכל הקשור במילוי השליחות של נשיא הדור, שאצלו נעשה הענין ד"בא אל פרעה" (כמו אצל משה רבינו, ועד"ז באתפשטותא דמשה שבכל דור, שעל ידו נמשך גם בניצוץ משה שבכאו"א מישראל), "דעיילי לי' קב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא כו'", שיוכל לבטל לגמרי כל הענינים הבלתי רצויים (ועד – להפכם לטוב).

[הערה 26:] אין לטעון שמ"עלמא דקשוט", אי אפשר לידע הקשיים והסכנות שבעלמא דין (וע"ד שאמרו רז"ל (אבות פ"ב מ"ד) "אל תדין את חבריך עד שתגיע למקומו", במקומו דוקא, ופשיטא בעלמא דין דוקא ולא מעלמא דקשוט) – כי, ההוראות בנוגע לקיום השליחות דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו באים (גם) ע"י ההשתתחות וקריאת הפדיונות כו' על הציון הקדוש, בעלמא דין, שלכן, יש בזה גם המעלה של הוראה ופס"ד ע"י מורה הוראה שנמצא בעלמא דין.

(משיחת ש"פ וארא ה'תשמ"ט – ספה"ש ח"א ע' 196)

ובפרטיות יותר: ההשתתחות על הציון וקריאת הפדיונות מוכיחה – מחד גיסא – שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו נמצא בעלמא דקשוט, ולא בעלמא דין.

אבל, לאידך גיסא – מכיון שבעת ההשתטחות על הציון שומעים הוראות מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, או שנדמה ששומעים הוראות, ובכל אופן מוסרים לו הוראות אלו – הרי בודאי שצריכים לקיימם מבלי להתחשב בסכנה שבדבר (אע"פ שלולי הוראה זו לא הי' מקום להנהגה זו מפני ש"אין סומכין על הנס"), ועד – שכאשר ישאל אצל רב מורה הוראה, יורה לו לעשות כן.

(השמטות לשיחה הנ"ל – תר"מ ח"ב ע' 215)

ההטבה ע"י ההשתטחות צריכה להביא להתעוררות

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על ציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וכנראה שאין מסבירים להנ"ל אשר כשבאה הטבה ע"י שמזכירים אותם על ציון הק' פשוט שזה צריך להביאם להתעוררות יתירה וביחוד בלימוד תורתו של בעל הציון וללכת בדרכיו, ואם המתברך – בעל השפעה הוא בחוג וסביבה, מחובתו הכי מוחלטה לפרסם בכל הסביבה תורתו והדרכתו של בעל הציון, וק"ל. ויה"ר שעכ"פ עתה יתעסקו בזה.

(אג"ק חט"ו עמ' קפט)

אז לא יצטרכו עוד לה"ציון"...

... "הקיצו ורננו שוכני עפר", והוא – בעל ההילולא נשיא דורנו – בראשם, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. ואז, לא יצטרכו עוד לה"ציון" – מכיון ש"והיו עיניך רואות את מוריך" בעיני בשר ממש, נשמה בגוף, וכולנו יחדיו באופן דנשמות בגופים, ללא הפסק שבינתיים כו', מכיון שנעשה בעבודה הרוחנית, ע"י הביטול ד"ונפשי כעפר לכל תהי" כפי שאומרים בכל יום בסיום תפילת העמידה), ועאכ"כ – הביטול לנשיא הדור, בעל ההילולא.

(משיחת ט"ו בשבט ה'תשמ"ח)

ב. מנהגים והנהגות

קודם ההליכה על הציון – אין אוכלים

יושב בתענית: צ"ע אם זה הוראת הנהגה לרבים, כי פעם שמעתי מכ"ק אדמו"ר הכ"מ שקודם ההליכה על ציון ואהל נוהגים שאין אוכלים אבל שותים. – ראה זח"ג ע"א, א. אחרונים בשו"ע או"ח סו"ס ס"י תקפ"א. לקוטי צבי. ילקוט אברהם לר' אברהם ליפשיץ לשו"ע או"ח ס"י תקפ"א. אלף המגן שם. שהובא שם במנהגים – ואולי אין כל ההליכות שוות.

(הערת כ"ק אדמו"ר באג"ק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ו עמ' רפב)

לפני ההשתתחות צ"ל לימוד תורתו וקיום תקנותיו

... ובאתי בזה בהצעה, בהקדמה – שהיציאה מאה"ק ת"ו לחו"ל, הרי אפשרית היא, רק במקרים מיוחדים, ומהם, כדי להשתטח על קברי צדיקים. ובפרט בצדיק נשיא שהי' קרוב אליו לומד תורתו ומתנהג ע"פ הוראותיו והדרכתו, או עכ"פ מקבל עליו לעשות כזה מכאן ולהבא.

ידועים דברי רבותינו נשיאנו, בענין התקשרות שהוא ע"י (כנ"ל) לימוד תורתו וקיום הדרכותיו ותקנותיו. וידוע ומפורסם עד כמה מסר נפשו כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל על תורת החסידות בכלל ועל הפצתה הכי רחב ולחוגים הכי שונים – מתוך אהבה, ובאותה "הלשון" שהם שומעים.

ולכן – על כל אחד ואחת שי' מהמשתתפים בנסיעה האמורה, להתחיל בהאמור לפועל קודם התחלת הנסיעה בפועל, כוונתי – להוספה בלימוד הדא"ח ובפרט בלימוד מאמרי בעל הציון. ובהנוגע לנשים, במה שיש בהאמור גם אליהם או במיוחד אליהם...

כן יפריש כאו"א – בלי נדר – בכל יום חול בבוקר פרוטות אחדות לצדקה, למוסדות בעל הציון, לחיזוק המוסדות. כן יבקר קודם הנסיעה, עכ"פ פעם אחת, בתוככי בני ישראל, בחוגים שלעת עתה עדיין אינם מהמקושרים בכל ענייניהם וכו', ז.א. שבדקות עכ"פ חל עליהם התואר דחוצה. ובביקורם ידברו דברי התעוררות בכלל, ומתורתו של בעל הציון בפרט. וכל המוסיף בכ"א מהנ"ל, הרי זה משובח, כמובן.

בעת הנסיעה – ילמדו ברבים שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ע"פ התקנה של בעל הציון, וכן שיעור בתורתו – במקום שלבם חפץ, של רוב המשתתפים בזה...

(אג"ק חי"ט עמ' תיד)

אופן כתיבת הפ"נ

מהפ"נ שלו לקחתי את המורם ממנו וכתבתי פ"נ וקראתי על האהל ביום ההילולא רבא כו'. לדעתי אשוב אשר פ"נ על קברי הצדיקים בענינים רוחניים בעבודה, אינו צריכים לכתוב החסרונות שמוצא בנפשו כי אם לבקש שיתקן בכל פרט כזה וכזה כל אחד לפי השגת נפשו ועצם רצונו, אך העיקר לבקש ולהתפלל שיתקן הפרט ההוא באופן כך וכך ולא לכתוב כמו שהוא רצה בחסרונו, כ"ה לדעתי ויש לי טעם בזה ולא אוכל לכותבו במכתב. ולזאת לא יכולתי לקרוא את הפ"ן שלו וכאשר נתן לי רשות לתקנו כתבתי ובקשתי על תיקונם ויעזרנו השי"ת לעבדו בלבב שלום באמת ובתמים מתוך תוך פנימיות נקודת לבבינו כו'.

(אגרות קודש לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' קנד)

נוסח הפדיון

בנוגע להנוסח הפדיון שנותנים לכ"ק אדמו"ר – אילו יישר חיילי, הייתי מבטל הנוסח

הליכה בחול המועד

[א' מאנ"ש שהגיע מחוץ לעיר לכמה ימים בחוה"מ והיה צריך לחזור מיד באסרו חג, שאל האם נכון לנסוע אז עה"צ, וענה לו כ"ק אד"ש:]

"אויב דאס איז בא אייך א "בית החיים" – איז דעמולט אויף א "בית החיים" גייט מען ניט; אויב אבער איר האלט אז דער רבי האט זיך איבערגעקליבן א פאר בלאק וייטער, איז וואס איז דער חילוק פון דא צו דארטן". (=אם זה אצלך "בית החיים" – אז לבית החיים לא הולכים: אבל אם אתם סוברים שהרבי עבר כמה רחובות, אז מה ההבדל בין כאן לשם").

(ימי בראשית)

שכותבים "ממקור הרחמים כו" ע"ד מכניסי רחמים כמבואר בתשובת מהרי"ב ז"ל, כי:

א (ע"ד מכניסי רחמים כמבואר בתשובת מהרי"ב ז"ל – הוא ביאור ההיתר על נתינת פדיון לרבי (שלאכורה ה"ז ענין של ממוצע), ע"פ המבואר בתשובת מהרי"ב ז"ל בנוגע לאמירת "מכניסי רחמים", ובמילא, אין זה נוגע ושייך לנוסח הפדיון שענינו בקשת רחמים ("אנא לעורר רחמים רבים"), ולא ביאור ההיתר על זה.

ב) ובנוגע להנסח "ממקור הרחמים" – אין צורך ליתן לרבי "כתובת" מהיכן לעורר רחמים, הוא יודע בעצמו מהיכן לעורר רחמים... ואולי רצונו לעורר רחמים ממדריגה נעלית יותר מאשר "מקור הרחמים".

(תו"מ ח"א ע' 39)

השתטחות בימי סגולה

תמי' קצת שלא היה כאן לא ביי"ט כסלו ולא ביום ההילולא להשתטח של ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, ואף אם אמת נכון הדבר שיש אצלו טעם ותירוץ ע"ז, הנה אין זה נוגע אלא בענין שכר ועונש שלא להענישו ח"ו מה שלא הי' נוכח כאן, אבל ידוע בענין אונס דרחמנא פטרי' – כמאן דעביד לא אמרינן, ובטח האריכות בזה אך למותר.

(אג"ק ח"ה עמ' ריב)

נסיעה לציון בכל ערב ר"ח

...ולפני הנסיעה להציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע, כנהוג בכל ערב ראש חודש בכלל, וראש חודש כסלו הזה בפרט.

(אג"ק ח"ט ע' 10)

יבקר ביום הבר מצוה על הציון

ויעשה הבר מצוה דוקא כאן ויוכלו להשתתף בשמחתו כל חבריו שי' בלימוד התורה, ובאותו יום יבקר עה"צ של כ"ק מו"ח אדמו"ר וכו' וכו'.

(אג"ק ח"ו ע' רמז)

* נוסע לאהל בנעלי בד (דתשעה באב ויום – הכיפורים).

לפני שנכנס לאהל, מקיש (שתי דפיקות בכל דלת) על שתי הדלתות, הדלת השנייה מהכניסה, והדלת שבחדר האהל [חדר הפני"ם, שאינו קיים כיום] – כנוטל רשות הכניסה.

* מיד כשנכנס, מתחיל באמירת ה'מענה לשון'. כשמגיע ל"הריני מדליק הלאמפך", מדליק

נר.

* אחרי הדלקת הנר, ממשיך ב'מענה לשון', עד לפני מזמור "לדוד אליך", ששם נכתב לקרוא את הפ"נ, ואחרי – כן מתחיל לקרוא את הפני"ם וכו'. פתקים בודדים (בעיקר מאלה שבהם היה כתוב על העדרו של משהו. רק אחדים מאלה החזיר להיכלו) קורע ומניח על הציון הק', והורה לשורפם על אתר, ורובם ככולם מכניס בחזרה לשקית. את הקרעים היו שומרים ושורפים בערב – פסח. לאחר ה'תשל"ח חלו שינויים בעניין זה.

* באם נשאר נייר חלק מסביב לכתב הפ"נ, קורעו ומפרידו מהפ"נ, ורק אחר – כך מניח את הפ"נ באהל.

לאחר סיום קריאת הפני"ם, המשיך באמירת 'מענה לשון' עד מזמור קי"ט, ודילג עד ה'יהי רצון' שמתחיל תיכף אחרי ה'זוהר' שם, וסיים עד אחרי 'אנה בכוח'.

* לפני צאתו, מקיף (פעם אחת) את האהל.

* לפני צאתו נעצר, נכנס שוב לחדרו שבתוך האהל (החדר הקטן שבו עומד וקורא את הפני"ם), והמשיך לומר 'מענה לשון' עד ה'יהי רצון' האחרון. ואחרי – כן יוצא – לא מאותו פתח שדרכו נכנס, אלא מהפתח הפנימי. כן היה נוהג תמיד שלא לצאת דרך פתח הכניסה.

* לפני היציאה, נעמד בפתח היציאה החוצה, ואומר את ה'יהי רצון' שבסוף ה'מענה לשון'.

* עד שנת תשכ"ה, לפני כניסתו לרכב, ניגש לציון הרבנית שטערנא – שרה ע"ה. משנת תשכ"ה כשיצא מן האהל, הלך לפני – כן לציון אימו הרבנית חנה ע"ה. משנת תשל"א, הביט גם על הציון הרבנית נחמה דינה ע"ה, ומאז תשמ"ח גם על ציון הרבנית חיה – מושקא ע"ה. כל זה – לדקות ספורות.

* לפני הכניסה למכונית, תולש עשבים ג' פעמים וזורקם לאחוריו.

* מעולם לא ראינו את הרבי מניח אבן על הציון, או על קברים אחרים.

* בניסיעתו חזרה, ממשיך באמירת ה'מענה לשון', עד גמירא. אם היה פנאי, היה אומר את ה'קרבנות' שלפני תפילת מנחה. בשנת האבל תשמ"ח – ט אמר גם את פרקי המשניות של אבל (פרק כ"ד דכלים ופ"ז דמקוואות). אחרי כ"ב בשבט תשמ"ט, אם נותר פנאי, היה לומד גם את שיעור הרמב"ם היומי.

(התקשרות' גליון תרכ"ב עמ' 18)

רחמנות עליך

בקשר להידוע בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א, שלפני שהולכים ל"אהל" אין אוכלים אבל שותים – מספרים שכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לא' הת' שאכל לפני שהלך ל"אהל" "א רחמנות אויף דיר" [=רחמנות עליך].
(יומן קיץ ה'תש"י)

יטבול במקוה... יפריש צדקה

(נכתבה על גליון המכתב מיום א' פ' ויגש תשכ"ז, במענה לשאלתו אם ללכת להתפלל אצל ציון כ"ק אדמו"ר מוהרי"ן נ"ע):
באם בבוקר דאותו יום יתפלל בצבור יטבול במקוה ישתה אבל לא יאכל (עד חזרתו מביה"ח) יפריש לצדקה לפני הליכתו, ילמוד ענין בתורה אז כדאי וטוב.
(אג"ק חכ"ד ע' רסג)

ילך למקוה קודם שכותב

לאחד מארה"ק שכתב מכתב לרבי, כתב הרבי שבכלל הוא מזכיר כל השמות הנזכרים במכתבים על הציון,
ובמילא מכאן ואילך ילך למקוה קודם שכותב מכתב...
(קובץ התקשרות ע' 171)

הזכרת שם באהל

כ"ק אדמו"ר אמר פעם להרב משה לברטוב שנוהרים מלהזכיר שמו של איש אחד יותר מפעם אחת ביום ב"אהל", והוסיף בשעת מעשה, שמה שהוא – כ"ק אדמו"ר – מזכיר, אינו נוגע לרבים.
(הערות וביאורים אה"ת גל' ש"פ פקודי ה'תשנ"ז ע' 57)

הוספה:

יחידות לאחר ההסתלקות

א. איתא בגמרא: "תנו רבנן, בשעת פטירתו של רבי אמר לבני אני צריך כו', נר יהא דלוק במקומו, שולחן יהא ערוך במקומו, מטה תהא מוצעת במקומה".

וביאור הדברים:

"פטירה" – פירושה גם העתקה ממקום למקום, מענין אחד לשני, מסוג עבודה אחד למשנהו, כמו "הפטרה", שהיא פטירה והעתקה מתורה לנביאים. ועד"ז בנוגע ל"פטירתו של רבי", שפירושה פטירה והעתקה למקום ואופן עבודה נעלה יותר, כמארז"ל "צדיקים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, שנאמר ילכו מחיל אל חיל", שהולכים ומתעלים בעלי" אחר עלי".

והיחידוש הוא – ש"בשעת פטירתו של רבי אמר לבני אני צריך":

כיון שב"פטירתו של רבי" מתחיל אצלו אופן עבודה שבאין – ערוך לגמרי, יש מקום לחשוב שאין לו עוד שייכות אלינו.

מבהיר זאת רבי בשעת פטירתו באמרו "לבני אני צריך": למרות שעתה הנני עולה לסדר עבודה נעלה לגמרי, מ"מ, הנני זוכר אתכם, ואזכור אתכם בכל מקום בו אהי, ויתירה מזה, גם לי, בהעליות הכי נעלות, נוגעת עבודתכם – "לבני אני צריך", כלומר, לא זו בלבד שהבנים צריכים (זקוקים) לו, אלא יתירה מזה, שהוא צריך לבנים.

ב. ולכן, כל הענינים שבהם הי' נהוג לפנות לרבי, עומדים במקומם – "נר יהא דלוק במקומו, שולחן יהא ערוך במקומו, מטה תהא מוצעת במקומה":

באופן כללי היו באים לרבי (ליחידות) עבור שני סוגי ענינים: תיקון ופרנסה רוחנית. תיקון ופרנסה גשמית (אבל לא חומרית). וכל סוג נחלק לשלשה פרטים – נר שולחן ומטה.

יחידות בנוגע לענינים גשמיים נחלקת לשלשה דברים: בני חיי ומזוני, שהם נר שולחן ומטה: "חיי" – "נר", כמ"ש "נר הוי' נשמת אדם". "מזוני" – "שולחן", ו"בני" – "מטה".

וכל הדברים האלה "עומדים במקומם" – גם לאחרי פטירתו יכול רבי לענות, ועונה הוא כמו קודם, ומשפיע עתה כמו קודם.

ועד"ז בנוגע ליחידות בנוגע לענינים רוחניים – שנחלקים לשלשת הסוגים נר שולחן ומטה:

"נר" – קאי על כללות המצוות, כמ"ש "כי נר מצוה". "שולחן" – קאי על תורה בפרט, שנוסף על היותה בחינת "לבוש" כשאר המצוות, ה"ה גם בחינת "מזון". ונוסף על הענינים הקשורים עם ההנהגה כתיקונה ע"פ התורה (שולחן) ומצוות (נר), ישנו גם תיקון המצב של נפילת האדם שחטא ופגם ועבר את הדרך, משום שנכנסה בו רוח שטות, ונעשה במדרגת שוכב שהראש הוא בהשוואה לרגל – שמצב זה נכלל ב"מטה". ובפרטיות יותר ה"ז קשור עם תיקון הפגם בעניני שמירת הברית (וכן בשמירת הלשון, הקשורים זב"ז), ובפרט ח"ג שהם הבדלה כללית בינו ובין ה"א – שצריך לתקנם באופן שתהא "מטתו שלמה".

וגם ענינים אלה "עומדים במקומם" – שגם במצב של נפילה ופגם לא יחשוב שנותק לגמרי, ואיזה קשר יכול להיות לו עם רבי לאחר פטירתו, אלא עליו לדעת שגם עתה עונה הרבי על שאלות בעניני תיקוני פגמים ונפילת האדם, כמו מקודם.

ג. יש לשאול על כך :

ידוע שלצורך המענה ב"יחידות" צריך להיות איזו שהיא שייכות להדבר, ולפחות בדקות שבדקות, כהסיפור הידוע בזה מכ"ק אדמו"ר האמצעי.

וא"כ, בשלמא בעבר, כשהרבי ה' בגוף גשמי בעלמא דין, להיותו בכל זאת מלוכש בגוף, שייך עכ"פ בדקות שבדקות, כמסופר על כ"ק אדמו"ר האמצעי, אבל עתה, כיון שאין לו שום שייכות, כיצד יכול הוא לענות על דברים כאלה ?

ד. והתירוץ על זה – בהקדמה, שיש מקשין: מה שייך בכלל לבקש מהרבי, הרי זהו"ע של "ממוצע" ?

אחרים שואלים זאת בקשר לעניני יראת-שמים. – משולח אחד ("פון היינטיקע משולחים") ה' נוהג שכאשר ביקשוהו למסור "פדיון" בקשר לענינים גשמיים – ה' לוקח, אך "פדיון" בנוגע לענינים רוחניים – לא ה' לוקח, באמרו, שאפילו הקב"ה בעצמו אינו עושה זאת, כמאמר "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים".

והמענה על זה :

כשם ש"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד", היינו, לא רק שישראל מתקשרין באורייתא ואורייתא בקוב"ה, אלא "חד" ממש, כך גם ההתקשרות בין חסידים לרבי, שאינה כשני דברים המתאחדים, אלא נעשים "כולא חד" ממש. והרבי אינו "ממוצע מפסיק" כי אם "ממוצע מחבר". ובמילא, אצל חסיד, הוא והרבי והקב"ה – כולא חד.

– לא ראיתי שיאמר כך בפירוש בתורת החסידות, אלא זהו "הרגש", ובמילא, מי שרוצה להרגיש כך – ירגיש, ומי שאינו – אינו רוצה להתווכח עמו, יהי לו אשר לו. –

ובמילא אין מקום לקושיא אודות "ממוצע" – מאחר שזהו עצמו"ה בעצמו, כפי שהעמיד עצמו ("ווי ער האָט זיך אַריינגעשטעלט") בגוף.

וע"ד מאמר הזהר "מאן פני האדון הוי' דא רשב"י", או כפי שמצינו שבעת השליחות נקרא אפילו מלאך בשם הוי', או כפי שאמר משה רבינו: "ונתתי עשב".

וכמו כן אין גם מקום לקושיא כיצד עונה הוא ביחס לענינים של מטה וכדומה, כי, הקשר שבין הרבי לחסידים הוא קשר עצמותי ("עצמיות'דיקער פאַרבונד"). ולכן אמר רבי: בכל מקום בו אמצא – לבני אני צריך.

ה. הרבי נמצא אתנו כבעבר. הוא נמצא בחדרו ושומע אותנו מתוועדים כאן.

אם כן, כיצד אנו מתוועדים כאן? – משום שרצונו הוא שנתוועד.

פעם הפעיל הרבי בחדרו את המיקרופון ושמע את ההתוועדות כאן. גם עתה כן הדבר, ובמדה יתירה כמובן.

ו. בספר חסידים^ו מובא שרבנו הקדוש הי' בא בכל ערב שבת בין השמשות לביתו בבגדי שבת, וקידש, ופטר את הרבים.

גם עתה זמן של בין השמשות לאחר מנחה, ורבנו הקדוש בא לקדש, וגם נשאר ללילה.

ז. בחורף זה נכנסתי פעם לחדר הרבי. הוא ישב נשען על ידו, שקוע במחשבות, ואמר לי שברצונו לנסוע לארץ ישראל. אמרתי לרבי: כיצד אפשר לנסוע, הרי ישנה כאן עבודה מרובה? חשב מעט ואמר: נו, רעיון יפה.

במחשבתו כבר הי' בארץ ישראל. עצמות יוסף הובאו לארץ ישראל.

ח. פעם בא חסיד אחד ממקום רחוק וביקש מהרבי שיאמר מאמר חסידות. הרבי ענה לו שהוא אומר חסידות בשבת. נענה החסיד ואמר שכאשר הוא בא לרבי הי' אצלו שבת. ואז אמר הרבי חסידות.

אף עתה, ע"י התקשרות כדבעי, שייך אצל כאו"א בכל יום ובכל עת שיהי' שבת, ורבי בא, מקדש, ופוטר את הרבים, כלומר, שמשפיע בהם כאילו קידשו בעצמם, אבל – יתירה מזה – קידוש עם הכוונות שלו, ובמילא עם הקדושה שלו.

(התוועדויות – אחש"פ ה'תש"י)

”הרבי מבאר ש”אסתלק יקרא
דקוב”ה” מורה על המשכת האור
בדרגא נעלית ביותר, בחי סוכייע,
שהמשכה זו נקראת בלשון של
הסתלקות, להיותה בבחי רוממות. ומה
מוכן שכן הוא גם בנוגע ל”הסתלקות”
של הרבי,

.. אלא שאעפ”כ רוצים וצריכים אנו
את הרבי כפשוטו למטה מעשרה
מפחים...”

(ש”פ תצוה השי”ת)

~~ואזילתו קצת יותר~~
לא נוענו
אם אצל בני הדור עשה את שלו.
יש צורך לתשגב על ישיבת הדרד ,
וקצור זמן ההתנסותהם הן וחסור
חן.
אנשינו, תורתו והולאתו
- אש כולו מש -

געגועים ודתקשרות

שער שלישי

פענוח הכתי"ק:

מתגברים הגעגועים
באשר כלה קייץ עובר חורף ואנחנו
לא נושענו
אבל מצד השני ההרגל עושה את שלו.
ויש מקום לחשש אשר יתיישן הדבר,
ואור וחום ההתקשרות
לנשיאנו, לתורתו ולהוראותיו
— אשר כולא חד —
ילך הלוך וחסור ח"ו.

דבר המלך

תשוקה תמידית

תרגום חופשי מלקו"ש חכ"ח עמ' 215–6

ו. ויש להוסיף ביאור בזה – ע"פ המדובר כמה פעמים⁶⁸ בתוכן הרוחני דעבודת מנשה, כמרומו בשמו "מנשה" – על שם "כי נשתי אלקים את כל עמלי ואת כל בית אבי"⁶⁹: שמו מזכיר ומזהיר שהוא נמצא במקום הגורם לשכוח "את כל בית אבי" וזה גופא מעורר אצלו את התנועה דיציאה ממצאותו, "לקפוץ החוצה"⁷⁰ מהמצב – שיהי' לו תשוקה והחלטיות לא לשכוח, אלא להיות קשור לבית אבי.

פירוש הדבר בעבודה רוחנית: יהודי בהיותו בגלות מזכירה לו הגלות תמיד שהוא נמצא במצב שיכול להוביל לשכחת "בית אבי", וזה גופא פועל שהוא לא ישכח. הוא מכיר ומרגיש שאין זה מקומו, מקומו הוא בבית אביו המלך⁷¹.

[שזהו החילוק בין אפרים למנשה: אפרים – ע"ש "כי הפרני אלקים בארץ עניי"⁷² – מראה על העילוי ("הפרני") הנפעל ע"י העבודה בתוך (ועם) חושך הגלות ("ארץ עניי"); משא"כ עניינו של מנשה הוא, להיפך, שאיננו יכול להשלים עם הגלות, אלא הוא עומד בתשוקה תמידית לשוב לבית אביו].

ומכיון שהמצב האמיתי של המְצָאוֹת ב"בית אבי" היא כאשר נמצאים במצב של גאולה אמיתית (שאינן אחרי גלות), לכן דוקא למנשה נתנו את חלקו בארץ באופן שהדבר יהי' בדומה לירושת הארץ לעת"ל.

68. לקו"ש חט"ו עמ' 433 ואילך. ח"כ ע' 241 ואילך.

69. מקץ מא, נא.

70. שזהו הפירוש דשם מנשה – כי שנני גוי' (רש"י וישלח לב, לג. וראה לקו"ש חט"ו שם הערה 13).

71. ראה ברכות ג, סע"א. 72. מקץ שם, נב.

72. מקץ שם, נב.

ז. פ' מטות נקראת תמיד בבין המצרים – ומזה מובן, שהענין הנ"ל (שמצד הגעגועים דמנשה לארץ ישראל נתנו לו חלק בארץ בדומה לירושת הארץ לעת"ל) יש לו שייכות מיוחדת לזמן זה:

בין המצרים הוא זמן האבילות על התחלת החורבן והגלות בכלל, והתנועה הלזו להתאבל על החורבן כו' נובעת מתכלית ההרגש ד"מנשה", שאי אפשר לשכוח אודות "בית אבי" ועומדים בגעגועים תמידיים לשוב ל(ירושת) הארץ כו'.

ו"כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה"⁷³ – מכיון שכנ"ל, האבילות גופא מבטאות את הגעגועים והתשוקה לירושלים, ולכן אבינו שבשמים ממלא את געגועי הבן והוא "זוכה ורואה בשמחתה",

בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקינו, ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, במהרה בימינו ממש.

73. תענית ל, ב. ב"ב ס, סע"ב.

שיחת חולין ..

תשרי ה'תר"ץ במחיצת הרבי

הרב אליהו חיים אלטהויז

[הערת המו"ל: בכל מקום שנוכר "כ"ק אדמו"ר שליט"א וכיו"ב – הכוונה לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. בכל מקום שנוכר "חתנא דבי נשיאה" – הכוונה לכ"ק אדמו"ר. בעת רשימת התיאור, שהה כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בביקור בניו – יורק, וכ"ק אדמו"ר בריגה].

"כמה חכינו, אפשר עוד מעט ויכנס רבינו הקדוש"

ב"ה, מוצאי ר"ה, תר"ץ. ריגה – שעה 30: 8.

...אצייר מעט ברוב התאפקות היומא אריכתא דשני ימים של ראש-השנה השתא:

ערב ראש-השנה לפני עלות השחר באנו לאמור סליחות, "זכור ברית", בהשעה חמישית ירד אלינו חתנא דבי נשיאה שליט"א, לא הי' עוז בנפשי לצוות להתחיל סליחות בלא כ"ק אדמו"ר שליט"א, ועמדנו כולנו מחרישים נשברים ונדכאים, וכמה חכינו אפשר עוד מעט ויכנס רבינו הקדוש שליט"א, וממקומו ירמוז בפניו הטהורות להתחיל, כמנהגו בקודש, וכל בעלי רגש מאתנו עומדים ומביטים בעיני דמע על מקומו של כ"ק אדמו"ר שליט"א כי יפקד מושבו! חוט של רחמניות משוך הי' על פני כל אחד ואחד מאתנו, וכל אחד ואחד עצר רוחו הקשה והתאפק בכל כוחו להסתיר מחבירו תעלומותיו ומחשבותיו ורוב התרגשותו.

הראשון אשר לא יכול עוד להתאפק באמרו תהלים בלחש ויתן את קולו בבכי ושבר כל עצמותינו עד דכא, הי' חתנא דבי נשיאה, אָט דער שטילינקער מיטן זיידענען גאַרטל שליט"א, האָט דעם ערשטין געוויין אַרויס גישאַסען [=השתקן הלזה עם אבנט המשי שליט"א, פרץ בבכיו ראשון], ויצעק אל ד' בצר לו, זעקה גדולה ומרה מפנימיות נפשו, ואחריו כל ישרי לב..

וראיתי אני כי מהבכיות לבד לא יהי' שום טאַלק [=סדר], הרהבתי בי עוז אַ פאַטש גיטאַן [=נתתי דפיקה] על שולחן הקריאה, שאַ מען דאַרף זאָגן [שקט! צריכים לומר] סליחות,

ושלחתי את אחד מהזקנים שי' לפני העמוד, ולא שמענו אף מלה אחת, רק בכיות עד אור הבוקר.

הבוקר אור, עמדנו להתפלל, אחר התפלה "התרת נדרים" במנין גדול, אח"כ תחת פדיונות ערכנו טלגרמה לכ"ק שליט"א און עס איז געוואָרן גרינגער אָפֿן האַרצן [=הוקל על הלב].

ערב ראש-השנה דהשתא הי' אצלי כמו ערב תשעה באב, לא מצאתי לי מקום, ארוך הי' יותר מן כל הימים, לעלות למעלה להיכל כ"ק שליט"א לא יכולתי, לא רציתי לעורר הכאב להרבנית שליט"א ולבנותיו שי' כי ידעתי את נפשם מערב בעת הסעודה אשר סעדתי שם.

אחר חצות היום הלכתי לידידנו הרב זלמן יצחק שי' [=וולשאניק] לשפוך את נפשי, ושם למדתי לפני ברוב חיות המאמר זה היום דשנת תרס"ב, וינוחו מעט יגיעי כוחי, ומצאתי מעט נופש לנפשי.

סדר המנין של כ"ק אדמו"ר שליט"א השתא, לא כמו שנה העברה, לנו הגברים ניתן רק חדר אחד הראשון, והשני ששם הי' הרב יחזקאל פייגין [שנסע עם כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לארה"ב] ניתן לעזרת נשים, והילוכן דרך החצר, וחדר הקטון של הרש"ג שי' ניתן לבנות אדמו"ר שליט"א לבדנה ואין לזר אתן, הרבניות מתפללים ג"כ בעזרת נשים הנ"ל.

הדלת מחדר הראשון להשני נסגר לגמרי, ונתרחב המזרח, העמדנו השטענדערס עבוד החסידים העובדים המאריכים בתפלתן, והמוכרחים להתפלל ליד הקיר.

בהקרה זאת אצל החלון מתפלל חתנא דבי נשיאה שליט"א, אחריו כלומר אצלו במזרח משמאל לימין עומדים, הגבאי ראשון הרא"ח, הגבאי שני הרב מרדכי חפץ שליט"א, הגביר החסיד באמת הרב אהרן חפת שי', הכהן הגדול מאחיו הרש"י שי', והרש"ג הקטון [הרב שמרי' ב"ר נתן גורארי'], ואילך ארון הקודש, ומקום כ"ק שליט"א הקדוש, והדלת ג"כ סתום, ופותחים רק בעת הצורך.

מספר המתפללים הי' מחמשה עד ששה מנינים, לבד הנשים והטף, אשר מגיע ג"כ לשלשה מנינים כן ירבו. נוסף על הבע"ב חסידים דאתשקד, ה"ה הרב מהארזאדאק [הרב יוסף דוב קסטל] עם בניו הנוסעים לארה"ב, המאסקוויר עם בניו הטובים, הקיפיליר עם ילדיו שי', והרב ווייצמאן שי' עם כל ב"ב שי'. לכל אחד ניתן מקום מיוחד לפי כבודו וערכו, ועפ"י ראות עיני הגבאי ראשון. השתדלתי אֶלעמען שטעלן צופרידען. להאברך מענדל הארנשטיין העמדתי כסא מיוחד מעבר לשולחן הקריאה.

"וציירתי לפני את הוד כ"ק אדמו"ר שליט"א"

בערך שעה חמישית צהרים נתאספנו להתפלל מנחה, ונודעתי פתאום כי יש עבורי טלגרמה מכ"ק אדמו"ר שליט"א עם ברכה לשנה טובה, מה אומר ומה אדבר? האם בכח אנושי לתאר מקצת מן המקצת את רוב שמחתי בחומר וברוח ברגעים הראשונים? הרוח חיים חדשים אשר הפיח בי כ"ק אדמו"ר שליט"א בהטלגרמה הזאת לא אשכח לנצח.

עמדתי אל הקיר על מקומי, התבוננתי ערכי הידוע לי היטב הדק... ויש לי בי השגה טובה כי הלא טוב שלי לנגדי תמיד... וציירתי לפני את הוד כבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו שליט"א מעוד שלא נברא? מבטן מי יצא? מעלייתו במחשבה הקדומה? הורתו ולידתו וסנדקותו? חינוכו ושמושו לרבינו הגדול נבג"ם זי"ע? חתונתו? ממנהל פועל תו"ת? נשיאותו מיום אשר זכיתי לראותו פעם הראשון ג' בהעלותך תרפ"ב, אשר מאז ועד היום לא סר מעלי צלו הטהור והקדוש. והכל ראיתי בעיני ממש אשר אין גם אחד זכה לזה, אשר הרבה מהם צפונים עד היום אתי ואינני מגלה אף להיותר קרובים, ועוד חזון למועד...

הטמנתו על הבאָלקאָן [=המרפסת] מוצאי שבת שובה תרפ"ד? האָרעסט [=המאסר] ל"ע מתחלתו עד סופו? האסיפה כללית דוועידת לענינגראד? היציאה מהתם להכא עם הביבליאטיעקא [=הספרייה], "גייט זאָגט איהם אַז אויב ער וועט לאָזין איין ספר, פאָהר איך ניט" [=לכו ואמרנו לו שבאם ישאיר ספר אחד אינני נוסע], ואמר.. "רבי, ס'איז דאך סאָוטסקי ווילאָסט, מיט זיי דאָרף מען רעדן אַביסל ווייכער" [=רבי זה הרי בריה"מ, עמהם צריך לדבר קצת יותר ברכות], "צו שפעט מיין קינד האָסטו מיר אָן גיהויבן לערנען.. [=מאחר מדי ילדי התחלת ללמד אותי].

ריגה, ווארשא, ווילנא, ווארשא, אה"ק, הפרעות ל"ע באה"ק למחרת הפרדו !

ועתה? ניורק? ידידי הרב מפאגראביסל שלח לי כל הווירעזקיס [=קטעים] מהעתונים הנתם, ובפרטיות השתדל עד מקום שידו מגעת לתאר ולצייר את אשר בעיני ראה, וכולנו אנ"ש קוראים ושמים ברוב הפלאה והתפעלות גדולה.

חי נפשי אשר אין גם אחד מאנ"ש שי' דפה יודע ממה להתפעל בעומק הענין, וכמדומה לי שאני לבדי משיג מעט מזעיר, כל הרעקלאַמעס והקולי קולות בעיתונים אשר שררו שרריא וספרדו ספדיא, אינם מתמיהים אותי כלל וכלל, יודע ומבין אנכי את ערכם הן לימין והן לשמאל, ובעת שרואה אני בעיני את רוב הכבוד הנפלא ההוד וההדר אשר חלק חי העולמים מחכמתו וכבודו לרבינו הקדוש שליט"א, באותה שעה עצמה אני יושב ומתבונן בהצובראָכענקייט [=בהשבר] הנוראה והיכולת בבעל גבול לקבל בלי גבול.

ולפני הרבה גדולים משנים קדמוניות אשר לא זכו לנשיאות, ומהעדר יכולתם לקבל כבוד, כאשר שמעתי בנעורי מחסידים זקנים ע"ה. ובזה ברור לי שלא טעיתי ואשר רק מזה צריכים להתפעל.

"הנהגת חרב"נ בר"ה היתה בדרך הפלאה"

ואחרי התבוננות הזאת דיא ערשטע נאָכט [=ליל ראשון ד]ראש- השנה קודם מעריב, אחרי אשר נודעתי מהטלגרמה אלי, אמרתי ביני לבין עצמי בע"פ את האותיות הקדושות מתניא פרק מ"ו: ועל אחת כמה וכמה אם מלך גדול ורב מראה אהבתו הגדולה והעצומה לאיש הדיוט נבזה ושפל אנשים ומנוול המוטל באשפה כו' ומקימו ומרימו מאשפתו כו', ובזה

התפללתי המעריב הראשון.

רוב תענוג וגודל נח"ר עד בלי די הי' לנו מתפילת חתנא דבי נשיאה הרמ"מ שליט"א הוא האריך בתפלתו מעריב הראשון בערך יותר משתי שעות ומחצה ברוב דמעות וזעקות מפנימיות הלב ... ובכלל הנהגתו בראש – השנה היתה בדרך הפלאה, הטבילות, התפלות, הדיבור, האכילה ושתי', השינה, הסתכלתי בעינא פקיא, והודיתי לא – ל בעד חסדו הגדול אשר עשה אתנו אנ"ש, כן לא יסור חסדו הזה לעולם עד ביאת הגואל.

בכל הכיבודים השייכים אל כ"ק אדמו"ר לא רצה בשום אופן, הרבניות שליט"א הציעו לפניו לא פעם ולא שתיים, וגם אני רציתי לנסותו, ובלב ולב דברתי הרבה אתו והפצתי בו להיות מפטיר או לאמור הפסוקים קודם התקיעות, ונוכחתי באמת לדעת כי אינו חושב גם לרצות בזה.

המעריב הראשון התפלל לפני התיבה הרב וויצמאן, שחרית ביום ראשון הרנ"ג שי' הלוי, מוסף ביום ראשון הר"י שי' מגידסון, מעריב ליל שני שחרית תקיעות ומפטיר הר"א חפץ שי', כי יאר – צייט לו ביום ההוא, מוסף ביום שני הרש"י שי' הכהן, מפטיר ביום ראשון הרמ"ח שר"ב שי'.

בכלל האָט זיך גידאוונט גאַנץ גישמאַק [=התפילה "הלכה" מאוד בטוב], משני טעמים: הא' די צובראכינקייט וואָס דער רבי שליט"א איז ניטאָ באַ זיך [=השבר שהרבי שליט"א איננו במקומו], והב' ניטאָ זיך אויף וועמען פאַרלאָזן? מוז מען אליין [=אין על מי לסמוך? מוכרחים לעשות בעצמינו], כידוע המעשה מהטאלנער זי"ע.

"מענדיל שי' פתח תהלים והתחיל לומר גישמאק"

ב"ה, מוצאי יוהכ"פ תר"ץ. ריגה. שעה 12

עתה באתי מהיכל כ"ק שליט"א. עבודת היום נגמרה השתא במנין כ"ק אדמו"ר שליט"א באיחור יותר מכל השנים, כי חתנא דבי נשיאה שליט"א האט זיך פאַר זאָגט אין דעם לעצטן פיטום הקטורת וואָס נאָך נעילה, אַ היבשע צייט האָט גידאוּוירט ביז ער איז קאַם קאַם אַרויס גיקראַכין [=שקע באמירת פיטום הקטורת האחרון שלאחר נעילה, זמן רב נמשך עד שבקושי הצליח "להחליץ"].

אפס כולנו היינו שבעי עונג מהאיחור הגישמאָקן [=הערב] הזה. וכידוע שאצל כל נשמה מישראל אחר תפלת נעילה מתחדשים כנשר נעורי כחותיו לעבודה.

קודם תפלת מעריב סיימנו בנגינת המאַרש [נאפוליון] הידוע כמו בכל שנה, אמנם בכל תנועה ותנועה נרגש הי' וויא חיים מאיר שי' [רוזין, משרת הרבי] זאָגט "סקוסטוועניא" [באופן מלאכותי], אַלעס וואָס מיהר טוען אָן דעם רבי"ן שליט"א, איז עפעס וויא נאָך גימאַכט [=כל מה שאנו עושים בלי הרבי שליט"א, ה"ז משהו כמו "חיקוי"], הנקודה האמיתית עם החיות, די לעבעדיקייט פעלט [=החיות חסרה]. מדוע? לא אדע. אבל כך שהוא הדבר וודאי, ונרגשת

היא מיום הראשון ולדאבוננו גם ניכרת היא לכל אחד ואחד.

ערב יוהכ"פ באשמורת הבוקר שעה 4½ באתי להיכל העליון של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכבר מצאתי את הרבנית שליט"א יושבת בחדר האכל כבאמצע היום, וחתנא דבי נשיאה עומד צופה ומביט איך שידידינו הרב מרדכי חפץ שי' שוחט את הכפרות.

ואני נצטויתי מהרבנית שליט"א עוד מבערב לבוא שלאגן כפרות, כי הכינה לפני תרנגול לבן. איך האב אפגישלאגן כפרות [=עשיתי כפרות], והרמ"ח שי' שחט והרמ"מ שליט"א כסה את דמן, ונשארנו שלשתינו בבית האוכל – הרבנית שליט"א עם חתנה שליט"א, ואני. כולנו מחרישים דוממים ומביטים זה על זה, וכולנו חושבים דבר אחד... ובכל אחד מאתנו הלב מלא וגדוש וירא לדבר אף מלה אחת, שלא ישפוך את נפשו בדברו וירדו הדמעות מעיניו המלאים ויגרום להוסיף הכאבים.

אמנם הרהורי הלב האלו כדיבור הוא לפנינו ולכל אחד מאתנו נודע ונגלה התעלומות וסתרי לב חברו, אשר הוא נאנח ודואג על פיזור נשמות הקרובות ועל ריחוק נפשות המקושרות, וואו זענען מיר? וואו איז דער רבי שליט"א? [=היכן אנו? היכן הרבי שליט"א?] למה היתה כזאת? ועל מה זה? און וואָס וועט זיין ווייטער? .. [=ומה יהא הלאה?...]]

רציתי אני להיות הסמעליאק [=האמיץ] להסיח מעט דעת הרבנית שליט"א מרבות המחשבות בלב, ונתקרבתי ושאלתיה מדוע השכימה כל כך? וכי תלך לחדרה לנוח ולהנפש. והיא התמימה הישרה והעדינה ברוב אמיתתה וענוותנותה ענתה לאמר, זה יותר משלושים שנה הורגלתי בכך ולא יכולתי לשנות, ונגד רצונה נשפכו דמעות מעיני' וכמים הפנים גם מעינינו, ובזה הוקלו מעט ההתרגשות העצומה. ושפכה לנו מהטערמאָז טיי [=מהתרמוס תה] וגם עבורה, ושתינו והתחלנו לדבר.

מענדיל שי' האָט גיעפינט אַ תהלים והתחיל לאמר גישמאָק [=פתח תהלים והתחיל לומר בעריכות], אנכי לא רציתי, חכיתי מעט וראיתי אַז דאָס זאָגט ער אויף אַפּזאָגן גאַנץ תהלים בלי הפסק [=שאמירה זו היא ע"מ לסיים את כל התהלים בלי הפסק], כי דברתי אליו ולא נענתי, אז לקחתי גם אני אַ תהלים (עס האָט מיר פשוט ניט געפּאַסט פּאַר דער רעביצין שליט"א [=זה פשוט לא הי' מתאים בפני הרבנית שליט"א]), און האָב געמוזט נאָכטאָן, און נאָך גיטאַנצט [=והוכרתי לעשות כמותו, ו"רצתי" אחריו], וגמרנו בשעה 7.

אָוועק גיפּאַרען אין מקוה, גיקומען, גישטעלט זיך דאָוונען במנין, עס האָט זיך גישמאָק גידאָוונט [=נסענו למקוה, הגענו, נעמדנו להתפלל במנין, התפילה "הלכה" בטוב].

אָט איז אַ [=הנה] חשבון קצר מהשעות האחדות אשר אז חוט של חסד גובר בעולם. . ויהי רצון אַז לשנה הבאה זאָלין דיא ווייב און קינדער פילען און זעהן דעם חסד, ווי דער באַרדיטשעווער זי"ע האָט גיטאַייטשט [=האשה והילדים ירגישו ויראו את החסד, כפי שפרש הרבי מבארדיטשוב זי"ע] ואוצרך הטוב לנו תפתח.

הסעודות – הראשונה והמפסקת – למעלה ולמטה, המנחה, הבענטשין זיך [=הברכה]... הכל נדרי, הלילה, השחרית, המוסף, הקריאה, הראשונה והשני', המנחה, הנעילה, הלשנה

הבאה בירושלים, בקול רם אחרי הפרעות ל"ע בירושלים דהשתא. . .

המעריב המאוחר יותר מחצי שעה נגד המחמירים, ובכלל התענית, מיטן אָפּ – פּאַסטען זיך, אַלעס אַלעס, איז געווען וויא אויפן האַרצן, אחר הטייא ופאַרבייסען, האָב איך גיזאַגט אַ ניגון און אַסאַך גיטאַנצט [=עם סיום הצום, הכל הכל הי' כמו עומד על הלב, אחר התה וה"מזונות" שרתי ניגון ורקדתי הרבה], והי' הריקוד כמים רותחים על מכה כאבה ופתוחה. . .

"כשהוא יודע שהנני כאן, הדבר מיקל עליו"

באתי אל מלוני מצאתי מכתבים אשר נתקבלו היום, היום קדוש והמכתבים קדושים. בני [פנחס טודרוס] וחתני [מרדכע סלדובניקוב] שי' כותבים לי אשר הגזירה נגזרה לאחד ולחבר כל הקוסטאָרין יחדיו, ומוכרחים הם לעבוד באַרטעל [=אגודה שיתופית] תחת השגחתם, ושבת מה תהא עלי? וכותבים געוואַלד [=אבוי!] חילול שבת בפרהסי? ולא לילך לעבוד? מסירת נפש בכל יום, מה נאכל? פריאזע [=חומר גלם] לא ניתן לנו, ועוד ועוד.

בני שי' כותב אשר הוא יצא מהאַרטעל טריקאַזניקעס [=מבית המלאכה לסריגה], ונכתב לזאַקן מאַכער [=מייצר גרביים], וחפשי הוא ב"ה עוד, עד מתי לא ידע. אבל דא עקא כי אין לו עוד המאשינעריי [=המכונות] אשר קניתי עבורו, מחכה אני בכל יום כי נקבלה. גם קבלתי מכתב מאַסטאוו וגם מניקאלייעב בסגנון כזה.

ידעתי וידעתי כמה צער אני גורם לכ"ק שליט"א בהידיעות האלו, אפס תקוותי אשר יצמח מזה ישועה, כי אנו אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים ע"י אבינו רבינו שליט"א שבארץ. ולמי נצעק? ומי ישמע אותנו! אם לא רבינו הקדוש אב הרחמן שליט"א אשר מסר את נפשו רוחו ונשמתו יחד עם גופו הקדוש עלינו, לפנינו ולעינינו, לא בכח אך ורק בפועל, ל"ע.

לבי דוי מאד, אשר אני היודע את מכאוביו הרבים של רבינו הק' שליט"א, ומרגיש בעומק לבבי את שברון לבבו הטהור עתה. ומכורח אני לא להתחשב עם כל זה הפעם בעת צרה גדולה ליעקב, ולהיות שליח להוסיף מכאוב על מכאוביו. ד' יודע ועד כי הוא היפך טבעי לגמרי, אוהב אני מעולם להיות ממבשרי טוב, אפס הפעם רואה אני סכנה גדולה ונוראה על אחינו האומללים ד' ירחם עליהם, כי בערה במ אש קנאת וחמס היעווסקן ימ"ש בימים האחרונים לא בערך מימים הראשונים, אשר היו ג"כ רעים וחטאים מאד.

ואפשר בעזרת השי"ת, אשר היא כהרף עין, יהי' בכחו הגדול ובזכותו הגדול של רבינו הקדוש שליט"א לכבות לכה"פ מעט מזעיר את האש והגחלים אשר נפשם של אחינו תלהט, והולך ומתחזק משעה לשעה, עפעס האָט זעך דאָרט איצט ר"ל אָן גיצונדען אַ גרויסער פייער [=משהו שם הדליק כעת אש גדולה] אשר כמוהו עוד לא הי' עד עתה!

יש לי מכתבים מלענינגראד מהרב הרש"ל שי' [הרב שמעון לזרוב] מבהילים ומפחידים מאד, וגם הוא כותב שאין רצונו לצער אותי ואיננו כותב הכל. וכן מניקאלייעב, אדעסע, חרסון, והכל בסגנון אחד – כולם צועקים הצילו את נפשותינו, מדוע תחרישון?

גם אני מרגיש בין השורות של מכתבי אנ"ש שי' אשר פחדם עוד יותר גדול עתה, מריחוק המקום אשר בינם לבין רבינו הק' שליט"א, והוא מהדברים אשר אי אפשר לדברם, עס איז רוחניות'דיקע דערהערין, אָדער דער-פילען, אָבער עס איז אַזוי [=זהו הכרה או הרגשה רוחנית, אבל כך הוא הענין].

וכמו עד"מ דברי רבינו הגדול [הרש"ב] נבג"ם זי"ע האחרונים בעת החלטתו לא לנסוע לחו"ל בשנת תר"פ, אשר אמר להרה"ג הרב יצחק יואל [ראפאלאביטש] שי': "דער איד וואָס וואוינט אין ניקאָלייעב אין אָדעסס אַז ער ווייסט אַז איך בין דא, איז עם גרינגער" [=אותו יהודי שמתגורר בניקולייב או באודסה, כשהוא יודע שהנני כאן, הדבר מיקל עליו], ורק זאת היתה הסיבה להשאיר במקום הסכנה. כן שמעתי מפיו של הנ"ל בקייץ תרפ"ז בקרעמענצוק.

ב"ה, אס"ח סוכות, תר"ץ

אם כי עוד לא שבתי לאיתני מרוב העבודה בשני ימים האחרונים של חג, ומרוב הריקודים והמחולות עודני שבור לרסיסים, אינני מרגיש אבר שלם גם אחד, כי כל רמ"ח אברי ושס"ה גידי אינם עוד על מקומם הראוי, הראש לחלי, הרגלים מטו, והלב דופק במדה יתירה.

אפס גם אתאפק לא אוכל למנוע הטוב, והנחת רוח, עם תענוג האמיתי, אפילו שעה אחת מכ"ק אדמו"ר שליט"א האהוב והחביב, ובעל כרחי מוכרח אני להטיב לענג ולהנות את בעל התענוג, בשעה הראשונה אשר עודני עומד בה בהתרגשות עצומה של שמחה ותענוג, אשר זכני השי"ת לראות בעיני הרמת קרן בית רבינו הקדוש שליט"א, הרמה רוחנית וקדושה, והלואי שלא תפסק עד ביאת הגואל.

הפעם אודה את ד' בעד חסדו אשר עשה עמדי לשלם לי כמעשי. אני הראשון אשר זכיתי לא לפי מעשי, כי כ"ק אדמו"ר שליט"א גלה לי ביחידות בהיכלו בקייץ תרפ"ג את מצפוני לבבו הטהורה ומחשבתו הקדומה, כי ברצונו ליתן את בתו היקרה והחביבה [הרבנית חי' מושקא] שתי' לאיש שהוא אשר בו אדבר עתה.

ואני הגבר היחידי מכל אנ"ש שי' המקורבים, אשר ראיתי בעמלו, בצערו, בשפיכת דמיו כמים, ברוב ענוותנותו באונס וברצון, ברוב סבלנותו בגלוי ובסתור בכל החמשה שנים, אשר ראשו ראש נשיא ישראל הי' תמיד בין שני הרי אש בוערה.

אני הייתי השליח מצוה הראשון, ובי בחר אז לעשות הפתיחה להביאו מיעקאטערנאסלאוו לקיסלאוואדשק עבד פשוט הייתי לעשות כאשר נצטוויתי.

ובזכות האמונה פשוטה אני הראשון גם עתה אשר זכיתי לראות גם בבנינו של הבנין עדי עד. ונפלאות ראיתי גם עתה את אשר לא שערתי ולא פללתי, הראה לי ד' הפעם.

כי את אשר אספר עתה לא רק כי לא אגזם חלילה, אפס אגלה רק מקצת מן המקצת, מהרב טוב אשר זכינו להנות אני וכל אנ"ש שי' דפה ביום טוב הזה. . .

"והרמ"מ שליט"א שתה הרבה ברוב ענוה ושפלות, ודיבר הרבה איזה שעות אחדות בלי הפסק"

ע"ד אתרוג הי' לי ד' בעוזרי פה, ברכתי על האתרוג של חתנא דבי נשיאה...

כל השמונה ימים אכלתי ושבעתי ברוב כבוד והדר בסוכת כ"ק אדמו"ר שליט"א, יחד עם חתנא דבי נשיאה שליט"א, עם מענדיק היקר אשר אהבתי, ועם הרב אשר וויילער היקר והתמים והירא אלקים.

לילה אחת משמחת בית השואבה נתאספנו אנחנו אנ"ש שי' בסוכת רבינו שליט"א, והרמ"מ שליט"א יש אתנו, והרבה דברים נעימים שמענו מפיו, והי' לנו לכולנו לעונג גדול. שתינו בכל פעם לחיים אל כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובסוף הערכנו טלגרמה "לחיים" אל כ"ק שליט"א, בטח נתקבלה והיתה לעונג.

בליל שמע"צ היתה קידושא רבא בסוכת כ"ק שליט"א באסיפת כל אנ"ש שי', עד שעה מאוחרת בלילה, בסדר מדויק תחת השגחתו. והרמ"מ שליט"א שתה הרבה ברוב ענוה ושפלות ובלי שום בליטה כלל וכלל, ודבר הרבה איזה שעות אחדות בלי הפסק מדברי דא"ח מעורבין ומתובלין במדרשי חז"ל וקבלה עם גימטריות, ע"ד אשר קבל מאביו שי', וערבים ומתוקים הי' לאזני לשמעם, והיו כל הנאספים בהתפעלות גדולה.

למחר נתפשטה בכל העיר הדברים אשר דיבר וכשרונותיו בדרך הפלאה, וכמנהג העולם ברוב גוזמאות, אך לטוב, ובזה הוסרו כל הקושיות וכל המסכים, וכל אחד ואחד אמר לחברו "אָט דאָס האָט דער רבי גינומען אַ איידים וואָס פאַר עם פאַסט" [=הנה, הרבי לקח חתן הראוי לו], וגם המבקרים מוכרחים היו כולם להיות מודים בעל כרחם.

ולרגלי השמועה הזאת נתאספו למחר להקפות רוב אנשים, וקודם הקפות הי' קידושא רבא של הרבנית הגדולה [מרת שטערנא שרה] שליט"א בהחדר של הרב יחזקאל פייגין שי', ג"כ ברוב סדר. והוא הרמ"מ שליט"א ישב בראש, ודיבר ארבע שעות רצופות!

איך האָב אויסגיזעצט דעם טיש ב"ה זייער גוט [=סידרתי את היושבים בשולחן ב"ה טוב מאוד], רבנים מצד אחד, גבירים בע"ב מצד השני, ונתתי לכל אחד מקום הראוי לו. האחים וואלשאניק שי' האחים חפץ שי', וועקסליר – וועקסליר הוא אביו של וועקסליר הצעיר – שותק גדול כבנו, ומבקר גדול, ומשכיל גדול בעיני עצמו. ובא בפעם הראשון לשמוע באזניו את אשר ספרו לו במנין של ברלין, מרוב גדלותו של חתנא דבי נשיאה שליט"א, ונשאר עם כל החסידים עד שני' בלילה. ויצא ברוב התפעלות ואמר לי בזה"ל: "איך האָב דאָס אויף מיין לעבין ניט גיזעהן און ניט גיעהרט" [=בחי לא ראיתי ולא שמעתי כזאת], אשרי יולדתו! וכן שמעתי מפי כולם בנוסח זה.

ההקפות הי' ברוב ריקודים ברוב שמחה, בניגונים משמחות לב.

וכן למחר ביום שמח"ת באנו כולנו בערך עד עשרה מנינים בבוקר בשעה 11, ויצאנו בשעה שלישית אחר חצות לילה.

דאָס הייסט 3 פאַר— טאָג [=לפנות בוקר]. הסעודה היתה למטה בהחדרים השונים, חדר המנין, וחדר הרי"ף שי', והכל בסדר נכון ברוב שמחה גדולה, אשר אין לשער. אינני זוכר כעת אָזוי גוט פאַרבריינגען [=שהתוועדו כ"כ טוב]. צום טיש האָט מען זיך געזעצט [=לשולחן התיישבו] בערך שעה 4, און געבענטשט האָט מען [=ובירכו] בערך שעה 12 בלילה.

כל השמונה שעות לא זו הרמ"מ ממקומו ודבר כל העת דברים חמים המעוררים לתשובה ועבודה, ובכל פעם ופעם זכר את שם כ"ק שליט"א ברוב הדרת הכבוד, "איך האָב גיהערט פון דעם רבי'ן זאָל גיזונט זיין" [=שמעתי מהרבי שליט"א], "ס"דער רבי זאָל גיזונט זיין זאָגט" [=הרבי שליט"א אומר]. הנה מה טוב ומה נעים הי' לי לשמוע את כל זאת, אשרינו שזכיתי לזה.

”מדובר במוריך, דיין רבי . . נשמה בגוף”

כאן המקום להזכיר עוד הפעם ע”ד התביעה ובקשה ד”עד מתי”, שתיכף ומיד יהי הגאולה האמיתית והשלימה, ויראה כהן בציון, ואהרן בציון, שידליק המנורה בבית המקדש השלישי, ועד שיקויים היעוד “ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך”, היינו שיהי הגילוי ד”מוריך” בלי שום לבוש (פנים), כי מדובר ב”מוריך”, דיין רבי און מורה דרך בחיים, נשמה בגוף, בשבת חנוכה תשמ”ט לאחר חצות היום, ובמילא מאנט א איד אז ער זאל נתגלה ווערן!

(משיחת ש”פ מקץ ז’ דחנוכה התשמ”ט)

”ובפרט שזהו הפסק רק בזמן ולאחר מכן נתראה שוב”

ענינם של ספיחים הוא שאע”פ שכעת לא נזרע, הזריעה התבצעה זמן רב לפני כן, אעפ”כ צומח עכשיו, עד כדי כך שמספיחים אלו צומחים ספיחים נוספים, שזהו ענין של “ספיחי ספיחים”. ובספיחים שצומחים לא ניכר אם הם ספיחים או שצמחו מזריעה, וכמובא בנוגע לספיחי שביעית, שאי אפשר להכיר אם נזרעו בשביעית או שהם ספיחי שביעית, וצריך לסמוך על דברי אדם אחר.

ועד”ז בנוגע לענינו:

אע”פ שכשנוסעים הרי חסר ענין הראי’, אולם מכיון שנזכרים ומציירים לעצמם איך שהי נראה מקודם, הרי זה בדוגמת הספיחים, וזה פועל בדיוק כאילו הזריעה היתה עכשיו.

. . וכידוע הסיפור מהצמח צדק שכמה שנים לאחרי הסתלקותו של אדמו”ר הזקן, הרי בשעה שניגנו את ניגונו של אדמו”ר הזקן הי אצלו “בעל השמועה עומד כנגדו”.

. . לכן אע”פ שנוסעים, הרי לא יחסר שום דבר, מכיון שישנו ענין הספיחים, כנ”ל. ובפרט שזהו הפסק אך ורק בזמן, ולאחר מכן נתראה שוב הרי זה בודאי מוסיף תוספת חיות.

(משיחת ש”פ תצוה התשכ”ז)

”עמלו במשך שנים לזכות לראות את הרבי”

פעם סיפר כ”ק מו”ח אדמו”ר שהחסיד ר זלמן זלאטאפאלסקי השתוקק מאד לראות את כ”ק אדמו”ר מהר”ש. הוא הי חסיד של הרבי מהר”ש. הוא שוחח על כך עם כ”ק אדמו”ר

”צוריק אראפבריינגען דעם רבין”

ר אברהם, מדארף צוריק אראפבריינגען דעם רבין, אזוי איז צו שווער – סיי פאר מיר, סיי פאר אייך. און ווער האט הנאה דערפון?

(מכתי"ק לר אברהם פאריז ט' שבט התשי"א)

נ"ע, ואחרי כו"כ ענינים, ואחרי הכנות רבות שכ"ק אדמו"ר נ"ע נתן לו – אחד ההכנות הי לישון עם גארטעל – הופיע אצלו כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

זה סיפור של חסיד זקן.

צריך הי להעשות סיפור ("דארף זיך מאכן א מעשה") עם אברך שהתנהג שלא כדבעי באיזה ענין. הרבי מסר אליו וכו', דיברו איתו ולא הועיל, עד שהרבי

עצמו התגלה לו בחלום, ובמקום זה שהי אמור להשפיע גם על השני, אז גם הוא...

כשיתבונן איך שחסידים עמלו במשך שנים לזכות לראות את הרבי, והוא סוחב הרבי אליו לתוך הבוץ בו הוא נמצא...

אילו זכה – אזי הזכות לראות את הרבי היתה באופן אחר, אבל כעת הרבי הופיע אליו במטרה לשוחח איתו על ענין פחות וכו'...

(משיחת יום שמח"ת תשט"ו)

”מה עושה רבו במקום אחר?!”

העיקר שהדבר נעשה בפועל ממש, גם אם זה דבר פראי – שתיכף ומיד בא דוד המלך וכ"ק אדמו"ר מהורש"ב ובאים כל י"ד האושפיזין וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו עמהם, כי "הקיצו ורננו שוכני עפר", כדאיתא בזהר שצדיקים קמים לתחי מיד.

ועאכו"כ צדיקים שתלמידים שלהם – שלמדו בישיבות שלהם, או שמעו חסידות מהם בעצמם – הם נשמות בגופים בעלמא דין, וטוענים שצריך להיות "רבו עמו"...

אפילו כשנמצאים בגלות – פוסק הרמב"ם (בשיעורים דימים אלו) "תלמיד שגלה . . מגלין רבו עמו", וממשיך לבאר טעם הדבר, "שנאמר וחי, עשה לו כדי שיחי", וחי בעלי חכמה ומבקשי' בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין", ובמילא צועק התלמיד מכיון שנמצא בגלות . . מה עושה רבו במקום אחר? ! הוא נמצא אמנם במקום של תענוג ("א געשמאקן ארט"), ביחד עם כל נשמות האושפיזין אבל ישנו פס"ד מפורש ברמב"ם שכאשר התלמיד נמצא בגלות – תהי הסיבה לכך איזו סיבה שתהי – "מגלין רבו עמו"...

ומוסיף לצעוק ("מאכן א געוואלד"), שמבלי הבט על מעמדו ומצבו, הרי הוא אחד מ"כל ישראל" – כפי שמסיימים אמירת משנה תורה לליל הושע"ר ב"לעיני כל ישראל", ובמילא, גם הוא בכלל דין זה ש"תלמיד שגלה מגלין רבו עמו" . . כולם יחדיו טוענים ומרעישים היתכן בכלל שנמצאים עדיין בגלות, הרי כבר מזמן "כלו כל הקיצין" ! ומכיון שכן, הרי בודאי

שצריך להיות "רבו עמו", – לא באופן ד"מגלין רבו עמו", ח"ו, אלא אדרבה – עי"ז ש"הקיצו ורננו שוכני עפר", בגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ליל הושע"ר התשמ"ט)

"לא מונח עליו חותם ההסתלקות!"

...הטעם שרצוני לומר ה"הדרן" בענין השייך להסתלקות, אף שלכאורה אין קשר ושייכות בין סיום חלוקת הש"ס לענין ההסתלקות, הוא, משום שענין ההסתלקות של הרבי חודר כל מציאותו של חסיד, כל רמ"ח אבריו, ובמילא הרי זה מתבטא וניכר בכל ענינו.

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שאביו כ"ק אדמו"ר נ"ע פירש הפסוק "עקב אשר שמע אברהם בקול", שגדולתו של אברהם אבינו היתה ניכרת לא רק במוחו ולבו (שכל ורגש), אלא גם בידי וברגליו (כלי המעשה), עד להעקב שברגל, שגם בעקב שברגל הי ניכר שזהו ה"עקב" של אברהם.

ועד"ז בנדו"ד: אם ענין ההסתלקות ניכר רק בהרגש הלב או בהבנת המוח, אבל בענינים של פועל לא ניכר שינוי בין מצב ההוה (לאחרי ההסתלקות) להמצב בשנים שלפני זה, הרי זה הוכחה שענין ההסתלקות לא חדר בכל רמ"ח אבריו, ולא מונח עליו חותם ההסתלקות; ענין ההסתלקות צריך להיות חדור בכל מציאותו, ובמילא, הרי זה ניכר בכל הענינים.

(משיחת כ"ד טבת התשי"א)

"ענין שאינו מובן כלל איך יתכן דבר כזה"

ובהקדמה – שבנוגע לכללות ענין ההסתלקות, בנוגע לכל יהודי, איתא בגמרא ש"דומה לספר תורה שנשרף", ובפרט הסתלקות של צדיק (שהיא כ"שבירת הלוחות"), ובפרט צדיק שהוא גם איש כללי, ראשי אלפי ישראל – הרי בודאי שהסתלקותו הוא ענין שאינו מובן כלל איך יתכן דבר כזה!

ולכן, כדי לפעול שתהי נחמה על (ענין ההסתלקות, ובפרט) הסתלקות של נשיא בישראל, ובפרט (כפי שרוצה אדמו"ר הזקן) "לנחמם בכפליים לתושי", שע"י ההסתלקות יתוסף באופן ד"כפליים לתושי", [ע"ד דרשת חז"ל בנוגע לשבירת הלוחות שע"י ניתוסף בלוחות אחרונות באופן ד"כפליים לתושי"] – שזהו ענין קשה ביותר – צריך רבינו הזקן בעצמו להוסיף ביאור על אגרת התנחומין.

(משיחת ש"פ לך לך התשי"א)

"ולכתבו אודות געגועים..."

ולכתבו אודות געגועים וכו' העיקר בזה כבכל עניני איש הישראלי ע"פ מאמר רז"ל

במשנתם, המעשה הוא העיקר כוונתי שהנ"ל יביא להוספה בתורה ומצות בכלל ובמעשה שהוא צ"ל זהיר טפי, מלאכתו בקודש השפעתו וכנ"ל, וק"ל,

(אג"ק ח"כ עמ' רעח)

"כל אחד רוצה לראות את הרבי"

כל אחד רוצה לראות את הרבי, כ"ק מו"ח אדמו"ר, כדי שיפתור את שאלותיו, שהרי לכל אחד ואחד ישנם שאלות (גם מי שאינו יודע שיש לו שאלות), וכדי לפתור אותם צריך לראות את הרבי. והעצה לזה – ההליכה בראש השנה לבתי כנסיות לעורר את בני ישראל, נשמות בגופים, שבזה מקיים רצונו של הרבי, ועי"ז יזכה שהרבי יפתור את שאלותיו באופן של נשמה בגוף.

(משיחת ש"פ נצבים ה'שי"ח)

"אנו צריכים אותו כאן!"

במשך הדברים כאשר א' החסידים הזכיר את כ"ק אדמו"ר מהור"צ בתואר "דער רבי נ"ע" – התרעם כ"ק אדמו"ר שליט"א באומרו (בהתרגשות רבה ובכבי):

למה הנכם "משלחים" ("פארשיקט") את כ"ק מו"ח אדמו"ר ל"סיביר" ל"סאלאווקי"... לגן עדן?! – אנחנו צריכים אותו (ואולי גם הוא צריך אותנו) כאן! ...

גם אם לשם כך צריכים להוציאו מגן עדן, גן עדן התחתון, ואפילו גן עדן העליון – כדאי הדבר, כי העילוי דגן עדן (אפי' ג"ע העליון) אינו אלא הארות וגילויים, משא"כ בעולם הזה – כשאומרים לחיים על משקה און מ'פארביסט מיט גשמיות'דיקע מזונות – ישנו עצמות ומהות א"ס ב"ה...

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א – בטפחו באגרופו על השולחן): אנו צריכים את הרבי – יחד עם כל הרביים – כאן.

(משיחת ש"פ שמיני ה'תשי"ב)

"גבורה שאינכם בוכים"

בין הדברים פנה לא' מזקני החסידים ואמר לו: בנוגע לחנוכת הבית שני מצינו ש"הזקנים אשר ראו את הבית הראשון... בוכים". – אתם שהייתם אצל כ"ק אדמו"ר נ"ע ואצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, הרי זה גבורה מצדכם שאינכם בוכים... בשלמא אצל כ"ק אדמו"ר נ"ע הי' בנו יחידו ממלא מקומו אבל עכשיו?! ...!

(משיחת פורים ה'תשי"א)

”צריך להיות גם הרצוא והגעגועים”

בענין הנ”ל יש צורך להבהיר פרט נוסף:

ישנם כאלו שהולכים אמנם בהתנועה ד”שוב”, אבל בהליכתם שוכחים הם לגמרי אודות ה”שלח”... כיון שנעשים טרודים ומוטרדים בענינים הגשמיים, לא רק ראשו ורובו, אלא גם כולו (כמבואר בהקדמה לדרך חיים).

אי אפשר שיהי’ רק הענין ד”שוב” ללא ”רצוא”, אלא צריך להיות גם ה”רצוא” והגעגועים.

יש צורך ב”רצוא” ו”שוב” שניהם יחד, אלא, שהרצוא ושוב צריכים להיות במזיגה נכונה, היינו, שהרצוא לא יהי’ בתוקף ביותר, שאז עלול להתבטל מעבודתו, וכמו”כ שהשוב לא יהי’ בתוקף ביותר, ללא רצוא, בכדי שלא ישכח על שליחותו.

וכאשר הרצוא והשוב הם במזיגה נכונה, הנה לא זו בלבד שאינם סותרים זה לזה, אלא אדרבה, שהם מסייעים זה לזה,

ואז ממלאים את השליחות של הפצת המעיינות כדבעי, ופועלים ביאת ”דוד עבדו”, בקרוב ממש.

(משיחת ש”פ בראשית ה’תשי”ט)

”השמחה צריכה לחזק הגעגועים”

יתן השי”ת שיקויים ”ויעקב הלך לדרכו” – לקחת מחודש תשרי על כל השנה הן את הגעגועים והן את השמחה, אשר, אינם סותרים זה לזה, אלא אדרבה – הגעגועים צריכים לחזק את השמחה, והשמחה צריכה לחזק את הגעגועים, ושניהם צריכים להיות במזיגה נכונה.

והעיקר בזה – שיומשך במחשבה דיבור ומעשה.

(משיחת שמח”ת ה’תשי”ט)

”אפילו צמאון אין לו!”

אמנם, אע”פ שכבר עתה נפעלים כל הענינים, וסוכ”ס (כשיגיעו ל’פונדק’) יבואו לידי גילוי כו’ – הרי סו”ס בנתיים בשעת ההליכה בדרך, הכל הוא בהעלם, ונמצא שבפועל – אין בידינו שום דבר (”מען פארמאגט גארניט”). וא”כ נשאלת שוב השאלה – מצד איזה ענין תהי’ השמחה?

והעצה לזה היא – ענין הצמאון:

כאשר ישנו צמאון לגילוי אלקות – הרי צמאון זה גופא מרוה במקצת, כיון שהצמאון מרומם את האדם לאותה מדרגה שאל”י הוא צמא, וכמאמר הבעש”ט ”במקום שרצונו של

אדם שם הוא נמצא".

. . וזהו ג"כ מ"ש דוד המלך "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי גו' כן בקדש חזיתך", ופירש אדמו"ר הזקן בשם מורנו הבעש"ט נ"ע: "כן בקדש חזיתך" – "הלואי בקדש חזיתך". והיינו, שאף שנמצא במדריגה התחתונה ביותר, "בארץ צי' ועיף בלי מים" מ"מ הרי הוא מתברך "הלואי בקדש חזיתך" – "בקדש" דייקא, "קדש מילה בגרמי" שלמעלה גם מ"קדוש".

והטעם לזה – מצד גודל הצמאון (כנ"ל), שע"י הצמאון גופא יכול להתעלות למדריגה סאל"י הוא הצמאון, גם כאשר נמצא במדריגה תחתונה ביותר.

וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: ישנו ניגון מאדמו"ר הזקן עה"פ "צמאה לך נפשי", – וציוה שינגנו את ניגון זה.

..אמנם, גם כאשר נמצאים במצב שאין אפי' ענין של צמאון – אזי העצה לזה היא להתבונן בענין זה גופא – עד כמה גדול ריחוקו מהקב"ה עד שאפי' צמאון אין לו, ועי"ז לבוא לידי מרירות והתעוררות רחמים רבים על נפשו על גודל ריחוקו מהקב"ה.

וזהו תוכן הבקשה בתפלה "ברחמיך הרבים רחם עלינו כו' ותן בלבנו בינה להבין כו'" – שהרחמנות היא גדולה עד כדי כך, שהאדם עצמו אינו יודע עד כמה גדלה הרחמנות עליו, כיון שמצד גודל הירידה אינו מרגיש את גודל הרחמנות עליו, ולכן מבקשים "ברחמיך הרבים רחם עלינו", ברחמיך דייקא (רחמיו של הקב"ה), כיון שאין אנו יודעים עד כמה גדלה הרחמנות עלינו. וזהו מה שממשיכים ומבקשים "ותן בלבנו בינה להבין כו'" – שנבין את גודל הרחמנות עלינו.

וע"י המרירות והתעוררות רחמים הנ"ל – באים לידי כך שמרגישים את גודל הרחמנות, ומתעוררים בצמאון לאלקות.

וזהו תוכנו הפנימי של הניגון שחסידים ניגנו זה כמה דורות: "עסן עסט זיך . . דאוונען דאוונט זיך ניט" – מרירות והתעוררות רחמים על כך שכאשר מדובר באכילה אין צורך בהתבוננות והשתדלות כו', והענין נעשה בדרך ממילא, משא"כ כשבאים להתפלל, שהוא ענין הצמאון לאלקות – יש צורך בהכנות והתבוננות כו'.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "עסן עסט זיך"].

אמרו חז"ל "תלמיד שגלה מגלין רבו עמו". כך, שגם כאשר נמצאים במדריגה תחתונה כו', נעשים כל הענינים ע"י ההתקשרות עם רבותינו נשיאינו.

(משיחת ש"פ קדושים ה'תשי"ד)

"ענטפערט זיך ניט קיין אמן"

ולהעיר מהשינוי באמירת אמן בברכת החודש דהש"ץ – שלאחרי התיבות "לחיים ולשלום", וכן לאחרי התיבות "לששון ולשמחה", עונים מיד "אמן", משא"כ לאחרי התיבות

”פאר ברכות השחר און נאך ברכות השחר”

מספר א' מאנ"ש שיחיו:
כשנכנסתי ליחידות אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א באחת השנים הראשונות לנשיאותו, אמר לי הרבי שליט"א (תוכן): "יעדער יונגעראמן דארף טראכטן יעדער טאג פאר ברכות השחר און נאך ברכות השחר אויף דעם רבין דער שווער", ובאומר מילים אלו פרץ בבכי..

(כפר חב"ד 525)

”לישועה ולנחמה” אין עונים מיד ”אמן”, אלא הש"ץ צריך לעורר (”מינטערן”) ולהכריז ”ונאמר אמן”, ורק אז עונים אמן.

וי"ל הרמז בזה – שהברכות הראשונות, ”לחיים ולשלום לששון ולשמחה”, שאינם אלא טוב הנראה והנגלה, עונים מיד אמן, משא"כ הברכה ”לישועה ולנחמה”, כיון שבאה לאחרי צער ויגון, הרי, אף ש”מפי עליון לא תצא הרעות”, מ”מ, מעצמו, ”פון זיך אליין”, ”ענטפערט זיך ניט קיין אמן”... ויש צורך בהתעוררות מיוחדת שיהי ”ונאמר אמן”.

ועד"ז בנוגע לענין ההסתלקות: אף שיודעים אנו שההסתלקות הוא ענין של עליון אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכידוע מאמר הבעש"ט שהי יכול לעלות בסערה השמימה, אלא שרצונו הי לבוא להעילוי ד"אל עפר תשוב", ויתירה מזה, שהעילוי הוא לא רק בשבילו, אלא גם בשבילנו (דאל"כ, בודאי לא הי מסכים לכך), מכל מקום, כיון שבגילוי הרי זה ענין הפכי, ”ענטפערט זיך ניט קיין אמן”...

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) ”ונאמר אמן” – כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ יבוא ויליכנו לקראת משיח צדקנו, בקרוב ממש, במהרה בימינו אמן.

(משיחת ש"פ שלח השי"ת)

”עס איז פארפאלן”

כאשר חסיד עושה חשבון – אליבא דנפשי – במה מתבטאת השייכות וההתקשרות שלו אל הרבי, יודע הוא שאין לו שום ציור בגודל ההפלאה של הרבי, ולאידך יודע הוא היטב פחיתותו כו'.

ונוסף על עצם ריחוק הערך בין החסיד לרבי, הרי גם ההתקשרות של החסיד אל הרבי – שנותן ”מעמד”, לפעמים מציית אל הרבי ומקיים רצונו, שומע מאמר ולומדו ומבינו – אינה אלא בעינינים החיצוניים של הרבי, ועוד והוא העיקר, שההתקשרות מצידו היא התקשרות חיצונית בלבד, שלכן, ”התעיף עיניך בו ואיננו”...

ואעפ"כ צריך לידע שבכל מעמד ומצב שיהי מקושר הוא אל הרבי. ”עס איז פארפאלן”... כיון שהתקשר אל הרבי פעם אחת, נשאר הוא מקושר אל הרבי בכל המצבים שיהי בהם, ועד האמור בענין ”תרח אבי אברהם”, שזוהי התקשרות של אב ובן, ועאכו"כ בנוגע להתקשרות של רבי וחסיד, שהיא באופן נעלה יותר מאור ומאור, אב ובן, עצם והתפשטות וכו', וכוללת את כולם.

(משיחת ליל ב דחגה"פ התשי"ג)

”להתלוות ולרוץ אחרי הרבי”

ישנם השואלים: מי הוא זה שיש בכוחו להתלוות ו”לרוץ” אחר הרבי בעליותיו בעילוי אחר עילוי?!

וכפי שרואים בגשמיות – שאדם ההולך לאט יכולים להתלוות אליו ולילך עמו, אבל כשמתחיל לילך במהירות צריכים להתייגע כדי להמשיך בהליכה עמו וכשמתחיל לרוץ צריכים ליגיעה גדולה יותר, וכשמוסיף במרוצה גדולה אזי צריכים כוחות גדולים ביותר כדי לרוץ אחריו.

ודוגמתו בנמשל – בנוגע להליכה באורחותיו של הרבי: אם בחיים חיותו בעלמא דין לא היו יכולים להתלוות ו”לרוץ” אחריו – לאחרי הסתלקותו, שאינו מוגבל בהגבלות הגוף, על אחת כמה וכמה שאי אפשר להתלוות ו”לרוץ” אחריו.

והמענה לזה – ע”פ מאמר רז”ל “אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה”:

כאן למטה מספיק מעט בשביל לקבל הרבה מלמעלה, וכמבואר באגה”ת המשל מ”הילוך והעתקת הצל בארץ טפח לפי הילוך השמש ברקיע אלפים מילין”.

ומזה מובן גם בנוגע להליכה באורחותיו של הרבי – שכאשר הולך מעט בעבודתו למטה (“מקדש עצמו מעט למטה”, כולל גם “למטה” של האדם) אזי נותנים לו מלמעלה כוחות נעלים (“מקדשין אותו הרבה מלמעלה”) להתלוות אל הרבי בעליותיו למעלה, ולקבל כל ההמשכות שנמשכים מלמעלה.

(משיחת ט’ טבת התשי”א)

”לצייר לעצמו ציור פני הרב”

ועד”ז בנוגע לחסידים (“בא אונדז חסידים”) – שהתחלת ועיקר כל הענינים היא ההכנה לשמה בב’ הענינים האמורים: “אפזאגן זיך פון גשמיות און איבערגעבן זיך מקיים זיין דעם רבינס רצון וואס דאס איז דער רצון פון עצמות א”ס ב”ה”.

חסידים צריכים לזכור תמיד, בכל ענין וענין, אודות החיים הרוחניים שלהם והקשר שלהם עם רוחניות – שזהו הרבי.

חסיד צריך לומר את הקאפיטל תהלים של הרבי, לצייר לעצמו ציור פניו, וללמוד מתורתו (“לערנען זיינעם א ווארט”) – מאמר חסידות, שיחה או סיפור.

(משיחת כ”ף מנחם אב השי”ת)

”לכל הפחות להסתכל על הסטענדער שעליו התפלל הרבי”

ועוד וגם זה עיקר שלימוד מכתבו של הרבי (ועד”ז כל עניני תורתו) צ”ל באופן ד”כל האומר שמועה מפי אומרה יהא רואה בעל השמועה כאילו הוא עומד כנגדו”.

ומזה מובן גם בנדוד – שכאשר לומדים מאמר, שיחה, רשימה או מכתב מהרבי, צריכים להתבונן ולהזכר בהציור של הרבי [כולל גם אלה שלא ראוהו שיציירו לעצמם את הרבי באמצעות תמונה] כמו שעומד כנגדו!

– פעם שאל אדמו"ר הזקן את בנו אדמו"ר האמצעי באיזה התבוננות התפלל בר"ה, והשיב, שהתפלל בהתבוננות ד"וכל קומה לפניך תשתחוה". ואתה, שאל אדמו"ר האמצעי את רבינו הזקן, באיזה התבוננות התפללת, והשיב, אני התפללתי עם ה"סטענדער" – אנו לא שייכים לענינים כאלה, אבל, יכולים אנו לכל הפחות להסתכל על ה"סטענדער" שעליו התפלל הרבי! ...

(משיחת יום ב דחגה"ש השי"ח)

"הרבי אינו מבודד וחסידים אינם מבודדים"

ישנם כאלה שאף פעם לא היו אצל הרבי. ישנם גם כאלה שבפועל ממש ראו את הרבי, ולא רק פעם אחת אלא פעמים רבות, אבל לא נפעל אצלם דבר, כך, שלאמיתו של דבר לא היו אצל הרבי אף פעם, "זיי האבן ניט דערהערט", ורק נדמה להם שראו את הרבי. וכיון שכן, יכולים לחשוב שעכשיו כבר אבוד.

על זה באה ההוראה מפסח שני – שגם אלה שלא הקריבו פסח ראשון, ואפילו אם הסיבה לכך היא באשמתם ("לכם"), יכולים לתקן את העבר ע"י הקרבת פסח שני, ועד"ו בנדוד"ד, שגם אלה שעד עתה לא היתה אצלם הכרה והרגשה כו' יכולים מכאן ולהבא להכיר ולהרגיש ("דערהערן"), ועי"ז לתקן את העבר.

וטעם הדבר – כאמור – שהרבי אינו מבודד וחסידים אינם מבודדים, ומצד הכח של הרבי שנמצא אצל החסידים, יכולים גם עתה להכיר ולהרגיש, ואפילו אם עד עתה לא הכירו והרגישו.

ומהעצות לזה – ציור פניו של הרבי:

כל מי שהי אצל הרבי ביחידות – יצייר לעצמו את פני הרבי כפי שנכנס אליו ביחידות, ואלה שלא ראו את הרבי יציירו לעצמם את פני הרבי באמצעות תמונה.

ציור פני הרבי הוא ע"ד ובדוגמת ראיית פניו, שיש בזה עליו לגבי לימוד תורתו, בדוגמת מעלת הראי לגבי שמיעה.

וההתבוננות בציור פני הרבי תעורר אותם לבוא להכרה והרגשה ("דערהערן"), גם אם עד עתה לא היתה אצלם הכרה והרגשה.

(משיחת מוצאי פסח שני השי"ח)

"שההתקשרות והביטול יהיו של נער"

כי נער ישראל ואוהבהו. על ידי נער ישראל – העבודה של קבלת עול, ואוהבהו – ממשיכים

אהבה עצמית בנאהב, דהיינו הקשר של עצם עם עצם שנעשה כולא חד.

ובפרט כשהמדובר בהתקשרות של חסידים עם רבי, שהיא התקשרות הגדולה ביותר, ועל ידי כי נער ישראל – שההתקשרות והביטול יהיו של נער, ביטול של מקבל אמיתי ועבד נאמן, בנוגע לענינים של פועל על כל פנים, על ידי זה יהי ואוהבהו, שיתקשרו עם ה"עצם" של הרבי, שזהו העצם של אלקות, ויהי אורייתא וקוב"ה כולא חד.

(משיחת שמח"ת תשט"ז)

■ "שלא ישאר בנפשו כח או ענין שאינו מקושר"

ההתקשרות לנשיאינו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל השמחה, צריכה להיות בכל כוחות הנפש, שלא ישאר בנפשו כח או ענין שאינו מקושר.

התקשרות כח המחשבה. הוא ע"י מחשבה בדברי הרב. כח הדיבור – ע"י הלימוד בדבור את תורת הרב. כח המעשה – ע"י עשיית הענינים שרצה והנהיג כ"ק מו"ח אדמו"ר.

נוסף על זה, הנה כל הנ"ל צריכים לעשות בהרגש הלב (מדות) ובהבנה והשגה (מוחין) וברצון ותענוג. שע"ז הוא מקשר את כל כוחות נפשו.

(לקו"ש ח"ד עמ 1352)

■ "א ספעשל התקשרות"

ובימינו אלה כשנמצאים בחושך כפול ומכופל דגלות האחרון, מודגש ביותר הצורך וההכרח בהתקשרות מיוחדת ("א ספעשל התקשרות") אל הרבי, "צדיק יסוד עולם", שזוהי הנתינת כח להיות קשורים תמיד למעלה, מבלי להתפעל משינויי הזמן או המעמד ומצב, שבת או יום חול, יום או לילה, חשכת הגלות וכו'.

...מי שמקושר למעלה ע"י "צדיק יסוד עולם", הרי הוא מקושר למעלה (לא רק בעת התפילה ולימוד התורה, ולא רק בחב"ד שבנפשו, אלא) גם עם העקב שברגל – כפתגם כ"ק אדמו"ר נ"ע בפירוש "עקב אשר שמע" (שנאמר באברהם אבינו): "די פיאטע האט דערהערט", ובמילא, אצל חסיד גם ה"עקב" הוא באופן אחר ("א חסידישע פיאטע").

(משיחת כ"ד אייר התשי"א)

■ "שניכר שזוה חסיד אמיתי"

בפרט נשיאי חב"ד שהשפעתם היא באופן דיתפרנסון מיני, וכמו כן ניכרת השפעה זו על החסידים עד לאכילה ושתי שלהם, שניכר שזוה חסיד אמיתי דנשיאי חב"ד המתנהג באופן הדולך בדרכיו, לא רק בנוגע להעבודה בג קוין דתורה עבודה וגמ"ח אלא גם בעניני רשות שלו.

(ס. תוכן קצר – משיחות תשמ"ט ע 85)

”נושאי ארונו של יוסף”

כשמדובר אודות “ארונו של יוסף” – ההוראות והציוויים של כ”ק מו”ח אדמו”ר, יוסף שבדורנו – צריכים לעסוק בנושאת ארונו של יוסף בכל התוקף (”ניט אפשטעלן זיך פאר קיין זאך”), וגם כאשר לפעמים נדמה שמצד עניני קדושה, קיום השו”ע, וכיו”ב, צריכים להתנהג באופן אחר, אין זה נוגע לנו, וצריכים אנו להתעסק בנושאת ארונו של יוסף.

וולהעיר שיתכן שחשבון שלו שצריכים להתנהג באופן אחר הוא חשבון מרומה שזהו”ע של “הונאה” בעבודת ה’ – שזהו א’ הפירושים בענין “יונתי תמתי” מלשון הונאה – שנדמה לו שענין זה הוא מצד הקדושה אף שאין זה כפי האמת כו’]

בשביל נשיאת ארונו של יוסף צריכים לפעמים לבוא באיחור ל”מאמר חסידות” או ל”קדושה פאראד”, ואעפ”כ לא צ”ל נפילת רוח מזה (”עס דארף ניט הארן”), כיון שעוסקים במילוי שליחותו ופקודתו הק’.

אבל האמת היא, שכאשר מקיימים את רצונו ושליחותו של הרבי לא מפסידים מאומה – כשם שבשביל “נושאי ארונו של יוסף” ניתן ציווי מיוחד דפסח שני.

(משיחת מוצאי פסח שני השי”ח)

”אמנם התנאי לזה הוא – שיהיה זרעו”

ע”פ כל הנ”ל מובן גודל האחריות המוטלת עלינו – דכיון שהענין ד”הוא בחיים” תלוי בכך ש”זרעו בחיים”, מוטלת אחריות גדולה על “זרעו” – שיהי “זרעו”, וש”זרעו” יהיו בחיים, שדוקא עי”ז “אף הוא בחיים”.

והאחריות זו מוטלת על החסידים שלו, על המקושרים אליו, ועל כך השייכים אליו, ואפילו על אלה שרק שמעו שישנו הרבי מליובאוויטש, שאמר והדפיס מאמרים ושיחות, ופירסם את מאמר אדמו”ר הזקן ש”ואהבת לרעך כמוך” הוא כלי ל”ואהבת את ה אלקיך”, ותבע מכולם להשתדל באהבת ישראל, לעשות טובה ליהודי בגשמיות וברוחניות – גם הם בכלל “זרעו”, ועל כולם מוטלת האחריות לפעול שיהי “הוא בחיים”, עי”ז ש”זרעו בחיים”, היינו, שיפעלו בעצמם (ומצד אהבת ישראל – גם בזולתם) את כל הענינים שדרש ותבע כו’.

וזהו ענינה של “אגודת חב”ד” – כמדובר בקיצור בהתוועדות דיו”ד שבט – שבזה נכללים כל הסוגים הנ”ל, ומהם תובעים להפיץ את תורת החסידות ודרכי החסידות, ולקרב את כל בני”ל לחסידות.

גם כאשר בעיר שלימה נמצא חסיד אחד בלבד – תובעים ממנו לפעול שתהי זו עיר חסידית (“א חסידישע שטאט”).

...אמנם יכול מישהו לטעון: כיצד יש בכוחו ללכוד ולכבוש עיר שלימה, ובפרט מקום הפכי כו’?!

והמענה לזה – שצדיקים לידע ש"צדיקים דומים לבוראם", וכשם שבנוגע להקב"ה אמרו חז"ל שאינו מבקש לפי כחו אלא לפי כחו של כאו"א, כך גם צדיקים אינם מבקשים אלא לפי כחו של כאו"א. וכיון שהרבי תובע זאת ממנו – הרי זה הוראה ברורה שהדבר הוא בכחו, שאם לא כן לא הי הרבי תובע זאת.

ועוד זאת – שהתביעה של הרבי כשלעצמה מהוה נתינת כח:

...ונקודת הענין – שכיון שהרבי תובע זאת ממנו, אזי אינו הולך בכחו הוא אלא בכחו של הרבי, ובמילא, גם אם אינו אלא יחידי בכל העיר, אינו מתבטל לגבי העיר – כדין "בריי", שבריי שלימה, אפי' באלף (ולאו דוקא אלף, אלא גם ריבוי היותר גדול) לא בטיל, והיינו, שאף שידע איניש בנפשי שאינו שלם, מ"מ, כיון שכאשר הרבי תובע ממנו הולך הוא בכחו של הרבי, והרבי הוא בודאי שלם, נמצא, שעם היותו בריי קטנה, יש לו את השלימות של המשלח (הרבי), וברי שלימה אינה בטילה.

...אמנם התנאי לזה הוא – שיהי "זרעו".

ומשום זה משתדלים תמיד למצוא משולחים שודר"ים מלמדים כו' – מ"אנשי שלומינו" ("אייגענע מענטשען") דוקא. . היינו, שאין להם דיעות והנחות משלהם, שהם במצב כזה שעכ"פ אין בעלות אחרת עליהם – כפי שהי' כ"ק מו"ח אדמו"ר אומר: "א נאוואדנע בהמה", כלומר, בהמה שאין עלי בעלים – ובמילא, נקל יותר להכניסם לרשותו של הרבי; ועאכו"כ – אלה שנמצאים כבר ברשותו של הרבי.

(משיחת ש"פ בשלח התשי"ב)

"אן ענין אין וועלכן דער בעל ההילולא האט זיך געקאכט"

אין דעם ענין פון "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", קומט נאך צו אן ענין מיוחד – ווען מ'טוט אן ענין אין וועלכן דער בעל ההילולא האט געלעבט און האט זיך געקאכט במיוחד – ווי מ'זעט בפועל אז ווען א מענטש קאכט זיך במיוחד אין א געוויסע זאך, פאדערט דאס ארויס ביי אים אן ענין של חיים ביתר שאת וביתר עז.

בא דעם בעל ההילולא איז געווען דער ענין פון חיים (ער האט זיך געקאכט און געלעבט) אין אלע ענינים דורך וועלכע עס ווערט דעם "ואתם הדבקים בה אלקיכם חיים כולכם היום" – אבער אין דערויף גופא איז דא דער ענין פון "מחי חיים", און חיי החיים וכו', מיט אלע פרטים שבדבר.

וכמדובר אין דעם פריערדיקן התוועדות וועגען די ענינים וועלכע דער בעל ההילולא האט זיך געקאכט במיוחד –

וואס בכללות זיינען דאס די עשרה מבצעים הכלליים, וואס אין זיי האט ער זיך געקאכט במיוחד, ובפרט אין די ערשטע פון זיי – "מבצע אהבת ישראל", און "מבצע חינוך".

(משיחת מוצאי ש"פ בשלח תשל"ט)

”האומנם ביינקט זיך אייד ניט”

ת”ח ת”ח על הידיעות אודות ההתוועדות דיט”כ ובטח התוועדו גם בנר ה ויכתוב גם עד”ז ונא ונא להשתדל הואוכל חבורתו תי בכבוש של החוצה, ואם חסר לפי שעה די מוט ע”ז יתבוננו אז דאס האלט אפ די גאולה, תחה”מ און צו זעהן זיך מיטן רבין דעם שווער מיטן רבין זיין פאטער וכו וכו האומנם ביינקט זיך אייד ניט? והיש השתדלות שתקשה בעיניהם ובלבד שיגיעו לזה? און דאס איז דאך דברים כפשוטם, ניט על דרך הצחות.

(אג”ק ח”ד עמ קכ)

”על עצמי לא איכפת לי”

ועד”ז אצל כ”ק מו”ח אדמו”ר – כידוע מה שאמר בזמן החתונה בשנת תרפ”ט: אני הנני ”משפך”, שעל ידו שופכים ומשפיעים כו’, וכאשר נשפכת טיפה אחת החוצה, מאשימים את ה”משפך”. אלא שעל עצמי לא איכפת לי. אפי’ אם יזמינו את כולם לחתונה, ואותי לא – גם לא איכפת לי. אבל מקוה הנני שחסידים וועלן מיר ניט פארלאזן...

ומזה מובן גודל האחריות שמוטלת עלינו – שהרי כאשר חסידים מתנהגים שלא כדבעי ח”ו, הרי זה נוגע גם ל”המשפך”, שנחשב כמו שנשפך החוצה.

ואכן בגלל שלא ציינתו אל הרבי כדבעי ולא היינו מקושרים אליו כדבעי, הנה באשמתנו אירע מה שאירע בשנת תש”י...

(כ”ק אדמו”ר שליט”א בכה מאוד. ואח”כ סיים:)

ואעפ”כ ”מפיו אנו חיים גם עתה” – מההשפעות שהרבי משפיע לנו,

וכיון שכל הקשור להשפעת הגשמיות רוצים אנו ומקבלים ולוקחים את ההשפעות, צריכים לדעת שההשפעה היא על תנאי – בשביל רוחניות, שהו”ע ההתקשרות, ובמילא כשלוקחים את ההשפעה אזי מתחייבים בקיום התנאי דהתקשרות, והרי ענין ההתקשרות הוא לא רק ע”י שמירת התקנות, כמו אמירת שיעור תהלים וכו’, אלא גם לימוד תורת החסידות שלו, שע”ז נמשכים גם ההשפעות בגשמיות באופן ש”מלאכתן מתברכת”.

(משיחת ש”פ וישב התשי”ד)

”לקבל על עצמו איזה ענין שע”י תתחזק התקשרותו”

ובנוגע לפועל – שהרי אצל כ”ק מו”ח אדמו”ר הי’ העיקר העבודה בפועל – הצעתי שכאור”א יקבל על עצמו ב’ דברים:

ענין הא’ – בנוגע לעצמו, לקבל על עצמו איזה ענין שעל ידו תתחזק התקשרותו לכ”ק מו”ח אדמו”ר.

וענין הב’ – בהנוגע לזולת, לקבל על עצמו לפעול לכל הפחות על יהודי אחד, יהי’ מי

שיהי', בחור או אברך, לקרבו לכ"ק מו"ח אדמו"ר ולדרכי החסידות, להיות מעמיק בדא"ח ועוסק בעבודת התפילה.

ולהעיר, שענין זה הוא לא רק בנוגע לזולת שנמצא במקום רחוק (גם ובעיקר ברוחניות), אלא גם בקירוב מקום, בין כותלי הישיבה גופא, שייך וצ"ל ההתעסקות עם הזולת, לעזור ולסייע איש לרעהו.

(משיחת ליל ב אייר השי"ת)

הוספה:

חסידות בנויה על "דוקא"

ר' משה מאדיעווסקי (רבה של האראל) אומר שחסידות בנויה על "דוקא", דוקא כך ולא אחרת.

א) יכול היה השי"ת לברוא עולם רוחני, ולא עולם גשמי כזה, אלא השי"ת ברא דוקא עולם גשמי.

ב) יכול היה השי"ת לתת את התורה והמצוות למלאכים, אלא השי"ת נתן את התורה והמצוות לאנשים דוקא.

ג) יכול היה השי"ת להעלות את כל בני ישראל לרקיע ולתת להם שם את התורה והמצוות, אלא השי"ת נתן דוקא את התורה והמצוות בעולם גשמי.

ד) יכול היה השי"ת לעשות, שלאדם לא יהיה יצר הרע, וביחוד ליהודי, אלא השי"ת עשה את האדם דוקא שיהיה לו יצר הרע (ואני רוצה לגלות לכם סוד, שהגמרא אומרת: כל הגדול מחבירו יצרו גדול).

ה) יכול היה השי"ת לעשות שכולם יאהבו יהודים, אלא השי"ת עשה דוקא שכל העמים ישנאו יהודים (ההר עליו נתן השי"ת את התורה נקרא "סיני" ואומרת הגמרא: סיני – שנאה, מפני שלבני ישראל יש תורה יפה, נקיה וחכמה כזו לכן שונאים אותם).

ו) יכול היה השי"ת לעשות שכל בני ישראל יהיו חסידים, אלא השי"ת עשה דוקא שבתחילה היו מתנגדים, ולאחר מכן נהיו טובים מביניהם – חסידים.

ז) יכול היה השי"ת לעשות שלכל החסידים יהיו ראשים טובים ולבבות טובים, אלא השי"ת עשה דוקא שלחסידים יהיו ראשים רגילים ומדות רגילות ביותר.

ח) יכול היה השי"ת לעשות שלחסידים יהיו ילדים חרדים חסידיים, אלא השי"ת עשה דוקא שבראשי הילדים החסידיים רדומה ערבוביא, הם אינם יודעים בעצמם מה שהם רוצים.

כך ישנם הרבה דוקא, דוקא כך ולא אחרת.

כל הדבר מבוסס רק על דוקא:

ברא דוקא עולם גשמי,

נתן דוקא תורה ומצוות לבני אדם ולא למלאכים,
נתן דוקא תורה ומצוות על הארץ,
עשה דוקא שלאדם יהיה יצר הרע,
עשה דוקא שישנאו את בני ישראל,
עשה דוקא שיוולדו מתנגדים בתחילה,
עשה דוקא שיהיו בתחילה בעלי ראשים פשוטים וכו',
עשה דוקא שהילדים לא יהיו יציבים בתחילה ולאחר מכן יעמידו עצמם בדרך בריאה.

כל ה"דוקא" האלה, ונוסף עליהם עוד אלפי "דוקא", תלויים ב"דוקא" אחד, שיצרו דוקא את האמת, אז יוכל ילד חסידי, גם בעל ראש פשוט, שנולד מתנגד, ויהודי שכולם שונאים אותו, בעל יצר הרע, על הארץ, לא למלאך ובעולם הגשמי, לעבד את ראשו הפשוט, ולהטיב מדותיו הגסות, ואז יהפך ממתנגד לחסיד, וכל העמים יודו שמוכרחים לאהוב יהודים, וגם היצר הרע יהפך ליצר טוב, והעולם הגשמי יתחיל להאיר בבהירות כמו הרקיע, אז יבינו המלאכים שהנשמות נעלות יותר.

(תרגום חפשי מאגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, ח"א עמ' תמח—תנ)

” . . ולהוסיף שהידיעה
שתיכף ומיד נכנס כ”ק מו”ח
אדמו”ר נשיא דורנו (כיון
ש”הקיצו ורננו שוכני עפ”י)
ומביט על כאו”א מהחסידים
והמקושרים לבחון מעמדו
ומצבו כו’, מעוררת ופועלת
לסיים ולהשלים (גם מלשון
שלימות) את כל מעשינו
ועבודתינו”
(ש”פ וארא ה’תשנ”ב)

עס וועט דעקוד ציין והנעץ ורננו אפני ערב זהוה בתפא,
און בעב רבי וועט אונז אכויס יכען פון גלות

אמונה ובטחון

שער רביעי

פענוח הכת"ק:

עס וועט בקרוב זיין והקיצו ורננו שוכני עפר והוא בתוכם,
און דער רבי וועט אונז ארויספירען פון גלות

דבר המלך

נצחיות נשיא ישראל

משיחת ש"פ ויקרא, ה' ניסן, ה'תשמ"ז

ה. ע"פ האמור לעיל (שקרבות הנשיאים הם ענין נצחי הנמשך בכאו"א בכל הדורות) מובן, שמהענינים המיוחדים של חודש ניסן הוא — ההדגשה בענין (א) הנצחיות של נשיאי ישראל³⁶, כי כל נשיא בדורו כנשיא הראשון בדורו³⁷, (ב) ההתקשרות וכו' של כאו"א מישראל (בכל דור ודור) לנשיאי ישראל הנמשכת מההתקשרות וכו' — שהייתה בזמן חנוכת המשכן — התקשרות וכו' נצחית.

וי"ל אשר השייכות (דהנצחיות) דנשיאי ישראל לחודש ניסן מודגשת ביותר בנוגע לנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר:

ב' ניסן הוא יום ההילולא של הנשיא כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ויום התחלת הנשיאות של (בנו ממלא מקומו³⁸) כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו³⁹.

את מצוות ה' גו" (עקב י, יב ואילך).
37) להעיר מקהלת יעקב (לבעהמ"ס מלוא הרועים)

מערכת רבי שנשיא ר"ת ניצוצו של יעקב אבינו.
38) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז: המלכות ירושה כו' ולא המלכות בלבד אלא כל השררות. . ירושה לבנו ולבן בנו עד עולם (ובספרי שופטים יז, כ: כל פרנסי ישראל).

ולהעיר שכ"ק מו"ח אדמו"ר ה' בן יחיד והנשיאות עברה אליו בדרך ממילא, ובן מלך אין צריך משיחה, כי משיחת אביו היא משיחתו (ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"א ה"א. הל' מלכים שם ה"ב. צפע"נ (המלוקט) להל' כלי המקדש שם).

39) ולהעיר שסיום ימים אלו הוא י"ג ניסן — יום ההילולא דאדמו"ר הצ"צ, ואולי י"ל — גם יום

36) וראה משנה ר"ה בתחלתה, שבאחד בניסן הוא ראש השנה למלכים — למלכי ישראל (שם ג, א).

ולהעיר שלימוד זה (ע"ד נצחיות הנשיא בעבודתו במשכן ופעולתו על ישראל בכל הדורות) מבואר גם בלקו"ת פרשתנו ("חסדי'ישע פרשה" של השבוע דיום אמירת שיחה זו) — ד"ה ויקרא אל משה: "התורה היא נצחית ושייך בחינות אלו (ד"ויקרא אל משה" באהל מועד שבמשכן) גם עכשיו" מצד "אתפשטותא דמשה שבכל אדם" (ראה תקו"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א). אגה"ק בסוף הביאור לסי' זך), ואתפשטותא דמשה שבכאו"א פועל עליו "ליראה את ה' אלקיך" (עד שלגבי בחי' זו "יראה מילתא זוטרתא היא" — ברכות לג, ב (בע"י). תניא רפמ"ב), "ללכת בכל דרכיו ולאבהב אותו ולעבוד את ה' אלו לשמור

ובשניהם מצינו ענין הנצחיות (גם) בגשמיות העולם, והתקשרות דכאו"א מהם הנצחית לכל ישראל⁴⁰ (וכן — דכל ישראל אליהם):

ידועים דברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לפני הסתלקותו⁴¹ — "איך גיי אין הימל, די כתבים לאַז איך אייך" (אנכי עולה השמימה, ואת הכתבים (כתבי החסידות) הנני משאיר לכם).

פירוש הדברים⁴²: "צדיקים דומין לבוראם"⁴³, וכשם שהקב"ה "נתן (הכניס) את עצמו" בתורתו, כמחז"ל⁴⁴ "אנא נפשי כתבית יהבית", עד"ז בצדיקים, ש"נותנים" (ומכניסים) את עצמם בדברי תורתם.

וזוהי הכוונה בדברי אדמו"ר נ"ע "איך גיי אין הימל די כתבים לאַז איך אייך" — שע"י (לימוד) כתביו (תורתו) שהלימוד מביא לידי מעשה בפועל ועד להפצתם חוצה, מתקשרים וכו' עמו בעצמו (מכיון שהכניס את עצמו בכתביו), עצמו — כפי שנמצא במצב של עלי' השמימה.

ומכיון שה"כתבים" נמצאים למטה בגשמיות העולם — הרי על ידם נמצא אדמו"ר נ"ע בגשמיות העולם, היינו, שזוהי התקשרות נצחית בגשמיות בין הנשיא אדמו"ר נ"ע וכל ישראל.

וכן הוא בנוגע לבנו ממלא מקומו⁴⁵, נשיא דורנו — שע"י כתביו, ספריו ונכסיו וגם הגשמיים (כדלקמן) — מתקשרים עמו בעצמו ובגשמיות⁴⁶.

ו. ויש לומר שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הדגיש זאת תיכף במאמרו (תורתו) הראשון⁴⁷ (בתור נשיא⁴⁸) — שמזה מובן שזוהי התחלה ועיקר ויסוד בנשיאותו — ד"ה ראשית גוים

התחלת הנשיאות של ממלא מקומו אדמו"ר מהר"ש (ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 409. וש"נ).

40 כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לאביו אדמו"ר נ"ע (אגרות קודש שלו ח"א ע' קמא) — שרועי ישראל "הנה לא זה בלבד שלא יפרדו מעל צאן מרעיתם, הנה עוד זאת מתרפסים להדום כסא מרום, להתיצב לפני הוד אל רם ונשא, להגן על עם ישורון" (נוסף על המבואר באגה"ק סי' זך וביאורו). ולהעיר ממחז"ל בנוגע למשה: מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש (סוטה יג, סע"ב).

41 הועתק במכתב זקני אנ"ש — נדפס באגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' קיג.

42 ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 24 ואילך. ועוד.

43 ב"ר פס"ז, ח. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

44 שבת קה, א (כגירסת הע"י). לקו"ת שלח מח,

(* נדפס בסה"מ פר"ת ע' רצו ואילך. *) כן נרשם בראש המאמר — בכת"י לא נודע לימי.

סע"ד.

45 בנו יחידו — שירש הכל (ראה לעיל הערה 38), ויורש ה"ה המוריש עצמו (ולא רק במקום המוריש) — ראה ב"ב קנט, א. שו"ת צפע"נ דווינסק ח"א סק"י. ח. ווארשא ח"ב סק"י. ח. מילואים יג, א. מהד"ת יט, א. ובלשון הכתוב — "תחת אבותיך יהיו בניך" (תהלים מה, יז. ב"ב שם).

46 נוסף על זה שע"י "זרעו בחיים", "אף הוא בחיים" (תענית ה, ב).

47 שהוא (מיוסד על) מאמר האחרון של אביו אדמו"ר נ"ע (פורים בסעודה, פר"ת*), בהוספות רבות וכו' ובשינויי לשונות בכ"מ. — ולהעיר ממארו"ל (מדרש תהלים בתחלתו): ממקום שחתם זה פתח זה. ובארוכה — ב"ר פ"ק, יב. וש"נ.

48 שנאמר בש"ק פ' צו אחר מנחה*, יום האחרון

עמלק ואחריתו גו'⁴⁹:

בהמאמר שם מבאר, דעניני קדושה קיימים ב"קיום עצמי (ונצחי)", כמו "המצות"⁵⁰ שנתלכשו בענינים גשמיים קלף הגשמי וצמר הציצית וכהאי גוונא וכל מה שברצונו ית' כלים ראויים להארת האור העליון ה"ה קיימים בבחי' קיום עצמי", וממשך "וי"ל שזהו"ע קדושה לא זזה ממקומה"⁵¹, ותשמישי קדושה⁵² בקדושתן הם עומדים כו".

כלומר: מכיון שכל עניני קדושה נמשכים ממקור הקדושה — הקב"ה בעצמו, לכן, כשם שהוא ית' קיים בקיום עצמי (ונצחי)⁵³ (שהרי מציאותו מעצמותו כו'), כמו"כ קדושתו ואורו (שהוא דבוק בהמאור ומעיין המאור) — קיים בקיום עצמי ונצחי.

ובהמשך לזה כותב שם:

ומקום התורה והעבודה של צדיק בקדושתו הוא גם לאחר עלותו מחיי הגופות לחיים האמיתיים והארת אור עבודתו נשאר במקומו, די"ל שהמקום שבו למד ועסק בתורה וכל כליו שהשתמש בהם לצרכי העבודה קדושתו עליהם מחלקי בירוורו בעולם.

ומביא על זה (ביאור —) סיפור מאביו⁵⁴ "וראיתי פעם כי כ"ק אמרו" הרה"ק הכ"מ נכנס לחדר אביו כ"ק אאזמו"ר וצוקללה"ה זי"ע והיו עוד סדרי החדר כמו שהיו בחייו (זה הי' בערך בשנת מ"ה או מ"ו) ונכנס לבוש בחגורה ועמד אצל השולחן למול כסא שבתו, ושפתיו נעות כמדבר, ובכה הרבה".

והביאור בזה מובן ביותר ע"פ המדובר ומבואר בהמאמר שם — שענין האמור (ע"ד נצחיות מקום עבודתו כו' של הצדיק) בא בהמשך להמבואר שם "בענין הכלים שע"י דבקותם והתאחדות האור בהם הרי גם הם בבחי' קיום עצמי" (כמו האור⁵⁵), שמזה מובן, שהקיום הנצחי של קדושת המקום הגשמי וכל כליו שהשתמש בהם (הצדיק) — ל"צרכי העבודה" — הרי "גם לאחר עלותו מחיי הגופות" הוא ע"ד ובדוגמת הקיום העצמי (ונצחי) של הכלים

של השבעה אחרי אביו אדנ"ע.

(49) נדפס בסה"מ תר"פתרפ"א בתחלתו.

(50) סה"מ שם ע' יוד.

(51) ראה ע"ח שער ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א.

אגה"ק ביאור לסי' זך (קמז, א).

(52) ראה מגילה כו, ב. רמב"ם הלי' ס"ת פ"י ה"ד.

וראה תו"א צ, סע"ב. שערי אורה ד"ה יביאו לבוש

מלכות פ"ה ואילך ופע"ז ובקיצורים לשם. וראה

לקו"ש ח"י"ב ע' 135. וש"נ.

(53) התואר "נצחי" כאן הוא שם המושאל — כי

לשון "נצחיות" אינו נופל כ"א בבחי' וגדר זמן,

שיומשך זמן בלי סוף, אבל מה שאינו בבחי' וגדר

הזמן לא שייך בו המשך הזמן כו' (לקו"ת שבת שובה

סו, ג).

(54) במ"א (ראה ספר השיחות תש"ד ע' 6 ואילך.

ועוד) סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בפרטיות יותר,

שבהיותו ילד קטן הי' רגיל להכנס לחדר היחידות

של כ"ק אדמו"ר מהר"ש. ופעם אחת ראה שהדלת

נפתחת, ונפל עליו פחד והסתיר עצמו, וראה שאביו

נכנס כו' — כההמשך שנעתק בהמאמר.

(55) היינו לא רק הדביקות וקיום שבכלים מצ"ע

(דאיהו וגרמוהי חד (תקו"ז בהקדמה — ד, ב), שהוא

לא כמו האחדות דאיהו וחיוהי חד — ראה המשך

מים רבים תרל"ו פל"ב. המשך וככה תרל"ז פק"ז.

המשך תרס"ו ע' קצ. ובכ"מ, כ"א גם בחי' קיום עצמי

של האור.

דעשר ספירות (מצד ביטולם והתאחדותם עם האור).

וי"ל יתירה מזו — שזהו (לא רק בדוגמת, אלא) אותו הענין ממש, היינו שהקיום הנצחי ש"במקום התורה והעבודה של צדיק כו' וכל כליו שהשתמש כו'" הוא באותה הדרגה של קיום נצחי דכלים של עשר ספירות (דעולם האצילות). וי"ל שזה מובן גם ממש"כ בתניא⁵⁶ בביאור מחז"ל⁵⁷ "האבות הן הן המרכבה", שבכל עניניהם היו מרכבה דאצילות, שעד"ז בצדיקים ונשיאים שהם דוגמתם.

ז. המורם מכל הנ"ל — שחיי הצדיק הם נצחיים⁵⁸, ולא רק ברוחניות הענינים אלא גם — בנוגע למקום הגשמי וכליו הגשמיים (שולחנו וכסאו כו') — וכדיוק הלשון "קדושה לא זזה ממקומה"⁵⁹, המקום הגשמי ב"חדר אביו" (נוסף על המקום הרוחני — מעלה ומדריגה⁶⁰) — כי קדושתו של הצדיק חודרת בכל עניניו (גם במקום ובכלים שהשתמש בהם לצרכי העבודה⁶¹); וכדברי המאמר "המקום שבו למד ועסק בתורה וכל כליו שהשתמש בהם לצרכי העבודה קדושתו עליהם".

ויתירה מזו: קדושת המקום והכלים כו' של הצדיק (גם לאחר הסתלקותו) היא באותו האופן כהזמן שהצדיק השתמש בהם בפועל, נשמה בגוף; וכמובן מהסיפור הנ"ל — ש"נכנס לחדר אביו. והיו עוד סדרי החדר כמו שהיו בחייו כו' ונכנס לבוש בחגורה ועמד אצל השולחן למול כסא שבתו, ושפתיו נעות כמדבר, ובכה הרבה" — היינו "כמו שהי' בחייו" כשהי' נכנס ליחידות [שי"ל שענינה — התאחדות של ה"יחידה" של הנכנס ליחידות ושל ה"יחידה" של הרבין] — בחיים חיותו של אדמו"ר מהר"ש!

וע"פ פתגם אדמו"ר נ"ע הנ"ל "איך גיי אין הימל, די כתבים לאַז איך אייך" — מובן, שע"י ההתקשרות לנשיא הדור — ע"י ה"התקשרות" עם כתביו, ספריו וכו', שבהם הכניס את עצמו כנ"ל — נמשך מהקיום העצמי והנצחי של קדושת הצדיק והנשיא, לכל ההולכים "בדרך"⁶² ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד"⁶³.

ובפרט ע"י לימוד הכתבים והספרים, והבאת הלימוד במעשה בפועל, הן בעצמו והן — ע"י הפצת המענינות (דהכתבים והספרים) חוצה.

כמו השולחן ועמוד (שטענדער) של הצדיק שממנו עשו הארון שבו נגנו הצדיק, שכל מציאותו רק ארון וכלי הצדיק, וי"ל כמו ארון וכלי ללוחות הברית (להעיר מחז"ל "קשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כשירת לוחות" — ירושלמי יומא פ"א ה"א ובקה"ע שם. תנחומא (באבער) אחרי יוד. הובא בפרש"י עקב יו"ד, ו).

(62) אגה"ק סכ"ז (קמו, א).

(63) ו"כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית" (עירובין נד, א).

(56) פכ"ג. פל"ד. פל"ט.

(57) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. — "אפילו בשינתם" (מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקמ).

(58) ראה אגה"ק סי' זך וביאורו.

(59) והדיוק בזה יובן עוד יותר מזה שלשון "ממקומה" לא הובא בע"ח של"ד ושל"ה שבהערה 51.

(60) ראה רמב"ם ה' יסוה"ת פ"ב ה"ו. מו"נ ח"א פ"ח. נח' בס' החקירה להצ"צ עד, סע"ב ואילך.

(61) ולא רק כשנשאר לאח"ז רק לקדושה בלבד,

ועי"ז מאירים אצלו "כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות" בנשיא הדור — שכולל "הכל", כי הנשיא הוא הכל⁶⁴, וזה פועל "להבין ולהשכיל בתורתך [כולל ובפרט בנדר] — הכתבים וספרים של הנשיא] וביראתך לעשות רצונך כל ימי חיי אני וזרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם (נצחי)".

ח. ההוראה בנוגע לפועל:

צריכים להתקשר עם נשיאי ישראל שבכל דור ודור, ובדורנו — בנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, ועי"ז מקבלים מה"נצחיות" של הנשיא.

וזה פועל "להבין ולהשכיל בתורתך" — נגלה דתורה ופנימיות התורה, כולל תורתם של רבותינו נשיאינו, וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה⁶⁵ — לעשות רצונך דהקב"ה כל ימי חיי — קיום המצות בפועל,

ובפרט קיום המצות וההוראות בענינים שהזמן גרמא: "מבצע פסח", להכין את עצמו, את בני אחיו ואת כלל ישראל — לחג הפסח, להשתדל ולדאוג שכאו"א מישראל יהי' לו כל צרכי החג, הן בגשמיות, והן (ובעיקר — המעשה אשר יעשה) — צרכיו הרוחניים, ידיעת הלכות פסח ומצוות החג, החל מההתחלה (הלכות ערב פסח) ומליל הסדר.

ט. כל הנ"ל שייך במיוחד להענין שדובר אודותו לאחרונה⁶⁶ ע"ד "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" — שהכח על העבודות כל ימי המשכן בא מחנוכת המזבח שע"י קרבנות הנשיאים (כנ"ל סעיף ד) — ו"כל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם"⁶⁷,

שכל ישראל, אנשים נשים וטף, יעשו ביתם וחדרם כו' — ע"ד "מקדש מעט"⁶⁸, בית תורה תפלה וגמ"ח (צדקה), עד שהבית הגשמי וכליו הגשמיים (השולחן, כסא וכיו"ב) יעשו כלים לקדושה (תורה, תפלה וצדקה), שיהי' "בית מלא ספרים"⁶⁹ וכו', וכמודגש גם בחג הפסח — "אשר⁷⁰ פסח על בתי ישראל".

ושימת לב מיוחדת בנוגע לחינוך הילדים, שהם מראשי המשתתפים בסדר של פסח (ועד שעושים בשבילם כמה ענינים עוד לפני הפסח, ועושים שינויים בכדי שלא ישנו התינוקות ובכדי שישאלו התינוקות⁷¹), כולל גם — שכל ילד וילדה יהי' להם (— שלהם) סידור, חומש (ולהבדיל) קופתצדקה, וכן — "הגדה של פסח"⁷² (עם ציורים⁷³),

64) פרש"י חוקת כא, כא.

65) ראה קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

66) ראה שיחת ש"פ תרומה תשמ"ז ס"ח. וש"נ.

67) ויק"ר פ"ב, ב. נת' שיחת ש"פ תרומה שם ס"ו ואילך. לקו"ש חל"ו ע' 123 ואילך.

68) ראה מגילה כט, א.

69) ע"ד מרז"ל — ירושלמי סנהדרין פ"י ה"א.

תנחומא קרח ב. במדב"ר פ"ח, ג.

70) בא יב, כז.

71) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תעב. סתע"ג סי"ד טו. סל"ח. ס"מ. ועוד.

72) ראה שיחת פורים תשמ"ז.

73) שעי"ז "לא ישנו התינוקות וכו'".

74) ראה ברכות כה, ב.

75) כמאמר הבעש"ט: יעדער איד איז טייער ביי דעם אויבערשטן ווי אַ בן יחיד וואָס איז געבאָרן

שעיכ"ז עושה חדרו, שולחנו ומטתו כו' — "מקדש מעט", כלי לקדושה, ונמשך (כנ"ל) קיום עצמי בחדר הגשמי וכלים הגשמיים ובכל הבית, כי "קדושה לא זזה ממקומה".

ונכנסים שם "לבוש בחגורה" ועומדים "אצל השולחן", באופן של "דע לפני מי אתה עומד"⁷⁴, ומדברים, עם דמעות של שמחה, כבן המדבר לאביו, בן יחיד להורים זקנים⁷⁵, ישראל (בנים אתם לה' אלקיכם⁷⁶) לאבינו שבשמים, שזה גורם תענוג גדול להאב, ותענוג הבורא נעשה תענוג הנברא⁷⁷.

עד שזה בא בתכלית הגילוי ושלימותו ב"מקדש גדול", ביהמ"ק השלישי, ושם — בקודש הקדשים, יחידה שבמקום (שבעולם), ששם היחידה של כל נפש מישראל מתקשרת עם בחי' יחידה שלמעלה, יחידו של עולם, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו — יחידה הכללית⁷⁸, ותיכף ומיד ממש.

(לקוטי שיחות חלק לב עמ' 22 ואילך)

78) רמ"ז לזח"ג רס, ב (נדפס במק"מ קצ, ב). ל"ת להאריז"ל בראשית עה"פ ויתהלך חנוך. ועוד. וראה אוה"ת נצבים ע' א'רעו. סה"מ תרכ"ז ע' טז. תר"ל ע' י ואילך. תרנ"ה ס"ע יט ואילך. תרצ"ט ע' 207. תש"ב ע' 51. ס' הליקוטים — דא"ח דהצ"צ ערך משיח. וש"נ.

ביי עלטערן לעת זקנותם, און נאָך טייערער (כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סקל"ג. וש"נ).
76) ראה יד, א. וראה תניא רפ"ב.
77) ראה המשך וככה תרל"ז פ"ב. פט"ו. וראה שיחת ש"פ ויק"פ תשמ"ז.

שיחת חולין ..

כל השביעין חביבין

הרב יואל כהן

במאמר "באתי לגני" (של הרבי הרי"צ נ"ע) מובא בנוגע ל"חביבות" של משה רבנו – בתור "שביעי" מאברהם אבינו – אשר הוא היה זה ש"הוריד" את השכינה עד ל"מטה בארץ" (לאחר שששת הצדיקים שקדמוהו "הורידו" את השכינה רק ל"רקיעים" – מרקיע עליון לרקיע נמוך יותר).

באופן טבעי מוצאים אנו "חביבות" דומה גם אצל נשיא חב"ד ה"שביעי", שגם הוא, מטרתו ותכלית פעולתו (כפי שרואים אנו במוחש) היא "להוריד" את השכינה ל"מטה בארץ". ז.א. שהאור האלוקי "נר מצוה ותורה אור" יגיע ויאיר גם את הפינות הרחוקות והמרוחקות ביותר בעולם הזה כאן למטה.

מובן מאליו, שבכדי להבין בצורה יסודית יותר את משמעותה של אותה "חביבות" מיוחדת של ה"שביעי", שהוא הינו זה שמסיים ומשלים את העבודה שהחלה ע"י ה"ראשון" (והאחרים), חייבים אנו בראש ובראשונה לבאר ביסודיות במה מתבטא חידושו של ה"ראשון". כאן – באמרנו "ראשון" כוונתו היא ל"ראשון ממש", אברהם אבינו – שהוא היה הראשון ל"הוריד" את השכינה מגבוה לנמוך ואשר על ידו החלה תקופת "שני אלפים תורה" (ע"ז ט, א).

התחיל להאיר

חידושו ויצירתו הגדולה ביותר של אברהם אבינו באה לידי ביטוי תמציתי במספר מילים שנאמרו ע"י חז"ל: "עד אברהם אבינו היה העולם מתנהג באפילה, משבא אברהם התחיל להאיר".

מקשים על כך: הרי גם לפני אברהם אבינו, היו בעולם צדיקים גדולים, ומהם גם כאלו שבמסגרת עבודת ה' שלהם לא הסתפקו בהתעלות עצמית ובכך שהאירו באור אלוקי את עולמם הפרטי בלבד, אלא התעסקו גם בהשפעה על זולתם, והאירו באור אלוקי גם את העולם שמסביבם – נשאלת, איפוא, השאלה: מהי הכוונה בדברי חז"ל שעד לבואו של אברהם אבינו

היה שרוי העולם במצב של "אפילה"?

הסביר זאת פעם כ"ק אדמו"ר שליט"א: בעבודת ה', קיימים, הרי, שני קוין, שתי מגמות: הא' העבודה עם עצמו – הוא עובד עם עצמו בלבד, מעדן את מהותו העצמית וע"י כך מתעלה יותר ויותר במדרגות הנשמה. הב' הוא העבודה עם הזולת – הוא מתמסר להתעלותם של אנשים אחרים, הוא מאיר את העולם שמחוץ לו. שני סוגי עבודה אלו הינם (בהתאם לחוקי הטבע) סותרים זה את זה. ההתעסקות בסוג עבודה אחד, מוכרח, באופן טבעי, להפחית ולהחסיר מההספק ומההישגים שבסוג השני. דהיינו: אפילו כאשר אחד מתמסר לשני סוגי העבודה, הרי – עפ"י חוקי הטבע – באף אחד מהם הוא לא יגיע לשלמות, כי האחד גורע מחברו. שהרי, בכדי ל"האיר את העולם" הכרחי הדבר שהאור "יתלבש" בכלים מתאימים וב"שפה" מתאימה שהעולם יהיה מוסגל להשיגה ולהבינה. במילא חייב הוא עצמו להתקרב ל"שפת העולם" ("עולם" מלשון העלם – העלם על האור) ובזה גופא שמתקרב לעולם, הרי באופן טבעי חייב הדבר להחסיר משלמותו בעבודת ה' – שלמות – שהיה מסוגל להגיע אליה לולי התעסקותו עם העולם.

אך התורה אינה נתונה לשלטונו של העולם ואינה כבולה בחוקי הטבע שלו. ולכן, מיד בתחילתה של "תקופת התורה" (שהחלה, כאמור, עם אברהם אבינו). הראה אברהם דוגמה חיה לכל באי עולם – ובכך גם נתן כח לכל היהודים עד סוף כל הדורות – שאפשר לפעול בשני הקוין גם יחד ובאופן ששני סוגי העבודה יהיו בתכלית השלימות.

עבודתו זו של אברהם אבינו "להאיר את העולם" לא היתה מוגבלת בשום תחומים ומעצורים כלשהם בדוגמת: "עד כאן ותו לא". אברהם אבינו האיר באור אלוקי גם את דרגות הברואים הנמוכים ביותר שבעולם. הוא "הוריד עצמו" כדי להשפיע אף על אנשים כה מגושמים שאצלם הראש (שהוא החלק הנעלה והעדין שבאדם) היה חשוב פחות מאשר הרגלים ("השתחוו לאבק שעל גבי רגליהם"). ובכל זאת לא הפריעה "ירידתו" זו של אברהם אבינו לסוג אנשים כאלה, אף כמלא הנימה לעליתו הוא, להתעלותו יותר ויותר גבוה, וגם לכך (שלעליתו) לא היה שום גבול של "עד כאן ותו לא".

בכך, מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א את מאמר חז"ל: "עד אברהם היה העולם מתנהג באפילה, משבא אברהם התחיל להאיר" – למרות שגם "עד שבא אברהם" היו צדיקים גדולים, אך בתקופה הקודמת, לפני "שני אלפים תורה", היה המצב כזה ש"אור" ו"עולם" לא "הלכו" ביחד. זאת אומרת: הצדיקים שהיו מובדלים מהעולם – הרי נגיעתם זו בעולם פעלה בהם, במידה מסוימת, "ירידה" ולכן גם אצלם גופא לא האיר ה"אור" בשלמות. וכאשר "אור בלתי מושלם" זה "התלבש" בלבושי העולם נהיה האור מכוסה עוד יותר, כך שבכל מקרה נשאר העולם "באפילה".

אך "משבא אברהם", עם בואו של אברהם נוצר ונתחדש הענין של "התחיל להאיר", וזאת, כתוצאה מהאיחוד שבין שני סוגי העבודה. ובכך הוא האיר את העולם במלא האור האלוקי, כיוון שהאור לא "נפגם" כתוצאה מעבודתו והתעסקותו עם העולם.

עבודתו זו של אברהם אבינו "התחיל להאיר" היוותה גם הכנה למתן תורה. זוהי גם כוונת הדברים שאברהם החל את תקופת "שני אלפים תורה" – שהרי החידוש הגדול שנתחדש במתן תורה הוא: "חיבור עליונים ותחתונים" (עיין שמות רבה יב, ג). חידוש זה התחיל למעשה ע"י אברהם אבינו ש"התחיל להאיר", את האור האלוקי, אור העליון, במלא שלמותו הוא הביא והוריד עד לנבראים ה"תחתונים" ממש, עד למוחות הנמוכים והמגושמים ביותר של אותם ערביים ש"השתחוו לאבק שעל גבי רגליהם".

"ראשון ושביעי"

כאן, אבל, מתעוררת הקושיה: מכיון שאברהם אבינו כבר הוריד את האור האלוקי הגבוה ביותר לעולם התחתון ביותר, מדוע אומרים, איפוא, ש"חיבור העליונים והתחתונים" נתחדש רק בשעת מתן-תורה? ובמילים אחרות: כיצד אפשר לומר ש"משה רבינו (ולא ששת הצדיקים שקדמוהו) היה זה שהוריד את השכינה למטה בארץ – בזמן שגם ה"ראשון", אברהם אבינו, כבר האיר את הארציות שבעולם באור האלוקי הנעלה ביותר?

הביאור בזה (כמשתמע מכמה שיחות ק'): אמת נכון, אברהם אבינו (וכך גם הצדיקים האחרים שבששת הדורות הראשונים) הוריד והביא את האור האלוקי לעולם, וע"י כך אף השפיע אלוקות לכל מקבליו – יחד עם זאת לא נהיה האור האלוקי מיוחד ומאוחד עמם. אותם "באי עולם" אמנם קבלו וקלטו את עניני האלוקות שאברהם למד עמהם, אך הם קלטו זאת כדבר שהינו נעלה מהם, כדבר שמימי שהינו למעלה ממהותם, כמו אור חיצוני שמקיפם ולא חודר לתוך הכלי. הם לא "קלטו" את האור האלוקי כמי שנהיה למציאותם הם. למציאות אחת מאוחדת ומושלמת עמם. (זוהי גם הסיבה שמכל אותם גרים שאברהם ושרה גיירו לא נשאר שום זכר ושום המשך של דורות – שהרי ה"גירות", שהיא "המשכת" האלוקות לא חדרה לעומק פנימיותם, באופן שיהפך להיות מציאותם – הם, אשר רק באופן כזה יכול להיות מכך המשך לדורות).

הסבר זה גם מאפשר לנו להבין את דברי חז"ל, שששת הצדיקים הסתפקו בהורדת השכינה מרקיע עליון לרקיע תחתון – למרות שכולם פרסמו אלוקות גם כאן למטה בארץ: שהרי, כאמור, אופן המשכת האור היה כזה שגם בבואו לכאן, לעולם הזה, נתקבל ונקלט האור כ"דבר שמימי". האור האלוקי לא נהיה למציאות אחת מאוחדת עם העולם ולא השפיע וחדר לכל עניני עולם הזה עד שיהיו כולם נכללים ו"נבלעים" באור ובקדושה. עדיין חסר היה חיבורם של העליון והתחתון.

בכך באה לידי ביטוי "חביבותו" המיוחדת של ה"שביעי", משה רבינו. כי הוא, משה רבינו, לא הסתפק בהורדת העליונים לתחתונים – באופן שהאור העליון נשאר גבוה ושמימי לגבי התחתון ולא נהפך להיות מציאות אחת עמו – משה רבינו חידש ויצר את החיבור (ואף את האיחוד) בין ה"עליונים" ל"תחתונים". זוהי גם כוונת חז"ל באמרם ש"משה רבינו" "המשיך" את השכינה עד למטה בארץ. האור האלוקי הורד והובא על ידי משה רבינו באופן כזה עד שהורגש כמציאות שכל כולו נמצא בעולם ב"ארץ".

שתי תקופות ב"שביעי"

ע"י משה רבינו, ה"שביעי", נוצר, כאמור, החיבור בין "עליונים" ל"תחתונים" – אך בזה גופא ישנו חילוק בין מצב הדברים כפי שהיו לפני מתן תורה וכפי שהינם לאחר מתן תורה: החיבור העיקרי בין העליונים לתחתונים עד להתאחדות המושלמת ביניהם נוצר ונפעל רק לאחר מתן תורה (כפי שמביא מלשון חז"ל, שלפני מתן תורה – גם בתקופתו של משה רבינו – עדיין היתה ה"גזירה" ש"עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים"), כפי שמוצאים אנו, למשל, באותן מצוות שהקב"ה נתן במתן תורה. הקלף הגשמי של התפילין והצמר הגשמי של הציצית הרי הם עצמם נבלעים ונכללים ממש בקדושה עד שנהפכים להיות מציאות אחת עם האור האלוקי והרצון העליון. כן הוא הדבר גם בשעה שיהודי לומד תורה לאחר מתן תורה. שכלו הגשמי ואף מוחו נהיים חדורים באור אלוקי, בחכמה האלוקית וברצון העליון עד שהוא עצמו נהיה – קדושה. אופן זה של חיבור ואיחוד שהוא הנעלה ביותר התחדש, באמת, רק לאחר מתן תורה. אמת נכון שמשה רבינו (בהיותו השביעי – חביב) אכן המשיך את האור האלוקי לעולמנו זה באופן שה"תחתונים" לא חשים אותו כדבר שמימי, אלא כדבר שמתקבל ומורגש באמצעות כליהם הגשמיים – בדוגמת גילוי האור האלוקי שהיה בקריעת ים סוף, כאשר כל יהודי "הראה באצבע" על הקב"ה ואמר: "זה א – לי ואנהו", בראותו אותו בראיה גשמית (ובזה התבטא ההכנה למתן תורה) – אך בו בזמן, לא נהפך עדיין הדבר הגשמי עצמו להיות למציאות אחת מאוחדת עם האור האלוקי. ענין זה חודש, כאמור, רק בשעת מתן תורה.

שלש תקופות כלליות

כשם שכל התקופה שקדמה למתן תורה מחולקת לשלש תקופות כלליות: (1) תקופת "שני אלפים תוהו", כאשר העולם היה שרוי ב"אפילה". (2) תקופת ששת הצדיקים שהאירו את העולם. אך הארתם את העולם היה באופן שהאור התקבל כגבהות שמימית, שהינו נבדל ומנותק מענינים "ארציים" – זהו גם הזמן שבו החלה תקופת "שני אלפים תורה" ע"י "הראשון", אברהם אבינו. (3) תקופת ה"שביעי" (עדיין לפני מתן תורה). שהוא ש"המשיך והוריד" עניני אלוקות ל"ארץ" – ההכנה האחרונה לקראת מתן תורה.

כך אפשר למצוא שלש תקופות דומות גם בשייכות לגילוי תורתו – של משיח, פנימיות התורה. כל שלשת התקופות הינן לפני ביאת המשיח ובכל תקופה יורד ומתגלה יותר ויותר האור של פנימיות התורה.

אך בטרם בואנו לנסות ולבאר את אותן שלשת התקופות – נביא כאן אימרה של כ"ק אדמו"ר שליט"א שנאמרה באחת משיחות קדשו (כ"ד טבת תשל"ג) וכך הוא אמר: חידושו של אדמו"ר הזקן ביחס לדורות הקודמים הוא בדוגמת דברי חז"ל על אברהם אבינו: "עד אברהם היה העולם מתנהג באפילה משבא אברהם התחיל להאיר".

כשם ש"התחיל להאיר" של אברהם אבינו קשור (כמובא לעיל) בכך שעל ידי אברהם

החלה תקופת "שני אלפים תורה" – כך צריכים אנו להבין גם בקשר ל"התחיל להאיר" של אדמו"ר הזקן, על ידו החלה התקופה של תורת חסידות חב"ד, "תורתו של משיח".

(כדאי גם לציין שה"אלף השביעי" מכונה "יום שכולו שבת", והשנים שבמחצית השניה של ה"אלף השישי" נחשבים כזמן של "ערב שבת לאחרי חצות". זמן – שיש לו כבר קשר לשבת קודש. נמצא, איפוא, שגם לפי הזמן שבו חי אדמוה"ז (נולד בשנת תק"ה – ז.א. בשנים הראשונות של "ערב שבת לאחרי חצות"), הרי דוקא אז החלה התקופה שקשורה לגילויים של משיח).

החידוש והיצירה של חסידות חב"ד

ידוע הדבר שעוד לפני דורות רבים, בטרם החלה תקופת החסידות, היו מופצים בקרב יהודים ספרים רבים שתוכנם הוא ענינים הקשורים לחלק של פנימיות התורה. למשל: בקשר לאופן בריאת העולם, בקשר לתכלית הבריאה בכלל ובריאת האדם בפרט, בקשר לשכר גן-עדן ותחית המתים, בקשר לנבואה ורוח הקודש ועוד ועוד.

בשנים הראשונות ביותר, כאשר החלו ללמוד אודות ענינים אלו, היה הלימוד באופן של "חקירה". אופן לימוד שכל כולו הוא בגדרי השכל האנושי. למרות שכונתנו היא גם לאותם ספרי-חקירה שחברו ע"י הנעלים שבגדולי ישראל (כמו הרמב"ם ושאר ראשונים) ולמרות שגם ה"חקירה" היא תורה שנתנה מהשמים – הנה למרות כל זאת הרי מכיון שחלק זה של התורה ניתן בלבוש של חקירה, אשר שם השכל האנושי תופס מקום נכבד למדי, לכן עניני האלוקות כפי שמבוארים בספרים אלו, הינם מוגבלים מאד בהתאם לכושר תפיסתו של השכל האנושי.

בתקופות המאוחרות יותר החלה להתפשט חכמת הקבלה. ובה הובאה עניני אלוקות באופן שאינם מוגבלים ומצומצמים בלבושי וגדרי השכל.

במשך השנים המאוחרות יותר, התפשטה תורת הקבלה יותר ויותר, עד שבזמן האריז"ל הגיע הזמן (כפי שכתב תלמידו ר' חיים ויטאל) ש"מצוה לגלות זאת החכמה".

לאחר מכן החלה תקופת האושר של הבעש"ט. על ידי הבעש"ט האיר האור של "תורת החסידות" ובו נתגלו ענינים נעלים ופנימיים ביותר שלא נתגלו קודם לכן אף בחכמת הקבלה, יחד עם זאת התפשטה החסידות בממדים רחבים הרבה יותר מאשר התפשטות חכמת הקבלה. כי בו בזמן שלשם לימוד חכמת הקבלה נחוצות הכנות שונות – הרי תורת החסידות באה מלכתחילה באופן המדוד ומתאים לכל יהודי, אף ליהודים פשוטים ללא צורך בשום הכנות.

אך למרות כל זאת, עלינו לקבוע, כי בכל אותם הזמנים שהיו לפני אדמוה"ז, "היה העולם מתנהג באפילה". כי אם המדובר בספרי חקירה הרי מצומצמים ומוגבלים הם בגדרי השכל וממילא חסר בהם ה"אור". לאידך גיסא, כאשר מדובר אודות ענינים האלוקות כפי שהם מובאים בחכמת הקבלה ובתורת הבעש"ט – הרי מכיון שאינם מלובשים בגדרי השכל, א"כ האור שבהם לא הגיע לעולם וממילא נשאר העולם (השכל שבעולם) חשוך בכל אותן

תקופות.

"ומשבא אברהם" ע"י בואו של אדמו"ר הזקן, מיסדה של תורת חסידות חב"ד אשר הוריד את תורת הבעש"ט לחכמה בינה ודעת דהיינו שבכל שלשת חלקי השכל לא נשארה פינה אחת שלא תהיה מוארת באור תורת החסידות. "חכמה בינה ודעת" לא הביא לכך שאור החסידות "יבלע ויכוסה" ח"ו, אדרבה בחסידות חב"ד מבוארים ומוארים גם אותם ענינים שלא נתבארו אף שתורת החסידות הכללית – ואזי "התחיל להאיר", אור תורתו של משיח החל להאיר גם בשכל העולם.

הדורות של חב"ד

בתקופת חסידות חב"ד החל אור החסידות מדור לדור ל"התלבש" יותר ויותר באופן יסודי יותר בשכל. "התלבשות" זו הגיעה לממדים רחבים ביותר ע"י הרבי מוהרש"ב נ"ע (דגם הוא היה "שביעי" – שביעי לבעש"ט אשר פתח את צנור תורת החסידות הכללית). במאמרים ובפרט ב"המשכים" המפורסמים של מהורש"ב נ"ע – "הרמב"ם של תורת החסידות" – "ירדו" ובאו" עניני החסידות בלבושי השכל בממדים רחבים ביותר, ובאמצעות ביאורים ומשלים אין ספור אשר קירבו אל ההבנה האנושית אותם עניני חסידות הרבה יותר מכפי שהדבר נעשה ע"י המאמרים והתורות של נשיאי חב"ד הקודמים.

אך למרות כל זאת הרי גילוי החסידות, גם מאמרים והמשכים אלו, לא "ירדו" עדיין לשפת ה"נגלה", וכ"ש – לא "ירדו" לאותיות השכל הפשוטות, שהרי סוף–סוף גם מאמרים אלו נאמרו הרי ב"שפת החסידות", הקשורה למושגים העדינים והזכים ביותר של השכל. וממילא עדיין לא היתה לכולם גישה לכך. כי חוץ מזה שבכל הביאורים וההסברים (גם במאמריו של הרבי נ"ע) באה לידי שימוש תמידי "שפת הקבלה" (כגון: "ספירות", "אצילות", "קו", "רשימו", וכדו'). ובמילא לא כל כך קל לגשת לאלו שאין להם ידיעה ב"טרמינולוגיה" זו – הרי בנוסף לכך אפי' הביאורים השכליים שבמאמרים קשורים בענינים ומושגים עדינים ביותר, כגון המשלים מכחות הנפש, אור השמש וכדו'.

ולכן, למרות שכשלומדים ענין בחסידות כפי שהוא מבואר בהמשכים של הרבי הרש"ב נ"ע, ניתן להבינו ביסודיות, כמו ענין בנגלה – אך יחד עם זאת נדרשת בשעת מעשה גישה שכלית מיוחדת. כח–ההבנה שלו חייב להתמסר ו"להתעלות" ל"משהו" שיותר נעלה הימנו. במלים אחרות: גילוי החסידות אכן "ירד ובא" באופן שגם השכל הפשוט, ה"ארץ" יוכל להשיגו אך דבר זה עדיין לא מנע את העובדה שהיחס בין השכל לאור החסידות יהיה בדוגמת היחס שבין "ארץ" ל"שמים".

אך כעת, כשזכינו לגילוי החסידות כפי שהוא "מורד ומובא" ע"י ה"שביעי" של חסידות חב"ד, והרי "כל השביעין חביבין" – החלה, למעשה, תקופה חדשה: אור החסידות "מורד ומובא" עכשיו "למטה בארץ"! לא רק שהרבי שליט"א מבאר את עניני החסידות העמוקים ביותר בשפת נגלה דתורה, ואפי' בלשון "פשוטו של מקרא". יתירה מזו: הוא מסביר זאת אף

בשפת השכל הפשוטה, כך שגם אלו ששפת הנגלה זרה להם – גם הם מסוגלים להשיג ולהבין עניני חסידות.

דבר בולט הוא שכשם ש"השביעי" הראשון "המשיך" את השכינה "למטה בארץ", באופן ש"נמשך" "עיקר שכינה" (שבדורות הקודמים לא ירדו למטה) – הרי מעלה כפולה זו באה לידי ביטוי גם ב"המשכתו" של נשיא חב"ד השביעי: בהורידו את אור החסידות ל"למטה", ל"כלים הנמוכים", לשפה פשוטה, הרי בו – זמנית מתווספת גם רחבות ועמקות חדשה בעניני החסידות עצמם.

היה באמת כדאי להתעכב ולהשוות כמה ענינים – כיצד הם מבוארים במאמרי חסידות שבדורות הקודמים, כיצד הינם מתבארים עכשיו ע"י ה"שביעי". אך כיון שהדבר מצדריך סדרת מאמרים ארוכה – על כן נסתפק בהדגשת ענין אחד בתור דוגמה, והרוצה יכול ללמוד ולהבחין בנאמר לעיל.

במאמר הראשון של המשך תרס"ו מדובר בהרחבה על השיטות של ה"עץ חיים" ושל אדמוה"ז בנוגע לכוונת הבריאה: האם הכוונה היא "לגלות שלמות כוחותיו" או "נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים". ענין זה נדון גן בליקוטי שיחות ח"ו פ' שמות. וכל מי שילמד את הענין בשני המקומות, יוכל להבחין בקלות הן בהרבה פרטים חדשים שנוספו בליקוטי שיחות, הן ב"עומק" המתגלה שם – וביחד עם זאת הכל מובא שם באותיות פשוטות ביותר.

* * *

אך לאחר כל אותם "גילויים" נעלים שמתגלים לנו כעת ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א אסור לנו לשכוח את המובא בהמשך "באתי לגני" שכל אותם "אוצרות" ש"מבזבזים" עבור נצחון המלחמה, נותנים זאת לאנשי החיל הפשוטים, ובהם תלוי נצחון המלחמה.

כוונת הדברים בפשטות: עלינו להגיע להבנה ולרגש האמיתי כדי ש"נשליך" את עצמנו במסירות לעבודה הנתבעת מאתנו – להיות בעצמו מסורים ושקועים בתורה שהרבי שליט"א מגלה לנו, וגם להפיץ את התורה בקרב יהודים אחרים. ע"י כך נחיש את נצחון המלחמה ונזכה שבקרוב ממש יוליכנו כ"ק אדמו"ר לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, אמן.

(הרבי, שלושים שנות נשיאות ח"ב, עמ' 57–60)

”מיר וועלן האבן אונדזער רבין”

ישנם כאלה שחולמים חלומות וחושבים שבביאת משיח יהי איזה רבי אחר (”עפעס אן אנדער רבי”). האמת היא, שכשיבוא משיח יהי לנו את הרבי שלנו (”מיר וועלן האבן אונדזער רבין”). יהי אותו רבי ואותם חסידים.

(משיחת ח”י אלול השי”ת)

”המצב בהווה אינו חשוב הפסק”

הגיעה לכאן (מא”י) העתקה משיחה של כ”ק מו”ח אדמו”ר (שנאמרה עוד בהיותו ברוסיה) אודות הגאולה השלימה, ובה אמר הרבי: ”בימי יהי הדבר הזה”.

דברי הרבי (שהגאולה תהי בימיו) הם בתוקפם גם עכשיו, והמצב בהווה, בחדשים ספורים אלה, אינו חשוב הפסק, כיון שגם עכשיו הוא שופט את ישראל, ע”ד מאמר רז”ל שכאשר ”יראים ממנו” הרי זה חשוב כמו ש”הוא שופט את ישראל”.

(משיחת ש”פ חיי שרה התשי”א)

”יחזור ויתלבש בגוף ויבא”

השי”ת יעזור שיבוא כ”ק מו”ח אדמו”ר, כפי שהוא מלובש בגוף [וועט מען פארשפארן בעטן זאגן חסידות], ויציאנו מהגלות!

— הסדר הוא אמנם שתחיית המתים תהי לאחרי ביאת המשיח, אבל יחידי סגולה יקומו לתחי קודם ביאת המשיח.

ולכל לראש — כ”ק מו”ח אדמו”ר, שיחזור ויתלבש בגוף, ויבוא (”קיינ נפקא מיני אין וועלכן אופן, דורכן טיר, דורכן פענצטער אדער דורכן דאך...”) ויאסוף את כל בני ישראל ויכריז: הגיע הזמן לצאת מן הגלות, בואו ונלך לארצנו הקדושה!

(משיחת יום ב דחגה”ש השי”ת)

”דאס איז סתם א ליגן”

דער רבי זאגט אז ”טובה פעולה אחת מאלף אנחות”. מיינט מען, אז אפילו אויב ער קרעכטצעט מיט אן אמת, איז אבער ניט דאס איז די ארבעט, די ארבעט איז ניט צו קרעכטצען און ברעכען דעם גוף, נאר עזוב תעזוב עמו.

במילא איז זאגן די נוסח פון "אותנו עזב לאנחות", איז דאס סתם א ליגן, ווארום סאיז היפך דעם רבינס כוונה.

נאר אפילו סתם זאגן דעם ווארט "עזב". איז דאס אויך ניט ריכטיק, עס איז מערניט וואס אם תעזבני יעמאלט איז אעזבך, אבער בשעת עס איז ניטא דער תעזבני יעמאלט איז ניט עזב ח"ו, דלא עזב הרועה את צאן מרעיתו.

(משיחת יום שמח"ת תשט"ז)

"א שייכות מיט אזא גרויסן רבין"

ומה שכתב שלבנו . . אין חשק כל כך בלימודו, יסביר לו באותיות המתאימות לפניו, אז איצטער איז גאר אנדערש, וצריך הוא לדעת אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הוא הוא הנשיא והראש של כל חסידיו ומקושריו, וכיון שהראש הרי, בפשיטות הגמורה, הוא בריא וחזק, הרי נמצאים בו כל הכוחות והחיות השייכים לכל אחד ואחת מהמקושרים שלו בשלמות ואין הדבר תלוי אלא בהם. ואם ח"ו אינם מתאימים לפי רצון הראש, הרי אין זה נוגע להמקושר בלבד.

וכאשר יתבונן בזה אפילו לשעה קלה, בטח יראה גודל האחריות המוטלת עליו, ובמידה המתאמת למצב בריאותו, ימסור ויתן את עצמו, זיך איבערגעבן גאר אינגאנצן, לרצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ולמילוי דבריו והוראותיו הנמצאים בשיחותיו מכתביו הכלליים או הפרטיים אשר בהם ימצא כל אחד ואחת מבני ישראל הוראות בדרכו בחיים. און מדארף ניט נתפעל ווערן, וואס האט א קליינער אינגל פאר א שייכות מיט אזא גרויסן רבין, כמבואר הדבר בכמה מקומות [ב]דא"ח וגם במאמר ח"י אלול דשנה זו, פרק ז'.

(אג"ק ח"ג עמ' תסא)

"אנהאלטן זיך בחבל ההתקשרות"

...צריך לגשת להעבודה בשמחה ובבטחון גמור, אשר השי"ת ירחם ויעזור ומקדשין אותנו הרבה מלמעלה, ובלבד שנאחוז אנהאלטן זיך בחבל ההתקשרות בצדיקא דאשתכח עתה יתיר גם בעולם הזה המעשה.

(אג"ק ח"ג עמ' שנב)

"ובמילא לא יהיה בודד"

ומה שכותב שהוא בודד וכו' הנה אדמו"ר הזקן מבאר באריכות באר היטב דצדיקא אשתכח בזה העולם המעשה יתיר מבחיוהי אלא שצריך ללכת בדרכיו אשר הורה וכו' כדי לחזק ההתקשרות, ובמילא לא יהי' בודד וגם תסור מרירות לבו שכותב, כי יהי' כלי לברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר ברכו אשר השי"ת ימלא אותן במילואן.

(אג"ק ח"ג עמ' שנב)

”יש לנו “אבא קדישא” ובמילא אין מה לדאוג”

מזמן לזמן צריך כאו”א לצייר לעצמו פני קדשו של הרבי, ולהזכר בדברים ששמע מהרבי. גם אלה שלא ראו את הרבי יכולים לצייר לעצמם את פני קדשו ע”י תמונה, וללמוד מתורתו.

צריכים אנו לדעת שיש לנו “אבא קדישא”... ובמילא אין מה לדאוג!

ועי”ז יתוסף עוד יותר בקבלת השפעות מהרבי – בהתאם להבטחתו שרועי ישראל “לא יפרדו מעל צאן מרעיתם” – בכל המצטרך הן ברוחניות והן בגשמיות, בבני חיי ומזונא רויחא.

(משיחת ל”ג בעומר השי”ת)

”דער רבי זאל געזונט זיין”

קיבלתי מכתב מא’ החסידים שבו כותב אודות כ”ק מו”ח אדמו”ר הכ”מ (לאחרי ההסתלקות) “דער רבי זאל געזונט זיין”. באמת נהנתי מהתבטאות זו. והאמת כן, כי בריאותו לא היתה מענינים גשמיים אלא מענינים רוחניים [וכמ”ש באגה”ק ש”חיי הצדיק אינם חיים בשריים כי אם חיים רוחניים שהם אמונה ויראה ואהבה], ובנדו”ד, חיי צדיק שהוא רועה ישראל, הם גם מבשרות טובות מהפעולות בחיזוק היהדות, אהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל], ובבריאות כזו לא שייך הפסק [ואדרבה: לאחרי ההסתלקות הרי זה ביתר שאת, כיון שבטלים ההגבלות דהגוף הגשמי, כמבואר באגה”ק הנ”ל], ובמילא שייך לומר “דער רבי זאל געזונט זיין”. אלא, שישנם כאלה שמתביישים לומר כן, ואותו חסיד הסיר את הבושה וכתב כפי האמת.

(משיחת ר”ח סיון השי”ת)

”לא יפרדו מעל צאן מרעיתם”

עומדים אנו בסמיכות ליום היארצייט, שבו נעשית עלי’ גדולה ביותר אצל הרבי, ובמילא, גם אצל המקושרים אליו, כהבטחתו שנשיאי ישראל לא יפרדו מעל צאן מרעיתם. אלא שלזה צריך הכנה וכלי – עבודת התשובה – שינוי הרגילות, שעיי”ז מתעלים עם הרבי בכל עליותיו, ועוד ועיקר, שזוהי ההכנה לעלי הכי עיקרית – ביאת המשיח.

(משיחת ש”פ וארא התשי”א)

”מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש”

מציאותה של הנשמה נצחית היא גם לאחרי ההסתלקות. וכאשר מדובר אודות נשמתו של נשיא ישראל – אזי מתבטא ענין הנצחיות שבנשמה גם בענין הנשיאות, כלומר, שפעולתו בעולם (שזהו תוכן ענין הנשיאות) היא גם באופן נצחי.

ובלשון הגמרא: "מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש", כלומר, שגם לאחר הסתלקותו של הנשיא הרי הוא "עומד ומשמש" – לסייע לכאו"א מישראל במילוי שליחותו של הקב"ה לעשות מהעולם "דירה" ו"גן" להקב"ה.

(משיחת יו"ד שבט התשמ"ג)

"שלהיותו ממוצע המחבר פועל גם אצלם"

ועד"ז בנוגע לאתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא, שזהו ענינם של הרביים נשיאי הדורות, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא, שעבודתו היתה עם כאו"א מישראל, אפילו עם אלה שהם במעמד ומצב של נפרדים, עמו מלשון עוממות, שנתרחקו ונעשו מושקעים בתאוות בתענוג ורתיחה, ואפילו אלה שנכרת חבל נשמתן ע"י עבירות של כריתות ומיתות ב"ד – הרי זהו ענינו של רבי ("דאס איז דאך דער ענין פון א רבי'ן"), שלהיותו ממוצע המחבר, כמ"ש אנכי עומד בין הוי' וביניכם ועוד למעלה מזה הרי הוא פועל גם אצלם שבחי' היחידה תוכל לבוא בגילוי ולפעול פעולתה, החל ממצב של נסיון, להסביר לו שבענין זה מוכרח הוא לעמוד בנסיון, ואח"כ במשך הזמן לפעול אצלו החיבור דחבל נשמתו גם בנוגע לנימים הפרטיים, ועאכ"כ שפועל על אלה שהם בבחי' עמו כפי שהוא באופן של עילוי (כנ"ל ס"ה), שלא יבואו לידי מצב שהרוח שטות תוכל לכסות על האמת כו'.

(משיחת יו"ד שבט התשכ"ד)

"וכאשר צאן מרעיתו נשאר בגלות נשאר גם הוא בגלות"

...ועד"ז בנוגע לכל מנהיג ונשיא ישראל בדורו:

נשיא ישראל, מבלי הבט על מעמדו ומצבו מצד עצמו, מניח הוא . . . את הכל על הצד, ומביט על צאן מרעיתו, וכאשר צאן מרעיתו נשאר בגלות, נשאר גם הוא ("בלייבט ער ליגן")... בגלות, כדי... שיוכל להמשיך ולשמש... "צינור" ו"ממוצע המחבר" שעל ידו יוכל יהודי... לקשר את עצם הנשמה עם עצמות ומהות א"ס ב"ה.

וזהו גם הביאור על זה שמנוחתם כבוד של נשיאי חב"ד במקומות שונים בחוץ לארץ – נוסף לכך שממתינים להכנס לארץ בגאולה העתידה יחד עם צאן מרעיתם ("דער גוף זאל מיטגיין מיט אט דעם גוף") – כדי לעזור ולסייע בכל המצטרך לצאן מרעיתם, להיותם נשמות כלליות שהם שורשים לכל הנשמות הפרטיות שבדורם, שלכן בכוחם וביכולתם לסייע לנשמות הפרטיות (שכל אחד מהם הוא "פרט" שלהם) שלא בערך מאשר סיוע של מי שנשמתו אינה נשמה כללית.

ובפרטיות יותר:

העזר והסיוע של נשיא הדור לצאן מרעיתו (שבשביל זה מנוחתו כבוד בגלות) נעשה ע"ז שהולכים על הציון ומבקשים ("מקומט אויפן ציון און מבעט") על כל המצטרך להם, ועוד ועיקר – שבעת ההשתטחות מתקשרת ה"יחידה" עם ה"יחיד" ... וענין זה מהוה נתינת

כח על כללות העבודה, עי"ז שממשיכים להתעוררות שנעשית בעת ההשתטחות על כל הימים שלאחרי זה, שתפעול פעולתה בנוגע למחשבה דיבור ומעשה שיהיו כדבעי למהוי – שזהו תכלית כל האדם ועל זה נאמר "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו".

ויש להוסיף שעצם העובדה שמנוחתו כבוד של נשיא הדור הוא בקירוב מקום מהוה עזר וסיוע בעבודה שבכל יום ויום:

(משיחת יו"ד שבט התשי"ד)

■ "מסר את נפשו להשאר במדבר יחד עם דורו"

על הפסוק "וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון ויתא ראשי עם צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" – דרשו חז"ל: "כך אמר לו הקב"ה למשה, אם נקבר אתה אצלם במדבר הן באים בזכותך ואתה בא בראשם, שנאמר וירא ראשית לו גו' ויתא ראשי עם" ("שיבוא בראשית העם לעתיד").

כלומר למרות גודל רצונו וחפצו של משה רבינו להכנס לארץ ישראל – מסר את נפשו להשאר במדבר יחד עם "דור דיעה" שלו כדי שבזכותו יבואו גם הם לארץ ישראל

ויש להוסיף שבענין זה רואים גם חיבור הפכים (מצד הענין ד"קדושים תהיו" "יכול כמוני") – שענין הקב"ע והמס"נ חודר בעבודה דכוחות פנימיים, עד לרצון ותענוג, עד כדי כך, שהקב"ע והמס"נ גופא נעשה התענוג שלו:

רצונו וחפצו של משה רבינו הי' – כאמור – להכנס לארץ, ועד שהרבה להתפלל ולהתחנן להקב"ה שימלא את רצונו וחפצו להכנס לארץ וזאת – בהתאם למ"ע דתפילה "שיהא אדם . שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ותחינה"

ואעפ"כ, כשאמר לו הקב"ה "רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", "שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן ומפציר" – הנה לא זו בלבד שלא התפלל יתר על זה אלא עוד זאת, שענין הקב"ע פעל שינוי ברצון ותענוג שלו, שכן, זהו ענינו של "עבד נאמן" שבידעו שהרצון והתענוג של האדון כך וכך נעשה הדבר רצון ותענוג שלו אף שמלכתחילה הי' הרצון והתענוג שלו באופן אחר.

(משיחת ש"פ אה"ק – י"ג אייר התשמ"ה)

■ "כל חסיד ימשיך לומר הקאפיטל של הרבי"

דובר לעיל שבתקופה האחרונה נתן כ"ק מו"ח אדמו"ר הוראות והבהיר כמה ענינים בנוגע להנהגה בזמן שלאח"ז:

בשיחת י"ג תמוז דאשתקד אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר: "יעדער חסיד דארף זאגן אלע טאג א קאפיטעל תהלים ביחוד אז דער זכות פון די רביים זאל ביי זיי נמשך ווערן און עס זאל ביי זיי נקלט ווערן דער גילוי אור אין א פנימיות" (כל חסיד צריך לומר בכל יום קאפיטל תהלים

ביחוד שתומשך זכות הרביים ויוקלט הגילוי אור בפנימיות).

ולכאורה: ההשפעה של הרביים קיימת כבר מזמנו של הבעש"ט ואעפ"כ, לא נאמרה ההוראה ע"ד אמירת קאפיטל תהלים להמשיך זכותם של הרביים וקליטת הגילוי אור בפנימיות – עד י"ב תמוז תש"ט!

וי"ל שהכוונה בזה היתה שכל חסיד ימשיך לומר את הקאפיטל של הרבי המתאים למספר שנותיו.

ישנם חסידים שהיו אומרים את הקאפיטל של הרבי (מזמור ע'), אבל לאחרי יו"ד שבט נתעוררו אצלם ספקות האם להמשיך אם לאו. ועתה לאחרי י"ב תמוז, יום הולדתו של הרבי, נתעוררו אצלם ספקות האם להמשיך באמירת מזמור ע' או להתחיל מזמור ע"א – האם גם לאחרי ההסתלקות שייך הוספה וגידול בשנים.

שאלה זו הבהיר הרבי באומרו ב"ג תמוז האחרון בחיים חיותו בעלמא דין שכל חסיד צריך לומר בכל יום קאפיטל תהלים הקאפיטל של הרבי שע"ז תומשך זכותו של הרבי ויוקלט הגילוי אור בפנימיות.

(משיחת ש"פ פנחס השי"ת)

"גם בעת הסתלקותם לא יעזבו צאן מרעיתם"

לשון הצ"צ ע"ד הסתלקות אדמו"ר הזקן: "במוש"ק דשמות כ"ג אור לכ"ד טבת כחצות שעה יא נשבה ארון הקודש מאור ישראל משיח ה' וכו'".

וי"ל טעם ההוספה "במוש"ק" [ולהעיר, שגם בנוגע להסתלקות כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר הוא "במוש"ק ויקרא אור ליום א' שני בניסן תר"ף בשעה כו", ה"ז הדגשה לגריעותא – ע"פ מאמר רז"ל (כתובות קג ב) "מת בע"ש סימן יפה לו במו"ש סימן רע לו"? אך הדיוק בזה הוא – "בע"ש סימן יפה לו" וכפירש"י: "שיכנס למנוחה מיד", אבל עבור "צאן מרעיתו" של נשיא ישראל – הרי אדרבה: מכיון ש"בעת פטירת צדיקי עליון כו"ח הוא "עת רצון המתגלה ומאיר בבחי גילוי מלמעל"ט" ש"מאיר חסד ה מעולם ועד עולם על יראיו ופועל ישועות בקרב הארץ כו"ח" (אגה"ק סי כח וראה שם סי זך וביאורו) – לכן דוקא במוצאי שבת, כשמתחילה העבודה דימות החול ("בקרב הארץ") זקוקים ביותר להשפעה וגילוי זה.

ולכן נשיאי ישראל, שבעיקר חושבים לא ע"ד העליות שלהם כי אם דואגים על מצבם של בני ישראל – להעיר מתורה השביעית (מהז' תורות שאמר מורנו הבעש"ט ש"פ תבוא ח"י אלול תרנ"ב בג"ע – כפי ששמע כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע): "... אתם נשיאי ישראל וואס איר לייגט אוועק אייער תורה ועבודה בשביל טובת הרבים וכו'".

ובפרט במוצאי שבת, שזקוקים לבשמים (מפני עזיבת הנשמה יתירה) ולאמירת אל תירא עבדי יעקב (לקו"ת בלק עב ב) וגם בעת הסתלקותם לא יעזבו צאן מרעיתם – ניחא להם יותר

שה"מוצאי שבת" של צאן מרעיתם יהי בתכלית העילוי – מאשר העילוי שלהם ("שיכנס למנוחה מיד") – בערב שבת.

(לקו"ש חט"ז עמ 33)

"בודאי שהרבי מנהיג את העולם כולו"

הכח שממשיך הרבי ע"י תורת החסידות – נמשך וניתן לנו גם עכשיו ללא שינוי מצדו, וגם אצלנו לא נעשה שינוי שנחשוב שהרבי לא נמצא אתנו ח"ו,

אלה שהכירו את הרבי במשך שלושים שנות נשיאותו, יודעים, שהרבי לא יעזוב את החסידים שלו שישארו לבדם בשבת פרשת זכור למשל כשצריכים להלחם בעמלק...

השינוי היחידי שנעשה אצלנו, הוא שבעבר הי' יכול משהו לחשוב שבהכנסו לרבי יכול לספר הדברים שברצונו לספר ולהעלים הדברים שברצונו להעלים מהרבי, אבל עכשיו, ברור לכל שהרבי יודע גם הדברים שנמצאים אצלנו בהעלם, שכן, בעבר הי' הרבי מלובש בגוף גשמי משא"כ עתה, בהיותו למעלה מהגבלות הגוף הגשמי, וכולו רוחניות.

ולאידך, כיון ש"צדיקא דאתפטור אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיוהי", "שגם בזה העולם המעשה אשתכח יתיר" – בודאי שהרבי מנהיג את העולם כולו ואנ"ש בפרט ומעורר רחמים רבים וכו', כמו שהי' עד עתה ואדרבה, ביתר שאת וביתר עוז.

(משיחת ש"פ תרומה השי"ה)

"אנהאלטן זיך אין אן אפענער טיר און גיין אויפן ציון"

וואס דערפאר איז אע"פ וואס סאיז שוין שלושים שנה זינט די הסתלקות פון כ"ק מו"ר אדמו"ר, און מקען מיינען אז וויבאלד מאיז שוין דרייסיק יאר אלט, א "בן שלושים לכח", און מאיז אויסגעוואקסן – קען מען שוין שטיין אויף די אייגענע פיס –

זאגט מען אז "רועי ישראל לא יפרדו מעל צאן מרעיתם", און מאיז פארבונדן מיט אים איצט פונקט אזוי ווי דאס איז געווען אין דער ערשטער רגע און אין דעם ערשטען טאג נאך די הסתלקות!

און דערפאר דארף מען זיך אנהאלטן אן דער "קלאמקע", ביז אנהאלטן זיך אין אן אפענער טיר, און גיין אויפן ציון, מיט שאלות ובקשות, שרייבן פדיונות, און בעטען רחמים און ברכות, ביז אז מבעט אויך עס זאל זיין "והוא יכלכלך" – אז ער זאל אויך מאכן די כלים מיט וואס אויפצונעמען די ברכות.

(משיחת ש"פ יתרו התש"מ)

"לרבי היה אכפת בעבר ואכפת לו גם עכשיו"

צריך להבהיר איפוא שזהו שקר מוחלט. – איכפת ונוגע לי מצבו הגשמי של כל תלמיד ותלמיד כיצד תהי הסתדרותו בחייו הגשמיים בכל הפרטים.

כ"ק מו"ח אדמו"ר הוא זה שהנהיג בעבר ומנהיג גם עתה את הישיבה, ובמילא כאשר מדברים ("מרעדט איבער") בניגוד להמדובר בהתוועדות דשבת מברכים אודות השיטה של הרבי – הרי זה ח"ו "מהרהר אחר רבו" כ"ק מו"ח אדמו"ר! ...

להרבי הי' איכפת בעבר ואיכפת לו גם עכשיו, כל פרט קטן של כל תלמיד. הרבי דואג לכל אחד מהתלמידים אודות שידוך, ואודות פרנסה, ופרנסה בהרחבה דוקא. הרבי הי' אומר שתוקפא דגופא הוא תוקפא דנשמתא, היינו שצריך להיות תוקף הגוף בשביל תוקף הנשמה. – ואעפ"כ תבע הרבי שהתלמידים לא יחשבו אודות הסתדרותם בפרנסה כל זמן שנמצאים בין כתלי הישיבה.

(משיחת יו"ד שבט התשי"ג)

"אילו זכינו לא היינו זקוקים לראיות ממאמרי חז"ל"

וזהו הביאור במאמר חז"ל "יעקב אבינו לא מת", "מקרא אני דורש שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים":

לכאורה אינו מובן הקשר והשייכות שכיון ש"זרעו בחיים", בהכרח לומר ש"אף הוא בחיים" – יתכן שיהי "זרעו בחיים", ו"הוא" לא?!

אך הענין בזה – שכיון שלהיותו נשמה כללית, הרי הוא ה"עצם" של זרעו ולכן כל זמן ש"זרעו בחיים" "אף הוא בחיים".

וכשם שהדברים אמורים בנוגע ליעקב אבינו, כן הוא גם בנוגע לכל נשיא ישראל – כידוע מ"ש בספר קהלת יעקב (הובא בדא"ח בכ"מ) ש"נשיא" ר"ת ניצוצו של יעקב אבינו – עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

כל זמן ש"זרעו – החסידים, המקושרים והשייכים אליו, וכל אלה ששמעו שמעו – בחיים, "אף הוא בחיים".

– אילו זכינו, לא היינו זקוקים לראיות ממאמרי חז"ל, כיון שהי נראה לעיני בשר ש"הוא בחיים"; אבל כאשר לא זכינו, צריכים להשתדל שיהי "זרעו בחיים", ועי"ז להמשיך ולפעול שיהי "אף הוא בחיים", ובלשון הזהר – שאומרים ב"מענה לשון" – שהתפלה על קברי צדיקים אינה בבחינת "דורש אל המתים" כיון ש"כבר מתו בהאי עלמא בפולחנא דמריהון", "והשתא אינון חייין" ויתירה מזה ש"הוא בחיים" למטה בעוה"ז עי"ז ש"זרעו בחיים" –

ו"מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש", ולא רק "במרום" (למעלה), אלא גם כאן למטה "שגם בזה העולם המעשה. . . אשתכח יתיר".

ומעורר וממשיך השפעות ל"זרעו" – לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות בעניני פרנסה וכו', כולל ובמיוחד ההמשכה והשפעה בנוגע להמוסדות שלו, שיהיו כל הענינים בהצלחה.

(משיחת ש"פ בשלה התשי"ד)

”כמו שאין צורך בזכרון בנוגע לאדם חי”

ובהקדם הטעם שכאשר מדברים אודות כ”ק מו”ח אדמו”ר אין אומרים ”זכר צדיק לברכה” (כדאיתא ביומא) או ”נשמתו עדן”:

בשמח”ת תרצ”א אמר כ”ק מו”ח אדמו”ר: ”איך זאג ניט אויף דעם טאטן ”נשמתו עדן”, ווייל איך בין ניט קיין אדרעסין שרייבער, און ווידער פאר מיר איז דער טאטע ניט נסתלק געווארן וכו” (אינני אומר על אבי ”נשמתו עדן” כי אינני נותן ”כתובות” וגם בשבילי אבי לא נסתלק).

ועד”ז בנוגע לכ”ק מו”ח אדמו”ר – שאין לומר עליו ”נשמתו עדן”, כי: (א) מי הוא זה שיכול ליתן ”כתובת”, להגביל את מקומו ל”גן עדן” ג”ע התחתון או ג”ע העליון, או למעלה מזה עד אין שיעור. (ב) למה לנו לשולחו מאתנו?! הוא בודאי אינו רוצה להיפרד מאתנו ונמצא אתנו!

ומאותו טעם שאין אומרים ”נשמתו עדן” אין אומרים גם ”זכר צדיק לברכה”, כי ענין הזכרון (”זכר”) שייך רק על דבר הרחוק שנופל בו ענין השכחה, משא”כ בנדו”ד שלא שייך ענין השכחה ח”ו אין צורך בזכרון כמו שאין צורך בזכרון בנוגע לאדם חי.

...כתיב ”מפי עליון לא תצא הרעות”. וכיון שאי אפשר שיהי ”הטוב” אלא אם כן כשנמצאים יחד עם כ”ק מו”ח אדמו”ר, הרי בודאי שנמצא אתנו כמקודם, והשינוי אינו אלא בנוגע לגילוי והעלם, שמקודם הי אתנו בגילוי, ועכשיו נמצא אתנו בהעלם, ולכן עכשיו יש צורך להביא ראי’ מדברי הגמרא ש”אפשר לו להאדם לגור בשני עולמים”, ולזה יש צורך בלימוד תורתו, ”שאומרים דבר שמועה מפיו שפתותיו דובכות כו” אבל לאידך העובדה שעכשיו נמצא אתנו בהעלם וצריכים להביא ראי’ על זה – אינה פועלת חלישות בעצם הענין כלל וכלל!

(משיחת ש”פ שלח השי”ת)

”לאחרי ההסתלקות התחילה ההצלחה להיות באופן אחר לגמרי”

ובמילא כל זמן שנשמתו של הרבי היתה מוגבלת בגוף, היו אמנם הצלחות וכו’, אבל, כל זה הוא ע”י יגיעה... ועד להמצב ש”הוא מחולל מפשעינו”... עם כל הענינים שעברו עליו, ובמילא, הרי זה הגביל, במידה גדולה, את ההמשכות וההשפעות שהמשיכו מלמעלה, ובמיוחד – את האופן שבו ניצלו אותם כאן למטה.

אבל לאחר ההסתלקות – שאז ”אשתכח ככולהו עלמין (וגם עוה”ז הגשמי בכלל זה ולא רק בכלל זה אלא עוד יותר מאשר בעולמות העליונים) יתיר מבחיוהי” כיון שלא עזב הרועה את צאן מרעיתו – אזי התחילה ההצלחה להיות באופן אחר לגמרי, ללא הגבלות.

אלא, שלא ניצלו אותה במילואה, ובמילא לא נראתה במילואה; אבל באותם מקומות שרצו לנצלה, ורצו באמת – ראו הצלחה למעלה מדרך הטבע ועד כדי כך, שגם אלה שחשבו למנגדים לא זו בלבד שבטלה התנגדותם אלא עוד זאת שנעשו למסייעים.

(משיחת שמח”ת תשט”ז)

”דאס איז די ענטפער”

און דאס איז די ענטפער אויף השואלים: וויבאלד אז מ'געפינט זיך אין א דור יתום. און אין א חושך כפול ומכופל. און גדולי ישראל הלכו ועזבו אותנו לאנחות רח"ל – איז ווי אזוי וועט מען קענען אנהאלטן אין דעם חושך כפול ומכופל פון די לעצטע רגעים פון גלות?

איז אבער ידוע דאס וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שרייבט וועגען זיין פאטער, אז צדיקים אפי' לאחרי הסתלקותם איז "לא יפרדו מעל צאן מרעיתם" און "מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש", און ער איז מעורר רחמים רבים און איז מלמד זכות און איז ממשיך אלע – ערליי המשכות אזוי ווי סאיז געווען בחיים חיותו בעלמא דין,

וואס ע"ד ווי ער האט אפגעפסקנט בנוגע לאביו, איז עס אזוי אויך בנוגע צו אים אליין. . . און אויך לאחרי ההסתלקות שלו ווערן נמשך אלע המשכות אזוי ווי סאיז געווען בימי הנשיאות שלו,

כולל אויך די נתינת כח אויף דעם ענין פון הפצת היהדות והתורה ומצוותי' בכלל, ובמיוחד דער ענין פון הפצת המעיינות, מתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת מוצאי ש"פ מטו"מ התשל"ט)

”דער ענין וואס האט זיך אויפגעטאן יו"ד שבט בפעם הראשונה”

דער ענין וואס האט זיך אויפגעטאן יו"ד שבט בפעם הראשונה איז שייך צו אלע אידן, אפי' צו אזעלכע אידן וואס האבן בשעת מעשה דערפון ניט געוואוסט, אדער זיי ווייסן יעצט אויך ניט – ווארום דאס איז דער סדר אין תורה אז אן ענין וואס טוט זיך אפ ע"פ תורה איז א "פעולה נמשכת", ובמילא פועלט דאס אויך אויף אידן וואס וועלן זיך ערשט שפעטער דערוויסן דערפון און בשעת זיי דערוויסן זיך דערפון, ווערן אלע פעולות וואס האבן זיך אויפגעטאן יו"ד שבט שייך צו זיי באופן פרטי.

...ועד"ז נאך דעם ענין פון יו"ד שבט בפעם הראשונה – איז "לא עזב הרועה את צאן מרעיתו" ובמילא זיינען אלע אידן נאך אלץ שייך צו אים, אפי' אידן וואס זיינען ניט געווען במדינה ההיא.

(משיחת ש"פ משפטים התשמ"מ)

”יכולים לסמוך עליו”

ומזה מובן שגם עכשיו צריכים לקיים את השליחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר כמו קודם.

ישנם כאלה שחושבים שיש חילוק: קודם – הי' צריך לקיים את השליחות שהטיל עליו הרבי כיון שהרבי. הי' יכול לקראו ליחידות או לכתוב לו מכתב: היתכן ששלחתי אותך בשליחות מסויימת ונתתי לך כחות ולמה אינך מקיים את השליחות! אבל עכשיו – חושב לעצמו – יכול לעשות כרצונו.

על כך אומר הרבי שהחיים נצחיים הם ובמילא ישנם בתקופם כל עניני השליחות והכחות שניתנו על ידו, וגם עכשיו ממשיך לדרוש בכל התוקף ("מיט די זעלבע שטריינגקייט") אודות קיום השליחות ששלח כבר, וימשיך לשלוח!

– ישנם התמהים על דיבורים אלה אבל האמת היא שמצינו בתנ"ך: "ויבוא אליו מכתב מאליהו הנביא" – כמה שנים לאחרי שעלה בסערה השמימה! וא"כ מהי התמיהה שגם עכשיו ימשיך הרבי לשלוח?! ... באיזה אופן להודיע – יש לרבי את הדרכים שלו ואין אנו צריכים לדאוג באיזה אופן יודיע הרבי יכולים לסמוך עליו! ...

... כל אחד ואחד מהתלמידים מהמקושרים ומהחסידים צריך לידע שהוא מ"אנשי משה", וענין זה הוא לעד ולעולמי עולמים לו ולדורותיו עד ביאת משיח צדקנו.

ויתירה מזה גם אלה שמקודם לא היתה להם שייכות אל הרבי, יכולים עתה להיות חסידים של הרבי.

ונקודת הענין – שאין שינוי כלל בין קודם לעכשיו.

– אם ישנו שינוי הרי זה רק למעליותא כמבואר באגה"ק שלאחרי ההסתלקות נקל יותר לקבל ההשפעה מחיי הצדיק. כיון שאינם בתוך כלי ולבוש גשמי.

(משיחת י"ב תמוז השי"ת)

"גם לאחרי ההסתלקות ישנו ענין החיים ללא הפסק"

בחג הגאולה האחרון בחיים חיותו בעלמא דין הוצרך כ"ק מו"ח אדמו"ר להבהיר ("באווארנען") ולומר שעניני קדושה נצחיים הם והוסיף לפרש בפרטיות (שלא יהי מקום לטעות בכוונתו) הענין דחיים ארוכים, חיים אמיתים שאין להם הפסק, כדי שלא נחשוב כפי שנראה בעיני בשר ח"ו (שהרי מציאות כזו אינה שייכת כלל בקדושה), אלא נדע שגם לאחרי ההסתלקות ישנו ענין החיים ללא הפסק, חיים נצחיים, אצל נשיא הדור, ועל ידו נמשך חיים נצחיים לכל הדור, ולכן, גם עכשיו יכול וצריך כאו"א (לא רק לחיות בעצמו אלא גם) להחיות אחרים בעניני קדושה.

(משיחת ש"פ חוקת השי"ת)

"מעכבים ח"ו את העליות של הרבי"

העליות של הרבי בעל ההילולא – שגם במשך השנה הולך ומתעלה "מחיל אל חיל" ועאכו"כ ביום ההילולא שאז העלי' היא באופן שבאין ערוך – הם באופן שלוקח עמו בעליותיו את כל המקושרים והשייכים אליו, כפי שפסק בעצמו שרועי ישראל "לא יפרדו מעל צאן מרעיתם".

וכפי שמצינו במשה רבינו ש"צדקת ה עשה ומשפטיו עם ישראל" – שנשאר במדבר כדי להיות יחד עם צאן מרעיתו, כדי שיוכל להכניסם עמו לארץ ישראל. וכן הוא אצל כל רועי ישראל – שהענין העיקרי אצלם הוא צאן מרעיתם.

– הרב הצדיק מבארדיטשוב אמר פעם שאם יעמידו בפניו ברירה: להיות לבדו בגן עדן או להיות בגהינם אבל יחד עם עוד יהודים – יבחר להיות בגהינם העיקר להיות יחד עם עוד יהודים...

זוהי תכונתו של רועה ישראל – שכל עצמותו ומהותו הוא תפקידו ושליחותו בתור רועה ישראל ובמילא לא איכפת לו ("עס גייט אים ניט אן") עניני גן עדן וכיו"ב; איכפת לו ("אים גייט אן") להמצא יחד עם יהודים, כיון שזהו תפקידו ושליחותו.

ומזה מובן גם בנוגע לעניני העליות של הרבי בעל ההילולא – שאילו לא היו העליות שייכים גם אלינו הי' הרבי מוותר על העליות שלו כדי להשאיר יחד עם צאן מרעיתו, ונמצא, שהרבי לא עולה בלעדנו, אלא לוקח גם אותנו בעליותיו. – ובמילא, כאשר "נסחבים" ("משלעפט זיך") ולא הולכים עמו, הרי לא זו בלבד שחסר במילוי השליחות אלא עוד זאת, שמעכבים ח"ו את העליות של הרבי כיון שהוא קשור עמנו.

(משיחת יו"ד שבט התשי"ג)

הוספה:

ונחה עליו רוח הוי

ונחה עליו רוח ה'

על ענינו של משיח, מוצאים אנו בפסוק, המגלה לנו, מה הוא מהותו ואיך הן הנהגותיו ופעולתיו.

כאמור, משיח הוא אור. הרי, כשנבין את מהות האור ואופן ההנהגה והפעולה של האור – נבין גם את מהות הכלי, כלומר החסידות, שהיא הכלי לגילוי אור המשיח.

יודעים אנו שחסידות היא שכל אלקי, יודעים אנו גם ששכל אלקי שונה בגדרי מגדרי השכל האנושי. אך, מה היא מהות השכל האלקי – אין אנו יודעים. ברם, כאשר את נבין את מהות האור, נבין ממילא מה היא מהות הכלי ואיך הוא אופן ההנהגה והפעולה של הכלי.

על משיח כתוב: "ונחה עליו רוח הוי", רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ד'. והריחו ביראת ד' ולא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח, ושפט בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארץ. . והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו".

בארבעה פסוקים אלה מגלה לנו הקב"ה, מה היא מהותו של משיח ואיך הן הנהגותו ופעולתו.

מהותו של משיח היא: "ונחה עליו רוח הוי" רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ד'".

השכל שלנו משיג ומבין מה שהפסוק אומר "ונחה עליו רוח הוי" – הוי' הוא הרי היה הוה ויהיה כאחד, למעלה מן הטבע. הטבע מתחלק בעבר הוה ועתיד ואילו משיח הוא למעלה מן הטבע.

אך, כשהוא מתחיל לפרט פרטים: חכמה, בינה, עצה וגבורה, דעת ויראת ד' – הרי הם כולם דברים בעלי מהותם פרטיות, כשכל מהות מוגדרת בגדר פרטי, וגם אם בדברים מסויימים יש קשר ביניהם ואפילו השפעה אחד על השני, אך בעצם הם גם הפכיים זה מזה.

רוח חכמה ובינה

כוחות החכמה והבינה יש ביניהם קשר יסודי מסויים וכח השפעה אחד על השני, ויחד עם כך הם הפכיים זה מזה.

חכמה היא נקודה, ברק המבריק, ברק שכלי. בינה היא התפשטות, התיישבות, שיקול והתבוננות. לכן חכמה היא מעיין ובינה – נהר. הנהר הוא בעל מים מרובים וזורם בחזקה ואילו המעיין זורם טיפין טיפין. אך אי אפשר להיות נהר כשאינ מעיין, הנהר נובע מהמעייין.

אותו דבר בשכל העולם, אי אפשר שתהיה הבנה כאשר חסרה נקודת החכמה, מה להבין. ומכל נקודת חכמה מתפתח נהר ההבנה.

נקודה והתפשטות הן הפכיות בעצם מהותן. כלומר, נוסף על כך שלכל אחת מהן ישנם ההגדרות שלה, הגדרה הקשורה אליה בלבד, יש בהן צד של התנגדות והפכיות אחת מהשניה.

גם חכמה וגם בינה הן שכל. השכל עצמו למרות שאין הוא הרוחני האמיתי, אך לגבי גשמי וחומרי הוא רוחני שבגשמי. הרי בחכמה ובינה עצמן קשה לנו לציין התנגדותן והפכיותן זו לזו, אלא רואים אנו זאת בבהירות ובמפורט בכלים שלהן, כלומר במוחיות, מוח החכמה הוא קר ולח ומוח הבינה חם ויבש...

אותיות של חכמה הן קצרות ובעלות מגע. זה נותן לנו מושג כללי על שכל החכמה, שהוא נקודה וברק, ומציין לנו שמוח הבינה הוא חם ויבש.

אותיות של בינה הן בהבנה והסברה, זה מדגיש לנו ששכל הבינה הוא התפשטות והסברת הדבר, ומציין לנו שמוח הבינה הוא חם ויבש.

מכל האמור רואים אנו, שלחכמה ובינה יש גם צדדי התנגדות והפכיות אחת לשניה.

כיצד, איפוא, אומר הפסוק "רוח חכמה ובינה" וכולל אותן יחד, הרי לכל הפחות היה צריך לחלקן ולומר רוח חכמה ורוח בינה?

רוח עצה וגבורה

"רוח עצה וגבורה" – עצה היא ישוב הדעת, המקיף שלש המחלקות שבשכל, חכמה, בינה והעמקה. כלומר, הביצוע של הדבר כפי שהוא מעובד מכל שלשת מקורי השכל.

יש אמנם הבדל גדול באיזה דבר ניתנת העצה, אם בדבר רוחני או בדבר גשמי. אך בכל אופן העצה היא ייעוץ באמצעות שכל עמוק, כמי ששואל עצה מחברו שיתן לו עצה טובה ומוצא שכלי.

גבורה פירושה כוח, עוצמה. יש אמנם הבדל גדול על מה מבוסס הכוח והעוצמה. יש כוח ועוצמה של שכל, כפי שהגמרא אומרת: "גבור שיודע להשיב" ויש גבור של זרוע. בכל אופן משמעותה של גבורה היא חוזק. עצה וגבורה מובדלות בגדריהן, גדר העצה הוא חכמה ושכל וגדר הגבורה הוא תוקף וגאון.

"רוח דעת ויראת ד'" – דעה היא חכמה והבנה עמוקות, שכל דבר שהוא עושה מחושב באופן יסודי ועמוק. יראת ה' היא יראת שמים תמימה, שהוא עושה רק מה שהקב"ה מצווה

ואינו רוצה להיכנס לשום פשרות ולשום הסברים שכליים, הוא ירא אלקים ואינו רוצה לדעת שום חכמות של קולות. כלומר, הוא מוסר את נפשו לקיים מה שכתוב בשולחן ערוך. ואילו דעת היא חכמה. וישנו מאמר העולם: חכמה איננה מן הצדקנות, ולדאבן לבכנו רואים אנו זאת בחיים, שכל החכמות הן כיצד לעקוף את יראת השמים.

ברם, על משיח אומר הפסוק "ונחה עליו רוח הוי' רוח חכמה ובינה וגו'". הרי משמעות הפסוק היא שמהות ההמשיח היא גם דברי חכמה ובינה, עצה וגבורה, דעת ויראת ה'. אלא שבמשיח הם שונים מכפי שהם אצלנו.

אצלנו מהוות חכמה ובינה שני דברים נפרדים, גם עצה וגבורה, דעת ויראת ה' מובדלות זו מזו, ואילו במשיח באות חכמה ובינה יחד, עצה וגבורה יחד, דעת ויראת ה' יחד, שכן זה הרי ענינו של למעלה מן הטבע, הנושא שני הפכיים. כי הרי שניהם באים ממקור אחד והם בגילוי כפי שהם במקורם.

הנהגה שלמעלה מן הטבע

הנהגתו של משיח היא "והריחו ביראת ה' ולא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח" אלא "ושפט בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארץ".

הדבר מופלא ביותר, הוא לא ישפוט בהתאם למה שיראה בעיניו, ולא יוכיח אחרי משמע אזניו, אלא ישפוט בצדק את העניים ויוכיח את נפולי הרוח.

זהו הנהגתו של משיח, הנהגה שלמעלה מן הטבע.

הדין והמשפט של בני אדם הוא רק בהתאם למה שבעיניו יראה ובאזניו ישמע. כשאחד שופט את השני, גם כשהמשפט הוא גלוי, ברבים, וגם כשהוא שופט את השני בלבד, הרי יסודות המשפט ויסודות המוסר הם רק אחרי מה שהוא רואה בעיניו ושומע באזניו, אין הוא נכנס לחייו של השפוט, אין הוא מתחשב במעמדו ומצבו ובמה שסובב אותו, כלומר, אין הוא נכנס לחיים הפנימיים ואינו מתעמק בסיבות שהביאו אותו לחיים כאלה. הוא שופט אותו אך ורק לנוכח מה שהוא רואה ושומע לא לנוכח מצבו ומעמדו של השפוט.

משפט כזה איננו משפט אמיתי, משפט כזה הוא יבש מדי, בנוי על יסודות קלים. המשפט האמיתי הוא, שעל השופט להעמיד את עצמו במקומו של השפוט, הוא צריך ומוכרח לדעת כל הסיבות שהביאו את השפוט למצב כזה.

אזהרתו הגדולה של הלל "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו", כשאתה רואה שאחד נכשל באי יכולתו לעמוד בנסיון, אל תשפוט אותו עד שיעבור עליך עצמך נסיון כזה. אזהרה גדולה זו היא מאמר השם.

יכולים לשפוט רק כאשר השופט מעמיד את עצמו במקומו של השפוט וחי את הנסיון שלו...

משפטו של משיח הוא "לא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח", משפטו של משיח לא יהיה כמשפטו של בן אדם שלפניו רק מה שהוא רואה ושומע.

משפטו של משיח יהיה שיסתכל, יראה וירגיש, גם את הסיבות שהביאו את החוטא לחטוא, הוא גם ירגיש שהחוטא לא רצה לעשות מה שעשה אלא שלא היה יכול להתגבר על תאוותו.

לא למראה עיניו ישפוט

כשמשיח יבוא בב"א יהיה תחיית המתים ואז יהיה הדין והמשפט מי יקום בתחיית המתים. גם על אלה שיזכו לראות בביאת המשיח, יהיה הדין ומשפט.

משיח עצמו יהיה השופט, ועל כך אומר הפסוק "לא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח", אלא ייכנס לחיים הקשים של בני ישראל בגלות, יעורר רחמים עליהם וימצא זכות עליהם שהם לא רצו לחטוא, אלא לא היה בכוחם להתגבר על היצר הרע.

משיח יראה את הצד הטוב, ולכן יהודים עשו תשובה התחרטו על הדברים הלא טובים, התשובה והחרטה תעזור לזכות גילוי המשיח.

הנהגתו של משיח תהיה "ושפט בצדק דלים, והוכיח במישור לענוי ארץ". "דל" אינו מדריגת עני ואביון. הדל אינו רחוק מעשיר בדעת, אלא שהוא דל שאין ידו משגת לבצע את מה שהוא מבין.

"עשיר בדעה" הוא שמבין מה זה טוב, לעשות טובה לזולת והדומה, וזאת הוא עושה, ומה שלא טוב, כמו תאוה, לדבר רכילות או שקר וכדומה – אין הוא עושה.

ה"דל" הוא שאין ידו משגת. כלומר, גם הוא ידוע מה זה טוב ומה זה רע, אלא כל זאת הוא מבין במוחו, אבל אין ידו משגת להביא זאת בחיים, לעשות מה שטוב ולא לעשות מה שרע.

את הדל הזה שאין ידו משגת להעמיד על עצמו, ישפוט משיח, אך המשפט יהיה בצדק, הוא ילמד עליו זכות.

והוכיח מישור לענוי ארץ

"והוכיח מישור לענוי ארץ". ענוי ארץ מגיע להם שיוכיחו אותם, שכן על כל אדם להשתדל לעורר את הזולת לעשות דברים טובים, אך כשיהיה ענו בעיניו ויאמר, מי אני שיעורר, מי אני שיאמר לזולת, ענוה כזו מזיקה מאד, היא מביאה לדברים הלא טובים, ולכן ראויים ענוים אלה שיוכיחו אותם.

רואים אנו בחיים, כשאחד מדבר עם השני ומעורר אותו לעשות דבר טוב, לקבוע עתים לתורה, לעשות מצוה, לתת צדקה, לעזור ללומדי תורה וכדומה, הרי כשמדברים על כך הדברים משפיעים.

חובת גברא על כל יהודי, לעורר אחד את השני, להתוועד לעתים תכופות ולדבר מכוח

לימוד תורה, החזקת לומדי תורה ועוד, אך מי שאומר מי אני שאעורר, מי אני שאומר, הוא גורם ביטול תורה, ביטול החזקת התורה ועוד. הרי משיח ישפוט אותם אך ימצא עליהם לימוד זכות.

“והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו”. מתניו וחלציו הם העצמות המחזיקות את כל הגוף. מתניו הם חלק מהגוף הנקרא גב, וחלציו הם חלק מהגוף שבתחתית גוף השדרה שם מתחילות עצמות הרגלים. כלומר, אזור מתניו הוא הכוח המחזיק את גוף האדם עצמו, אזור חלציו – הכוח שאנשים מעבירים לילדיהם. לכן נקראים ילדים – יוצאי חלציו, כל אלה הם מדריגת המשיח, הנקרא מדריגת האור, כל אלה ישנם בכלי של האור, כלומר, בחסידות, שהיא שכל אלקי ועבודת השי”ת.

והאמונה אזור חלציו

השכל של חסידות הוא שכל אלקי, בו ישנו הענין של התכללות. חכמה היא “נקודה” ובינה היא “היכלא”, ושתיהן צריכות להיות, שגם בהשגה של בינה יהיה הביטול של חכמה. זה גם כן “עצה וגבורה”, שהעצה של חכמה ובינה תבוא בעבודה בפועל בגבורה, בתוקף המדות שבלב, ואז הוא “דעת ויראת ה’”, שהוא ענין ערום ביראה, לפעול את הבירור והזיכור של כל עניני העולם, וזאת על ידי העבודה.

העולם טועה וחושב ש“עבודה” היא רק מה שהולכים לטבול לפני התפלה, מתפללים חמש או שש שעות בחיות, צמים ולומדים הרבה תורה, לא! זה טעות. “עבודה” נקראת, כשיהודי הולך ברחוב – על האבן להרגיש שיהודי דרך עליה, האויר צריך להיעשות נקי וטהור יותר, העולם צריך להיות מואר יותר.

וכדי שאכן יהיה כך שהעולם יהיה מואר יותר, זקוקים לכל הדברים האמורים, צריכים ללמוד חסידות, צריכים להתפלל באריכות ובחיות, צריכים לעקור מן השורש כל המדות הרעות ולקנות מדות טובות, אז נעשה העולם מואר.

זהו “והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו”. האמונה היא האבנט שהורים מעניקים לילדיהם. ידוע היטב לכל שאין דבר בעולם שהורים יכולים למסור לילדיהם, כל הירושות הגשמיות אינן בטוחות וחזקות.

את כל הדברים הגשמיים אין אדם לוקח אתו לקבר (וכפי שאומרים בפרק התהלים המסויים, ויעזור השי”ת שיהיה “ובלע המות לנצח” וכל בני ישראל יאריכו ימים ושנים) וזה גם כן אינו ירושה בטוחה לילדים.

הירושה האמיתית הבטוחה שהורים מוסרים לילדיהם היא, כוחות הנפש והאמונה, זהו “והאמונה אזור חלציו”, זהו הדבר הראשי והעיקרי שאדם מוסר ליוצאי חלציו.

תקוות האדם היא יוצא חלצים, ילד, כל אדם בלי הבדל עשיר או עני ח”ו, העיקר אצלו הוא ילד. טעמו של דבר בשרשו הוא, שזה הרי כוח האין סוף בנבראים, הבנין עדי עד, ולכן העיקר

אצלו הוא ילד, שהוא הבלי גבול של נבראים.

זוהי הירושה שהורים נותנים לחלציהם, האמונה היא דבר נצחי.

* * *

בפסוק כתוב "והאמונה". לכאורה, היה צריך לומר "ואמונה", מדוע כתוב "והאמונה"? אמונה זו דוקא, כך ראוי לומר כשישנם כמה סוגי דברים, אומרים אז, הדבר הזה ולא אחר, ואילו אמונה היא אחת, כל בני ישראל הם מאמינים בני מאמינים, מדוע איפוא אומר הפסוק "והאמונה"?

אכן, כל בני ישראל הם מאמינים בני מאמינים, כל יהודי מאמין בהקב"ה, שם שמים שגור בפי כל, השבח לא – ל, היא המלה הראשונה שכל יהודי, אנשים נשים וטף, אומר.

כשאחד שואל את השני: מה שלומך? עונה לו השני: השבח לא – ל, או תודה...

יהודים מאמינים בהשי"ת שהוא למעלה מן הטבע, כפי שאנו רואים בחיי יום יום, כשאין לאחד עסק או כלי לפרנסה, אומר לו השני: אל תדאג, הקב"ה יעזור. כשאחד חולה ר"ל, רופאים מתיאשים ממנו חלילה, מנחמים אותו שהשי"ת ירחם. אכן, שירחם, הוא הרי רופא החולים, והקב"ה הוא בעל הרחמים.

חיי היהודים היום יומי ומאות אלפי מסירות הנפש וקידוש השם שבני ישראל, אנשים נשים וטף עברו ועוברים במדינות שונות ובאופנים שונים – מראה על האמונה הטהורה הקבועה בבני ישראל, שאמונה זו מושרשת בעומק לבותיהם.

ברם, אמונה היא מקיף, לכן יכולה להיות באדם הנהגה בעלת שני הפכיים, למשל, אחד הולך לגנוב ומבקש שהקב"ה יעזור לו שהגניבה תצליח לו שלא ייתפס. הוא מאמין בהשי"ת ויחד עם כך עשה דבר שהוא נגד ציוויו של הקב"ה, לא תגנוב.

מי שמאמין בהשי"ת ומבקש עזרתו של השי"ת, עליו הרי להאמין שהשי"ת יתן לו את פרנסתו באופן כשר, מדוע הוא עושה דבר שהוא נגד ציוויו של השי"ת?

אלא, מפני שאמונה היא בחינת "מקיף". ענינו של מקיף הוא שהשפעה היא כללית. אמונה היא אכן מושרשת בעומק לבותיהם של בני ישראל, אך היא רק מסוכבת עליו באופן של מקיף, והפעולה של מקיף היא כללית, לכן יכול להיות דבר והיפוכו, הוא מאמין בהשי"ת שהוא זן ומפרנס, ועושה יחד עם כך עבירה של גניבה או עבירה אחרת.

על יהודי להשריש את האמונה הגדולה והקדושה בחיי היום יום ובכל הנהגותיו. זוהי משמעות הפסוק באמרו "והאמונה", האמונה הידועה שמשרישים אותה בחיי היום יום, שכל הנהגותיו תהיינה לאור האמונה.

לכן אומר הפסוק "והאמונה" ולא "ואמונה", שכן, "אמונה" משמעה האמונה שיהודי נולד אתה, אך זו יכולה להיות דבר והיפוכו, הוא מאמין בהשי"ת ואף על פי כן עובר עבירה. ואילו במלה "והאמונה" מתכוון הפסוק להאמונה שמשרישים אותה בחיי היום יום שיהיו

לאור האמונה, וכאשר האמונה מאירה בפנימיות – לא יכול להיות דבר והיפוכו.
זהו "והאמונה אזור חלציו". האמונה שהוא משריש בחיי היום יום שלו, היא הירושה
הנכונה והטהורה, והיא גאונו של יהודי, שהורים נותנים לילדיהם וליוצאי חלציהם לדורי
דורות.

* * *

ירושה גדולה וקדושה זו, שהאמונה תאיר את חיי היום יום, מסורה בידי ההורים, בהתאם
להתנהגותם. חינוך ילדיהם תלוי באופן חייהם והתנהגותם של ההורים.
ויהודים שרוצים שילדיהם יהיו יהודים, עליהם ללמד את ילדיהם בסדר העתיק, קמץ א א,
בלי שיטות לימוד הנוטלות את כל הקדושה מאותיות התורה.
אין להתפעל ממה שרבים משתמשים בשיטות אלו. יהודים יראים וחרדים יעמדו לבסוף על
הטעות הגדולה שעשו. חינוך הילדים מן ההכרח שיהיה כפי שהיה, וצריכים ללמוד גמרא.
בגלל חינוך הילדים מן ההכרח שההתנהגות בבית תהיה יהודית. כשהאב הולך ל"מנין"
להתפלל, והולך לשמוע שיעורי לימוד, והאם שומרת על יהדות, והשבת היא כפי שהיא צריכה
להיות – אז האויר בבית טוב, וזה משפיע על הילדים שמשתרשת בהם יהדות.
זהו "והאמונה אזור חלציו", מה שיש בכוח ההורים לתת לילדיהם, ומה שהם אכן נותנים
– זוהי האמונה...

* * *

כעת נבין את תשובת המשיח לרבנו הבעש"ט נ"ע על שאלתו "אימתי קאתי מר"? –
"לכשיפוצו מעינותיך חוצה".
אבותינו ואבות אבותינו בעדת החסידים, כל חסידי חב"ד על פני כדור הארץ, הם כמשפחה
אחת, שכן יסודות החסידות והחסידים הם אחדות, אהבה ואחווה.
האבות והסבים במשפחת החסידים עמלו על חסידות והנהגות במדות חסידות.
חסידות היא חיות, אמת ואור, חיים מוארים אמיתיים, שכל מה שעושים יהיה בחיות,
באמת, להתפלל בחיות, ללמוד בחיות, לקיים מצוה בחיות, להלוות גמ"ח לזולת בחיות,
להתפלל ולבכות בראש השנה וביום הכפורים בחיות, כל מה שעושים שיהיה בחיות.
על כך עמלו ושמנו נפשם בכפם ההורים והסבים במשפחת עדת החסידים. כלומר, הם מסרו
את נפשם על "והאמונה", שהאמונה תהיה מושרשת בחיי היום יום. במלים ברורות יותר,
מסירות נפשם היתה שחיי היום יום יהיו מוארים באמונה זו.
כך הם התנהגו בעצמם, וכך הם חינוכו את ילדיהם. כל אחד דאג לעצמו ולילדיו, עשה כל
אשר ביכלתו להביא את ילדו למסיבה חסידית, הקדיש זמנים מסויימים להתוועד עם ילדו
באווירה של חסידות ושל מדות חסידות, והסביר את הדברים שמוחו של הילד ישיג ויבין
אותם.

האב דאג שהבית יהיה בית ועד לחסידים, שהתוועדות חסידית תתקיים בביתו, ובאותה התוועדות דיברו אודות תורה, אודות עבודה שבלב, כיצד יש להתפלל, אודות מדות טובות, כיצד צריך חסיד להיות, מה היא אהבת ה', מה היא יראת ה' ומה היא אהבת ישראל.

היו מסיבות בין חסידים בהן היו מתיישבים ומטכסים עצות בעניני חסידות שונים. למסיבות אלו לא היו מרשים לאברכים להיכנס, הדלתות היו נעולות מבפנים, לא כל מי שרצה – יכול היה להיכנס, היו צריכים להיות ראויים להשתתף במסיבה כזו, וכדי להיות ראויים לכך היו זקוקים להכנות מסוימות.

בעדת החסידים היו אלה שתפקידם היה לעסוק עם האברכים, דיברו אתם כיצד עליהם להתנהג, הם לימדו אותם, הוכיחו אותם. כשראו מדה לא טובה של שקר, רכילות, גאווה וכדומה, היו עוקרים אותם מהשורש. ביטול היש לא רק על הנייר, אלא אכן בחיים.

האברכים בעדת החסידים היו מתפלשים סביב הדלתות, סביב החלונות, אולי ישמעו אימרה, סיפור. כל אחד שאף לשמוע ולראות איך חסידים מתוועדים, כל אחד מהאברכים ידע שזה המעיין ממנו נובעים כל הדברים הטובים של יראת שמים ומדות טובות.

זהו "והאמונה", לחיות בחיי היום ובחיות ובהתלהבות החסידית. אמונה זו מסרו הסבים והאבות במשפחת עדת החסידים בירושה לילדיהם ולנכדיהם.

* * *

זוהי משמעות תשובתו של המשיח, "לכשיפוצו מעינותיך חוצה", "והאמונה" זו שהסבים והאבות השאירו בירושה לילדיהם ולנכדיהם, הנה בזרם הגלות, הופצה ופוזרה במרחבי תבל ובמדינות שונות.

וגם בין אלה שמסיבות שונות נידחו בחוצה, נתוקים מיהדות, כשלא מדובר אודות חסידות והנהגות חסידים, אלא מדובר מכוח טהרת המשפחה, הנחת תפילין, שמירת שבת, מאכלות כשרים.

כאחד מגזע ובא כוח הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אינני נופל ברוחי בגין גזע החסידים שנדחו ב"חוצה", בידעי שבתוכם זורם דם הוריהם והוריהם הוריהם.

זהו מה שמשיח אומר, שבחוצה ישנם מעינותיך, גם אלה שבחוצה יש להם הירושה הגדולה מסביהם ומהוריהם, ועלולה להתעורר בהם נקודת "והאמונה", שהוריהם מסרו את נפשם על כך.

תשובתו של משיח היא, ש"יפוצו מעינותיך חוצה", שתורת רבנו הבעש"ט נ"ע והעבודה הטהורה בבירור וזיכוך המדות יפוצו סוף סוף, שכולם יכירו את האמת, וגם אלה הנמצאים ב"חוצה", תעורר אותם מסירות נפשם של הוריהם וסביהם, שישתמשו בעונג של הנהגות טובות, בירושה הטהורה שסביהם והוריהם הורישו להם.

יעזור לנו השי"ת, בתוך כלל ישראל בשנה מאושרת בכל, ונראה את עדת החסידים ממלאים את חובתם בתורה ועבודה, וענפי האילן החי, גזע החסידים, יתעוררו לחיים, וכולנו בתוך כלל אחינו בני ישראל שי' יזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

(לקו"ד (בלה"ק) א-ב, עמ' 415 ואילך)

נספח

סיפורי חסידים

אודות נסיעה לרבי

יומן תשרי ה'תשנ"ב

סיפורי חסידים אודות נסיעה לרבי

נסיעה לרבי ו"ביטול תורה"

הרב הקדוש, רבי יעקב יוסף מפולנאה, בעל "תולדות יעקב יוסף", הרבה לנסוע ולבקר בחצרו של מורו ורבו, הבעל-שם-טוב.

נטפלו אליו המתנגדים שבעירו בשאלה: הליכה זו, הרי יש בה משום ביטול תורה, ומה יענה ליום דין?

השיב בעל ה"תולדות":

כאשר נוסעים לצדיק, על מנת ללמוד כיצד לעבוד את ה', הרי ביטולה זהו קיומה. ביטול זה של הזמן, מאפשר קיום אמיתי של מצווה.

(אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח' י' ע' קיז)

"הוצאת המת" ו"הכנסת כלה"

הרב הקדוש מפולנאה, בעל הספר "תולדות יעקב יוסף", נשאל פעם: כיצד מרשה הוא לעצמו להרבות בנסיעות אל הבעל שם טוב, והרי יש בכך משום ביטול תורה?

השיב בעל ה"תולדות": "מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה".

הוצאת המת – היינו הוצאת ה"מוות" מן הנפש.

הכנסת כלה – היינו הכנסת תשוקה וכלות הנפש לאלוקות.

על תכונות אלו, שניתן לקבלן רק אצל הבעל-שם-טוב, אכן מבטלין תלמוד תורה.

(אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח' י' ע' קיז, בשולי הגליון)

בא תבא תיכף!

מכתב מהבעש"ט לתלמידו המגיד ממעזריטש:

לתלמידי המובהק הגאון הקדוש רועה נאמן לבי"ת ישראל נפשי קשורה בנפשו וכו' מ' בעריני' שי"נ.

אבל אין שווה לי כי יש לי געגועים עזים לראות פניך ע"כ איני מסכים שתשתקע שם בשום אופן בעולם ע"כ בא תבוא תכף וחויך לזה אין באפשרות שישתמשו ב' כתרים ואין מלכות נוגע בחברתה וד"ל ברמיזא.

דברי רבך ומורך דבק לך...
ישראל במוהר"ר אליעזר בע"ש ממעזבז

אחדות החסידים כתנאי להנסיעה

מכתב מאת הבעש"ט:

אל כבוד ידיד נפשי הרב הק' והטהור כל רז לא אניס לי' וכו' מ' מנחם מנדיל נ"י מק"ק פרימישלאן.

ידע כ"ק כי הוא נפל חלקו בנעימים להיות מן המנוים והקראים מסביב לשלחני על חג הפסח הבע"ל ע"כ יכין א"ע לזה וידע כ"ק כי גם הרה"ק יקיר לי מ' יעקב יוסף הכהן גם כן מן המנוים וכאשר ידעתי שבן שניכם יש בלבבכם זה על זה על כן אני מקדים וכותב שטרם יסע אלי ישלח לו מכתב בקשה שימחול לו וגם כ"ק יאיר נרו מוחל לו וגם אליו יאיר נרו כתבתי מכתב שיכתוב לכבוד קדושתו וד"ל ויהיה שניהם שוין לטובה ובזכות השלום יהי טוב לנו וחג כשר ושמח בגו"ר וה' ישמרנו ממהשו חמץ.

דברי מורו ורבו אוהבו דו"ש בלב שלם
ישראל במוהר"ר אליעזר בע"ש ממעזבז

לראות איך קושר אנפלויותיו

הרה"ק ר' לייב שרה"ס היה אומר על עצמו שהוא נוסע אל רבו, הרב המגיד נ"ע, לראות איך הוא קושר את אנפלויותיו.

(סדר הדורות' ע' 35)

וילנה ומזריטש

כשרבנו הזקן הגיע לשנתו העשרים, הנה אחרי חג הפסח שנת ה'תקכ"ה החליט, בהסכמת זוגתו הרבנית סטערנא, לנסוע למקום תורה ועבודה.

"התיישבתי ביני לבין עצמי" – מספר רבנו הזקן – "לאן ללכת ולא יכולתי להחליט בעצמי. אחי רבי יהודה ליב שהנו בעל שכל הישר, אמר לי ללכת למזריטש. ידעתי שבוילנה יכולים להתלמד ללמוד, ובמזריטש – איך להתפלל, ללמוד ידעתי קצת, אבל להתפלל לא ידעתי כמעט כלום... והלכתי למזריטש."

(לקוטי דיבורים' ע' תפג)

נסיעות חסידי אדמו"ר האמצעי

חוק שם אדמו"ר האמצעי אשר יותר משני חודשים, וברשיון מיוחד שלשה חדשים אין רשות לשום אברך להתעכב בליובאוויטש, ובהליכתו חזרה לביתו צריך להתעכב יום או יומיים בכל עיר ועיר בדרך נסיעתו, ובכל מקום הנהו מחויב לחזור דא"ח רביים, אותם המאמרים ששמע בליובאוויטש.

החסידים שבכל העיירות כפרים וישובים בפלכי רוסיא הלבנה התדברו ביניהם אשר הן יחיד והן חבורה ההולכים לליובאוויטש, הנה בעברם דרך עיר או כפר וישוב אשר בו ימצאון מעדת החסידים, הנה חסידי המקום מחויבים לתת להם אוכל אכילה שתי' ולינה בהליכתם ובחזירתם.

אשר כל זה גרם להתאחדות עדת החסידים והתפשטות תורת החסידות ביותר.

(קונטרס לימוד החסידות ע' 9)

כאמור הסכימה זוגתו הרבנית סטערנא לנסיעה זו ורק לקחה ממנו תקיעת כף לא להשתהות שם יותר משנה וחצי.

זוגתו הרבנית סטערנא השיגה עבורו סכום של שלשים רו"כ ובכסף זה קנה סוס ועגלה ונסע עם אחיו רבי יהודה ליב.

בהגיעם לארשא בדרכם למזריטש נפל הסוס ומת. וסבר רבנו הזקן שסיבת הדבר הוא מפני שאחיו מהרי"ל לא לקח רשות מביתו לנסיעה זו. ורבנו הזקן אמר לאחיו: כפי הנראה אינך צריך לנסועה ולכן חזור לביתך ואני אלך לשם לבדי ומכל מה שאשיג אחלק גם לך. ומשם הלך רבנו הזקן רגלי למזריטש.

(בית רבי' פרק ב')

כשנסע אדמוה"ז בפעם השניה למעזריטש, התאכסן בפונדק אחד וביקש מבעל הבית חדר שיוכל להתפלל בו בלי הפרעות, הפונדקאי נתן לו איזה חדר בחצרו, ואדמוה"ז נכנס להתפלל שם.

בעל הבית שכח שנתן לו את החדר וכשראה פתח פתוח הלך וסגר, כשעבר בפעם השניה במקום ראה דם נוזל מן הפתח, ונזכר שאדמוה"ז מתפלל במקום והדם נוזל ממנו ואינו מרגיש, אח"כ שאל הבעה"ב את אדמוה"ז: מהי הדרך בעבודה בכוונה עד כדי כך שאינו מרגיש בצער? אמר לו שיש לו רב במעזריטש שמורה לו דרך זו.

ותיכף נסעו שניהם יחדיו למעזריטש.

(שמועות וסיפורים' ח"ג ע' 157)

בדרך העולה בית א – ל

נסיעת הגאון ר' זלמן לנדא לאדמו"ר הזקן. שמע קדושת ורוממות השפעת אדמו"ר הזקן נבג"ם זיע"א התחיל לצלצל באזני הגאון ר' זלמן ז"ל לנדא. ויחד עם גיסו, בן חותנו, ועוד אחד שהצטרף אליהם, נדברו יראי ה' וחסידי עליון לשום לדרך הקודש פעמיהם. את האמצעים הכספיים היה צריך להשיג גיסו של ר' זלמן הנ"ל. ויהי כי עלה בידם לקבל את צרור הכסף,

וישכרו להם בעל עגלה מעיר סמורגון הסמוכה ויצאו אתו לדרכם, דרך העולה בית א— ל.

ויבינו האנשים כי בהיוודע היעדרם מביתם תקום סערה בעיר, ועקרת הבית, חותנתו של ר' זלמן, ודאי תאזור כגבר חיל לרדוף אחריהם, וציוו על העגלון לטור מדרך המסילה היערה, בכדי לתת מספוא לסוסים. ויישארו כולם ביער עד אשר ראו את הגבירה עוברת במסילה גם כן עם בעל עגלה שמנהיגה ובעגלתו רתומים ארבעה סוסים, חיש מהר רודפת אחרי הנמלטים אל הכת ר"ל להשיבם מדרכם. ויחכו הנרדפים עד שוב הרודפת מדרכה ואז ציוו על העגלון לצאת מן היער ולאחוז דרכו לליאזנא.

ויהי כי באו למחוז חפצם ויאמר ר' זלמן לעגלון: בשוכך לביתך ותעבור דרך קורעניץ, תדפוק על תריסי חלון חדר זוגתי ותמסור לה מבואנו לשלום למקום מאווינו. אם את הדבר הזה תעשה, תבוא על שכרך שתקבל מזוגתי — שתייה כדת. העגלון נשאר נאמן להבטחתו, או אולי לתאוותו אל היי"ש המובטח, ויעשה ככל אשר ציווה עליו ר' זלמן. כבואו באישון לילה לקורעניץ. דפק על תריסי החלון וימסור את הידיעה לאשת חבר וקיבל את שכרו המובטח.

ויהי כטוב ליבו ביין, התחיל לסובב בעגלתו וארבעת סוסיו את שורות החנויות העומדות באמצע כיכר השוק בקורעניץ. והנה קראו מקרה. זקן אחד מה'בעלי— בתים' יצא החוצה, וירא והנה איש ומראהו כ'בעל— עגלה' סמורגוני ולו צמד רכב סוסים, מסתובב בסוסיו סביב לחנויות, וייצר לו מאוד. כי אמר: עכשיו ברור לי כבר הדבר, כי העגלון הזה הוא אשר הוביל את טובי העיר אל הכת ר"ל, והשערתנו שהאברכים נמלטו אל הכת נכונה היא. בבוקר בא האיש הזה לביתי— המדרש וסיפר מה שראה בהקין באישון לילה, ותיהום כל העיר על האסון אשר קראם ויתאבל העם מאוד.

(מרשימות ר"י לנדא, 'חסידים הראשונים' ח"א ע' 18)

החסיד שנקרא על שם חמותו

סיפר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ: הסיבה לכך שכינו את ר' פינחס רייזעס על— שם חותנתו, ולא על— שם אביו ר' העניך שיק, שהיה מגאוני שקלוב — היא בגלל הסיפור הבא:

לחמותו רייזע היו שלשה חתנים. היא עצמה היתה עשירה מפורסמת שהתגוררה בשקלוב. כשהגיע כ"ק אדמו"ר הזקן בתחילה לשקלוב, היא ראתה דבר מפליא: מגיע לעיירה אדם שמציג עצמו כמגיד בסביבות העיר ויטבסק, הוא נוסע על סוס בלי פרסום, מדבר בתורה עם גאוני שקלוב ויודע לענות על כל מה ששואלים אותו, ואילו מתוך מה שהוא שאל — על שאלה אחת ענו לו, ועל שלוש שאלות לא ענו לו.

לכן, אמרה מרת רייזע לחתניה שמי מהם שייסע אליו — אל רבנו הזקן — ללמוד, היא תתן לו את כל רכושה. ר' פינחס הסכים לכך ונסע לליאזנא.

בפעם הראשונה שבא לרבנו הזקן, לא היה רבנו בביתו כי נסע מעיר לעיר לדרוש לפני אנשים פשוטים (לאחר שנפוצה שמועה שהמגיד מליאזנא מקבל אליו רק גאוני ולא אנשים

פשוטים). ר' פינחס המתין אפוא ארבעה חודשים עד לשובו של כ"ק רבנו הזקן, ואז שהה אצלו שלושה חודשים. לאחר מכן שב לשקלוב והביא לחמותו מכתב המאשר כי הוא היה שם שלושה חודשים, ולאחר מכן נתנה לו את כל כספה וזהבה.

ר' פינחס לקח את כל הרכוש ונתנו לרבנו הזקן, כדי שייתן זאת לצדקה עבור עניינים כללים. תמורת זאת בירכו כ"ק רבנו בעשירות, שיהיה לו תורה וגדולה. ר' פינחס ביקש עוד ענין, אבל כ"ק רבנו הזקן שתק.

(ספר השיחות ה'תרצ"ו ע' 126)

תנו לי להסתכל!

בשעה שבנו את מסילת הברזל "מוסקבא—בריסק", היה שם בין המהנדסים מהנדס יהודי – זה היה לפני ראש השנה ועל כן בא המהנדס היהודי לימי החג לליאדי כי קרובה היא.

וישמע, שבעיר ישנו רבי, ואליו באים אורחים רבים מקרוב ומרחוק, וגם הרבה אנשים מליאדי, שלהם יש בתי כנסת אחרים, בכל זאת באים לשמוע תקיעת שופר מהרבי.

וילך גם הוא עם בעל האכסניא שלו לבית כנסת זה.

כאשר באו אל חצר הרבי, ויראו שהקהל גדול מאד, ובשום אופן לא יהיה ביכולתם להכנס פנימה, לא דרך הפתח ולא דרך החלונות, אבל המהנדס היה בעל כח, והאניפארעם (המדום) אשר בלבושיו זורועו החזקה הועילו, ונדחק עד הפתח של ה"זאל" (האולם) הגדול ששם תקעו.

בשנה ההיא כאשר בא אדמו"ר הזקן לשולחן הקריאה, פתח ואמר: שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה אל ירך לבבכם, ויהי אך התחיל לפרש, שהיום קאי על ר"ה, וכל ר"ה יש מלחמה, געו כל העם בבכי' עצומה, ורק כעבור זמן אפשר היה להמשיך.

המהנדס נתפעל מאד מהדברים המעטים אשר יצאו מפי קדשו, והתחיל לצעוק: "אי, לאזט מיר א קוק טאן ווער איז דאס דארטן!" (תנו לי להסתכל מי זה שם!)

(שמועות וסיפורים ח"ב ע' 179)

כשנבוא אל הרבי שם נשתה מים חיים

(המסובים ניגנו את הניגון: "ניע זרושי חלאפצי", והיה נראה מהמנגנים שהיה ספק אצלם אם לשורר את הניגון הזה או לא, וכשסיימו לנגן אמר כ"ק אדמו"ר [מהוריי"צ] שליט"א:)

ניגון זה הוא בשפת רוסיה, ופירשו: "ניע זרושי חלאפצי" – אל תדאגו פועלים (עובדים). הכוונה על עובדי מלאכה) "טשטאָ איז נאָמי בודיעט" – מה יהיה איתנו? "מי דאָיעם דאָ קראַטשאַמקע, טאַם אי וודקה בודיעט" – כאשר נגיע אל הפונדק שם יהיה יי"ש (יין שרך).

נסיעות חסידי אדמו"ר מהר"ש

השהי' בליובאוויטש, שמיעת מאמרי חסידות, הכניסה ל"יחידות" היתה חווי', נפשית המקום הנעלה ביותר בחיים.

סדר הנסיעה לליובאוויטש ומשם, מהווה בחסידים פנימים בעלי השכלה ועבודה, חווי' נפשית. כל אחד מנכבדי הנוסעים הי' בדרך נסיעתו לליובאוויטש ומשם, מתעכב בערים ועיירות מסוימות, למסור לחסידים ממה ששמע בליובאוויטש, ולחזור על מאמר החסידות ששמע. והיו מסדרים התועדות חסידית. את קבלת הפנים האמיתית היו מסדרים בבואו חזרה לביתו. כל חסידי חב"ד, בלי הבדל עשיר ועני בגשמיות וברוחניות בדיעה ובעבודה, היה משתתף בשמחה זו.

(ס' התולדות אדמו"ר מהר"ש ע' 96)

ניגון זה ניגנו חסידי אדמו"ר האמצעי, ובניגון זה משתקפים ("שפיגלען זיך אָפּ") הגעגועים החסידיים העמוקים שהיו לחסידים אלו להיות אצל הרבי (אדמו"ר האמצעי), לשמוע ממנו חסידות, ולשפוך את הלב בעבודת התפלה.

כ"ק אאמו"ר [אדמו"ר מורש"ב] ביאר פעם את הניגון, ואמר:

חסידי אדמו"ר האמצעי, לאחר שלמדו את המאמר "אז ישיר", או את המאמר "ויקהל משה – הגדול" – כתוצאה מזה נעשה אצל כולם התעוררות, והחלו לדאוג "מה יהיה איתו" ("טשטאָ איז נאָמי בוֹדיעט")?

ועל זה השיבו בניגון: כשנבוא אל הרבי (אדמו"ר האמצעי), שם נשתה מים חיים (מאמרי חסידות) מן המעיין.

(משחת אחרון של פסח ה'תש"א)

העגלונים סירבו להסיע...

לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן נודמן לחסיד ר' זלמן זעזמיר להיות בעירו של ר' הלל. ר' הלל התקרב אליו ורבי זלמן הסביר לו על מה הושתת עניין החסידות, ואז נוספה תשוקה בליבו והוא גמר בדעתו לנסוע אל אדמו"ר האמצעי.

כשכנס ר' הלל לרבו הרה"ק ר' מרדכי מצ'רנוביל ואמר לו שברצונו לנסוע לליובאוויטש והוא מבקש לקבל ברכת פרידה לשלום, לא הרשה לו רבו להיפרד ממנו והורה לו שלא ייסע ואף איים עליו. אך ר' הלל לא התחשב בכך ואמר לו שהוא ייסע מיד. כששמעו בני משפחתו של ר' הלל על כך, פחדו מה'קפידה' של הרה"ק מצ'רנוביל ולא רצו להניח לו לנסוע. הם הורו לכל העגלונים בעירם שלא יסיעו את ר' הלל, אך הוא לא חיכה לעגלונים ויצא במסע רגלי לליובאוויטש.

כשהגיע לליובאוויטש, התקשר ר' הלל אל אדמו"ר האמצעי בחבלי עבותות אהבה והיה שותה בצמא את דברי קודשו והיה מעמיק בהם מאוד, עד שנתעלה שם באופן נעלה מאוד. אדמו"ר האמצעי מנה שלושה חסידים שהוא הצליח לפעול בהם כרצונו: הרה"ח ר' משה – יצחק ז"ל מיאס, הרה"ח ר' נטע ממלסטירצ'ניע והרה"ח ר' הלל מפאריטש.

(בית רבי' ח"ב עמ' יד)

”מענדל מענדל לגזירה שוה”

לאחד מחסידי הרה”ג הרה”צ ר’ מענדל מקאצק היה תשוקה לנסוע לכ”ק אדמו”ר הצ”צ, אך בלי רשות רבו הקדוש לא רצה לנסוע.

הר”מ לעת זקנתו לא היה מקבל ליחידות, אלא לכל מי שהיה איזה בקשה, שאלה וכו’, כולם התאספו בחדר אחד גדול, והאדמו”ר מקאצק יצא וענה תשובות, וכל אחד הבין את התשובה לשאלתו.

החסיד הזה גם הוא היה בין הבאים, ושמע שהרה”צ הגאון מקאצק אומר: ”מענדל מענדל לגזירה שוה, אבל אם מתחשק לנסוע, למה לא”, והבין שזוהי הסכמה לנסיעתו, ונסע לאדמו”ר הצ”צ זי”ע.

(שמועות וסיפורים ח”ב ע’ 93)

לא אכל בדרך

הרה”ח המפורסם ר’ אייזיק מהאמליע נסע פעם לעת זקנתו לליובאוויטש עם אברך מהמקושרים אליו, הנסיעה היתה בערך ד’ ימים, כל הזמן היה ר’ אייזיק בדביקות, לא אכל ולא שתה.

האברך היה טרוד מזה מאד, והפציר בו לאכול או לשתות ולא רצה, ויהי ביום הרביעי אמר ר’ אייזיק לאברך, לו היו המים היה שותה טייא. ויסורו לקרטשמע וביקש האברך מבעל הקרטשמע טייא, ויגש לר’ אייזיק, וישב ר’ אייזיק אצל השולחן וישען ראשו על ידיו, וכך ישב שעה ארוכה בדביקות, אחר כך פנה להאברך ויאמר, ניסע הלאה, ואת הטייא לא שתה.

(שמועות וסיפורים ח”ב ע’ 59)

כשאפשר לקנות את הסחורה בדרך

פעם רצה הרה”ח ר’ הלל מפאריטש לנסוע מבוברויסק אל הרבי ה”צמח צדק” בליובאוויטש לקראת שבת,

אבל הדבר היה כמעט בלתי-אפשרי מפני קוצר הזמן. אחד האברכים הבטיח לר’ הלל שיביא אותו עד שבת לליובאוויטש בשני תנאים: א) שיסכים לנסוע על דרך המלך (ר’ הלל לא היה נוסע על הכביש שסלל הצאר ניקולאי), ב) שלא יאריך בתפלתו בדרך. בלית ברירה הסכים ר’ הלל לשני התנאים.

יום אחד לנו באכסניה, ולאחר שהאברך סיים להתפלל ולסעוד פת שחרית, ראה שר’ הלל עדיין עומד ומתפלל וכך נמשך הדבר שעות רבות. לאחר שסיים ר’ הלל את תפלתו, שאל אותו האברך: הלוא התנית שתקצרו בתפילה, ולמה לא קיימתם את התנאי? הלוא כעת לא נספיק להגיע עד שבת לליובאוויטש! אמר לו ר’ הלל: כשאדם נוסע ליריד הגדול בלייפציג לקנות

סחורה שאפשר להשיג אותה רק שם, והנה הוא פוגש בדרכו אדם שיש לו הסחורה הזו ובאותו מחיר. הרי אם יאמר הסוחר שאת הסחורה הזאת מוכרחים לקנות דווקא בלייפציג – שוטה גמור הוא. וכי מה ההבדל אם קונים את הסחורה בלייפציג או באמצע הדרך, אם זוהי אותה סחורה ובמחיר טוב?!

וסיים ר' הלל: למה נוסעים לליובאוויטש – כדי שהרבי יתן עצה וסיוע כדי שהתפילה תלך בטוב, וכשבאמצע הדרך התפילה הולכת בטוב, צריך להיות שוטה כדי לעזוב את התפילה... בסופו של דבר הגיעו לליובאוויטש עוד לפני שבת – קודש.

(שמועות וסיפורים 'ח"ב עמ' 56)

לא להתחלק בשכר עם הסוס

בין החסידים שבאו על ימים האחרונים דחג הסוכות היו ר' שלמה המלמד מנעוול הנקרא שלמה דער געלער ואתו עמו באו עוד כארבעה הולכי רגל, ומרגלא בפומי' דר' שלמה מלמד, אין מיין ליובאוויטש וועלן די פערד קיין חלק ניט האָבן, אַז מען וועט קומען אויף דעם עולם האמת און מלאך מיכאל וועט זיין דער מליץ יושר און אין דברי זכות וועט ער דערמאָנען אַז מען איז געווען אין ליובאוויטש באַ די רביים וועלן זיך אָנהויבן אַריינשפּאַרען די פערד מיט די גרויסע בוכטעס – עגלות – אויף וועלכע מען איז געפּאַרען אין ליובאוויטש און מאָנען זייער שכר וואָס אין הקב"ה מפקח שכר כל ברי' קטנה, אין מיין ליובאוויטש וועלן קיין פערד און בוכטעס קיין חלק ניט נעמען, איך אליין בין דער סוס ורוכבו [=ב"ליובאוויטש" שלי – לסוסים לא יהי' שום חלק. כשנגיע לעולם האמת ומלאך מיכאל ימליץ יושר, ובדברי הזכות יזכיר שהיינו בליובאוויטש אצל הרביים – יתחילו להדחק הסוסים עם העגלות הגדולות שבאמצעותם נסעו לליובאוויטש, ויתבעו את שכרם, כי אין הקב"ה מפקח שכר כל ברי' קטנה, ב"ליובאוויטש" שלי שום סוס ועגלה לא יקחו חלק, אני לבד הוא הסוס ורוכבו]

(אג"ק אדמו"ר הריי"צ ח"ג ע' רסט)

נסיעת ר' משה דוד באריסווער

איש אחד היה בבאריסווער ר' משה דוד שמו. מלאכתו עושה תנורים פשוט, ואיש לא שם לבו אליו. ולהיותו מעדת החסידים הי' הולך – כמובן רגלי – פעם בשנתים לליובאוויטש, הי' מתעכב כשלשה שבועות וחוזר לביתו.

כל ימיו הי' נהנה מיגיעת כפיו. בהילוכו לליובאוויטש, כשהי' עובר דרך איזה אחוזה הי' מתקן תנור או כירים והי' מתפרנס מזה. וכשבא לליובאוויטש וכספו אזל הי' הולך לימים אחדים אל איזה אחוזה של האדונים סביבות העיר ועוסק במלאכתו בכדי להרויח את פרנסתו בהיותו בליובאוויטש, אבל בעיר גופא לא הי' חפץ בשום אופן לעסוק במלאכתו שלא לנגוע ח"ו בפרנסתם של בעלי המלאכה בעיר.

(ספר השיחות קיץ ה'ש"ת ע' 137)

”שלוש עליכם ר' מוטע בער!”

בנה הצעיר של הרבנית מנוחה רחל, ר' מרדכי דובער, החליט (בהיותו כבן ארבעים שנה) לנסוע לליובאוויטש לאדמו"ר מהר"ש. הרבי הי' בן גילו, ובהיותם ילדים קטנים שיחקו יחדיו, אך התקשרותו הגדולה של רמ"ד לרבנותינו חייבה אותו לנסוע ולקבל פני רבנו.

נסיעתו באה לו במפתיע, לא הודיע על כך לרבנו וישם לדרך פעמיו. אחר זמן ארוך הגיע לליובאוויטש באישון לילה, שכר עגלה ונסע מיד לבית הרבי. בשעה שתיים אחר חצות הלילה הגיע לבית רבנו ובבטחוננו כי הרבי בודאי אינו ישן נגש ונקש בחזקה על הדלת. מיד שמע פסיעות מתקרבות, והנה הרבי עצמו פתח הדלת, ויקרא: אה! שלום עליכם ר' מוטע בער!

כמובן שרמ"ד התפלא כיצד הכירו הרבי קרוב לארבעים שנה שלא התראו, וגם לא הודיע לו מראש על נסיעתו, ובכלל כיצד הי' יכול להכירו מאחר שראהו רק בהיותו ילד כבן חמש שנים...

כ'מענה' על הירהוריו הוסיף הרבי: "נאר ווען קען דא'ס קומען און קלאפען בא מיר צוויי א זייגער בא נאכט – איז ניט ר' מוטע בער..." (אלא מיהו שיכול לבוא ולדפוק אצלי בשתיים בלילה – אם לא ר' מוטע בער...)

(מגדל עזר' ע' ריז)

חובה לנסוע גם לאחר ההסתלקות

סיפר המשפיע ר' שמואל גרונוס ז"ל אסתרמן: לאחר ההסתלקות כ"ק אדמו"ר מהר"ש ב"ג תשרי ה'תרמ"ג, התלבטו החסידים בענין הנסיעה לליובאוויטש. בשלהי אלול ה'תרמ"ד, נכנסתי אל ידידי ר' אברהם יחד עם ידידי המשפיע ר' משה ה'חוזר' מז'עמבין (שהיה חוזר בליובאוויטש על מאמרי הדא"ח עבור האורחים והיה אף הוא תלמיד של ר' אברהם). שנינו היינו מלמדים בז'עמבין ומדי שנה, עם תום שנת הלימודים באמצע חודש אלול, היינו נוסעים יחדיו לאדמו"ר מהר"ש. עתה, לאחר ההסתלקות אדמו"ר מהר"ש, כאשר גם הרש"ב וגם הרז"א סירבו לקבל עליהם את עול הנשיאות, התלבטנו האם לנסוע לליובאוויטש.

ואולם, ר' אברהם פסק בהחלטיות שעלינו להמשיך לנסוע כמו בכל שנה ואמר: "הפתרון של נתינת הכסף לצדקה אינו מועיל. משל לאדם שילך בשבת – קודש וימצא ארנק עם כסף והוא יאמר לעצמו שלמרות האיסור של טלטול הארנק, הוא ייקח את הארנק על מנת לתת את הכסף לצדקה. הרי ברור שאסור לעשות זאת". ר' אברהם הוסיף ואמר שגם הוא היה רוצה לנסוע, אבל מפאת זקנתו וחולשתו, הוא אינו מסוגל לנסוע. מובן ששמענו לקולו ונסענו.

(ליקוטי סיפורים' עמ' שכד)

נסיעת הרב"ש

ר' ברוך שניאור זקינו של כ"ק אדמו"ר היה נוסע לרבנו מוהרש"ב נ"ע, בליובאוויטש, כמה פעמים בשנה בזמנים שונים, אבל עיקר זמנו היה לחג השבועות, וכפי שהיה אומר על עצמו:

איך בין א שבועות'דיקער.

בהיות קרוב – משפחתו של הרבי, היה מוזמן תמיד להסב על שולחן כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב בחגים. הוא היה בעל זכרון נפלא, ובתור שכזה היה קולט במוחו כל מה ששמע מרבו הק' בעת הסעודות, ובמוצאי החג היה רושם ומעלה על הכתב בדיוק נפלא כל מה שזכה לשמוע מהרבי.

גם מאמרי הדא"ח ששמע מרבו היה קולט במוחו, ובמוצאי שבת וחג היה חוזר בעל – פה על כל המאמר. בדרך כלל נוהג היה לבקש מאחד התמימים לשבת מולו בעת החזרה, ובשכר טרחתו היה מראה לו כל מיני רישומים מה שרשם לעצמו מפי רבו הרש"ב.

(תולדות לוי"צ' עמ' 53)

נסיעת הרה"ג המקובל ר' לוי"צ שניאורסון – אביו של כ"ק אדמו"ר

הרלוי"צ היה קשור ביותר אל רבו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, ונוהג היה לנסוע לרבו בדרך כלל לחג השבועות (חג המו"צים – כפי שנוהגים לכנות את הרבנים הנוסעים אל רבותיהם בחג השבועות, בו ניתנת להם האפשרות לעזוב את קהילתם). לעתים היה נוסע אליו גם בחודש תשרי. בביקוריו בליובאוויטש, היה בוחן את תלמידי הישיבה בהלכות איסור והיתר. תוך כדי משא ומתן בהלכה היה נוהג להסביר לתלמידים גם דברים על – פי הנסתר בדרכו המיוחדת, דרך של שילוב פשט, רמז וסוד.

(תולדות לוי"צ' ח"א עמ' 305)

כבר ישלמו עבורכם

סיפר הגה"ח ר' שאול – דובער זיסלין ע"ה: בשנת ה'תרס"ב למדנו בז'עמבין ולחג השבועות נסע המשפיע ר' גרונם ע"ה אסתרמן לליובאוויטש, אך לנו התלמידים לא הרשה לנסוע. לפועל, נסעתי אני ועוד שני בחורים לליובאוויטש, ללא קבלת רשות ממנו. אך כשהגענו לתחנת קראסנוי פגשנו באכסניה את ר' גרונם, שישב ושוחח עם הרבנים הידועים ר' יצחק – יואל רפאלוביץ, רבה של קרמנצ'וג, ור' אלעזר משה מדייבסקי, רבה של חארול.

ר' גרונם קצף עלינו אבל הרב ר' יצחק – יואל, שדעתו היתה רחבה ונוחה, שוחח עימנו באדיבות. כשעלו על העגלה, הבטנו בהם מרחוק, ולמען האמת לא היה לנו כסף להמשך הנסיעה. והנה ר' יצחק – יואל שואל אותנו – בקול רם ובחיוך, כדרכו – "נו, קינדער, וואס רעכנט איר?" [= נו, ילדים מה אתם מחליטים?]. ענינו שהחלטנו ללכת ברגל מכאן לליובאוויטש.

ואז שמענו את ר' יצחק – יואל אומר לר' גרונם: "נו, ר' גרונם פלגא עלי ופלגא עליך, און מ'דארף זיי הייסן קריכן אין וואגן" [= מחצית (מהוצאות הנסיעה שלהם) עלי, ומחצית – עליך, ויש לצוות עליהם לעגלה]. וקרא לנו באמרו: "ילדים, עלו על העגלה. כבר ישלמו עבורכם..."

(חסידים הראשונים' ע' 166)

מבטלין תורה בשביל הנסיעה

כשנפגש אדמוה"ז עם ר' משה חפץ (מגדולי המנגדים) שאלו ר' משה בין שאר הדברים: מדוע צריכים לנסוע לרבי? אמר לו: כדי לשמוע תורה מפיו. שאלו: הלא מבטלים תלמוד תורה בעת הנסיעה, ענה לו: אם מבטלים מלימוד התורה צריכים לעשות תשובה ע"ז, אמר לו הגאון: אם כן, מוטב שלא יסעו ולא יצטרכו לעשות תשובה, אמר לו אדמוה"ז שאינו צודק, וישנה הוכחה לכך מהגמרא: כתוב שאדם שחלם בשבת חלום שיש צורך לצום עליו תענית חלום, יצום בשבת ויתענה אחרי שבת על החטא שצם בשבת.

(שמועות וסיפורים ח"ג ע' 155)

מסירות נפש לנסיעה

ר לייב כהן כותב ביומנו: בהתקרב הימים הנוראים דשנת ה'תר"פ, התחלתי להתגעגע לאבי, ויבדל לחיים לאחי שי' שהיו בקרמנצ'וג... בהשתדלותו של אחד מאנ"ש צירפו גם אותי לקבוצת היהודים, ואחרי שקיבלתי רשות מהר"מ לנסוע, נסענו לקרמנצ'וג.

אבי ואחי שי' שמחו מאד בביאתי וסיפרו לי שחושבים הם לנסוע בקרוב לרוסטוב לראש השנה לאדמו"ר מוהרש"ב נבג"ם וטוב עשיתי שבאתי.

נוסף על ישיבת תומכי תמימים, היו אז בקרמנצ'וג הרבה מאנ"ש והתמימים, והתחילו לטכס עצה איך לנסוע לרוסטוב לר"ה לאדמו"ר נבג"ם, כי סכנה היתה כרוכה ליהודים בדרך, ובפרט ברכבת, בי היו זורקים את היהודים מהרכבת בעת נסיעתה.

ומצאו אחד כמדומני מומר שהיתה לו סירת מנוע, ושטו בסירה על גבי נהר הדניפר עד יקטרינוסלאב – כדי למעט הנסיעה ברכבת, אך גם בדרךנו בנהר היו לנו ניסים כי רדפו אחרינו וירו בנו ותודה לא – נצלנו. ביקטרינוסלאב ביקרנו אצל אב בית הדין הרה"ג הרה"ח וכו' רבי לוי יצחק שניאורסאהן נ"ע – אביו של כ"ק אדמו"ר – ושם מצאנו הרבה מאנ"ש המתכוננים ג"כ לנסוע לרוסטוב. אולם הם סיפרו שהדרך עד רוסטוב מסוכנת, כי בתחנה אילובאיסק מחפשים ברכבת, ומורידים את היהודים וגוזלים ומכים אותם.

ידיעה זו גרמה לנו עגמת נפש ומבוכה רבה, ואעפ"כ, החלטנו להמשיך בנסיעה הלאה, ות"ל הגענו לרוסטוב בשלום.

(שמועות וסיפורים ח"ב ע' 115)

קרבתם אל הרבי השכיחה את כל הצרות

לראש השנה ה'תר"פ נסע הרה"ח ר' עזריאל זעליג סלונים לרוסטוב, אל כ"ק אדמו"ר הרש"ב, וחזר לחרסון מיד לאחר החגים. היתה זו נסיעתו האחרונה אל כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע. על נסיעה זו כתב באחת ההזדמנויות:

בשנת ה'תר"פ, נסענו מספר בחורים מחרסון לרוסטוב, כדי לעשות את ראש השנה במחיצת הרבי. בימים ההם הורגש אי שקט במדינה, רוסייה כולה היתה שסועה במלחמת אזרחים שהיתה נטושה בין ה"אדומים" ובין ה"לבנים", הבולשביקים היו לוחמים נגד המנשביקים (קבוצה שמאלנית אחרת), ואילו הכנופיות של הגנרל דניקין ופטליוורה השתוללו וערכו פרעות ביהודים, בכל מקום שידם השיגה. לנסוע באותם הימים ברכבת היה מסוכן מאוד, כי אנשי הכנופיות היו זורקים יהודים מהרכבת.

מבלי להתחשב בכל הסכנות האמורות, יצאה קבוצה גדולה של יהודים מחרסון והסביבה, בדכס לרוסטוב. בדרך הצטרפו אליהם גם חסידים מאודיסה, ובעזרת ה' לא אונה לנוסעים כל רע והגיעו למחוז חפצם בשלום.

כבואם לרוסטוב נסחפו האורחים מיד באוירת המקום, וקרבתם אל הרבי השכיחה מליבם את כל הצרות והסכנות. ראש השנה, יום כיפור וסוכות עברו חיש מהר, ואחרי שמחת תורה היו צריכים, בלית ברירה, להתכונן ולצאת לדרך חזרה. אולם לאף אחד מאתנו לא היה חשק לעשות את אותה דרך בחזרה, כי לנסוע ברכבת מרוסטוב לאודיסה, פירושו הי לעבור את כל אוקריינה, ששם נשקפה סכנה ליפול לידיהם של אנשי דניקין או פטליוורה, בכל תחנה שבה עצרה הרכבת. אך בכח ברכתו של הרבי נ"ע האירה לנו ההשגחה פניה ויצאנו בשלום.

(מגדל עזר' ע' 15)

שכב תחת השולחן של הרבי

הרה"ח ר' איצ'ה דער מתמיד היה קשור בלב ונפש לכ"ק אדמו"ר נ"ע ולבנו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, ובין החסידים מתהלכים סיפורים מעניינים על יחסם המיוחד של הרביים נ"ע אליו.

היה נוסע לרבי הרש"ב בדרך כלל – פעמיים בשנה – לפני ראש השנה (עד אחרי שמחת תורה), ולחג השבועות. הוא היה חוסך כל השנה לצורך הנסיעות הללו, שהרי עשיר גדול לא היה... גם בתקופה שהיה נוסע כשד"ר בעיירות, המשיך לשמור על קשר קבוע עם הרבי נ"ע, והי ממשיך לנסוע אליו כמנהגו כל השנים, חוץ משנה אחת שבה נבצר ממנו לנסוע לרבי עקב הסכנות בדרכים.

בעת שהיה שוהה במחיצת הרבי הרש"ב, היה מאזין ברוב קשב למאמרי החסידות שלו. וכך סיפר הרה"ח ר' שניאור זלמן דוכמן ז"ל: פעם, בהתוועדות שהתקיימה בליובאוויטש ב'זאל' הגדול, שכב הרה"ח ר' יצחק מתמיד הי"ד תחת השולחן כדי לשמוע היטב את דברי הרבי. ליד הרבי ישב רב אחד שאמר לרבי: 'ראו מי מתעסק שם למטה?' ענה לו הרבי: 'הניחו לו, הוא צריך להגיע למושבה במחוז חרסון ושם יהיה עליו לחזור על הדברים בקושי ובגימגום' ("אויסשטאמלען דאס").

('יראת ה' אוצר' ע' 114)

סיכון נפשו ונסע לרבי

לא חלפו אלא חודשים אחדים מאז חתונתו של ר' אברהם – ברוך פבזנר, וכבר שלח אותו הרבי הריי"צ למינסק על מנת שיכהן שם כרב ומשפיע בעיר, ובייחוד יפעל בבית – הכנסת החב"די בעיר.

את חודש תשרי תרפ"ב בילה הרא"ב במחיצת הרבי הריי"צ ברוסטוב, ומיד אחר כך יצא בשליחות הרבי למינסק.

על אירועי אותו תשרי, מספר הרה"ח הרב יהודה ז"ל חיטריק:

"בחודש תשרי תרפ"ב, היה הרבי הריי"צ ברוסטוב. באותה תקופה לא ניתנו ויזות נסיעה אלא במקרים מיוחדים, וכך אירע שלקראת חודש תשרי לא הגיעו אל הרבי אורחים כלל. שני אורחים היחידים שהגיעו לאותו תשרי היו – התמים אברהם – ברוך פבזנר והתמים ר' לייב שיינין הי"ד שהגיעו מז'עמבין. שניהם השתמשו במסמכים המצהירים כי הם עובדים רשמיים, והם נוסעים למקום עבודתם בבית – חרושת מסויים ברוסטוב. עצם הנסיעה ברכבת עבור יהודי היתה אז סכנת נפשות. אנשי הכנופיות ששרצו אז בכל פינה היו מסוגלים לזרוק את היהודי דרך החלון תוך כדי נסיעת הרכבת!

"בנוסף לשני האברכים הללו, היו גם ארבעה בחורים שהגיעו כאורחים לאותו תשרי, ואני הייתי ביניהם. מאחר שלא הצלחנו להשיג אישורי נסיעה רשמיים, נסענו כשאנו נצמדים על גגות הקרונות! במהלך הנסיעה המסוכנת נתפסנו כמה פעמים והוענשנו בעבודות שירות ברכבת, ושוב נמלטנו עד שלאחר שבוע הגענו לרוסטוב."

(‘חסידים הראשונים’ ע' 214)

התקשרותו לרבי הריי"צ

פרק נכבד בחייו של הרה"ח ר' מאיר – שמחה חן תופסת התקשרותו לרבי הריי"צ נ"ע. ר' מאיר – שמחה היה מחשובי החסידים שלו ושמר על קשר הדוק עם הרבי במיוחד בנושא החזקת הישיבות ומוסדות התורה של הרבי ברוסיה.

בשנותיו האחרונות נהג ר' מאיר – שמחה לנסוע לרבי הריי"צ שלוש פעמים בשנה – בחודש תשרי, בחג הפורים וכי"ב תמוז. גם בימים שמצבו הכלכלי היה קשה ביותר, לא ויתר על מנהגו. בעודו מקבץ את מעותיו הדלות ומתכוונן לנסיעה, היה מבקש מבני המשפחה לברך אותו שיצליח בנסיעתו, וכשחזר מהרבי תמיד ניכר על פניו חיות מחודשת.

והנה, לאחר מועדי חודש תשרי תרפ"ח הודיע הרבי הריי"צ לחסידים על החלטתו הסופית לעזוב את רוסיה. ההודעה נפלה על ר' מאיר – שמחה כרעם ביום בהיר. את כל חיותו קיבל מהשהייה במחיצת הרבי – ועכשיו מה יהיה? ... נכנס ר' מאיר – שמחה אל הרבי ליחידות/ שארכה זמן רב ביותר (ונקטעה רק כשחדב"ג הרש"ג נ"ע נכנס לחדר היחידות). ר' מאיר – שמחה סיפר אחר כך לבני משפחתו שבאותה יחידות דובר על נושאים חשובים ביותר, ובין

”כמו מהבאת ביכורים”

נהוג היה בין חסידי רבינו הזקן, שהיו עולים ברגל לרבם הקדוש לקראת החגים, ואת החפצים שעמם העמיסו על העגלה הרתומה לשוורים שהתלוותה אליהם. כל אותה הדרך עשו ברגל, ובמהלכם – עת עברו דרך עיירות וכפרים שונים – התאספו אליהם חסידים נוספים. כך הלכה החבורה וגדלה, עד אשר הפכה והיתה לקבוצה גדולה מאוד.

שמחה עצומה שררה ביניהם, כדרכם של חסידים הזוכים לעלות לרגל אל רבם, ובליל של קולות נשמעו מתוך קהלם: ניגונים של שמחה – מהולים בניגוני געגועים; הניגון המוכר של לימוד דא”ח – מעורב בצליל דומה של לימוד גמרא עליהם חזרו אחדים כדרכם. כך הלכו וצעדו הלך ופסוע, הלך וצעוד, עדי התקרבותם לליאזנה.

כאשר התקרבה החבורה הקדושה לעיר, עלתה וגברה סערת ההתרגשות, שרו ורקדו בכל כחם, ואף קשטו את השוורים שבראש העגלה במיני ירקות, למען הרבות כבוד ושמחה.

כאשר יצא רבנו לקבל את פניהם – נענה ואמר: – הדבר גורם תענוג גדול למעלה – כמו מהבאת הביכורים!

(’פניני הכתר’ עמ’ 115)

השאר גם על כך שלאחר עזיבת הרבי את רוסיה, יהא זה מתפקידו של ר’ מאיר – שמחה לעודד ולחזק את עדת החסידים בנעוול. מובן שר’ מאיר – שמחה קיבל את התפקיד, אך הוא עצמו היה מדוכך עד כדי כך, שהיה בלבו ספק רב אם יוכל לעודד אחרים.

לקראת השבת האחרונה לשהייתו של הרבי ברוסיה, שבת בראשית תרפ”ח, הגיעו המוני חסידים אל הרבי ללניגרד כדי לזכות לראותו, אולי בפעם האחרונה בחייהם. הרבי נשאר במחיצת החסידים עד יום חמישי, ואז חזרו כל החסידים לבתיהם.

בשבת שלאחרי עזיבת הרבי את רוסיה היתה בנעוול איריה קשה. רבים מהחסידים, ובעיקר אלה שהגיעו מאזורים מרוחקים באוקראינה, החליטו לעשות את השבת בנעוול שהיתה במרחק יום נסיעה ברכבת מלניגרד וחלקם השתתפו באותה שבת בהתוועדות שהתקיימה בביתו של ר’ מאיר – שמחה.

על האווירה באותה התוועדות, סיפרה בתו מרת בת – שבע ז”ל: ”באותה שבת נעוול היתה מלאה חסידים ומובן שהבית שלנו היה מלא באורחים שישנו בכל מקום אפשרי – בסלון, בחדר האוכל ואפילו במטבח. בהתוועדות עצמה אפשר היה ממש למשש את הכאב והצער על שהרבי איננו עוד ברוסיה. היה ניכר על פניו של אבא שהוא מדוכך מאוד ולא רגוע בעקבות עזיבת הרבי. אני זוכרת שכמה חסידים ניסו להרגיע אותו ולנחמו בדברים כמו ’הרי הרבי עצמו אמר שאינו עוזב אותנו לגמרי חס ושלום – הוא רק שינה מקום’. אבל אבא ענה להם: ’מקום – שמקום – אני יודע דבר אחד: כרגע הרבי איננו איתנו בגשמיות!’... מאז איבד אבא את חיותו ומקור שמחתו, וגם מצב בריאותו הלך והידרדר.

(’חסידים הראשונים’ ע’ 177)

נסיעה לרבי במסירות נפש

מסיפוריהם של זקני החסידים עולה כי ר' לייב היה 'מהדר' גדול במצוות הנסיעה לרבי, גם במצבים של סכנת נפשות כפשוטה. וכך, לדוגמה, מספר הרה"ח ישראל ג'ייקובסון ז"ל על נסיעתו של ר' לייב אל הרבי הרש"ב נ"ע לרוסטוב לקראת מועדי תשרי ה'תר"פ, כאשר כנופיות הרוצחים של הגנרל דניקין השתוללו בחוצות רוסיה.

הנסיעה עצמה היתה כרוכה במסירות – נפש מוחשית. באותם ימים של תמורות ומהפכות מדיניות ברחבי רוסיה, נדרש רשיון תנועה מיוחד לצורך נסיעה ברכבת, ואישור כזה לא ניתן אלא למי שנוסע ללמוד באוניברסיטה. אין צורך לומר שהכרת פניו של ר' לייב העידה בו שהוא איננו סטודנט באוניברסיטה. באותם ימים טרופים השתוללו כנופיות של קוזקים וסתם בני – בליעל והיו עורכים פוגרומים ביהודים. כשהיו רואים יהודי יושב ברכבת, היו מסוגלים לתפוס אותו וסחמו, ללא כל סיבה, ולהשליך אותו החוצה דרך החלון מהרכבת הדהרת. אך ר' לייב לא התחשב בכל הסכנות שארבו לו. הוא היה אחד החסידים היחידים שהמשיכו לנסוע לרבי גם בימים הקשים של המלחמות הטרופות ברוסיה, כאשר היתה סכנת נפשות ממשית עבור יהודי לנסוע ברכבות, והיה עושה את הדרך הארוכה מז'עמבין עד רוסטוב.

(זכרון לבני ישראל' ע' עט)

כרטיס פלאי

וכך סיפר על נסיעה זו הרה"ח ניסן גורדון ז"ל, ששמע מאביו הרה"ח ר' יוחנן, ששמע מפי ר' לייב עצמו: "לקראת חודש תשרי ה'תרפ"ב נסע ר' לייב לעיר רוסטוב כדי להסתופף בצילו של כ"ק אדמו"ר הריי"צ. הוא יצא מז'עמבין, עיירת מגוריו, והגיע בדרכו עד חרקוב. "כשהגעתי לבית הנתיבות בחרקוב", סיפר ר' לייב, "מצאתי תור ארוך של נוסעים שממתנים והשתלכתי בתור. כשהייתי במרחק רב מאוד מן האשנב, ראיתי כיצד האשנב נסגר ולא ידעתי מה לעשות. עודני עומד נדהם והנה ניגש אלי אדון רוסי מזוקן ("פאניע") ושואל אותי האם אני מעוניין לרכוש ממנו כרטיס נסיעה ברכבת עד תחנה שהיא רחוקה יותר מרוסטוב. שאלתי אותו האם הכרטיס בר – תוקף, והוא ענה בחיוב ואף הציע לי לבדוק זאת במשרד התחנה, "בסופו של דבר, הגעתי לרוסטוב כבר לפני ראש השנה, ובלי רשיון תנועה, ואילו אברך אחד מז'עמבין, שהיה מצויד ברשיון – תנועה, הגיע בקושי ליום – כיפור. כשאמרתי לרבי שהאדם שמכר לי את הכרטיס בחרקוב אינו בן תמותה רגיל, חייך הרבי..." סיים ר' לייב את סיפורו.

(ביטאון חב"ד' חו' 22)

הנסיעה לרבי נוגעת בנפשי ממש

על נסיעתו האחרונה של ר' לייב אל הרבי הריי"צ – בתקופה שהרבי הריי"צ היה ברוסיה – סיפר המשפיע הרה"ח ר' מענדל פוטרפס ז"ל:

פעם חלתה הרבנית שיינין, והרופאים החליטו שלצורך הבראתה, עליה לנסוע לנאות— דשא, שם תאזור כוחות ותחלים במהרה. אנשי קהילת דוקשיץ, שהכירו היטב את מצבו הכלכלי הדחוק של רבם ר' לייב, אספו סכום כסף למטרה זו ומסרו אותו לר' לייב. היה זה בחודש תשרי תרפ"ח, כאשר כ"ק אדמו"ר הריי"צ התכונן לעזוב את גבולות רוסיה. כשר' לייב שמע על כך, לא חשב פעמיים. הוא לקח את צרור הכסף שניתן בידו ונסע אל הרבי!

כשנודע הדבר לאנשי הקהילה, אספו שוב סכום כסף ועשו מה שעשו כדי להבטיח שהפעם ינוצל הכסף למטרה שהועידו לו. ואולם, אחד מבני הקהילה לא 'אהב' את הנהגתו של הרב ושאל אותו בתרעומת: "כיצד אפשר לעשות כדבר הזה? ! אנשי הקהילה חסכו מפיתם ואספו כסף למען בריאות הרבנית, ולבסוף נוטל הרב את הסכום הזה ומשתמש בו למטרות אחרות, מבלי להתחשב בדעת אנשי הקהילה ובמצבה החלוש של הרבנית? !"

ענה לו ר' לייב: "בנושא זה אינני יכול להגיע איתך לעמק השווה – משום שאין ביננו 'שפה משותפת' בענין זה. כאשר מדובר בבריאותה של אשתי, יכול אתה לומר כך ואני לומר אחרת, משום שלשנינו יש, פחות או יותר, הבנה בנושא זה. אבל כאשר מדובר על נסיעה לרבי, הרי אתה אינך מבין כלל במה מדובר, לעולם לא תבין את החיוניות והנחיצות שבכך, ולכן אינני יכול להסביר לך מאומה בנושא זה. הצורך לנסוע אל הרבי נוגע לי בנפשי ממש, ולכן לא יכלתי לערוך 'חשבונות' בענין זה."

(ר' מענדל")

הנסיעה לחתונת הרבי

עמדנו על מסירות— נפשו של ר' לייב עבור נסיעות לרבי הריי"צ בתקופה שהיה ברוסיה. אך לא פחות מפליאה היא העובדה שגם בתקופת שהייתו של הרבי הריי"צ בריגא ופולין, המשיך ר' לייב לנסוע אליו בראש השנה מדי שנה בשנה. הוא לא החמיץ אף פעם את ההשייה בראש— השנה במחיצת הרבי, למרות שהדבר היה כרוך בהוצאות כספיות גדולות.

סיפר הרה"ח ר' שלום— בער גורדון ז"ל: אחת ההזדמנויות המיוחדות שבהם התגלתה רבבים התקשרותו של ר' לייב אל הרבי הריי"צ. היתה לקראת חתונתו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. בכלל, לאחר שהרבי הריי"צ עזב את רוסיה בתשרי ה'תרפ"ח, המשיכו ר' לייב ואבי וחסידים נוספים לנסוע אל הרבי הריי"צ לראש השנה. הנסיעה מדוקשיץ לריגא עלתה מחיר יקר, והחסידים הנוסעים היו צריכים ללוות כסף להוצאות הנסיעה, ובמשך חודשי השנה היו מחזירים את החוב. לאחר שמחת— תורה ה'תרפ"ט, כשחזרו החסידים לדוקשיץ, הגיעו אליהם מכתבי הזמנה מהרבי הריי"צ לחתונה שתקיים בחודש כסלו בוורשה.

"זכורני כיצד אבי התייעץ עם אמי בנידון, וההחלטה היתה קשה. הרי החוב שנוצר מהנסיעה בתשרי עדיין לא שולם, ואיך אפשר לקחת הלוואה נוספת להוצאות הנסיעה הארוכה לוורשה? ! המסקנה היתה שאבי לא ייסע. כעבור זמן קצר חלה אבי. השקדים בגרונו הכאיבו לו מאוד והוא התייסר הרבה ל"ע.

"לאחר שמצבו הוטב מעט, הגיע יום אחד ר' לייב לבקר. שאל אותו אבי האם גם הוא קיבל הזמנה לחתונה ור' לייב ענה בחיוב. שואל אותו אבי האם הוא מתכוון לנסוע לחתונה, מאחר שהוא נתון בחובות רבים. ר' לייב ענה בהחלטיות רבה: "אקח הלוואה נוספת ואסע". שאל אותו אבי "איך אפשר להסתבך בחובות כה רבים?! ענה לו ר' לייב על-אתר: "אינני מעונין לשכנע אותך, אבל... כידוע, בכל חתונה רגילה מגיעים ההורים והסבים מעולם האמת, ובחתונה שכזו בוודאי יהיו נוכחים כל הרביים עד לאדמו"ר הזקן. והרבי הרש"ב בוודאי יהיה שם. ומי יכול להחמיץ הזדמנות שכזו?... ושוב, אינני מתכוון לשכנע אותך לנסוע..."

— מעניין לציין שלפני אמירת המאמר ד"ה "לכה דודי", אמר הרבי הריי"צ בדיוק את המילים הללו!—

"לאחר שר' לייב נסע לחתונה, שקע אבי במרה שחורה. הוא היה מדוכדך וממורמר מאוד מהעובדה שלא נסע. כשאמי הבחינה בכך שמצבו הבריאותי הולך ומידרדר בעקבות ההתמרמרות, החליטה לאפשר לו לנסוע. היא הלכה ללוות כסף ורכשה עבורו כרטיס נסיעה ברכבת. היא הצליחה לרכוש כרטיס לרכבת שתגיע לוורשה ממש בערב החתונה. את הדרך מהבית לתחנת הרכבת בדוקשיץ, מהלך עשרה ק"מ, לא יכול אבי לעשות ברגל. הובילו אותו בעגלה עד לפתח הרכבת. הכל בזכות ההתעוררות מר' לייב..."

(שמעות וסיפורים 'ח"ג עמ' 242)

געוועים לראות את הרבי

בשלהי סיון ה'תש"ו כתב ר' מיכאל לרבי הריי"צ מכתב מאריך— הקודש. במכתב הוא מבקש רשות להגיע אל הרבי ולראות את פני קודשו. להלן נוסח המכתב בתרגום לעברית:

"כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א.

"רב תודות להשם יתברך בעד הברכה שביכלתם אותי באריכות ימים ושנים, ובטח תקיים הברכה כמו שכתוב ואני אברכם. נזכרתי המחזה בשמחת— תורה באולם הגדול בליובאוויטץ, כשהיו מנגנים 'ניע זוריצע חלאפצי צטא איסנאמי בודיאי, דאייעדעם דא קארצאמקי טאם אי וואדקא בודיאי' [= אל תדאגו, חבריא, מה יהיה איתנו. נגיע לבית מרוזח ושם תהיה וודקה. — המשמעות הפנימית: אל תדאגו, חסידים, מה יהיה איתנו. נגיע אל הרבי ושם נשמע חסידות... — המלקט]. את המשך המנגינה ללא המלים — לא ניגנו, אבל את המלים ניגנו בהתלהבות רבה במשך זמן רב.

"כ"ק אדמו"ר [=הרש"ב] זי"ע ועל כל ישראל אמר בלשונו הקדוש: אני מייחס את הניגון לחסידיו של כ"ק אדמו"ר האמצעי. כאשר הם היו נוסעים אל הרבי, הם היו עניים פושטי— יד ("קבצנים בעטלע"), ולא היתה להם גשמיות ("גשמיות האט ביי זיי ניט ביטראפין"), וכאשר הם הגיעו אל הרבי, לא היתה חסרה להם רוחניות ("האת זיי קיין רוחניות ניט גיפעלט").

"אחר כך אמר: מה שכתוב אנכי עומד בין הוי' וביניכם, זהו כ"ק אדמו"ר האמצעי. הוא

המשיך 'אין סוף' בנשמות ישראל בלי ממוצעים.

"כמה רגעים היתה שתיקה, ואחר כך אמר: "אבל אני חסיד של אבי" ("א חסיד בין איך דעם טאטעס").

"הדוקטור קריגער אמר לי שמותר לי לנסוע בספינה לאמעריקא, ולהוצאת הנסיעה יש לי ב"ה. לכן אבקש מכ"ק שליט"א רשות להתראות פנים אל פנים בשמחה ובטוב לבב ולשמוע דא"ח.

האפ קאזאק

עבדכם מיכאל בן לאה מחלי' "

ר' מיכאל אכן הגיע אז ל- 770 ונשאר שם עד יומו האחרון.

(חסידים הראשונים' ח"ג ע' 263)

למדו חסידות כל הדרך

סיפר הרב יצחק ע"ה גנזבורג: בהגיע חורף ה'תשי"ז, הרגשתי כי באו מים עד נפש וכי מוכרח אני להתראות סוף סוף עם המשלח שלי ולקבל כחות חדשים לבצע את תפקידי, וכתבתי מכתב לרבי בו בקשתי רשות לבטל את בקשת ההגירה ולבקש אשרת תייר רגילה, כדי שאוכל לבוא לכל הפחות לביקור.

בנתיים התחלתי לחסוך כסף לקראת הנסיעה. באותם ימים, נסיעה באוירון עלתה הון רב, ואני שהפרוטה לא היתה מצויה בכיסי, חיפשתי דרכים לחסוך בכסף. הדרך הקלה ביותר לחסוך בהוצאות היתה נסיעה באוניה. אולם מבירורים שערכתי עלה כי אם אצטרף לאונית משא – זה יעלה יותר זול...

כאשר כתבתי לרבי על התוכנית, בג' אדר – שני תשי"ז – השיב לי הרבי באיגרת מתאריך י"ב אדר שני בזה הלשון: "במה שכתב אודות נסיעה לכאן, מובן שבמה דברים אמורים – באם יש מוצא לכסף, אבל פשוט שאין מקום להכנס בחובות. ובמה שכתב אודות נסיעה באונית משא, מובן שזה מופרך, הן מטעם בריאות והן מטעם איבוד הזמן. בהנוגע להנסיעה באוני', באם כנ"ל יש כסף על זה ונסיעה שאינה קשורה בחילול שבת כלל, ובזמן שלא יגע בעבודתו בקדש בהרשת, ובהסכמת זוגתו תחי' – יש להתעניין אודות זה."

ביום חמישי, כ"ד אלול ה'תשי"ז יצאתי מגבולות ארץ הקודש כל הדרך לא פסקנו מלומר מאמרי חסידות. תפסה אותי המחשבה שאני יכול לטהר בלימוד החסידות את האוויר בגובה כה רב. בדרכנו עברנו מעל אירופה, ולימים הייתי מתפאר שחזרתי חסידות בכל אירופה...

לאחר טיסה ארוכה עם כמה תחנות ביניים (אתונה, וינה, בריסל ולונדון), הגענו סוף סוף למשאת נפשנו – ניו-יורק, מטרפולין של מלך.

נחתי זמן קצר מעמל הדרך, ומיד ביקשתי לצאת אל 770. בדיוק כאשר הגענו ל- 770, הגיע גם הרבי. הייתה זו הפעם הראשונה בחיי שראיתי את הרבי, ובאותם רגעים לא ידעתי

מה לעשות. נבהלתי והתבלבלתי ולא ידעתי האם מתאים "א שאקל טאן מיטן קאָפּ" או לברוח ולהסתלק. למעשה, מרוב פחד לא זזתי, והרבי הביט בי וכעין חצי חיוך עבר על פניו...

(ח"ל בשירות הרבי' עמ' 185)

עם היהודי הכי אמיתי בדור

הרב דוד חנזין ראה בנסיעותיו אל הרבי, חלק בלתי נפרד מהווייתו החסידית. לא פלא אפוא שבשנים האחרונות השתדל רבי דוד לנסוע לפחות אחת בשנה, למרות הקשיים הרבים שנערמו לפניו.

פרנסתנו לא הייתה מצויה בשפע, אך אף על פי כן, כחסיד הדבוק לרבו, חש את החובה ואת הצורך לנסוע לרבי ולהסתופף בצלו. גם אם לא היה ברשותו כסף לנסיעה, היה לוהה לשם כך במיוחד למטרה זו – אף על פי שלא נהג כך לגבי שאר צרכי היום-יום. כשקרובי משפחה טענו כלפיו וכלפי ילדיו, למה הוא נוסע הרי אין לו כסף, אמר: "אני משתוקק להיות בראש השנה עם היהודי הכי אמיתי בדור..."

באחת השנים היו מחירי הטיסות לקראת חודש תשרי גבוהים. חברות התעופה הוזילו את הכרטיסים רק בימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים. בנו הרב מנחם הציע לו לנסוע לאחר ראש השנה, וכך לחסוך בסכום כסף משמעותי. הרב חנזין, אף על פי שלא ניחן בעודף כסף, אמר בפשטות: "חשוב מאוד להיות בראש השנה עם ראש בני ישראל..."

בפעם הראשונה נסע לרבי בשנת תשי"ט, ומאז נסע עוד פעמים רבות.

מדי שנה כשהיה חוזר ארצה, היה נוהג כמנהג החסידים להתוועד ולספר את אשר ושמע וחווה בחצרות הקודש.

אברך שלא מחוגי החסידים העיד, כי ראהו זמן קצר לאחר שחזר מחצר הרבי, "אפשר היה לראות במוחש את עיניו הזורחות ופניו המאירות באושר..."

(דוד עבדי' עמ' 183)

לא ויתר על העונג הרוחני

מספר הרב משה אהרן שי' טייכמן, חתנו של הרה"ח ר' ברוך פריז ע"ה: בחודש אלול ה'תש"כ, ארגנו לראשונה מטוס – צ'רטר מארץ-ישראל לרבי, לניו-יורק. נסעו בו שבעים וחמשה איש מחסידי חב"ד. ביניהם חמשה רבנים ידועים וזקני אנ"ש מפורסמים. בשעת הטיסה למדו חת"ת ברבים, דרך מיקרופון המטוס. לאחר – מכן הכריז הדייל "כעת נשמע דברי תורה מפי הרב ברוך פריז". מיד שמענו עניין "אחדות ה' על-פי החסידות" בהתלהבות גדולה ובשפה ברורה, מפי חמי, ר' ברוך ז"ל.

החל מהצ'רטר הראשון, בשנת תש"כ, היה נוסע ר' ברוך מידי שנה בשנה לחודש תשרי

לרבי. ואל יהי הדבר קל בעיניכם. ר' ברוך לא היה גיבור חיל, ההיפך הוא הנכון. הטיסה היתה קשה עליו. לא פעם שכב מעולף בשעת הטיסה. גם ב- 770 עצמו לא היה לו קל. הצפיפות היתה שם נוראה, וקרה פעם שכמעט התעלף מהדוחק. בנס הבחין בו יהודי גבוה ורחב-כתפיים, ואז, פשוט הרימו והוציא אותו החוצה; שם, באויר הצח התעורר ר' ברוך וקם לתחיה. אבל עם כל הקשיים, לא ויתר ר' ברוך על העונג הרוחני להסתופף בחודש החגים בצילו של הרבי. גם לפי מכתביו ניכר כמה נהנה שם. הנאה רוחנית כמובן, כמו כל הנאותיו בעולם הזה שהיו רוחניות בלבד.

כך, מידי שנה בשנה היה נוסע לרבי, אך לא ערך שם אפילו לא טיול אחד. על אף הפעמים המרובות שהיה בארה"ב, הכיר את הדרך ממקום מגוריו לחצר הרבי וחזור בלבד.

('ברוך אומר ועושה' ע' 135)

יומן חודש תשרי ה'תשנ"ב

ליל ראש השנה

כשהרבי שליט"א נכנס לבית הכנסת היו בידו הסידור והתהילים בהוצאה המוגדלת. עם הגיעו למקומו, הניח את הסידור על גבי הבימה והתיישב לאמירת תהילים. כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לומר מתחילת הספר. תחילה החזיק את הספר בידו ואחר כך הניחו על השולחן שעמד מימין הסטנדר. אחרי כעשרים דקות סיים הרבי שליט"א לומר תהילים ומיד החלה תפילת ערבית. לפני התיבה עבר הרה"ח ר' יוסף חיים שי' גלבשטיין. ב"קדיש" סימן הרבי בידו הק' לעידוד השירה, והקהל העצום שר את הניגון כאיש אחד בהתרגשות קודש של קבלת עול מלכות שמים במחיצת צדיק הדור.

עם סיום התפילה היסב כ"ק אדמו"ר שליט"א את פניו הק' אל הציבור, והכריז בקול רם – כשעל פניו הק' ניכר הפעם בגלוי קו השמחה – שלוש פעמים: "גוט יום טוב", והקהל ענה אחריו, אחרי כן הכריז בקול "לשנה טובה תכתב ותחתם" והקהל ענה. ואז החלו לשיר "ושמחת בחגך" וכ"ק אדמו"ר שליט"א יצא מבית הכנסת כשבדרכו ממשיך לעודד את השירה וחוזר ואומר לרבים מהקהל "לשנה טובה תכתב ותחתם".

יום ראש השנה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נכנס לתפילת שחרית כשבידו הק' שלושה שופרות עטופים במטפת משי לבנה. מאחוריו צעדו שני המזכירים, הרב גרונר החזיק מחזור ותהילים (שניהם בהוצאה מוגדלת), סידור האריז"ל וחבילה אחת. בידי הרב קליין היו שתי חבילות (כידוע, מקובל לומר שחבילות אלו הם של פ"נים). כאשר כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיע למקומו, הכניס את השופרות בתוך מגירת הסטנדר ועל הסטנדר הספרים.

עם סיום ברכת ההפטרה הושלך הס ועל אלפי הנוכחים השתררה דומיה וחרדת קודש. כ"ק אדמו"ר שליט"א סידר את החבילות כך שאחת היתה מונחת ליד השניה והשלישית מעל גבי השניים ואת סידור האריז"ל הניח כך שיעמוד לידם. הרבי שליט"א הפנה מבט לעבר הספרי תורה ואז כיסה את פניו הק' בטלית. כך עמד במשך כדקה אחת ואז נשמע קולו הק' המרעיד את כל נימי הנפש – "למנצח לבני קורח מזמור" – הציבור השרוי בהתרגשות מגודל השעה והמקום אמר את הפרק שבע פעמים כנהוג בהתלהבות ובהתעוררות גדולה ביותר. כ"ק אדמו"ר שליט"א עצמו עמד בראש מורכן מעט – שבחלקו מכוסה בטלית – ואחרי כחמש

דקות שוב הביט לעבר הספרי תורה ואז שוב השתרר שקט מוחלט, עד אשר כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל את אמירת הפסוקים – "מן המיצר..." כשהקהל הרוגש עונה פסוק בפסוק בקול רם.

[באמירת הפסוקים ניתן היה להבחין על דגש מיוחד במילים אלו: "כמשפטיך" שבפסוק "קולי שמעה", "ראש דברך" ו"צדקתיך" שבפסוק "ראש דברך", "א– ל" שבפסוק "ערוב עבדך", "במצוותיך" שבפסוק "טוב טעם" ו"משפטיך" בפסוק "נדבות פי"].

אחרי הפסוק האחרון הרכיב הרבי שליט"א את המשקפיים, אמר את ה"יהי רצון" שבמחזור והסיר אותן. מיד אחר כך פתח בברכות "לשמוע קול שופר" ו"שהחינו" אותן אמר בקול רם בניגון הידוע ומיד החלו התקיעות עצמן. הפעם השתמש הרבי בשופר בצבע כעין הצהוב, ארוך משהו ופתחו מעוגל. כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בידיו הק' לעבר ה"מקריא", הרה"ח ר' יוסף מנחם מענדל שי' טננבוים, וסימן לו שורה על התקיעות בסידור והתחיל מיד לתקוע. בשנה זו היו התקיעות באופן מהיר, ובאופן קל וחלק במיוחד. גם הסדר ה"רוחני" של ה"הכנות" – שכמובן אין לנו בו שמץ של השגה ומי יבוא בסוד עבדי ה' – היו ב"קלות" ובמהירות בלתי רגילה כלל, כאשר אפילו ל"ויתודה בלחש" שבין תשר"ת לתש"ת ובין תש"ת לתר"ת הרבי שליט"א כמעט ולא הפסיק כלל. (רק שבין תשר"ת לתר"ת ניגב את פי השופר ע"י הטלית).

עם סיום התקיעות שכאמור היו באופן חלק ביותר ונמשכו רק מספר דקות, אמר הרבי את ה"יהי רצון" במשקפיים ואחר כך אמר את שלושת הפסוקים "אשרי העם" בניגון הק' שלו הידוע. לאחר מכן לבש כ"ק אדמו"ר שליט"א לצאוורו את המטפחת האדומה (אומרים שהיא עוברת בירושה אצל רבותינו הק' זה כמה דורות) וסימן למקריא לקחת שופר (עבור התקיעות דמעומד). הרב טננבוים בחר כמובן בשופר בו תקע כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו. את השופרות שנותרו עטף הרבי במטפחת המשי הלבנה והלך למקומו בעקבות שני ספרי התורה. כ"ק אדמו"ר שליט"א עלה לבימה והחזיר את השופרות למקומם במגירת הסטנדר והמזכירים הניחו את החבילות ואת הספרים על השולחן הסמוך. כעת הסתובב כ"ק אדמו"ר שליט"א לעבר הציבור לסיבוב "החזרת פנים" כנהוג (ו"כנהוג" לאותם רגעים נוצרה המולה מסוימת).

כחמש דקות לאחר התפילה יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א ל"תשליך" בחצר, כשבידו דף– צילום מוגדל של סדר התשליך. החצר היתה סגורה לכלל הציבור ורק מעטים נכנסו עם הרבי פנימה. המחזה הזה של הרבי כשצעד לתשליך היה מאוד "מלכות'דיק" בצורה בלתי–רגילה... כשכ"ק אדמו"ר שליט"א צעד ל"תשליך" פרץ כל הקהל הקדוש שעמד מסביב בשירה אדירה כשכ"ק אדמו"ר שליט"א מעודד בידיו הק'. לתנועת עידוד מיוחדת זכה מר אלי עטיה האדריכל של הבניה ב"770".

עם הגיעו למקום התשליך, הסתובב הרבי שליט"א סביב ועצר כשפניו הק' למזרח (לכיוון שדרת קינגסטון. נראה היה שמחפש לראות את הדגים), אמר את סדר התשליך, קיפל את הדף והניחו בכיס הסירטוק, ניער את שולי הציצית כנהוג וחזר לחדרו כשגם בדרך חזרה מעודד את השירה.

ההתוועדות

בשעה שבע בערב נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לבית הכנסת שבאותה שעה כבר היה מלא בקהל שנדחק בכל פינה (כדי למנוע הידחקות מיוחדת נסגרו הדלתות בצהריים ונפתחו רק לעת מנחה. הרבי שליט"א התפלל מנחה בביהכנ"ס הקטן למעלה כי למטה הכינו את המקום להתוועדות). כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה, בצע את החלה, טבל פרוסה בדבש וטעם ממנה. לאחר טעימה נוספת של חלה בדבש, טבל פרוסה במלח. הגבאי הרב יהושע שי' פינסון הודיע, לפי רמז מהרבי, כי כל מי שטרם נטל ידיים לסעודה יכול לעשות זאת עד השעה שבע ושלוש עשרה, עת השקיעה.

הניגון הראשון היה הניגון הפותח את התוועדות השבת – "זאל שוין זיין די גאולה". הוא הושר בהתלהבות והרבי עודד את השירה כו"כ פעמים בשתי ידיו הק'. ואחרי הקדמה שכזו החלו דברות הק'. שתי שיחות הכילה ההתוועדות הראשונה של שנת נפלאות בכל, והרי אי אלו נקודות מתוך השיחה:

הרבי שליט"א פתח בנוהג להזכיר בהתוועדות ר"ה את כל רבותינו הק' החל מהבעש"ט והפעם היה הסדר "מלמטה למעלה" באמרו שיש להתחיל במה שקרוב אלינו.

בסוף שיחה זו פנה הרבי שליט"א לה"חוזר" הגה"ח ר' יואל שי' כהן והורה לנגן את הניגונים של רבותינו הק' ולהכריז לפני כל ניגון מיהו בעל הניגון. ר' יואל התחיל להכריז והרבי שליט"א אמר לו שההכרזה תהיה בקול. הוא הגביה את עצמו, אפוא, והכריז בקול.

[הלשון המדויק של ההוראה: הרבי: זאג די ניגונים פון אלע רביים מיט זייערע נעמען. ר יואל: שלוש תנועות – פון דעם בעש"ט דעם מגיד און דעם אלטן רבי.

הרבי: קיינער האט גארניט געהערט (ובאמרו זאת הצביע על הציבור וחיך חיוך רחב). ר' יואל חזר עוד הפעם על הנ"ל והרבי אמר: זייט מכריז אז דער שווער האט איינגעפירט אז מ'זאל זאגן די ניגונים פון אלע רביים אום דערביי זאגן זייערע נעמען. נו, זייט מכריז, איר זייט דאך דער חוזר (ושוב חיך) הרבי גם פנה לעבר הריל"ג ואמר ער איז דאך דער חוזר! ניין? ושוב לר' יואל: "זייט מכריז דארטן" ואז ר' יואל הכריז בקול רם שזוהי תקנה של הרבי מהוריי"צ וכו'].

הניגונים היו: "ג' תנועות" להבעש"ט הה"מ ואדה"ז. "אלי אתה" לאדה"ז. ה"קאפעליע" לאדמו"ר האמצעי, "ימין ה'" לאדמו"ר הצ"צ, "לכתחילה אריבער" לאדמו"ר המהר"ש, "ניגון הכנה" לאדמו"ר הרשב"ב "ניגון הבינוני" לאדמו"ר מהוריי"צ, ו"אתה בחרתנו" לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

כמעט במשך כל העת ששרו הניגונים ישב כ"ק אדמו"ר שליט"א בעיניים עצומות ובדביקות מיוחדת כשמראה פניו הק' באופן שאי אפשר לתאר, ורק לבסוף "אתה בחרתנו" פנה להציבור ואמר "לחיים" וגם עודד את השירה. הניגונים ארכו משך זמן והיו אלו דקות של דביקות והתעלות ביום מיוחד, במקום מיוחד בזמן מיוחד...

בשיחה השניה היתה התעוררות על לימוד וקיום הלכות ומנהגי כל אחד מהמועדים והרבי שליט"א שיבח את "לוח כולל חב"ד" בו מובאים הדברים הנוגעים הלכה למעשה והורה לעיין בלוחות כגון דא.

בסך הכל נמשכה ההתוועדות קצת יותר משעתיים. לפני הסיום שתה הרבי מעט מים ואחר כך פתח את המחזור לברכת המזון, לפני התחלת הברכה הורה להרב גרונר להודיע שיש לומר את ברכת המזון של ראש השנה ולאחר שהכריז הורה הרבי שליט"א להוסיף כי מי שלא נטל ידיו בר"ה לא יעשה כן ואלו שנטלו ידיהם לאחר הבדלה, לא יאמרו "יעלה ויבוא".

יום הכיפורים

בערב יוה"כ בשעה שמונה ארבעים יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א לשחיטת העוף לכפרות בדלת הראשית ד-770.

בבוקר היו שמועות שברכת התמימים יהיה בזאל הגדול למטה כי החום גדול מאוד, יותר מ-90 מעלות, אבל ת"ל שהיה כרגיל בזאל למעלה.

בשעה עשר לערך נסע למקווה ואח"כ אמרו שכ"ק אדמו"ר שליט"א נוסע היום לאהל. בשתיים עשרה ועשרים לערך שחרית. בשעה ועשרה לערך – חלוקת לעקאח שנמשכה כשעה. רוב אנ"ש והת' כבר הלכו בפעמים הקודמות וחלוקה זו היתה בעיקר לרבנים ואישי ציבור הבאים בכל שנה ושנה.

מנחה היתה בזמן הנ"ל. הייתי ממש בהתחלה אבל ראיתי איך בית הכנסת מלא ממש מקצה לקצה. אחרי התפילה היתה הברכה הקדושה והיא למעשה שיחה מופלאה עם ריבוי עניינים והיו מורא'דיקע ווערטער על הגאולה ובין הדברים איחל שימשיכו את הסעודה עד ליום העשירי יום הכיפורים כפי שהיתה בעת חנוכת ביהמ"ק הראשון ובסעודה זו יאכלו את שור הבר ולויתן וישתו יין המשומר ובכלל כנהוג בסעודה חסידית ובחסידישע פארבריינגען שכאשר מתחילים ביום ממשיכים בלילה וכן היו עוד ווערטער שלא שמענו מעולם בערב יום הכיפורים וסיים: "בניגון הכי שמח ובריקוד הכי גדול" והתחיל תיכף את ניגון ההקפות לאביו ז"ל. ואחרי זה חילק עוד דולרים.

הת' מיהרו לעלות למעלה לתפוס מקום להברכה, ואכלו סעודת המפסקת על המדריוגות ובמעבר... וכמובן, אחרי שיחה כזו, הגיע מאי שם יין ואמרו "לחיים" וענו "לחיים ולברכה"... וד"ל.

לברכת הת' נכנס בשעה שש ארבעים. אמר "יברכך..." ואח"כ ברכה – שיחה שנמשכה כעשרים דקות הנקודות: תו"ת, תורה תמימה, נגלה וחסידות תורה אחת, אחת בשנה יום הכיפורים, אחת במקום – קודש הקדשים, עם אחד – בני ישראל; כ"ק מו"ח אדמו"ר היה מנהל פועל מאז התייסדות הישיבה ועד היום הזה ועד לנצח נצחים ועוד.

תיכף לאח"ז ירד ל"כל נדרי" ואחרי ערבית נשאר לאמירת תהילים שנמשכה זמן רב ויצא

מביהכ"נ אחרי אחד עשרה.

כשעלה למעלה פנה לזאל הגדול ושאל: איפה הנרות? (נשמה) והמזכיר הרב קליין ענה: למטה, ליד המים. ושאל בתמיה: ליד המים? ! ואח"כ נכנס לחדרו.

שחרית, קריה"ת ומוסף כרגיל. ההפסקה לערך שעתיים, משלוש וחצי עד חמש וחצי לערך. בעת מפטיר יונה היה שקט מוחלט והרבי אמר בקול רם שכמעט כל בית הכנסת שמעו ויהי לפלא. מנחה היה בזריזות לפי ערך וכן בנעילה לא האריכו יותר מדאי ובשעה שבע ארבעים וחמש החלו המארש.

בתחילה עודד בידו הק' על גבי הסטנדר זמן די ארוך (שמעתי מישהו לידי אומר לחבירו "כנראה, שיש עוד מה לסדר"), אח"כ עלה ע"ג המדריגות ועשה בידו הק' תנועות חזקות לעידוד השירה. בתחילה היו התנועות ביד אחת ואח"כ בשתי ידיים רצופות וכמובן שממש כל 770 רקד אז... אחר כך היתה התקיעה ושלא כבכל שנה הרבי לא ירד מהמדרגות אלא בעודו עומד הרים מעט את הטלית שבמשך כל השיר היה על פניו הק' והביט לעבר התוקע. אחר התקיעה אמר ביחד עם כולם בקול "לשנה הבאה בירושלים" (כנ"ל כעת פניו הק' היו כבר מכוסים בטלית) ואח"כ סימן בידי הק' שימשיכו את הניגון ומיד המשיכו את המארש וכשירד ועמד ליד הסטנדר המשיך לסמן שישירו. זהו כאמור חידוש של השנה והוא פלא.

יום א' של חג הסוכות

בשמונה בבוקר יצא הרבי מהפתח הראשי של 770 כשבידו הלולב והאתרוג ונכנס לסוכתו (זו שבחצר) לברכת הלולב. ליד הסוכה נעמד הרב מאיר הארליג המחזיק בזכות זו, לקבל את ד' המינים מהרבי שליט"א ולהחזיק אותן עבור הציבור.

עד כאן, דברים שבעיקרם חוזרים על עצמן ביום הראשון של סוכות מדי שנה בשנה. וכעת באה ההפתעה הגדולה, אחרי כעשר דקות נפתחה דלת הסוכה וכאן היה החידוש הראשון. בדרך כלל מונחים הלולב ואתרוג על השולחן ור' הארליג לוקח אותם. ואילו הפעם עמד הרבי כשאוחר אותם בידי הק', ר' הארליג כבר התכונן לקחת אותם מידי הרבי והנה הרבי שואל: "היכן המקום של הציבור?" מיד הבינו שמהו עומד להתרחש והמזכיר ר' גרונר נחפו לסוכה של הרבי וכאן הודיע הרבי את החידוש הגדול והמפתיע והמיוחד במינו: "וואו בענטשט דער עולם? איך וויל זען דעם עולם בענטשן דעם ערשטן טאג..." הרב גרונר פנה להראות את המקום בו הציבור מברך והרבי שליט"א צועד לשם כשבידו הלולב והאתרוג. חיש מהר פונתה הדרך לאורך הסוכה הגדולה עד הסוכה הקטנה המיוחדת לברכה; הרבי נכנס לתוכה, הביט על השולחן ושאל האם לידו מברכים ומשנענה בחיוב הניח שם את ד' המינים. והקהל החל לזרום... תחילה לקחו את ד' המינים מהשולחן או מסרו איש לרעהו אך כעבור כמה דקות תפס ר' הארליג את מקומו ואחז את הלולב והאתרוג כמידי שנה.

התור הארוך נע והזמן חולף. אחרי כשעה שאל ריל"ג את הרבי מתי תערך תפילת שחרית והרבי אמר במפורש כי ברצונו לעמוד עד שכולם יברכו... מכך הבינו שהתפילה וודאי לא

תהיה בשעה עשר... כך חולפות השעות. לאט לאט זוכה כל הציבור לזכות הנפלאה של ברכות על לולב של הרבי ואל מול פני הקודש ומחוגי השעון נעים. כאשר האחרון בירך היה שתיים וחצי אחה"צ וזה אומר שהרבי שליט"א עמד בסוכה להביט בכאו"א מהמברכים כמעט שש וחצי שעות (!!). רק אחרי שהאחרון סיים לקח הרבי את הלולב והאתרוג, יצא מהסוכה הקטנה וצעד לאורך הסוכה הגדולה בחזרה לחדרו (בכניסה שאל את הרב מ. ק. לשלום אביו שי").

תיארנו, כמובן, רק מה שהתרחש מסביב למעמד המיוחד, ואת הרגע של הברכה מול הרבי – הרי מי שראה והרגיש ראה... נוסיף רק אי אלו פרטים על שעות מיוחדות אלו:

* א' שכח לומר "שהחיינו" והרבי הזכיר לו.

* א' הרים את האתרוג הפוך והרבי סימן לו להפוך.

* א' לקח תחילה את האתרוג, והרבי העיר לו כי קודם יש לקחת את הלולב.

* א' האורחים, "מתקרב" שעדיין קשה לו לקרוא אמר את הברכות לאט והרבי סייע לו כשאומר איתו מילה במילה מהסידור.

* לכמה "מתקרבים" שאמירת הברכה היתה בשבילם מאמץ גדול, חיך הרבי כאשר סיימו ובירכם "גוט יום טוב". כן אמר "גוט יום טוב" לכמה מזקני החסידים והיו חיוכים מיוחדים לעבר ר' זלמן יפה ממנצ'סטר, ר' גרשון יעקבסאהן עורך ה"אלגעמיינער", הד"ר פעלדמאן ועוד.

* ר' שמשון סטאק הציע שהרבי ישב אך הרבי ענה בשלילה ובירכו "גוט יום טוב".

אגב במשך הזמן שהתור עבר מול הרבי היו דקות שירד בהם גשם, אך מובן שאף אחד לא התייחס לעובדה זו יתר על המידה..

ואחרי כל אלה, כאשר הרבי נכנס לבית הכנסת היתה השעה שלוש אחה"צ ונודע שהתפילות שחרית, מוסף ומנחה יתקיימו זו אחר זו ללא הפסק...

הושענה רבה

הרבי שליט"א עצמו נכנס לבית הכנסת במועד הקבוע ומיד התחילו באמירת תהילים. שינוי של השנה: הרבי אמר מתוך "תיקון" לליל הושע"ר שמכיל תהילים ולא מתוך ספר תהילים כרגיל. יצוין גם שהרבי שליט"א עמד על רגליו כל משך זמן אמירת תהילים.

בבוקר ניתן היה להבחין באורחים חדשים שהגיעו במיוחד לשמחת תורה. אפילו מארץ ישראל המריאו במוצאי שבת וה"פנים חדשות" מוסיפים שמחה ותכונה לקראת ימים הגדולים של שמע"צ ושמח"ת.

עבודת הק' של היום כללה את אירועים הבאים: תפילת שחרית היתה בזמן הקבוע ובשילוב ניגונים שמחים. ה"הושענות" וההקפות סביב הבימה היו, כנזכר, בבימה שלידי ארון הקודש כך שהן ארכו פחות זמן ונערכו בזריזות יחסית.

אחרי התפילה הוכרו על חלוקת הלעקאח לאלו שעדיין לא קבלו וכאשר הכריזו הוסיף הרבי שיודיעו גם את המקום בו תיערך החלוקה. עובדה שבשנה זו היה בה שינוי: החלוקה היתה לא בפתח הסוכה אלא ליד היכל קדשו של הרבי (גם חלוקת הלעקאח ביום חמישי בלילה היתה כך).

התפילה הסתיימה בשעה שתיים עשרה לערך וכשעה אחר כך החלה החלוקה (פרוסת הלעקאח נתונה בשקית ובה גם דולר לצדקה). היא נמשכה שעה ארוכה ואחר כך היתה חלוקת שטרות לצדקה, כמו בערב ראש השנה ובערב חג הסוכות שחלו ביום ראשון. שתי חלוקות הללו נמשכו כשלוש שעות ותפילת מנחה התקיימה מאוחר יותר (קרוב לשעה ארבע אחה"צ) בביהכנ"ס הקטן למעלה כי ביהכנ"ס הגדול כבר היה ערוך להקפות ונסגר עד כניסת החג.

שמוני עצרת

בערך בשבע וחצי נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לקול שירה אדירה של ניגון שמח (זה ששרים בו את המילים "כתיבה וחתומה טובה") שהלכה וגברה בדרכו של הרבי למקומו על הבימה המוגבהת שעל הבימה הקבועה. בהגיעו למקומו הניח הרבי את הסידור על הסטענדר ופנה לעבר הקהל השר בעוצמה ועודד את השירה ביתר שאת במשך רגע ארוך, בידו הק', בתנועות נמרצות ביותר. זו היתה ההקדמה לתפילה והפתיחה לשמחת הלילה והיא היתה ניכרת גם בתפילה עצמה, בעידוד השירה בקדיש.

אחרי התפילה הודיע הגבאי הרב פינסון כי ההקפות יהיו בשעה 9 וכי בסוכה הוכן קידוש עבוד הקהל. הוא סיים ב"גוט יום טוב" מתנגן והרבי שליט"א הגיב בחיוך רחב ו... להפתעת הכל, פתח בשיחת ק'. היא נמשכה כעשר דקות והיו בה, בין השאר, ברכות לפי סדר האל"ף—בי"ת. ועוד.

הציבור התפעם מעצם השיחה בזמן זה, מהברכות המופלאות וגם מהמחזה של אמירת השיחה מעל הבימה המוגבהת. בביהכנ"ס נכח קהל עצום בלעה"ר, אך הרבי דיבר בקול רם ובחלק הקדמי נשמעו הדברים היטב. הרבי סיים בברכות לגאולה ונפלאות "בכל מכל כל" והתחיל את ניגון ההקפות לאביו. הציבור המשיך את השירה והרבי שליט"א יצא מבית הכנסת כשבדרכו ממשיך לעודד את השירה. מיד אחר כך מיהרו לסוכה הגדולה או לסוכות סמוכות לה ל"קידוש" ומשם בחזרה לביהכנ"ס ל"הקפות". ובדרך, בין "לחיים" וריצה בחזרה למקום, "חוטפים" חזרה על השיחה הטריה.

כתוצאה מהפתיחה לפני ערבית, השיחה ולאחריה וה"לחיים" אחר כך, הרי כשהרבי נכנס לבית הכנסת היתה השמחה גדולה ביותר. שרו "שובה ה' עד מתי" וכשהרבי הגיע למקומו הניח על הסטענדר את הדפים המצולמים של "אתה הראת" והפסוקים (איתם נכנס לבית הכנסת, ללא הסידור) ופנה לקהל להגביר את השירה. כאן היה לא רק עידוד לשיר אלא גם רמז לשרוק...

אחרי הקדמה זו החלו באמירת פסוקי "אתה הראת" כשהגבאי הרב זאב כץ מנצח על

המעמד. כנהוג, אומרים את הפסוקים שלוש פעמים. בראשונה ובשלישית – הרבי אמר את הפסוק הראשון והאחרון. אחרי סיום כל פעם פנה הרבי לציבור והוא עצמו התחיל לשיר. בפעם הראשונה – ניגון ההקפות לאביו ובשניה ובשלישית – "זאל שוין די גאולה" (המנגינה, ללא המילים). בכל פעם הלכה השמחה וגברה בעידודו המלהיב והמופלא של הרבי שכאילו "מכריח" גם את המיושב וה"קר" ביותר (אם משום מה נשאר כזה אחרי לילות הסוכות...) לצאת מכליו ולהתעלות מעולמו הצר אל שמחת התורה.

אחרי אמירת הפסוקים בפעם השלישית כבר התחילו להתכונן להקפה הראשונה, אך הרבי היסב פניו בחזרה ל"מזרח" ואמר את הפסוק "והיה זרעך . . . ופרצת". הציבור חזר במנגינה בה הרבי אמר (כמו שאר הפסוקים) והרבי אמר את הפסוק בשנית וכך גם פעם שלישית. לאחר מכן חזר ופנה לציבור והתחיל את ניגון אביו. מובן שהשמחה הלכה וגברה עוד יותר. בינתיים התחילו להוציא את ספרי התורה וללכת אתם לבימה והרבי התחיל לשיר "ופרצת" וההתלהבות גדלה...

רק עכשיו החלו ההקפות. את ספר התורה מסר לרבי הרב יוסף יצחק גוטניק והרבי פנה ללכת להקפה (כידוע שלהקפה הראשונה והשביעית הולך הרבי שליט"א בעצמו). במתינות מסוימת צעד הרבי עד הבימה שבאמצע ביהכ"ס, כשכדרך מתברכים מפי קדשו ומברכים אותו, מתאמצים לגעת קלות בספר תורה כדי לנשקו. אחרי שהקיף את הבימה ואמר את הפסוקים של ההקפה הראשונה, עלה הרבי על הבימה המיוחדת לכך (מדובר כידוע בחידוש מבורך של השנים האחרונות) והחל לרקוד עם ספר התורה. הניגון היה ניגון ההקפות לרלו"צ והרבי הסתובב לכל הכיוונים כך שכל הנוכחים בבית הכנסת זכו לראות את המלך ביופיו ובהדרתו וספר – התורה בידו.

חמשת ההקפות הבאות היו עוד חמישה שליכות במעלה שמחת החג הזה. כשבכל אחת עודד הרבי את השירה, לפחות לקראת סיומה, בעוז.

כעת הגיעה ההקפה השביעית ושוב נוצרה תכונה לקראת ההקפה של הרבי. המעבר פונה והרב גוטניק מסר לרבי את ספר התורה והרבי החל לצעוד לכיוון הבימה. פניו הק' האירו אותה שעה בצורה לא רגילה ובדרך הרעיף ברכות על כל מבקש. עם עלותו לבימה התחילו את ניגון ההקפות הרגיל והרבי שליט"א רקד כמה דקות כאשר כל העת מסתובב מצד לצד ואותו צד שאליו פונה הרבי מגביר ומחזק את שירתו. זה נמשך מספר דקות ואחר כך הרבי נעצר ודומה היה שההקפה מסתיימת אך כאשר עוצמת השיר פחתה מעט, בעקבות זאת, התחיל הרבי שיר חדש "ופרצת" והשמחה חזרה והתעצמה. זה נמשך מספר דקות אחדות והרבי התחיל שיר נוסף – "ניעט ניעט" שהושר בעוצמה הולכת וגוברת. מובן שריקודים ושירים אלו הוציאו את הקהל מגדרו ומכל העברים נשמעה שירה אדירה וכל מי שיכול היה להרשות לעצמו רקד על מקומו...

ליל שמחת תורה

כמה דקות אחרי השעה 9 נכנס הרבי לבית הכנסת. תחילה הכריז שמי שטרם יצא י"ח

קידוש יוציא את כל הציבור והרב הירשל שיפרין קידש על היין. אחרי הקידוש איחל הרבי שליט"א כי בכוונתו מחג הסוכות יהי רצון שנוכה בקרוב לשבת בסוכת עורו של לויטן, והורה שהציבור כולו יאמר לחיים. לאחר שקיימו את ההוראה התחילו לשיר "זאל שוין זיין די גאולה". הרבי ענה לכאורה "לחיים, ולברכה" ועודד את השירה קלות כמה דקות, עד שלפתע קם ממקומו, נעמד מלוא קומתו והחל לרקוד על מקומו כשהוא מניף את שתי ידיו הק' בעוז לאות להגביר את השירה עוד ועוד וגם סימן לשרוק. המעמד המיוחד הזה נמשך זמן רב, יותר מחמש דקות, שבמהלכן נסחפו כל הנוכחים בשמחה העצומה וכולם המשיכו לשיר בהתלהבות גם אחרי שהרבי חזר לשבת.

אחרי כן התחילה שיחת הק'. הרבי דיבר דברים נפלאים על הגאולה הקרובה ובתוך כך שם דגש על מעלתם של ילדי ישראל כאשר בסוף השיחה הורה שכל הילדים יאמרו "לחיים" והציבור יסייע להם. אל כמה ילדים פנה הרבי בעצמו ושאל אם הם לפני או אחרי בר—מצוה והורה להם לומר לחיים. אחרי שיחה זו שרו "שובה ה' עד מתי" וגם בשיחה הבאה דובר על הילדים ועל המחנכים והרבי הורה לשיר ניגון שקשור ב"צבאות ה'" ושרו "ווי וואנט משיח נאו" במשך זמן.

בסיום השיחה הג' היה אחד הרגעים המיוחדים במשך החג המופלא – הרבי סיים כשהוא אומר את הפסוק "והיה זרעך . . . ופרצת" בהטעמה, בניגון הפסוקים של "אתה הראת". באותה שעה היה כבר בבית – הכנסת קהל גדול, כי רבים חזרו מתהלכות, אבל ברגעים הללו הייתה דומיה מוחלטת וקולו הק' של הרבי שליט"א שחוזר ומכריז את ההבטחה האלוקית נשמע היטב בחלל בית – הכנסת הגדול. הרבי קרא את הפסוק, הציבור ענה אחריו באותו ניגון והרבי חזר וקרא את המילים פעם שניה, הציבור חזר וכך גם פעם שלישית. מיד אחר כך התחיל הרבי לשיר בקול "ופרצת" ... השירה היתה בחיות ובהתלהבות וגם כאן סימן הרבי לשרוק...

הגבאי הרב פינסאן הכריז הכרזה על הקידוש שמוכן בחוץ... ועל הכנות להקפות שמחות למעלה ממדידה והגבלה. הרבי האזין להכרזה בחיוך רחב...

אחרי ההכרזה קם הרבי ממקומו כשהוא מתחיל את הניגון לאביו והציבור עונה אחריו וכך הסתיימה ההתועדות.

כשהרבי שליט"א נכנס להקפות היתה השעה שתיים עשרה ארבעים וחמש. בדרך שרו ניגון שמח וכשהרבי הגיע למקומו, הניח את הסידור (כאמור), אמש נכנס רק עם הדפים המצולמים אך היום הביא את הסידור) ועודד את השירה במרץ רב. היום נוהלה מכירת הפסוקים, כמידי שנה, ע"י הרב משה באגמילסקי מ"תומכי תמימים" (כי ההכנסה ממכירת הפסוקים היא עבור הישיבה) והרבי שליט"א התכבד באמירת כל פסוקי אתה הראת הראשון ופסוק ראשון ואחרון של השני והשלישי. אחרי הראשון התחיל את ניגון ההקפות לאביו, אחרי השני התחיל את הניגון "זאל שוין זיין די גאולה" (ללא המילים) ואחרי השלישי אמר שלוש פעמים את הפסוק "והיה זרעך . . . ופרצת" והתחיל לשיר "ופרצת". בכל שלשת הפעמים היו תנועות הידיים בהתלהבות בלתי רגילה כלל וכלל, כאשר כמה פעמים עודד בשתי ידיו הק' כאחת וכמה פעמים הניף את היד הק' למעלה בסיבוב ובעוז... אשרי עין ראתה...

יום שמחת תורה

כשהגיע עת ההקפות "פתח" הרבי שליט"א בניגון אביו ז"ל ועודד את השירה במשך זמן. מכירת הפסוקים התנהלה ע"י הרב שניאור זלמן גורארי שליט"א (עבור ה"מרכז לעניני חינוך") וזה היה סדר ה"אתה הראת":

בראשון אמר הרבי את כולו, כשהקהל עונה פסוק בפסוק, ואחריו – התחיל את הניגון לאביו. בשני אמר את הפסוק הראשון והאחרון והתחיל לשיר "זאל שוין זיין די גאולה". בשלישי – שוב אמר הרבי "והיה זרעך" והתחיל לשיר "ופרצת". הרבי עודד במרץ רב ביד אחת ובשניה אחז בטלית (אגב, מאז שבת חוה"מ משתמש הרבי שליט"א בטלית אחרת מזו שבדרך כלל, ישנה יותר שצבעה יותר צהוב מלבן). וכעת פנו להקפות. כנהוג, היו שלוש וחצי סיבובים (שינוי של השנה: את הסיודור השאיר הרבי על הסטענדר ולא לקחו עמו) ואחר כך עלה הרבי לרקוד על הבימה. השיר היה ניגון ההקפות לרלוי"צ וכמו אמש – היה כמה דקות בלבד אבל השמחה היתה עצומה, מעבר לכל המדידות וההגבלות של פחות או יותר דקות, כל בית הכנסת נע ורקד ודומה היה שגם הרהיטים והחבלים מתנענעים בקצב השיר...

כשחזר כ"ק אדמו"ר שליט"א למקומו המתין עד שכל הספרים יכנסו לארון הקודש ואחר כך נפתח הארון שנית לקריאת התורה. כרגיל, בין שחרית להקפות הספיקו רבים "אריינכאפן" קידוש ומרגע לרגע האוירה מרוממת יותר. גם הוצאת הספר – תורה היתה מלווה בניגונים. ב"בריך שמיה" שרו "אנא עבדא" ואחרי אמירת "גדלו", ו"על הכל" שרו "הרבי שליט"א... נתגבר על העולם" והרבי עודד עד הרגע בו ספר התורה הגיע לבימה, הרבי המשיך להביט על הספר ורק כאשר כבר התחילו לקרוא היסב פניו אל הקיר בחזרה.

הרבי עלה, כנהוג, ל"חתן בראשית" והרגעים הדרמטיים והמרגשים של אמירת ה"מרשות" בהם קוראים "יעמוד" לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ולהבל"ח כ"ק אדמו"ר שליט"א בשמותיהם במפורש, חוזרים ומעבירים רטט מידי שנה בשנה וגם קולו של הבעל – קורא הוותיק הרב מרדכי שוסטערמאן שליט"א לעתים נחנק מבכיי...

מהמיוחד בתפילת מוסף: ב"הוא אלוקינו" עודד הרבי שליט"א את השיר במשך זמן רב בשתי ידיו הק' וחזרו עליו כמה פעמים וכך גם ב"שים שלום". בטרם צאתו מביהכנ"ס שוב התחיל את ניגון ההקפות לאביו...

השעות חלפו ומהתפילה עד ההתוועדות החג שנועדה לשש וחצי לא נשאר זמן רב מידי... בשש בערב נפתחו דלתות בית הכנסת, התפללו מנחה ומיד נטלו ידיים וישבו להתוועדות. הרבי נכנס לפני שש וחצי, נטל ידיו הק' לסעודה ומיד ביקש להכריז כי נותר עוד זמן ליטול ידיים והורה להודיע בדיוק את השעה והגבאי הרב פינסון הכריז. אמרו "לחיים" במשך כמה דקות וגם היום נראה היה כי עונה לכאו"א בפרט ואחר כך היתה שיחת הק' הראשונה. עיקרה – ה"מטען" שלוקחים ממועדי תשרי על כל השנה. הרבי שליט"א האריך במשמעות המושג אסרו חג והדגיש כי יש להמשיך את תוכן החגים על כל השנה כולה. באותה שיחה היו גם ביטויים מופלאים בנושא הגאולה.

התחילו לשיר "שובה..." , הרבי עודד וענה "לחיים" ואחרי כמה דקות פנה לר' יואל שי' כהן והורה לשיר את ניגוני כל הרביים. השירים היו לפי הסדר הבא: "ג' תנועות" – להבעש"ט, המגיד ואדה"ז, "א – לי אתה" לאדה"ז, ה"קאפעליע" (המקהלה) – לאדמו"ר האמצעי, "ימין ה" – לאדמו"ר הצמח – צדק, "לכתחילה אריבער" – לאדמו"ר מהר"ש. "הבינוני" לאדמו"ר מוהריי"צ ו"הוא אלוקינו" לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

בערבית אמר הרבי "קדיש" (יום השנה לפטירת אם אמו הרבנית רחל נ"ע אשת הרה"ג ר' מאיר שלמה ינובסקי זצ"ל), אחריה הבדיל על הכוס ואחר כך החל מעמד "כוס של ברכה" שלא היה סיום נאה הימנו לאירועי שני הימים הגדולים. יצוין גם ש"בכוס של ברכה" ניתן אפשרות לעוד אלפי יהודים שלא היו כאן בשמיני עצרת ושמתח תורה לטעום ולו משהו מאירת הימים הללו ואכן נראו כאן אלפים רבים מכל החצרות והחוגים והעדות וכאשר האחרון קיבל והרבי שליט"א יצא כשהוא שר "כי בשמחה תצאו" היתה השעה כמעט שתיים לפנות בוקר...

אשרי העין שראתה והאוזן ששמעה ומי ייתן ויחדרו המראות והקולות למוחנו ולבתינו למשך כל השנה כולה ונראה בעינינו כי נפלאות בה, בכל מכל – כל.

(מתוך כפר חב"ד גיליונות 492 – 3)

